

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2016

Bc. Janetta Roubková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bc. Janetta Roubková

**LEVESONOVA KOMISE A JEJÍ VÝZNAM PRO DISKUSI O ETICKÝCH
HRANICÍCH BULVÁRNÍCH MÉDIÍ**

Diplomová práce

Praha 2016

Celkový počet stránek: 158

Počet slov: 48 798

Počet znaků (bez mezer): 279 888

Počet znaků (s mezerami): 328 486

Autor práce: **Janetta Roubková**

Vedoucí práce: **Mgr. Roman Hájek**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 2016

Hodnocení:

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

ROUBKOVÁ, Janetta. *Levesonova komise a její význam pro diskusi o etických hranicích bulvárních médií*. Praha, 2016. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Roman Hájek.

Anotace (abstrakt)

Tato diplomová práce se zabývá užíváním nepoctivých prostředků získávání informací, a to především ve spojitosti s bulvárními médií. Jejím cílem je vyhodnotit postupy bulvárních médií při shánění informací a přispět k diskusi o jejich etických hranicích. S využitím pramenů analyzuje vyšetřování Levesonovy komise, která měla za úkol prověřit etickou stránku fungování britských médií a zjistit, zda je systém samoregulace účinný. Soudcovská komise byla ustavena britskou vládou v roce 2011 v reakci na aféru s užíváním nelegálních telefonních odposlechů bulvárním nedělníkem News of the World. Práce se dále zabývá přístupem českých bulvárních médií k získávání informací, a to na základě polostrukturovaných rozhovorů s jejich představiteli. Výpovědi novinářů poukázaly na to, že i bulvární média ctí pravidla nad rámec zákonů. Tvrzení, podle kterého nedodrží ani základní etické principy, se tak ukázalo jako příliš kritické.

Abstract

This thesis deals with the use of dishonest manners of obtaining information, particularly in connection with the tabloid media. The aim is to evaluate the practices of the tabloid media in gathering information and contribute to the discussion about their ethical borders. It also analyzes investigation of Leveson Inquiry, which was established in 2011 by the British government in response to the phone-hacking scandal connected with tabloid newspaper News of the World. The judicial commission led by Brian Leveson was tasked to examine the ethical aspects of media and to find out if the system of media self-regulation is still effective. The thesis also includes an analysis of the tabloid environment in the Czech republic. It is based on interviews with representatives of major tabloids in this country.

Klíčová slova

etika

bulvární média

etické hranice

Levesonova komise

Rupert Murdoch

News of the world

kauza s odposlechy

Key words

ethics

tabloids

ethical boundaries

Leveson inquiry

Rupert Murdoch

News of the World

Phone-hacking scandal

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Janetta Roubková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce za užitečné rady a postřehy. Také chci poděkovat všem osloveným novinářům za jejich čas a vstřícnost a za poskytnutí potřebných materiálů a cenných informací.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Roubková Janetta

Razítko podatelny:

SCHVÁLENO

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2014/2015

E-mail diplomantky/diplomanta:

Janetta.roubkova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

N7202 Mediální a komunikační studia / 7202R
 Žurnalistika - navaz. magistr (J14Z675)

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd	
Došlo dne:	23-07-2015 -1-
Čj: 4839	Přijím: Skartační heslo:
Přidáno:	

Předpokládaný název práce v češtině:

Levesonova komise a její význam pro diskusi o etických hranicích bulvárních médií

Předpokládaný název práce v angličtině:

The Leveson Inquiry and Its Value for the Discussion about Ethical Limits of Tabloid Media

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2015/2016

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Levesonovu komisi v červenci roku 2011 ustavil britský premiér David Cameron. Komise vedená soudcem Brianem Levesonem měla za úkol prošetřit činnost britských médií v souvislosti s aférou, při níž nedělník News of the World nezákonně odposlouchával mobilní telefony herců, politiků, celebrit, ale i obyčejných občanů. Levesonova komise měla prověřit etickou stránku fungování médií a zjistit, zda funguje jejich samoregulace. Do aféry s odposlechy byl vedle nedělníku News of the World zapojen i list The Sun – oba z impéria mediálního magnáta Ruperta Mudrocha. Novináři také upláceli policisty za tipy na zprávy. V průběhu vyšetřování vyslechla komise stovky lidí – poškozených bylo více než 600. Stanul před ní například herec Hugh Grant, spisovatelka J. K. Rowlingová, ale také mnozí politici v čele s premiérem Davidem Cameronem. V roce 2012 Levesonova komise vydala zprávu, v níž doporučila vznik nového regulačního orgánu namísto Press Complaints Commission – jím se stal Independent Press Standards Organisation.

Diplomová práce zmapuje kauzu, která k založení Levesonovy komise vedla. Zároveň také podrobněji představí samotné vyšetřování a jeho výsledky. V této části budou základem výzkumu materiály zveřejněné Levesonovou komisí. Praktická část se pak bude zabývat otázkou etických hranic bulvárních médií. Její součástí bude také analýza českého prostředí na základě rozhovorů se zástupci tuzemských bulvárních médií. Následně pak provedu komparaci s britským prostředím.

Téma Levesonovy komise či etických hranic bulvárních médií je u nás zatím neprobádané – neexistují proto žádné podobné bakalářské či diplomové práce, ze kterých by bylo možné čerpat. Kauza s odposlechy v souvislosti s nedělníkem News of the World je popsána jak v médiích, tak v odborné literatuře.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem této diplomové práce je vyhodnotit postupy bulvárních médií při získávání informací se zaměřením na užívání odposlechů. Práce zkoumá tuto otázku na příkladu nedělníku News of The World a aféry s odposlechy s ním spojené. Představí kauzu a následně i závěry Levesonovy komise, která případ vyšetřovala. Práce si rovněž klade za cíl zjistit praktiky bulvárních médií v českém prostředí v porovnání s tím britským a případné kroky jednotlivých vlád v těchto otázkách. To vše s přihlédnutím k novinářské etice.

Výzkumné otázky:

- 1) Kde jsou etické hranice bulvárních médií?
- 2) Je užívání odposlechů a nepoctivých způsobů získávání informací běžnou praxí v bulvárních médiích – včetně českých?
- 3) Může rozsáhlé vyšetřování Levesonovy komise a její závěry změnit situaci související s postupy bulvárních médií?

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Teoretická východiska

2.1 Bulvární média a etika žurnalistiky

2.2 Problematika užívání odposlechů v novinářské profesi

2.3 Mediální impérium Ruperta Murdocha a list News of the World

3. Studie konkrétního případu

3.1 Kauza kolem listu News of the World

3.2 Levesonova komise

3.3 Závěry Levesonovy komise a dopady na podobu žurnalistického prostředí ve Velké Británii

3.4 Kauzy s odposlechy v českém prostředí

3.5 Komparace přístupu k užívání odposlechů v ČR a ve Velké Británii

4. Závěr

5. Přílohy

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Dostupné materiály Levesonovy komise

Zpravodajské a publicistické články k tématu získané za pomoci databáze Newton media a Factiva a odborné články věnované problematice Levesonovy komise

Rozhovory s představiteli a zástupci českých bulvárních médií

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvalitativní analýza – případová studie.

Tato metoda odpovídá výzkumu diplomové práce, která si klade za cíl objasnit etické aspekty bulvárních médií a šetření Levesonovy komise.

Polostrukturované rozhovory.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1) **HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Portál, Praha 2005. ISBN: 978-80-7367-485-4.**

Kniha představuje metody kvalitativního výzkumu - způsoby sběru dat, jejich kódování, vyhodnocování a interpretaci.

2) **YIN, Robert K. Case study research: design and methods. 5th ed. Los Angeles: Sage, 2014. ISBN: 978-1-4522-4256-9.**

Věnuje se případové studii a nabízí kompletní pokrytí této metody jakožto platného nástroje kvalitativního výzkumu. Důraz přitom klade na kvalitativní analýzu.

3) **McNAIR, Brian. Sociologie žurnalistiky. Portál, Praha 2004. ISBN: 80-7178-840-6.**

Analýza vlivu médií na společnost i působení společnosti na masmédiá. Analýzy vycházejí z anglického tisku. Text analyzuje, jak vzájemný vliv žurnalistů a lidí, kteří mají rozhodující moc, může ovlivňovat vývoj žurnalistického jazyka a strategie novinářů.

4) **FEINTUCK, Mike. Media regulation, Public Interest and the law. Edinburgh: Edinburgh University Press 1999.**

Dílo zkoumá právní rámec externí regulace v době technologického rozvoje.

5) **FINK, Conrad. Media Ethics. Boston: Allyn and Bacon, 1995. ISBN 978-002-3377-532.**

Kniha nabízí profesionální pohled na problematiku dnešní etiky médií. Uvádí konkrétní případové studie s důrazem na rozpor mezi vlastním úsudkem a rozhodováním v závislosti na požadavcích vlastníků médií a konzumentů.

6) LISNERSE, John. *The Rise and the Fall of the Murdoch empire*. London: John Blake Publishing Ltd., 2013. ISBN: 978-1-78219-427-9.

Kniha představuje mediální impérium Ruperta Mudrocha. Dotýká se také kauzy jednoho z jeho nedělníků News of The World.

7) BIRESSI, Anita. NUNN, Heather. *The Tabloid Culture reader*. Berkshire: Open University Press, 2007. ISBN: 978-0335219315.

Kniha nabízí pohled do historie i současnosti debat o hodnotách, etice a kultuře bulvárního zpravodajství. Nabízí klíčové studie. Zkoumá historii a původ bulvární kultury.

8) SPARKS, Colin. TULLOCH, John. *Tabloid Tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & Littlefield Publisher, 2000. ISBN: 0-8476-9572-7.

Kniha nabízí studie o tabloidizaci médií z prostředí USA a dalších zemí. Popisuje rostoucí zájem příjemců zpravodajských obsahů o soukromé životy veřejně známých osobností.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Datum / Podpis studenta/ky

30. 6. 2015

Podpis

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

HÁJEK, Roman

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

30. 6. 15 *Roman*

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

1	Úvod.....	15
2	Bulvární média a etika žurnalistiky - teoretická východiska	18
2.1	Role bulvárních médií ve společnosti.....	21
2.2	Vstup bulvárního tisku na mediální trh	23
2.2.1	Bulvární tisk v českých zemích	27
2.3	Principy a historie novinářské samoregulace.....	30
2.3.1	Veřejný zájem a sporné oblasti žurnalistické etiky	37
3	Metodologie.....	46
4	Mediální impérium Ruperta Murdocha	49
4.1	Vstup Ruperta Murdocha do mediální sféry a počátky jeho politického vlivu	50
4.2	Budování mediálního impéria	53
4.3	Britský list News of the World	55
4.3.1	News of the World jako součást Murdochova mediálního impéria.....	57
4.3.2	Kauza s odposlechy a ukončení vydávání listu.....	60
5	Levesonova komise a diskuze o etických hranicích bulvárních médií.....	63
5.1	Levesonova komise a její vyšetřování.....	64
5.1.1	Vztah mezi tištěnými médii a veřejností	66
5.1.2	Vztah mezi tištěnými médii a policií.....	70
5.1.3	Vztah mezi tištěnými médii a politiky	73
5.2	Závěry Levesonovy komise a dopady na podobu žurnalistického prostředí ve Velké Británii	79
5.2.1	Reflexe Levesonovy závěrečné zprávy a vznik Independent Press Standards Organisation	87
5.3	Komparace přístupu k užívání odposlechů a dalších nelegálních praktik v ČR a ve Velké Británii	95
5.4	Diskuze o etických hranicích českých bulvárních médií.....	101
6	Závěr	105
7	Summary	108
8	Seznam použitých zdrojů	110
8.1	Literatura.....	110
8.2	Prameny	115
9	Seznam příloh.....	119

9.1	Příloha č. 1 - Návrh struktury nového regulačního orgánu dle soudce Briana Levesona	119
9.2	Příloha č. 2 - Osobní rozhovor s šéfredaktorem deníků Blesk a Aha! Radkem Lainem, 30. 3. 2016, Praha (text)	120
9.3	Příloha č. 3 - Osobní rozhovor s editorem Blesk.tv Davidem Vaníčkem, 30. 3. 2016, Praha (text).....	125
9.4	Příloha č. 4 - Etický kodex deníku Blesk	131
9.5	Příloha č. 5 - Osobní rozhovor s šéfredaktorem eXtra.cz Josefem Šťastnou, 31. 3. 2016, Praha (text)	134
9.6	Příloha č. 6 - Etický kodex bulvárního média eXtra.cz.....	138
9.7	Příloha č. 7 - Osobní rozhovor s bývalým šéfredaktorem eXtra.cz Pavlem Novotným, 4. 4. 2016, Praha.....	139
9.8	Příloha č. 8 - Osobní rozhovor s bývalou redaktorkou Hermina press Veronikou Novákovou, 1. 4. 2016, Praha	146
9.9	Příloha č. 9 - Osobní rozhovor s předsedkyní Komise pro Etiku Syndikátu novinářů Barborou Osvaldovou, 4. 4. 2016, Praha	149
9.10	Příloha č. 10 - Emailový rozhovor s novinářem Janem Jünem, 14. 4. 2016, Praha, Velká Británie (text)	151
9.11	Příloha č. 11 - Editors' Code of Practice, Independent Press Standards Organisation	154

1 Úvod

Bulvárním médiím je často připisováno užívání nepoctivých prostředků získávání informací, tedy takových, které odporují etickým kodexům. Tyto normy chování fungují na bázi dobrovolnosti, avšak respektovat by je měl každý novinář, jelikož jejich porušení může být vnímáno jako přímé poškození pověsti novinářské profese, což může způsobit ztrátu důvěry veřejnosti v žurnalistiku.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou nepoctivých prostředků získávání informací ve třech oblastech – zatajování totožnosti, poskytování úplatků a užívání nelegálních odposlechů. To vše zkoumá na konkrétním případě z Velké Británie, kde tyto praktiky využíval především bulvární nedělník News of the World. Zaměřila jsem se na postup Levesonovy komise, která po skandálu s užíváním odposlechů zkoumala metody získávání informací nejen v News of the World, ale také médií obecně. Následně jsem se zajímala o praxi v českých bulvárních médiích, abych porovнала situaci v obou zemích.

První část se zaměřuje na historii bulvárních médií a jejich roli ve společnosti, jakož i na principy novinářské samoregulace s důrazem na sporné oblasti žurnalistické etiky a problematiku veřejného zájmu. Jak již název diplomové práce napovídá, jedním z hlavních témat je rovněž diskuze o etických hranicích bulvárních médií. Považuji proto za nutné specifikovat povahu bulvárních médií s přihlédnutím k jejich vývoji v čase a současně představit podstatu mediální samoregulace, k níž se v minulosti začalo přistupovat právě v důsledku neetického chování takzvaného senzačního tisku. Tyto dvě oblasti, tedy bulvární média a vznik etických kodexů, tak spolu úzce souvisí a je potřeba pochopit povahu jejich vztahu.

Práce se rovněž věnuje vymezení pojmu „veřejný zájem“ tak, jak jej vnímají etické kodexy české a zahraniční. Novináři, a to nejen ti bulvární, se totiž ve své profesi leckdy ocitají v morálně sporných situacích, při jejichž řešení nachází oporu právě v etických kodexech. V některých chvílích jsou však nuceni tyto normy porušit, přičemž jediným tolerovaným důvodem takového kroku je jednání ve veřejném zájmu. Zde však existuje nebezpečí zneužití těmi, kteří kodexy překračují vědomě a veřejný zájem zaměňují za zájmy vlastní. Tyto metody jsou často spojovány právě s bulvárními médii.

Metodologie výzkumu je popsána v další části práce. Vzhledem k jejímu zaměření jsem pro vypracování studie zvolila metodu kvalitativní analýzy. Práce má ambice hlouběji prozkoumat aféru s odposlechy kolem britského nedělníku News of the World a následné vyšetřování Levesonovy komise, která měla za úkol prošetřit etické aspekty fungování

britského tisku. Pro tyto účely je vhodnou metodou případová studie doplněná o analýzu dokumentů. V závěru pak tyto metody ještě doplňuje kvalitativní dotazování formou polostrukturovaných rozhovorů, jejichž záměrem je zjistit situaci v českém bulvárním prostředí, abych pak mohla provést komparativní analýzu.

Ve druhé, tedy výzkumné, části aplikuji teoretické poznatky na konkrétní případ. Tím je vyšetřování zmiňované Levesonovy komise, jež prošetřovala účinnost samoregulace médií. Podrobně se zabývám třemi hlavními oblastmi hodnocenými komisí (vztah tisku k veřejnosti, policii a politikům), rozebírám doporučení ze závěrečné zprávy komise a mapuji reflexi těchto doporučení mezi politiky a odbornou i laickou veřejností, jakož i opatření, která byla v jejich důsledku přijata.

Úkolem poslední kapitoly je pak přispět k diskuzi o etických hranicích bulvárních médií, přičemž tato problematika je nahlížena prostřednictvím interview s novináři, kteří se v tomto prostředí dlouhodobě pohybují.

Oproti schváleným tezím jsem provedla několik změn ve struktuře práce. Kapitoly *Teoretická východiska a Bulvární média a etika žurnalistiky* jsem spojila do jedné a rozšířila o podkapitoly *Role bulvárních médií ve společnosti*, *Vstup bulvárního tisku na mediální trh* a *Principy a historie novinářské samoregulace*, v níž je obsažena i *Problematika užívání odposlechů v novinářské profesi*, jež byla původně uvedena jako samostatná kapitola. Toto řazení umožňuje lépe proniknout do hloubky tématu a představit všechny aspekty vztahu mezi bulvárními médii a novinářskou samoregulací.

Dále jsem přidala kapitolu *Metodologie* a původně schválenou podkapitolu *Mediální impérium Ruperta Murdocha a list News of the World* jsem zařadila jako samostatnou kapitolu s názvem *Mediální impérium Ruperta Murdocha*. Tu jsem následně rozdělila do tří částí – *Vstup Ruperta Murdocha do mediální sféry a počátky jeho politického vlivu*, *Budování mediálního impéria* a *Britský list News of the World*. Tyto změny byly nutné z důvodu plného pochopení souvislostí mezi osobou Ruperta Murdocha a politikou nedělníku News of the World, která ve svém důsledku vedla k jeho uzavření. Zmíněný mediální magnát však úzce souvisí i s vyšetřováním Levesonovy komise, a proto považuji za důležité představit jeho osobnost, strategii a kroky, které vedly k vybudování celosvětové mediální společnosti News Corp.

Změny ve struktuře práce jsem provedla také v její výzkumné části. Kapitolu *Studie konkrétního případu* jsem nazvala *Levesonova komise a diskuze o etických hranicích bulvárních médií*, jelikož tak lépe odpovídá obsahu studie. Ze stejného důvodu jsem pozměnila také název kapitoly *Levesonova komise* na *Levesonova komise a její vyšetřování*.

Následně jsem zcela odstranila kapitolu *Kauzy s odposlechy v českém prostředí*, jelikož tuzemská bulvární média takové metody získávání informací nevyužívají a je tudíž logické, že za dobu jejich existence nevznikly situace podobné té ve Velké Británii. Kapitolu *Závěry Levesonovy komise a dopady na podobu žurnalistického prostředí ve Velké Británii* jsem rozšířila o podkapitolu *Reflexe Levesonovy závěrečné zprávy a vznik Independent Press Standards Organisation*. V práci se totiž zabývám rovněž významem Levesonovy komise pro diskuzi o etických hranicích bulvárních médií, a proto považuji za důležité v této kapitole zmínit některé reakce, které zpráva komise vyvolala ve společnosti. Na závěr jsem přidala kapitolu *Diskuze o etických hranicích bulvárních médií*, která má přispět k debatě o tom, zda bulvární média mají či nemají etické hranice.

Po rešerši jsem rovněž upravila výzkumné otázky. Jejich aktuální znění je:

- 1. Jak vyšetřování Levesonovy komise ovlivnilo britské mediální prostředí a podařilo se změnit situaci související s postupy bulvárních médií?**
- 2. Je užívání nepoctivých prostředků získávání informací běžnou praxí v bulvárních médiích, včetně českých?**
- 3. Lze hovořit o etických hranicích bulvárních médií?**

Tato formulace je přesnější a také vhodnější, protože mým cílem není vytyčit jednoznačné etické hranice, ale pouze přispět k diskuzi o tom, zda v případě bulvárních médií existují. Zaměnila jsem rovněž pořadí otázek, aby tak více odpovídaly chronologii zpracování diplomové práce.

2 Bulvární média a etika žurnalistiky - teoretická východiska

Pro pochopení problematiky vztahu bulvárních médií a etických pravidel v její celistvosti je nutné nejprve vymezit pojmy, s nimiž v textu pracuji. Následující kapitola se proto zabývá definicí bulvárních médií, jejich úlohou ve společnosti, ale rovněž jejich původem a historickým vývojem. V souvislosti s tématem práce pak rozebírá problematiku novinářské samoregulace, přičemž hlavní důraz je kladen na sporné oblasti žurnalistické etiky, a to především na používání nepoctivých prostředků při získávání informací (konkrétně užívání odposlechů a úplatků). Jak již název diplomové práce napovídá, jejím hlavním záměrem je vyhodnotit postupy bulvárních médií, a to na konkrétním příkladu kauzy spojené s britským nedělníkem News of the World, a přispět tak k diskusi o jejich morálních hranicích. K naplnění stanovených cílů považuji za nutné nejprve plně pochopit, co lze považovat za bulvární média, jaký je jejich zájem a společenská funkce.

V průběhu vývoje periodického tisku vykryštovala normativní rovina klasifikace, jež mediální produkty rozlišuje podle jejich relevance, tedy důležitosti pro společnost a veřejný a politický život, a podle jejich věrohodnosti a spolehlivosti. Z tohoto hlediska se často kladou do protikladu „seriózní“ a „bulvární“ média.¹ Jedním z hlavních cílů seriózní žurnalistiky je podle autorů Colina Sparkse a Johna Tullocha politická angažovanost a účast na vytváření a udržování demokratické společnosti, zatímco bulvární média poskytují zábavu a potěšení.² Podobně na problematiku nahlíží také autoři Jan Jiráček a Barbara Köpplová, podle nichž „v protikladu k seriózním médiím stojí média, která se zaměřují na senzace, zábavnost, povrchní sdělení vzbuzující ve čtenáři pocit informovanosti, jímavé příběhy, soukromí celebrit apod. Takové mediální produkty se zpravidla označují jako bulvární.“³ Profesor mediálních studií na Westminsterské univerzitě Colin Sparks pak upozorňuje na to, že navzdory výše popsanému neexistuje jasná definice pojmu „bulvární médium“, jelikož se jedná o produkt, který se v průběhu času neustále mění. S tím částečně souhlasí také americký historik a novinář Joseph Campbell, který definici bulvárních médií označuje za „nepolapitelnou“⁴. Rovněž podle sociologa a publicisty Jana Jandourka „definice bulváru není jednoduchá“⁵.

¹ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 244

² SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & Littlefield publishers, INC., 2000; s. 28

³ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 245

⁴ CAMPBELL, W.J. *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies*. Westport: Praeger, 2001; s. 5

⁵ JANDOUREK, J. *Bulvár, nebo kanál? Co je čtení pro masy*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 30

Zcela v opozici s tímto názorem je novinář Karel Hvížd'ala, podle něhož „*je ve skutečnosti definice bulváru docela přesná,*“ přičemž říká, že „*bulvár je druh levného novinového zboží a hraje nezastupitelnou ekonomickou i sociální roli.*“⁶ Jiná definice hovoří o laciném a pokleslém typu novin či časopisů, kdy v některých případech jsou „*informace i obrazový materiál v bulváru získány rovněž nelegálními a neetickými způsoby: nelegálním odposlechem telefonátů či rozhovorů v soukromí prominentních osob, snímání skrytou kamerou nebo mikrofonem.*“⁷ Pojem „bulvární“ pak obecně znamená „*jakékoli neseriózní médium, které přináší neověřené informace, specializuje se pouze na senzace a podává je jednoduchou a zábavnou formou, která nenutí k přemýšlení, ale pouhé konzumaci. Bulvár také často směšuje realitu s iluzemi a preferuje skandály a neštěstí, které prezentuje jako nejdůležitější zprávy.*“⁸

Odborníci se nicméně shodují na tom, že bulvární tisk je možné popsat na základě znaků, kterými se od seriózních médií významně liší. Tyto znaky lze rozdělit na **vnitřní** a **vnější**.⁹ K vnitřním znakům řadí Roman Hájek specifický jazyk, tj. užívání novotvarů, konverzačních obrátů a důraz na emoce. Patří se také odlišné uspořádání událostí, zdůrazňování jiných skutečností a rozdílné rámcování, tedy řazení jednotlivých faktů.¹⁰ Také podle sociologa Briana McNaira dává bulvární tisk „*přednost příběhům s jinou skladbou základních složek: příběh nesmí postrádat hledisko lidského zájmu a příchut' osobní tragédie nebo triumfu; kromě toho musí novinám dát příležitost odhalit pobuřující skutečnosti.*“¹¹ Autoři Colin Sparks a John Tulloch označují bulvár jako formát definovaný dvěma hlavními rysy – relativně malou pozorností věnovanou politickým procesům, ekonomickému vývoji, společnosti a sociálním změnám, a naopak zaměřením na sport, skandály¹² a populární zábavu. Velkou pozornost věnuje také soukromým životům lidí, a to obyčejným i veřejně známým.¹³ Od věcného zpravodajství je důraz přesunut na zábavu, přičemž bulvární noviny nedodrží hranice privátní sféry a jejich úkolem je učinit soukromé veřejným.¹⁴ Na základě zmíněných

⁶ HVÍŽD'ALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 51

⁷ OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007.

⁸ tamtéž

⁹ HVÍŽD'ALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 51

¹⁰ HÁJEK, R. *Bulvarizace a politika: kořeny skepse, důvody pro optimismus*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015, s. 44

¹¹ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 155

¹² Skandálem se rozumí jednání, událost či okolnosti spjaté s vážným porušením, přehlížením či znevážením hodnot, norem nebo mravních principů převažujících v dané době a dané společnosti (Zdroj: JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 76)

¹³ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 10

¹⁴ HVÍŽD'ALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 52

kritérii vypracovali Collin Sparks a John Tulloch analýzu mediálního trhu a popsali pět druhů tištěných médií – seriózní, polo-seriózní, seriózně-populární, „trafikový“ bulvár a takzvaný „supermarket tabloid press“. Předposlední skupina je charakteristická velmi silným zaměřením na skandály, sport a zábavu, avšak zachovává zároveň i některé hodnoty seriózního tisku, a to například tím, že se tyto listy aktivně zapojují do politických kampaní. Poslední skupina bulvárního tisku se pak zcela zaměřuje na skandály, sport a zábavu a pouze okrajově se věnuje tématům seriózního tisku. Tento typ bulvárních médií, který je silně zastoupen především ve Spojených státech amerických, je populární především díky tomu, že si udržuje značný odstup od oficiálního dění a zájmů seriózních médií.¹⁵

Bulvární média, jak již bylo zmíněno výše, mají také zřetelné **vnější** znaky, mezi něž patří hojně užívání obrazového materiálu, výrazných titulků a jednodušších a kratších textů¹⁶, přičemž „*jazyk není spisovný*.“¹⁷ Takzvaný konverzační styl ale podle některých obhájců bulvárních médií neznamena, že nejsou schopná diskuze o stejných tématech jako seriózní média.¹⁸ Historik a novinář W. Joseph Campbell ve své knize *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies* popisuje znaky bulváru v několika bodech: (1) časté užívání velkých titulků, které svým rozsahem nezřídka zaujímají většinu přední strany, (2) avizování množství různorodých témat ihned na první straně, (3) hojně užívání ilustrací a fotografií, (4) výrazná grafická úprava s použitím nápadných barev dominující především titulní straně, (5) tendence spoléhat na anonymní zdroje informací, (6) slabost pro chválu sebe sama a upozorňování na vlastní úspěchy.¹⁹

Bulvární média jsou tedy charakteristická kladením důrazu na soukromý život aktérů a na takzvané soft news, tedy lehčí příběhy, naopak méně prostoru věnují informacím, závažným aktuálním zprávám a zahraničnímu zpravodajství. Snahou je především personalizace a zdůrazňování příběhu konkrétního jednotlivce. Z hlediska formy zpracování obsahu lze u bulvárního tisku nalézt výrazné vizuální prvky (titulky, fotografie, grafy) a nízký podíl textu.²⁰ Bulvární média se ale liší rovněž ve způsobu práce novinářů, „*zejména z hlediska způsobu vyhledávání informací, jejich ověřování a z hlediska přístupu k novinářské etice*.“²¹

¹⁵ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 15

¹⁶ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 245

¹⁷ HVÍŽDALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 51

¹⁸ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 26 – 27.

¹⁹ CAMPBELL, W.J. *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies*. Westport: Praeger, 2001; s.

7

²⁰ TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006; s. 160

²¹ ESSER, F. *Tabloidization of News - A comparative analysis of AngloAmerican and German Press Journalism*. In: *European journal of communication*. Sage, 1999. 14 (3), s. 291 – 324.

Jedná se o cílené vyhledávání skandálních a šokujících událostí, což bývá doprovázeno „menší úctou k faktům a věrnému popisu reality a k přizpůsobování si informací za účelem vytvoření opravdu atraktivního a překvapivého příběhu.“²²

2.1 Role bulvárních médií ve společnosti

Americký politolog a teoretik komunikace Harold Lasswell ve 40. letech minulého století vymezil hlavní funkce sociální komunikace, z nichž vycházejí představy o funkci médií ve společnosti. Jedná se o (1) informování, tedy neustálé získávání a předávání poznatků o prostředí, (2) korelaci, tedy vytváření vztahů mezi jednotlivými součástmi společnosti a (3) kontinuitu, tedy přenos kulturního dědictví.²³ Sociolog Charles R. Wright v roce 1960 tuto teorii aplikoval na oblast mediální komunikace a rozšířil o další klíčovou funkci médií, a to **zábavní**, neboť zábava „nejen, že přenáší část sdílené kultury a přispívá k vytváření vztahů, ale poskytuje také osobní uspokojení, oddech, uvolnění a naplnění volného času.“²⁴

V případě zpravodajských médií je obecně sdílený názor, že jejich ústřední úlohou je „pohánět činitele, zvláště pak vlády, k zodpovědnosti“, přičemž sama sebe „vnímají jako součást demokratického procesu, neboť veřejnosti odhalují skutečnosti, o nichž by ti, kteří jsou u moci, raději mlčeli.“²⁵ Bulvární média však tuto sociální funkci žurnalistiky zcela mění, jelikož jejich hlavním cílem „není šířit myšlenky a utvářet jejich prostřednictvím sociální konsenzus, ale produkovat zábavu a informace, které lze prodat jednotlivým spotřebitelům.“²⁶ Sociolog Brian McNair pak upozorňuje na to, že komerční, tedy masová média jsou předmětem podnikání a jejich kulturní moc je limitována a použita v zájmu udržení ideologických a politických podmínek, od nichž se odvozuje ekonomická prosperita podniku. Podle něj se „ve výstupu mediálních organizací spojuje kultura, ideologie, politika a ekonomika způsobem, jaký nemá v žádném dalším sektoru kapitalistického podnikání obdoby.“²⁷ McNair tímto sice myslí veškerý komerční tisk, avšak jsou to právě bulvární média, jejichž hlavním cílem jsou vysoké zisky.

²² TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006; s. 161

²³ LASSWELL, H. The structure and function of communication in society. In: BRYSON, L. The communication of ideas. New York: Harper - The Institute for Religious and Social Studies, 1948, s. 32 - 51. Dostupné také z:

<http://www.themedfomscu.org/media/elip/The%20structure%20and%20function%20of.pdf>

²⁴ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 115

²⁵ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 89

²⁶ HALLIN, D. MANCINI, P. *Systémy médií v postmoderním světě - tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. s. 300

²⁷ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 105

Seriózní zpravodajská média, jež jsou rovněž nazývána „hlídacím psem“ demokracie²⁸ nebo „čtvrtou mocí“²⁹, plní funkci prostředníka mezi politickou mocí a společností, a to tím, že informují veřejnost o dění v oblasti politiky i ekonomiky a podávají zprávy o celkovém stavu společnosti; jejich úkolem je současně dohlížet na moc zákonodárnou, soudní a výkonnou. Příjemci takovýchto obsahů jsou podle mediálního odborníka Colina Sparkse vzdělaní lidé z vyšších vrstev společnosti, zatímco v případě bulvárních médií se jedná o méně vzdělané publikum převážně z chudších poměrů.³⁰ Jednou z funkcí bulvárních médií ve společnosti je proto kromě zábavy také poskytování základních informací jednodušším způsobem, jenž je atraktivní pro širokou skupinu příjemců. Jinými slovy *„styl bulvárních médií umožňuje oslovit širší spektrum recipientů a zpřístupňuje politická témata i těm, kdo se jinak o politiku vědomě nezajímají. (...) Přibližování obecných témat skrze konkrétní případy a příběhy – tedy praxe, která se bulvárnímu zpravodajství velmi dobře daří – pomáhá překonat abstraktnost seriózních médií.“*³¹

Novinář Karel Hvížd'ala pak uvádí pět sociálních funkcí, které bulvární média ve společnosti plní: *„za prvé seznamují lidi, kteří většinou moc nečtou, s nejdůležitějšími politickými problémy v přiměřené zjednodušené formě. Za druhé přinášejí bezplatný právní a sociální servis pro nemajetné vrstvy společnosti. Za třetí stimulují kult úspěšnosti. Za čtvrté kanalizují neukojenou potřebu po krvi a sexu u některých skupin obyvatelstva. Za páté mívají nejlépe redakčně zpracované sportovní rubriky, které tvoří někdy až polovinu rozsahu novin.“*³² Masová, respektive bulvární, média tak v moderní společnosti hrají jedinečnou a nezastupitelnou roli faktoru, který zajišťuje sociální soudržnost, společenskou komunikaci a současně podporuje rozdělení moci.³³ Podle některých odborníků je dokonce lze chápat jako demokratičtější, jelikož skutečně odrážejí zájmy a priority masového publika³⁴ a *„dávají místo i aktérům, kteří v seriózních médiích nedostávají prostor.“*³⁵ Dalším důležitým faktorem je obsah, který se zaměřuje převážně na témata a problémy, jež jsou blízké masovému publiku

²⁸ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999; s. 168

²⁹ HVÍŽD'ALA, K. *Média a moc*. In: *Média a moc*. Kolektiv autorů. Praha: Votobia, 2000; s. 42

³⁰ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 29

³¹ HÁJEK, R. *Bulvarizace a politika: kořeny skepse, důvody pro optimismus*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015, s. 48 - 49

³² HVÍŽD'ALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 52

³³ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 80

³⁴ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 89

³⁴ HALLIN, D. MANCINI, P. *Systémy médií v postmoderním světě - tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. s. 300

³⁴ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 118

³⁵ HÁJEK, R. *Bulvarizace a politika: kořeny skepse, důvody pro optimismus*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015, s. 48

a přímo se ho dotýkají, zatímco seriózní média přinášejí informace z oblasti politického a ekonomického dění, což je většině příjemců vzdálené.³⁶ Bulvární listy samy o sobě často tvrdí, že prostřednictvím palcových titulků, úvodníků a komentářů „*hovoří jménem lidí*“³⁷ a „*poskytují prostor, kde lze diskutovat a informovat o problémech a kde mohou být problémy podrobeny analýze, na jejímž základě lze zaujmout stanovisko.*“³⁸

V neposlední řadě je důležité zmínit, že přítomnost bulvárních produktů na mediálním trhu je zjevným indikátorem svobody a demokracie, jelikož totalitní a diktátorské režimy tyto formáty nepodporují. Podle sociologa Jana Jandourka „*bulvár je a bude součástí naší společnosti, tedy pokud bude demokratická a bude praktikovat svobodu projevu.*“³⁹

2.2 Vstup bulvárního tisku na mediální trh

V podobě masového tisku se bulvární média začala objevovat v první polovině 19. století v souvislosti s průmyslovou revolucí, rozvojem měst, v nichž se hromadilo velké množství potenciálních odběratelů, ale také s výstavbou nových čtvrtí a širokých tříd (tzv. bulvárů), zlevněním nákladů na tisk i technickým vývojem, který umožnil zvýšit náklad vydání. Podíl na tom měl rovněž rozvoj průmyslu a obchodu, především pak inzerce, jejíž zadavatelé v tištěných médiích začali spatřovat vhodného prostředníka mezi výrobcem a spotřebitelem.⁴⁰ Na základě periodizace lidské komunikace podle převažujícího způsobu dorozumívání, jak ji popsali Sandra Ballová-Rokeachová a Melvin DeFleur, je začátek 19. století označován za „epochu masové komunikace“, jejíž počátek souvisí „*s příchodem novin určených obyčejným lidem.*“⁴¹ Za masová média se proto označují periodika, která se od 30. let 19. století obracela na stále početnější čtenářské skupiny gramotných, ale málo vzdělaných čtenářů.⁴² Na rozdíl od seriózního tisku se věnovala populárním tématům a přizpůsobila jim i politické zpravodajství a analýzu politického dění. Přestože se však tento masový tisk primárně nezajímal o politiku, často hrál politickou úlohu v klíčových okamžicích národních společností.⁴³

³⁶ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 27

³⁷ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 52

³⁸ tamtéž

³⁹ JANDOUREK, J. *Bulvár, nebo kanál? Co je čtení pro masy*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 35

⁴⁰ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Portál: Praha, 2004; s. 287

⁴¹ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DEFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 21

⁴² JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 74

⁴³ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009; s. 43

Masová média jsou spojena s procesem modernizace společnosti, tedy s přechodem od jejího tradičního uspořádání k modernímu, které je charakterizováno mimo jiné rozvojem tržních vztahů, industrializací a urbanizací.⁴⁴ Za další rozhodující faktory, které umožnily prudký vývoj masového tisku, považuje DeFleur „*zdokonalování tiskárenské techniky, lepší dopravu a vzrůstající gramotnost.*“⁴⁵ Jednalo se o komerční podnikání, spíše než o politický nebo profesní projekt, jež bylo uskutečnitelné zejména díky technologickému rozvoji, koncentraci obyvatelstva, rozšíření gramotnosti a vysokým příjmům z reklamních sdělení.⁴⁶ Masové publikum však není jedinou charakteristikou tohoto tisku, jelikož „*kromě vysokého nákladu je to také stále výraznější grafická úprava (velké výrazné titulky, ilustrace, od konce 19. století i fotografie a barva), specifický obsah (kriminální příběhy, sex, politická témata podávaná jako zábava) a jeho stylizace (kratší texty, jednodušší větná skladba, často pokleslý slovník), jež odpovídá možnostem a vkusu masového čtenáře. Typická pro masový tisk byla rovněž nižší prodejní cena než u tisku seriózního - toto pravidlo dodržují vydavatelé dodnes.*“⁴⁷

V českých zemích se později pro masový tisk vžilo mimo jiné označení bulvární, přičemž tento termín je odvozen od francouzského modelu listů prodávaných kameloty na pařížských bulvárech, které byly charakteristické výraznými titulky a ilustracemi, nízkou cenou a jednoduchostí.⁴⁸ V první polovině 20. století se pak užívala též označení „senzační“⁴⁹, „revolverový“ nebo „populární“. V anglicky mluvících zemích, především pak ve Velké Británii, se používá termín „tabloid“, který odkazuje k poloviční velikosti novin oproti serióznímu tisku, tzv. „broadsheet“.

Prvním titulem masového tisku byl zřejmě Penny Magazine vydávaný od roku 1832 v Londýně. O rok později jej následoval New York Sun založený vydavatelem Benjaminem Dayem, který tak „*zahájil novou epochu americké žurnalistiky. Sun kladl důraz na místní zpravodajství, na lidsky jímavé příběhy a senzační zprávy o otřesných událostech.*“⁵⁰ Tento šestákový tisk (penny press) redefinoval pojem „zprávy“, aby vyhovoval vkusu, zájmům a

⁴⁴ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 74

⁴⁵ tamtéž, s. 71

⁴⁶ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009; s. 42 - 43

⁴⁷ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 74

⁴⁸ OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007; s. 34

⁴⁹ Označení "senzační noviny" (Koudelka 1932: 154) je odvozeno od skutečnosti, že tento typ novin věnoval pozornost vyhledávání a zpracovávání "senzací", tedy událostí působících rozruch, překvapení, silný podiv veřejnosti. Zkušenost s tím, že pozornost čtenářů přitahují právě senzační zprávy, vedla postupem času ke zveřejňování nepravdivých, ale parametry senzace splňujících zpráv.

⁵⁰ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 65

čtenářským návykům méně vzdělaných vrstev společnosti. Do té doby se v novinách objevovaly informace především o opravdu důležitých společenských, obchodních či politických záležitostech. Během půl roku náklad listu New York Sun dosahoval 8 tisíc výtisků.⁵¹ Konkurentem Benjaminu Daye byl James Gordon Bennet, který v roce 1835 začal vydávat New York Herald, jenž dokázal oslovit nejširší vrstvy obyvatelstva, jelikož nabízel jak pobuřující zprávy o hrdelních zločinech či znásilněních, tak rovněž publikoval články o politice a obchodních záležitostech.⁵² Ve Francii začaly komerčně orientované deníky vycházet v roce 1836, jednalo se o La Presse vydavatele Émila de Girardina a titul La Siècle Armanda Dutacquea.⁵³ Od roku 1843 v Británii vycházel později nejprodávanější nedělník světa News of the World.⁵⁴ Období let 1833 až 1861 tak bylo charakteristické velkým rozvojem nákladů novin a především vznikem levného šestákového tisku, který byl vyvrcholením žurnalistiky novinářských osobností a vytvořil předpoklady pro frontální nástup nepolitického masového tisku v druhé polovině 19. století.⁵⁵

Zásadní význam pro vývoj masového tisku měl anglický vydavatel Alfred Harmsworth, známý též jako lord Northcliffe, jehož vstup na mediální trh na přelomu 19. a 20. století je nazýván „northcliffovskou revolucí“. Přístup, který prosazoval, byl inovativní zejména ve třech oblastech - (1) hlavním zdrojem zisku se staly příjmy z reklamy a inzerce, což vedlo ke změně ekonomických podmínek vydávání novin, (2) zisk se stal jedním z hlavních, ne-li rozhodujících důvodů vydávání novin, které přeměnil v průmyslové a obchodní podnikání a změnil také (3) proporce funkce novin tak, aby posílil funkci novin jako zdroje zábavy.⁵⁶ Lord Northcliffe „fakticky zahájil epochu komercializace médií tím, že vše podřídil jedinému, a to ekonomickému ukazateli, totiž udržení a zvyšování počtu konzumentů svých titulů.“⁵⁷ S tímto přístupem založil v roce 1896 list Daily Mail, jehož náklad o čtyři roky později dosahoval již téměř milionu výtisků a do počátku 30. let 20. století se jednalo o nejprodávanější tisk ve Velké Británii.⁵⁸ Odborník na média John Tulloch podotýká, že pro lorda Northcliffa nebyla

⁵¹ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 67

⁵² tamtéž

⁵³ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 75

⁵⁴ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012.

⁵⁵ ŠEFCÁK, L. VOJTEK, J. *Dejiny svetového novinárstva - Dejiny amerického novinárstva*. Bratislava: UK, 1997; s. 47

⁵⁶ JIRÁK, J. KÖPPOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 78

⁵⁷ tamtéž

⁵⁸ SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s.144

charakteristickým znakem „tabloidu“ velikost listu, ale právě způsob hospodaření a užívání krátkých a jednoduchých vět.⁵⁹

Vydávání levných a pro čtenáře atraktivních novin se v průběhu 19. století stalo zárukou finančního úspěchu, a to především kvůli zájmu ze strany inzerentů, což vedlo k tomu, že „výnosy z reklamy představovaly ve skutečnosti jediný opravdový příjem novin; penny, za který byly noviny k máni, stačil sotva na nákup novinového papíru.“⁶⁰ V poslední třetině 19. století tak nastala éra tzv. nezávislého tisku, rovněž nazývaná jako „nová žurnalistika“⁶¹, jejímž hlavním představitelem byl americký list New York World, který v roce 1883 koupil Joseph Pulitzer.⁶² Noviny poskytovaly politické zpravodajství zjednodušeným a senzačním způsobem, ale i názorovou stranu na vysoké úrovni. Důraz kladly na rozsah a uplatňování ilustrací. (tamtéž) Pulitzerovy listy sloužily především přistěhovalcům, kteří neovládali dobře anglický jazyk, ale zajímali se o společenské dění. Jedním z důležitých mediálních magnátů přelomu 19. a 20. století byl rovněž William Randolph Hearst, který po svém otci převzal list San Francisco Examiner a „učinil z něj nejčtenější masový list na západě USA.“⁶³ Po tomto úspěchu koupil v roce 1895 list New York Journal a začal tak konkurovat Josephu Pulitzerovi. Existenci novin bylo tehdy finančně možné zajistit jen za předpokladu udržení maximálního nákladu výtisků, jelikož na základě tohoto kritéria se rozhodovali poskytovatelé inzerce. DeFleur a Ballová-Rokeachová uvádí, že „takové konkurenční prostředí vedlo k drsnému boji o další čtenáře.“⁶⁴ Součástí tohoto boje byl rovněž kreslený seriál The Yellow Kid, který začal v Pulitzerově listu New York World vycházet v roce 1896. Jeho autorem byl R. F. Outcault, jenž o rok později přešel do New York Journal a začal totéž produkovat pro noviny Williama Randolpha Hearsta, nicméně New York World ve vydávání The Yellow Kid nadále pokračoval. Snaha přilákat větší publikum se proto projevila ve změně obsahu obou listů, které se v důsledku toho pohybovaly na hraně etiky a provázely je rovněž četné skandály. Noviny například ve snaze zaujmout širší okruh recipientů často publikovaly zcela fiktivní příběhy. Novinář Ervin Wardman z New York Press tento styl žurnalistiky označil jako

⁵⁹ TULLOCH, J. *The eternal recurrence of New Journalism*. In: *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000; s. 131

⁶⁰ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 66

⁶¹ CAMPBELL, W.J. *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies*. Westport: Praeger, 2001; s. 26

⁶² ŠEFČÁK, L. VOJTEK, J. *Dejiny svetového novinárstva - Dejiny amerického novinárstva*. Bratislava: UK, 1997. s. 57

⁶³ JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 149

⁶⁴ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 69 - 70

„yellow press“, tedy „žlutá žurnalistika“.⁶⁵ Ta podle novinářky Věry Noskové „*pohrdala jakoukoli novinářskou etikou i prostou slušností*“.⁶⁶ Pojem, který původně odkazoval na již zmíněný kreslený seriál The Yellow Kid, se ve Spojených státech amerických stále užívá pro označení bulvárního tisku.⁶⁷

2.2.1 Bulvární tisk v českých zemích

V českých zemích došlo k významnějšímu vývoji masového, resp. bulvárního, tisku až ve 2. polovině 20. let minulého století. Noviny tehdy měly sloužit především politickým a hospodářským zájmům. Vznikaly tak velké tiskové podniky, které vydávání novin přeměnily na kapitalistický průmysl. V tomto období došlo ke komercializaci tisku a konkurenčním bojům o příjemce. Zdokonalení tiskařské techniky vedlo k výraznější grafické úpravě, bohatšímu členění textu, užívání různých typů a barev písma a publikování fotografií nebo kreseb. Jedním z velkých mediálních koncernů meziválečných let v tehdejší Československu byl podnik Tempo Jiřího Stříbrného, jenž se zaměřoval na vydávání listů, v nichž byl kladen důraz na senzace. Jednalo se například o *Expres* nebo *Polední list*.⁶⁸ Expanzi přerušila 2. světová válka a nástup nacismu, který „*nepřipouštěl neoficiální snímky ani informace*“.⁶⁹ Obdobná byla situace i mezi lety 1948 a 1989, tedy v období totality, kdy média podléhala přísné reglementaci a ekonomické aspekty vydávání novin nebyly v popředí zájmu. Bulvární listy se na českém mediálním trhu objevily znovu počátkem 90. let, kdy média začala být ekonomicky nezávislá.⁷⁰ Od 15. ledna 1990 pravidelně vycházel poledník *Expres*, jeho nulté číslo však vyšlo ještě o tři dny dříve a poukazovalo především na nezávislost listu.⁷¹ Mediální analytik Milan Kruml připomíná záměr tohoto listu, jehož redakce deklarovala „*čtyři stránky zajímavých informací a senzačních zpráv převážně z pražské aglomerace a že se nebude věnovat žádnému oficiálnímu zpravodajství*“.⁷² Podle jiného mediálního analytika Milana Šmída tak list „*naznačil, že se chce stát reprezentantem*

⁶⁵ novinářka Elizabeth L. Banksová tento žánr charakterizovala dokonce jako „sílu zla“ (Zdroj: CAMPBELL, W.J. *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies*. Westport: Praeger, 2001)

⁶⁶ NOSKOVÁ, V. *Jaké to je, být masovým vrahem?* In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 80

⁶⁷ ŠEFČÁK, L. VOJTEK, J. *Dejiny svetového novinárstva - Dejiny amerického novinárstva*. Bratislava: UK, 1997. s. 62

⁶⁸ OSVALDOVÁ, B. *Bulvarizace a etika v českých médiích*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 10

⁶⁹ HVÍŽDALA, K. *Jak myslet média*. Praha: Dokořán a Jaroslava Jiskrová - Máj, 2005; s. 213

⁷⁰ OSVALDOVÁ, B. *Bulvarizace a etika v českých médiích*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 10

⁷¹ KRUML, M. *Jak přišel bulvár do Čech*. Mladá fronta DNES, srpen 2000, 11 (187); s. 18.

⁷² tamtéž

bulvárního tisku, tedy toho druhu tisku, jenž jsme dosud znali jen z předválečné historie a ze zemí na západ od našich hranic.“⁷³ Dokladem toho měly být rovněž titulky uvedené v záhlaví poledníku hlásající „SENZACE*ZAJÍMAVOSTI*TISKOVÉ ZPRÁVY (A OPRAVY).“⁷⁴ Podle Krumla první období existence tuzemského bulváru ukázalo, že „pojetí ‚bulvárnosti‘ a ‚senzačnosti‘ v hlavách šéfredaktorů, novinářů i většiny čtenářů zůstal v podobě poněkud odvážnější *Večerní Prahy*.“⁷⁵ Změnu přinesl až poledník s názvem Špígl, jenž začal vycházet 1. října 1990 a jehož šéfredaktorem byl Ladislav Froněk. Šmíd v tehdejší studii pro Syndikát novinářů píše, že „od *Expresu* se Špígl liší nejen vnější grafickou úpravou, jež se snaží napodobit německý *Bild-Zeitung* (...), ale i charakterem, který lze nazvat ‚politický bulvár‘.“⁷⁶ Podobně o listu Špígl hovoří také Kruml, podle něhož se z něj velmi rychle stal „politický bulvár, který denně přinášel informace o prohřešcích a tajemstvích ‚nových mocných‘.“⁷⁷ Cílem jeho útoků byli od počátku hlavně členové federální vlády a především pak její předseda Marian Čalfa.⁷⁸ Deník byl díky tomu zpočátku úspěšný, náklad přesahoval 100 tisíc výtisků. Jeho pozdější úpadek způsobil příchod běžného bulvárního tisku, ale také politické ambice Ladislava Froňka.⁷⁹ Běžným bulvárním tiskem se zde myslí deník *Blesk*, který začal vycházet 13. dubna 1992 a „hned v prvním čísle se mu podařilo předstihnout do té doby nejčtenější deník *MF DNES*.“⁸⁰ O *Blesku* jako „standardním bulváru“ hovoří také novinář Karel Hvizďala.⁸¹ *Blesk* se podle analytika Milana Krumla stal pro většinu čtenářů výhradním představitelem kategorie bulvárních novin. Krátce poté se však jeho náklad začal snižovat z 355 tisíc výtisků v roce 1995 na pouhých 130 tisíc o rok později.⁸² Kruml však v této věci připomíná průzkum agentury STEM/MARK z poloviny 90. let, kdy bulvár jako důležitý zdroj informací označila více než polovina respondentů, konkrétně se jednalo o 58 %.⁸³ Největším

⁷³ ŠMÍD, Milan. *Bulvární tisk a zveřejněný materiál "Senzační odhalení pozadí událostí loňského 17. listopadu"*: Studie pro Syndikát novinářů. Praha, 16. 11. 1990. Dostupné z: <http://www.louc.cz/04/1200319.html>

⁷⁴ tamtéž

⁷⁵ KRUML, M. *Jak přišel bulvár do Čech*. Mladá fronta DNES, srpen 2000, 11 (187); s. 18.

⁷⁶ ŠMÍD, Milan. *Bulvární tisk a zveřejněný materiál "Senzační odhalení pozadí událostí loňského 17. listopadu"*: Studie pro Syndikát novinářů. Praha, 16. 11. 1990. Dostupné z: <http://www.louc.cz/04/1200319.html>

⁷⁷ KRUML, M. *Jak přišel bulvár do Čech*. Mladá fronta DNES, srpen 2000, 11 (187); s. 18.

⁷⁸ ŠMÍD, Milan. *Bulvární tisk a zveřejněný materiál "Senzační odhalení pozadí událostí loňského 17. listopadu"*: Studie pro Syndikát novinářů. Praha, 16. 11. 1990. Dostupné z: <http://www.louc.cz/04/1200319.html>

⁷⁹ KRUML, M. *Jak přišel bulvár do Čech*. Mladá fronta DNES, srpen 2000, 11 (187).

⁸⁰ tamtéž

⁸¹ HVÍŽĎALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 53

⁸² Vydavatelství Ringier v České republice v polovině 90. let prošlo výraznou proměnou, která měla za následek větší profesionalizaci a zvýšení čtenosti - v první polovině roku 2000 tak byl druhým nejprodávanějším titulem s nákladem 320 tisíc výtisků. V současnosti je již několik let po sobě vůbec nejčtenějším tuzemským deníkem se čteností 1 032 000 čtenářů na vydání v roce 2015, MF DNES je na druhém místě se zhruba polovičním nákladem. (Zdroj: Unie vydavatelů, dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/home/novinky/1683-data_o_ctenosti_za_3_q_a_4_q_2015)

⁸³ HVÍŽĎALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 53

konkurentem Blesku byl tehdy list *Expres*, který však v roce 1996 od nakladatelství Práce odkoupilo švýcarské vydavatelství Ringier, po nějž patřil mimo jiné i deník *Blesk*, čímž se „na čas zase stal jedničkou na českém trhu, která neměla žádnou konkurenci.“⁸⁴ V dubnu roku 2001 začala rakouská investiční firma Epic prostřednictvím společnosti e-Media vydávat deník *Super*. Název byl podle Karla Hvíždaly „pro formát levných, neseriózních novin, které nedodrží řemeslná a etická pravidla a nadbíhají vkusu nenáročných čtenářů,“ velice dobře zvolen.⁸⁵ Podle ředitelky projektu Terezy Klapalové mělo jít o kvalitní zpravodajský bulvár, list však od počátku zřetelně stranil politické straně ODS a většina mediálních odborníků tehdy považovala *Super* za krátkodobý projekt před blížícími se volbami.⁸⁶ List přestal vycházet 15. července 2002 a během necelých 15 měsíců své existence na sebe upozornil pouze ve dvou případech, a to když zveřejnil intimní fotografie političky Petry Buzkové a později v souvislosti se šířením neověřených informací o Libuši Šafránkové a Josefu Abrahámovi.⁸⁷ Dalším bulvárním deníkem na tuzemském trhu byl od 12. května 2003 *Impuls*, jenž v říjnu téhož roku přestal vycházet kvůli špatné finanční situaci.⁸⁸ Vydavatelství Vltava-Labe-Press v průběhu roku 2005 přeměnilo *Večerník Praha* na klasický bulvární list s názvem *Šíp*, který byl konkurentem Blesku do roku 2009, kdy jej vydavatel zrušil a začal vydávat týdeník *Šíp plus*. Mezitím se na mediálním trhu objevil další list, a to deník *Aha!*, jenž vznikl sloučením nedělníku *Aha*, který vycházel od roku 2004, s nedělníkem *Aha! Sport*, jenž začal vycházet v roce 2005. Tento titul měl svým obsahem zaujmout prostor mezi deníky *Blesk* a *Mladá fronta DNES* a jeho náklad se už na počátku pohyboval okolo 250 tisíc výtisků, příjmy z inzerce pak v roce 2007 dosahovaly jen o 13 milionů korun méně, než příjmy Blesku. Vydavatelství Ringier proto zopakovalo krok, který učinilo již v minulosti v souvislosti s poledníkem *Expres* a deník *Aha!* odkoupilo, čímž se zbavilo konkurence a stalo se jediným vydavatelem bulvárních deníků v České republice.⁸⁹

Masová, respektive bulvární, média prošla za dobu své téměř dvě stě let trvající existence značnými proměnami. Z původního záměru přiblížit důležité informace i méně vzdělaným částem populace se v průběhu 19. století stala snaha oslovit maximální množství příjemců s cílem navýšit zisky vydavatele. Jestliže noviny byly dříve závislé na financích politických stran a uskupení, jimž poté na oplátku stranily a jejichž hodnoty a ideologie předávaly recipientům, pak se během průmyslové revoluce stala svébytným odvětvím podnikání, jehož

⁸⁴ HVÍŽDALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 53

⁸⁵ HVÍŽDALA, K. *Moc a nemoc médií*. Praha: Dokořán a Jaroslava Jiskrová - Máj, 2003; s. 208

⁸⁶ HVÍŽDALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 53

⁸⁷ tamtéž

⁸⁸ Zdroj: přednáška k předmětu *Bulvární média a jejich společenský význam*, FSV UK, 7. 3. 2016

⁸⁹ HVÍŽDALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015; s. 54 - 55

zisky nepocházely od politiků, nýbrž zadavatelů reklamy a inzerce, což umožnilo snižovat cenu novin a rozšiřovat je tak i mezi chudší vrstvy obyvatel. S příchodem komercializace novin začala vznikat konkurence, v jejímž důsledku docházelo k soupeření o čtenáře. Tyto boje se vyostřovaly zejména ve Spojených státech amerických na přelomu 19. a 20. století mezi dvěma vydavateli - Josephem Pulitzerem a Williamem Randolphem Hearstem, jejichž takzvaná „žlutá žurnalistika“ způsobila, že veřejnost přestala být vůči médiím tolerantní co se týče jejich senzacechtivosti a bezohlednosti. Tiskoví magnáti se tak ocitli v situaci, kdy ztráceli důvěru příjemců a hrozilo, že jejich obsah a praktiky budou podléhat externí regulaci. Média a jejich vydavatelé byli tímto nuceni změnit strategii, jejímž hlavním smyslem bylo zavedení norem určujících pravidla chování a základní rysy odpovědnosti. Profesní organizace šéfredaktorů a vydavatelů sestavily kodexy, „jejichž smyslem bylo poskytnout členům návody k jednání.“⁹⁰

2.3 Principy a historie novinářské samoregulace

Historický přehled ukázal, že práce bulvárních médií byla vždy eticky sporná. Právě problematika limitů toho, kam je bulvár eticky ochotný zajít, je jednou z hlavních otázek této diplomové práce. Aby však bylo možné najít odpověď, anebo se jí alespoň přiblížit, považuji za nutné představit historii a základní principy novinářské samoregulace. Cílem následujících kapitol je proto nejen nastínit její vývoj, ale zaměřit se rovněž na sporné oblasti novinářské etiky. Podrobněji se budu zabývat také výkladem pojmu „veřejný zájem“, jelikož jedině tím může novinář ospravedlnit neetické chování. Často však dochází k tomu, že je tohoto termínu zneužíváno za účelem získávání informací nepoctivými prostředky, které jsou nejčastěji spojovány s bulvárními médii, jejichž problematice se věnovaly předchozí kapitoly.

Rozvoj žurnalistické profesionality, jež se projevovala zejména zakládáním asociací, vytvářením tiskových rad a vypracováváním etických kodexů, byl reakcí na selhání masového tisku, především pak na jeho komercializaci a taktéž nedostatek politické nezávislosti. Tento jev odrážel snahy médií chránit se před kritikou a zejména před hrozbou vnějších zásahů a omezením autonomie.⁹¹ Se stoupajícím společenským významem mediální komunikace však rovněž rostly snahy politických, vojenských, ekonomických, ale i mediálních elit mít její

⁹⁰ BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996; s. 70 - 71

⁹¹ McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009; s. 185

průběh pod kontrolou.⁹² Jedním z nástrojů, jakými toho docílit, je regulace tisku prostřednictvím přímé cenzury a zákonných omezení.

V mnoha liberálně-demokratických společnostech byly tyto tendence minimalizovány a nahrazeny uvolněnějšími etickými zásadami.⁹³ Důležitým aspektem demokracie je totiž svoboda slova a z ní vyplývající svoboda tisku, přičemž ta má podle mediálního teoretika Denise McQuaila duální charakter - má nabízet širokou škálu názorů a současně reagovat na požadavky a potřeby.⁹⁴ Uvádí rovněž podmínky, které musí být splněny, aby bylo plně využito předností svobody vyjádření a tisku, zaručen přístup k vyjadřovacím kanálům a poskytnuta příležitost přijímat různé typy informací:

- absence cenzury, povolování nebo jiné ovládnutí a kontroly ze strany vlády, a tudíž nepopírané právo zveřejňovat a rozšiřovat zprávy a názory a nebýt jakýmkoli způsobem nucen publikovat to, co si dotýčný subjekt publikovat nepřeje
- rovné právo a stejná příležitost pro všechny občany svobodně přijímat zprávy, názory, vzdělávání a kulturu a mít k nim volný přístup
- svoboda zpravodajských médií při získávání informací z relevantních zdrojů
- absence skrytého vlivu při výběru zpráv a názorů ze strany majitelů médií a zadavatelů reklamy
- konkurenceschopnost systému s omezenými možnostmi koncentrace médií a křížení vlastnických vztahů

Popsané podmínky jsou podle profesora a mediálního odborníka Chrise Frosta ideálem, který však v praxi neexistuje, jelikož v žádné zemi nejsou média skutečně svobodná. V kapitalistických společnostech jejich obsah určují majitelé a inzerenti, v totalitních zemích podléhají kontrole a jsou významně omezována ze strany státu a konečně v demokratických společnostech určují jejich vlády a další představitelé, jaké informace budou v médiích šířeny.⁹⁵

Svoboda médií je podle mnohých odborníků důležitá, avšak současně varují před jejím snadným zneužíváním. Aby bylo možné předcházet těmto tendencím, je zapotřebí média regulovat, a to především prostřednictvím profesních norem a účinné samoregulace, jelikož vnější kontrola žurnalistiky za pomoci právních norem je často nedostatečná.⁹⁶ S tím souhlasí

⁹² JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015; s. 340

⁹³ McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009.

⁹⁴ tamtéž; s. 203

⁹⁵ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge:New York, 2011; s. 44

⁹⁶ RUP-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005; s. 237

novinář Milan Šmíd, když říká, že „zákon chrání pouze základní zájmy občana a společnosti a nemůže postihnout všechny nuance a jednotlivosti novinářské praxe.“⁹⁷ Regulace morální, tedy etické normy, se od té právní liší především svým rozsahem. Právní regulace podle Remišové nemůže zahrnout všechny lidské skutky a zatímco právo postihuje konkrétně určené lidské konání, morálka pokrývá všechny lidské aktivity, z čehož podle autorky vyplývá, že „právo je minimum morálky.“⁹⁸ Mezi právem a etikou však existuje úzký vztah, protože jejich společným záměrem je omezovat média, liší se ale v přístupu - zákon stanovuje hranice chování a identifikuje, co média „nesmí“ nebo naopak „musí“, kdežto etické normy určují, co by „měla“ dělat.⁹⁹ Dodržování etických pravidel je dobrovolné, avšak pokud se k nim jednatel či firma zaváže, očekává se, že je bude dodržovat. Samoregulační normy proto nelze stavět na úroveň zákonných předpisů, jelikož nemají právní platnost a jejich porušení nelze trestat stejným způsobem.¹⁰⁰ Zatímco za překročení právních norem může novináře potrestat soud dle platného zákona, porušení norem etických vede k postihům morálního typu, přičemž takovou sankcí může být napomenutí, kárné řízení, dočasné suspendování z funkce a v krajních případech vyloučení z organizace nebo ztráta licence na výkon profese.¹⁰¹

O omezování médií prostřednictvím **externí** a **interní** regulace se zmiňuje také Burton, který interní regulaci nazývá **dobrovolnou** a externí naopak **vnucenou** regulací.¹⁰² Dobrovolnou regulací jsou zde chápána pravidla profesně přijatelného chování, takzvané kodexy. Tato autoregulace pak může mít dvojí charakter, přičemž se jedná buď o dobrovolně přijatá interní pravidla profesních skupin, tedy profesní kodexy, nebo pravidla interně vnucená vlastníky médií, tedy etické kodexy. Vnucenými externími opatřeními pak chápe zákonné předpisy. Podobným způsobem problematiku vnímá také Denis McQuail, když říká, že řada mediálních organizací má vlastní interní kodexy chování, jež slouží jako směrnice pro redaktory, a od profesních kodexů se liší tím, že napomáhají především vnitřní kontrole.¹⁰³ Kriticky se však k tomuto vyjadřuje novinář Conrad C. Fink, který tvrdí, že mediální organizace přijímají etické kodexy především kvůli ochraně pověsti firmy a pokyny pro novináře formující postoje k problematice etického jednání jsou až sekundárním záměrem.¹⁰⁴

⁹⁷ ŠMÍD, M. *Bulvární tisk a zveřejněný materiál "Senzační odhalení pozadí události loňského 17. listopadu"*: Studie pro Syndikát novinářů. Praha, 16. 11. 1990. Dostupné z: <http://www.louc.cz/04/1200319.html>

⁹⁸ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 53

⁹⁹ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 210

¹⁰⁰ ŠILER, V. *Etika pro žurnalisty*. Univerzita Palackého Olomouc, 2007; s. 58

¹⁰¹ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 59

¹⁰² BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Barrister&Principal: Brno, 2003; s. 133

¹⁰³ McQUAIL, D. *Journalism and society*. SAGE Publications: London, 2013; s. 188

¹⁰⁴ FINK, C. C. *Media ethics: In the Newsroom and Beyond*. New York: McGraw-Hill, 1988; s. 23

Profesorka Anna Remišová pak nabízí klasifikaci profesní etiky, která podle ní působí na dvou úrovních - **institucionální** a **osobní**.¹⁰⁵ Na institucionální úrovni má podobu skupinových etických principů, norem a požadavků, které regulují dané profesní aktivity. Na individuální úrovni se projevuje v chování každého jednotlivce, který vykonává profesní činnost nebo reprezentuje danou profesi. Porušení etických norem novinářské profese je pak podle ní přímým poškozením pověsti profese s důsledkem ztráty důvěry ze strany veřejnosti. Pokud novinářská práce bytostně souvisí s demokracií a svobodou, nerespektování a nedodržování novinářské etiky ovlivňuje i stav a kvalitu demokracie v dané zemi.¹⁰⁶

K vnitřní regulaci, tzv. samoregulaci, slouží etické kodexy, které přijímají jak jednotlivé redakce, tak i organizace. Existuje mnoho kodexů etického chování, jež závisejí na tradicích a zvycích příslušné země a na tom, kdo kodex formuluje.¹⁰⁷ Většina z nich se soustředí na otázky související s poskytováním spolehlivých informací a předcházením zkreslení, zatajováním, předpojatostí a dále také senzací a porušováním soukromí.¹⁰⁸ Kodexy poskytují novinářům pomoc v eticky problematických oblastech souvisejících se shromažďováním informací, prací se zdroji nebo publikací zpráv.¹⁰⁹ Podle profesora Vladimíra Šilera je jejich úkolem usnadňovat rozhodování v eticky komplikovaných situacích a rovněž slouží jako jakýsi „štit“ proti „*přehnaným eticky sporným očekáváním*“¹¹⁰ a jsou také prostředkem k vytvoření stabilního a důvěrného prostředí, což je důležité pro vztahy v organizaci, s obchodními partnery i s klienty.¹¹¹ Novinářské kodexy se ale mohou taktéž snažit ochraňovat nezávislost novinářů před nepatřičným tlakem vydavatelů a inzerentů a nezdůvodněně volají po právu na utajení zdrojů.¹¹²

Etické kodexy jsou z historického hlediska jedním z projevů profesionalizace žurnalistiky, přičemž hlavním důvodem jejich vzniku byl mravní úpadek masového tisku a despekt příjemců kvůli nedostatku zodpovědnosti médií. Mediální organizace se přijímáním etických norem rovněž chránily před externími zásahy a ztrátou autonomie. Prvním moderním kodexem byla Charta novináře přijatá ve Francii v roce 1918, o pět let později, v roce 1923, uveřejnilo jeden z prvních kánonů žurnalistiky Americké sdružení šéfredaktorů. Přibližně

¹⁰⁵ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 81

¹⁰⁶ tamtéž, s. 100

¹⁰⁷ HARRIS, Nigel G.E. *Codes of conduct for journalists*, s. 62 – 76; In *Ethical issues in Journalism and The media*. Belsey Andrew, Routledge, 1992

¹⁰⁸ McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2009; s. 186

¹⁰⁹ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge:New York, 2011; s. 264

¹¹⁰ ŠILER, V. *Etika pro žurnalisty*. Univerzita Palackého Olomouc, 2007; s. 58

¹¹¹ tamtéž

¹¹² BELSEY, A., CHADWICK, R. *Ethical issues in journalism and the media*. London: Routledge, 1992

v téže době začaly být zaváděny etické kodexy i ve Švédsku a Finsku.¹¹³ Roku 1926 ve Spojených státech amerických sepsala první profesní kodex také Společnost profesionálních novinářů. Britská profesní organizace Národní svaz novinářů, jehož členy jsou novináři Spojeného království a Irsko, přijal vlastní kodex roku 1935.

V reakci na kritiku amerických novin a zejména na jejich senzacechtivost a komercialismus, ale také na politickou nevyváženost, byla v roce 1942 ustavena soukromá vyšetřovací komise, jejímž předsedou byl rektor Chicagské univerzity Robert Hutchins. Tato komise, která měla prošetřit selhání médií při naplňování potřeb společnosti a najít možnosti nápravy, byla významným milníkem v dějinách tisku. Její zpráva z roku 1947 posloužila k úvahám nad odpovědností médií a jako příklad pro další země, jelikož uváděla klíčové standardy, které by tisk měl dodržovat a pracovala s pojmem společenské odpovědnosti, již by mělo být dosaženo sebekontrolou namísto vládních opatření.¹¹⁴ V roce 1947 byla rovněž ve Velké Británii ustavena Královská komise, jejímž úkolem bylo prošetřit míru tiskové monopolizace a především, zda je koncentrace médií vyvážena svobodným vyjadřováním názorů a poskytováním přesných a pravdivých zpráv. Komise ve zprávě zastávala názor, že média nejsou pouze předmětem podnikání, ale mají rovněž sloužit veřejnosti. Zvláštní důraz přitom kladla na tři oblasti - pravdivost, různorodost a omezení senzacechtivosti.¹¹⁵

Kodexy jsou téměř vždy formulovány na národním základu, avšak objevily se i snahy uznat širší význam zpravodajství a ustavit univerzální mezinárodně platné normy. Ze zprávy Hutchinsonovy komise vycházela například Deklarace principů novinářského chování¹¹⁶, kterou v roce 1954 přijala Mezinárodní federace novinářů. Deklarace obsahuje hlavní zásady pro novináře a jejich organizace, jejichž cílem je prosazování etiky a zajištění kvality žurnalistiky, a stala se tak konsenzem chování novinářů a vzorem při utváření etických kodexů po celém světě. Těmito normami by se měli řídit všichni, kteří se zabývají sběrem, přenosem, šířením a komentováním zpráv a informací popisujících události.¹¹⁷ V roce 1971 byla v Mnichově schválena Deklarace práv a povinností novinářů¹¹⁸, na níž se podílely syndikáty ze šesti zemí Evropského společenství. Roku 1983 se v Praze a Paříži konala

¹¹³ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2009; s. 185 - 186

¹¹⁴ tamtéž, s. 183 - 184

¹¹⁵ McQUAIL, D. *Media performance: mass communication and the public interest*. Sage publications: London. 1992; s. 41 - 42

¹¹⁶ IFJ Declaration of principles on the Conduct of Journalists. 1986. [cit. 2016-03-23]. V plném znění dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf

¹¹⁷ WHITE, A. *International Federation of Journalists, The ethical Journalism Initiative. To tell you the truth*. [online]. Belgium: International Federation of Journalists, 2008 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf

¹¹⁸ *La Déclaration des devoirs et des droits des journalistes*. 1971. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.ajp.be/telechargements/droitsdevoirs.pdf>

konference zaštitěná organizací UNESCO, pod jejímž dohledem byl vypracován soubor mezinárodních zásad žurnalistické etiky, který zohlednil především právo na informace a nutnost respektovat univerzální hodnoty a rozmanitost kultur.¹¹⁹

Kodifikace pracovních a etických standardů jednotlivými profesními svazy a mediálními organizacemi probíhala především ve druhé polovině 20. století. V Německu zástupci Německé tiskové rady a tiskových svazů v roce 1973 předložili tehdejšímu prezidentovi Německé spolkové republiky Gustavu W. Heinemannovi ke schválení Tiskový kodex, přičemž k jeho poslední novelizaci došlo v roce 2008.¹²⁰ Jedním z nejvíce propracovaných etických kodexů jsou Redakční směrnice britské veřejnoprávní společnosti BBC¹²¹ přijaté zřejmě v roce 1993, které se dělí do 19 částí. Rozsah kodexu však kritizuje profesor Chris Frost, podle něhož se sice jedná o excelentní zpracování, avšak je jen těžko zapamatovatelný a jeho dodržování je tak pro novináře složité.¹²² Slovenský Syndikát novinářů přijal první Kodex novinářské etiky 19. října 1990, jeho aktualizovanou podobu schválil sněm Syndikátu v listopadu roku 2010 pod názvem Etický kodex Slovenského syndikátu novinářů. V České republice byla po transformaci politického systému v roce 1989 jakákoli normativní regulace vnímána jako omezování svobody tisku a snaha o manipulaci mediálního obsahu a lze proto hovořit o absenci hlubší diskuze o etických problémech novinářské práce. Hlavním argumentem novinářů byl princip svobody slova, a to pokud možno v jejím nejširším vymezení.¹²³ Prvním médiem, které u nás přistoupilo k samoregulačním normám, byla až v roce 1995 veřejnoprávní Česká televize (dále jen ČT), a to v reakci na příchod komerčních médií. Rada ČT 27. září toho roku schválila Statut ČT, který v sobě nesl také Kodex ČT, jenž „obsahoval zásady tvorby televizního programu, pasáže o etice žurnalistiky a o zařazování materiálů zobrazujících násilí.“¹²⁴ Dokument, který v mnohém čerpá z Redakčních směrnic britské BBC, rovněž ukotvil princip odpovědnosti novinářského povolání. V červnu roku 1998 pak Syndikát českých novinářů přijal Etický kodex novináře, který je přímo závazný pro členy organizace, avšak vyzývá k dodržování jeho pravidel všechny, kteří tvoří mediální obsahy. Při jeho tvorbě se profesní organizace odvolávala na mezinárodní deklaraci, která byla výsledkem evropské konference konané v roce 1994 v Praze a která uznala, že novináři

¹¹⁹ *International Principles of Professional Ethics in Journalism*. 1983. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: http://ethicnet.uta.fi/international/international_principles_of_professional_ethics_in_journalism

¹²⁰ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 112

¹²¹ *BBC Editorial Guidelines*. 2009. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines>

¹²² FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 266

¹²³ MORAVEC, V. *Etika a česká média*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005; s. 53

¹²⁴ tamtéž

mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy. Za první tištěné médium u nás, jež přijalo své vlastní redakční směrnice, je považován časopis Týden. Etický kodex, jenž je pravděpodobně nejvíce obsáhlým dokumentem svého druhu u nás, uveřejnil v říjnu 1998. Hlavní důraz je kladen na přesnost, nestrannost, různost a nepředpojatost, přičemž kromě pravidel etického jednání zahrnuje rovněž otázky, které by si novinář při své práci měl klást. Po roce 2000 začaly etická pravidla kodifikovat taktéž významné české deníky. V lednu 2002 přijaly svůj etický kodex Hospodářské noviny, o dva měsíce později je následoval deník MF Dnes a od října roku 2004 je platný také kodex přijatý největším vydavatelem regionálního tisku v České republice Vltava-Labe-Press.¹²⁵ V září roku 2000 vznikl samoregulační orgán Česká tisková rada při Unii vydavatelů, která rovněž schválila základní dokument pro práci Rady, a to Tiskový kodex. Hlavním úkolem České tiskové rady je vyřizování stížností na porušení Kodexu a dohled nad dodržováním a precizováním profesních zásad a etiky v tisku.¹²⁶

Za důležité zde považuji zmínit kritickou poznámku Ruß-Mohla a Bakičové, kteří snahu kodexů formulovat novinářskou etiku vnímají jako omyl, jelikož podle autorů jsou v každodenní žurnalistice rozhodnutí podle černobílého vzoru výjimkou.¹²⁷ Etické otázky by podle nich měly být reflektovány systematicky, k čemuž je zapotřebí uvažovat a zohledňovat, které skupiny a jakým způsobem vstupují do vzájemných vztahů, jak jsou ovlivňovány novinářským jednáním a rozhodnutími a jaké normy při tom mohou být porušeny. Následující kapitoly se podrobněji věnují těm oblastem interní regulace, které mají přímou souvislost s tématem práce, a tedy určují etické hranice médií, především pak co se týče pravidel při shromažďování informací.

¹²⁵ tamtéž

¹²⁶ RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005; s. 237

¹²⁷ tamtéž; s. 253

2.3.1 Veřejný zájem a sporné oblasti žurnalistické etiky

Kodex chování je podle sociologa Briana McNaira zárukou bezúhonnosti a důvěryhodnosti novináře a rovněž jednou z podmínek, aby byli přijímáni jako profesní skupina.¹²⁸ Žurnalistickou etiku lze proto považovat za prostředek usnadňující společenskou oprávněnost a vzbuzující důvěru publika v to, co čte, vidí a slyší.¹²⁹ O společnosti jakožto o klíčovém prvku hovoří také Remišová, jelikož profesi poskytuje podmínky pro její rozvoj, společenský status a především autonomii, bez níž by nemohla existovat - nároky společnosti na dodržování etických závazků jsou tak podle ní zcela legitimní.¹³⁰ V souvislosti s touto myšlenkou autorka popisuje základní etické požadavky zakódované ve společenském poslání profese: (1) přinášet pravdivé informace, (2) být čestný, (3) respektovat právo druhých na svobodu projevu, (4) respektovat lidskou důstojnost, (5) zodpovídat za svoje skutky a jejich důsledky, (6) sloužit veřejnému zájmu. Tyto požadavky přitom odpovídají charakteristice „dobrého novináře“, jak jej popisuje profesor a mediální odborník Chris Frost, podle něhož je takovým novinářem „*ten, kdo morálně ospravedlnitelným způsobem shromažďuje aktuální, pravdivé a ověřené informace, které jsou v zájmu čtenáře či diváka, přičemž důraz klade na přesnost, a tyto informace pak předá masovému publiku včas a zábavným způsobem.*“¹³¹ Etické normy se podle něj v demokratických společnostech staly důležitým aspektem žurnalistické práce, i když jejich porušování ze strany novinářů je stále častější s tím, jak roste snaha přilákat co nejvíce čtenářů. Získávání informací bez patřičného ohledu na profesní morálku a jejich publikace bez ohledu na pravdivost může přitom fungovat pouze omezenou dobu, protože důvěra publika v takovou žurnalistiku rychle klesá.¹³² Masová média jsou tak předmětem kontroly a regulace prostřednictvím zákonů a dalších formálních i neformálních prostředků, přičemž na ně působí mnoho tlaků, aby společnosti přinesla určitý prospěch. Jinými slovy zde existuje „veřejný zájem“, který klade službu veřejnosti nad zájmy jednotlivých médií a mediálních organizací.

Debaty o významu termínu „veřejný zájem“ jsou velmi komplikované. Jeho obecná koncepce je těžko definovatelná, protože se jedná o oblast, která se neustále mění v závislosti na vývoji demokratické diskuse a rozhodování.¹³³ Přesné vymezení veřejného zájmu nenabízí

¹²⁸ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 67

¹²⁹ tamtéž; s. 68

¹³⁰ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 81

¹³¹ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 12

¹³² tamtéž

¹³³ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999; s. 162

ani rozsáhlé Redakční směrnice britské veřejnoprávní společnosti BBC¹³⁴, které pouze říkají, že „svoboda projevu je veřejný zájem sám o sobě“. Jak již ale bylo zmíněno, svoboda projevu je často zneužívána, a proto jsou určeny podmínky, které musí redaktoři plnit, aby sloužili veřejnému zájmu: (1) odhalování korupce a nespravedlnosti, (2) detekce kriminální činnosti, (3) upozorňování na zjevné anti-sociální chování, (4) ochrana zdraví a bezpečnosti společnosti, (5) ochrana lidí před dezinformací ze strany vlády, jednotlivce nebo organizace a (6) zveřejňování informací, které lidem pomohou při rozhodování v důležitých společenských otázkách.¹³⁵ Média tak plní požadavek veřejného zájmu tím, že zabraňují zneužívání veřejné moci, hlídají řádné fungování politického systému a společenských institucí, chrání bezpečnost, život, zdraví a majetek občanů, jako i morálku a základní společenské hodnoty. Slovenský Syndikát novinářů ve svém kodexu „veřejným zájmem“ rozumí takový zájem, „který přináší významný prospěch všem anebo většině lidí.“¹³⁶ Kanadská asociace novinářů službu veřejnému zájmu podmiňuje volným přístupem k neustále proudícím informacím.¹³⁷ Profesor Jan Jiráček vnímá veřejný zájem jako „abstraktní představu celospolečenské potřeby, jež se plně nekryje s žádnými individuálními ani skupinovými zájmy v daném společenství, ale představuje opatření či činnost, která danému společenství v určitém historickém kontextu prospívá jako celku.“¹³⁸ Existuje rovněž několik teorií, které se snaží pojem vysvětlit. Jednou z nich je **teorie převažujícího zájmu**, která vychází z většinového názoru převládajícího ve společnosti. Další možnost, jak lze chápat veřejný zájem, představuje **teorie jednotného zájmu**, dle které veřejný zájem vychází z určitého absolutního normativního principu (obvykle odvozeného z ideologie). Třetí teorií, a v moderních demokratických společnostech nejrozšířenější, je **teorie společného zájmu**. Veřejný zájem je tady odvozen od společného názoru všech členů společnosti.¹³⁹

Hlavním problémem je však podle Denise McQuaila to, že většina médií vznikla s cílem sledovat vlastní zájmy, namísto služby veřejnému zájmu, přičemž vlastníci těchto médií se domnívají, že veřejný zájem je to, co zajímá veřejnost, a odpovědnost za normy, etiku a

¹³⁴ BBC Editorial Guidelines. 2009. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines>

¹³⁵ The public interest includes:

- i) Detecting or exposing crime or serious impropriety.
- ii) Protecting public health and safety.
- iii) Preventing the public from being misled by an action or statement of an individual or organisation.

¹³⁶ Etický kódex novináře. Slovenský syndikát novinářů. 2011. [cit. 2016-03-23] Dostupný z: <http://www.ssn.sk/eticky-kodex-novinara/>

¹³⁷ Ethics guidelines. The Canadian Association of Journalists. 2011. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.caj.ca/?p=1776>

¹³⁸ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*, 2004, Praha: Portál, s. 318

¹³⁹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 142

hodnoty se tak přesouvá na společnost.¹⁴⁰ Lynette Sheridan Burnsová naopak uvádí, že veřejný zájem se nekryje přesně s tím, o co se veřejnost zajímá. Veřejnému zájmu, respektive „obecnému dobru“, slouží novinář tím, že publiku říká věci, které potřebuje vědět nebo má právo je vědět. V rámci rozhodování, zda je něco ve veřejném zájmu, musí novinář také určit, zda zveřejnění zprávy někomu ublíží a zda to lze ospravedlnit. Od médií se tak očekává, že budou z moci a odpovědnosti jim svěřené konat vždy v nejlepším zájmu společnosti, avšak ne vždy tomu tak je.¹⁴¹ Barbora Osvaldová v souvislosti s veřejným zájmem říká, že bývá častou únikovou cestou novinářů, kteří se k informacím dostanou způsoby neslučitelnými s etickým kodexem.¹⁴² Překračování etických norem je v samotných kodexech v souvislosti s jednáním ve veřejném zájmu obecně povolováno. Zahraniční etické normy však zároveň vyžadují, aby redaktor, který své kroky zdůvodňuje jednáním ve veřejném zájmu, tento zájem dostatečně prokázal (viz například National Union of Journalists Rulebook, 2011; Independent Press Standards Organisation Editors' Code of Practice 2016, klauzule 10). Velká část nežádoucího chování médií ale nemá žádné ospravedlnění a neslouží žádnému veřejnému zájmu.¹⁴³ Většina z nich se podle novináře Milana Šmída zaměřuje především na vlastní prospěch, zisk a přilákání co možná největšího množství čtenářů, diváků nebo posluchačů.¹⁴⁴ Zmíněné snahy mediálních organizací pak často vedou k bilancování na hranicích etiky a leckdy i k jejich překračování. Za hlavní problém v této oblasti autoři Ruß-Mohl a Bakičová označují etické kodexy a profesní normy jakožto relativně slabé prostředky autoregulace, jelikož instance, které je stanovují, nemají dostatek sankčního potenciálu k tomu, aby je prosazovaly.¹⁴⁵

Novináři při vykonávání své profese často čelí eticky sporným situacím, které je možné rozdělit do několika oblastí¹⁴⁶:

- narušování soukromí
- střet zájmů
- přijetí úplatku
- klamání
- osobní účast na zprávě

¹⁴⁰ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2009; s. 176

¹⁴¹ BURNS, Lynette S. *Žurnalistika. Praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004; s. 66

¹⁴² OSVALDOVÁ, Barbora. *Etické aspekty v žurnalistice a veřejný zájem*. In *Česká novinářka*, Praha: Portál, 2011, s.144

¹⁴³ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 2009; s. 178

¹⁴⁴ ŠMÍD, M. *Česká média 1995 - 2005 léta technického pokroku a zrání*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005; s. 31

¹⁴⁵ RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005; s. 237 - 238

¹⁴⁶ MORAVEC, V. *Etika a česká média*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005; s. 51 - 53

- plagiátorství

Podobnou klasifikaci nabízí také profesorka a odbornice na etické otázky Anna Remišová, která kromě přijímání úplatků v jakékoli podobě a plagiátorství udává ještě svévolné zkreslování, osočování, pomluvy, nactiutrhaní a nepodložená obvinění.¹⁴⁷ (viz také Deklarace principů novinářského chování Mezinárodní federace novinářů, 1986¹⁴⁸) Denis McQuail pak mluví o třech problémových aspektech, jichž by se média měla vyvarovat, aby předcházela ubližování a působení škody. Jedná se o dodržování práv jednotlivců, újmu společnosti a újmu jednotlivci.¹⁴⁹ Média podle něj často negativně zasahují do práv jednotlivců i tam, kde jsou tato práva chráněna zákonem. Nejčastějším přečinem ze strany novinářů jsou pak problémy související s osobní pověstí, s právem na soukromí a osobní důstojností, s vlastnickými právy a s právem na anonymitu. Často jsou také vyjadřovány obavy z účinků zveřejnění různých záležitostí na celou společnost, především pak na děti a jiné zranitelné skupiny. Samostatným bodem jsou však situace, kdy škodlivé jednání způsobí újmu jednotlivci. McQuail zmiňuje případy, kdy se média stala návodem při zločinech, sebevraždách, násilných sexuálních činech, ale také třeba při teroristických útocích.¹⁵⁰ Touto problematikou se zabývají také Ruß-Mohl a Bakičová, když hovoří o „obětech“ médií, přičemž těmi míní všechny, kterým je způsobena škoda nebo újma na osobní cti, a to často z důvodu, aby si média sama dopomohla k vyšším ziskům a lepším obchodním příležitostem.¹⁵¹ Jen málo novinářů podle autorů zohledňuje osobní práva a ochranu intimní sféry, a to nejen v případě veřejně známých osobností, ale také obyčejných lidí. Snaha získat důvěrné informace může pak vést k tomu, že média přestanou mít kritický odstup.

Jednou z problematických oblastí je rovněž získávání informací. Profesor Christ Frost k tomu říká, že o povaze shromažďovaných informací a jejich publikaci rozhoduje především editor či šéfredaktor, avšak novinář určuje způsob, jakým je takových informací dosaženo.¹⁵² Zdůrazňuje proto nutnost určení limitů v souvislosti se získáváním informací a jako příklad uvádí poskytnutí finančního obnosu zločincům výměnou za jejich příběh, což je ve většině společností považováno za nepřijatelné. Veřejnost zastává názor, že pachatelé kriminálních činů nesmí ze své trestné činnosti jakkoli profitovat, avšak přesto i k těmto praktikám novináři

¹⁴⁷ REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010; s. 175

¹⁴⁸ *IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists*. International Federation of Journalists. In WHITE, A. *To tell you the truth*. [online]. Belgium: International Federation of Journalists, 2008 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf

¹⁴⁹ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009; s. 180

¹⁵⁰ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009; s. 181

¹⁵¹ RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005; s. 245

¹⁵² FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 53 - 57

přístupují.¹⁵³ Obdobný postoj je zaujímán rovněž k pronikání do soukromí, jakémukoli druhu obtěžování a klamání, pakliže však získání potřebné informace není ve veřejném zájmu.

2.3.1.1 Problematika užívání nepoctivých prostředků při získávání informací

Předchozí kapitola ukázala, nakolik problematické je najít jednotný výklad termínu „veřejný zájem“, ačkoli je v žurnalistické praxi hojně užíván. Dalo by se říci, že je jakousi dvousečnou zbraní, jelikož na jedné straně umožňuje novinářům praktikovat investigativní žurnalistiku, avšak na straně druhé některým z nich slouží k zakrytí nepoctivých prostředků získávání informací. Tato část práce si klade za cíl objasnit, jaké metody jsou považovány za „nepoctivé“, jelikož plné pochopení této terminologie je zásadní pro následný výzkum.

Syndikát novinářů České republiky ve svém etickém kodexu uvádí právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace, přičemž novinář je v tomto povinen „nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv.“¹⁵⁴ Současně dodává, že nepoctivost prostředků je nutné posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování informace. Etické normy britského Národního svazu novinářů rovněž hovoří o tom, že novinář je povinen získávat informace čestným, poctivým a upřímným způsobem, avšak s výjimkou praktikování investigativní žurnalistiky, jejíž výsledky jsou ve veřejném zájmu a za podmínky, že informace nelze získat jinou cestou.¹⁵⁵ Deklarace principů novinářského chování schválená Mezinárodní federací novinářů pak uvádí, že novinář může užívat pouze poctivé metody k získání informací, dokumentů nebo fotografií.¹⁵⁶ V žádném z těchto kodexů však není blíže specifikováno, jaké prostředky jsou považovány za „nepoctivé“. Tato kapitola si proto klade za cíl nabídnout co možná nejpřesnější klasifikaci toho, čím se myslí „nepoctivé prostředky získávání informací“, a to za využití českých i zahraničních etických norem. Pochopení problematiky je totiž pro tuto diplomovou práci klíčové, a to z důvodu, že k takovým způsobům shromažďování informací se často uchylují bulvární média, jejichž praktiky získávání informací jsou stěžejním tématem práce.

¹⁵³ tamtéž

¹⁵⁴ *Etický kodex*. Syndikát novinářů ČR, z. s. 25. 11. 1999. [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex/>

¹⁵⁵ NUJ Code of Conduct. National Union of Journalists. 2011. [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <https://www.nuj.org.uk/about/nuj-code/>

¹⁵⁶ *IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists*. International Federation of Journalists. In WHITE, A. *To tell you the truth*. [online]. Belgium: International Federation of Journalists, 2008 [cit. 2016-03-24]. Dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf

Konkrétnější vysvětlení nabízí Etický kodex novináře Slovenského syndikátu novinářů, který hovoří o „mimořádných prostředcích“, jimiž rozumí zejména „*použití utajených způsobů shromažďování informací, včetně skryté kamery či mikrofonu.*“¹⁵⁷ Redakční směrnice britské veřejnoprávní společnosti BBC definují, co je považováno za „utajené nahrávání“ - jedná se o používání skrytých mikrofonů a kamer, obecné používání audio-video techniky (včetně dlouhých objektivů, malých videokamer, mobilních telefonů, webových kamer) bez vědomí dotyčného, úmyslné užití audio-video techniky (včetně dlouhých objektivů, malých videokamer, mobilních telefonů, webových kamer), přičemž je vyvoláván dojem vytváření záznamu pro jiné než vysílací záměry, a nakonec nahrávání telefonních hovorů bez povolení.¹⁵⁸ O snímání skrytou kamerou nebo mikrofonem, dálkovými objektivy, ale taktéž o nelegálním odposlechu telefonátů či rozhovorů v soukromí prominentních osob jako o neetických způsobech získávání materiálu mluví rovněž Barbora Osvaldová.¹⁵⁹ Britský nezávislý regulační orgán pro tištěná média Independent Press Standards Organisation v etickém kodexu¹⁶⁰, jenž platí pro všechny, kteří vykonávají novinářskou profesi, uvádí, že je zakázáno používání skryté kamery a odposlouchávacích zařízení, včetně odposlechnů soukromé komunikace, stejně jako neoprávněné získávání či odstraňování dokumentů a fotografií. Klauzule 10 tohoto etického kodexu, která se zaměřuje na tajná zařízení a nepoctivé prostředky, upřesňuje, že „*tisk nesmí usilovat o nabytí materiálů za pomoci skrytých kamer nebo tajných odposlouchávacích zařízení, nevyjímaje nelegální odposlouchávání telefonických rozhovorů a čtení textových i e-mailových zpráv a neoprávněný přístup k osobním datům v digitální podobě*“. Britský Úřad pro komunikace (Ofcom), který zajišťuje regulaci mediálního obsahu, považuje za skryté nahrávání „*nepovolené použití záznamových zařízení na soukromém pozemku bez souhlasu dotčených osob, jakož i nahrávání telefonních rozhovorů bez vědomí druhé strany*“¹⁶¹. Materiál takto získaný by pak měl být používán jen v důvodných případech.

Tyto praktiky jsou obecně považovány za narušování soukromí, přičemž to je novinář z hlediska etických kodexů povinen respektovat. (viz například Independent Press Standards

¹⁵⁷ *Etický kódex novinára*. Slovenský syndikát novinárov. 2011. [cit. 2016-03-24] Dostupný z:

<http://www.ssn.sk/eticky-kodex-novinara/>

¹⁵⁸ *BBC Editorial Guidelines*. BBC. 2009. [cit. 2016-03-24] Dostupné z:

<http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/privacy/secret-recording>

¹⁵⁹ OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*.

Praha: Libri, 2007; s. 35

¹⁶⁰ *Editors' Code of Practice*. Independent Press Standards Organisation. 2016. [cit. 2016-03-24] Dostupné z:

<https://www.ipso.co.uk/IPSO/cop.html>

¹⁶¹ *The Ofcom Broadcasting Code*. Independent regulator and competition authority

for the UK communications industries. 2015. [cit. 2016-03-25] Dostupné z:

<http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/privacy/>

Organisation Editors' Code of Practice 2016, kaluzule 2; BBC Editorial Guidelines 2009, section 7; Etický kodex novinára 2011, oddíl 5; Etický kodex Syndikátu novinářů ČR 1999, část 3.) Současně však etické kodexy užívání skrytých záznamových zařízení povolují, avšak to může být ospravedlněno pouze jednáním ve veřejném zájmu, který musí být prokázán, a pakliže materiál nelze získat žádným jiným způsobem. Zajímavým ukazatelem vnímání těchto praktik ze strany veřejnosti je průzkum, který v roce 1982 ve Spojených státech amerických provedla společnost Gallup. S užíváním skrytých kamer a mikrofonů tehdy nesouhlasilo 58 % dospělých Američanů, proti citování anonymních zdrojů bylo 52 % dotázaných a platby informátorům za jejich příběhy odmítlo 56 % lidí. Nejvíce respondentům, a to konkrétně 65 %, však vadilo získávání informací způsobem, kdy novinář skrývá svou totožnost.¹⁶²

Komise pro kulturu, média a sport při dolní komoře Parlamentu Spojeného království v roce 2009 v souvislosti s vyšetřováním nelegálních postupů médií při získávání materiálů vyslechla informační technika Christophera Grahama, jenž uvedl, že existují dva způsoby, jakými lze dosáhnout sběru informací z telefonních sítí, přičemž často se jich na žádost novinářů dopouští třetí strany. První metodou je takzvaný blagging, při němž jsou využíváni soukromí detektivové k zajištění osobních údajů poškozeného, a to včetně jeho hesel. Tyto informace jsou získávány z utajených databází, a to podvodem nebo poskytnutím úplatku.¹⁶³ Profesor Christ Frost doplňuje, že takovýto postup je v rozporu s britským zákonem o ochraně osobních údajů a za jeho porušení pachatelé mohou být u tamního městského soudu potrestáni pokutou ve výši 5 tisíc liber, přičemž u soudu Korunního je částka sankce neomezená. Druhou možností je odposlech telefonní komunikace nebo přístup k hlasovým schránkám, přičemž postup je s odpovídajícími technickými znalostmi poměrně snadný. V této souvislosti Frost připomíná odsouzení redaktora bulvárního nedělníku News of the World Cliva Goodmana v roce 2007 ke čtyřem měsícům vězení za proniknutí do hlasových schránek mobilních telefonů. Jeho spolupracovník, soukromý detektiv Glenn Mulcaire, byl potrestán šesti měsíci vězení.¹⁶⁴ Dvě zmíněné metody odposlouchávání telefonů bývají často používány současně, kdy hesla nelegálně získaná z veřejně nepřístupných databází jsou využívána k zachycení zprávy zanechané v hlasové schránce mobilního telefonu. Bývalý britský tiskový regulační orgán Press Complaints Commission, jehož pravomoci od roku 2014 převzala Independent Press Standards Organisation, v reakci na zmíněný případ změnil etický kodex, do něhož implantoval formuli o zákazu zachycování soukromých telefonních hovorů a zpráv.

¹⁶² FINK, C. C. *Media ethics: In the Newsroom and Beyond*. New York: McGraw-Hill, 1988. ISBN: 0-07-020976-6; s. 39

¹⁶³ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 131

¹⁶⁴ FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge: New York, 2011; s. 131 - 132

Za nepoctivý prostředek při shromažďování materiálů je rovněž považováno získávání informací za úplatu. Jak již bylo zmíněno, etické normy zakazují novinářům přijímat úplatky, jimiž se rozumí „především finanční a hmotné výhody, které se nabízejí novináři při jeho práci. Peníze nebo dárky dávají subjekty, které se stávají objektem zpravodajství, v očekávání příznivého zpravodajství.“¹⁶⁵ Tato praxe se však může uskutečňovat i v opačném směru, kdy novináři poskytují finanční prostředky konkrétním subjektům výměnou za jejich informace. Získávání materiálů tímto způsobem je obecně známo jako „žurnalistika šekové knížky“. Z průzkumu etických kodexů českých i zahraničních jsem zjistila, že problematikou takové žurnalistiky se zabývá jen minimum samoregulačních norem, přičemž některé ji zcela přehlížejí. Jedním z těch, které se uplácení ze strany novinářů věnují, je kodex britského tiskového regulačního orgánu Independent Press Standards Organisation. Konkrétně hovoří v souvislosti se soudním jednáním o tom, že je zakázáno platit nebo nabízet platbu výměnou za informace svědkům, nebo lidem, u nichž existuje důvodné podezření, že budou jako svědci k případu předvoláni. Tento zákaz trvá, dokud proces není uzavřen obviněním nebo propuštěním podezřelého. Za žádných okolností pak nesmí poskytnutí finančních prostředků ovlivnit průběh a výsledek soudu.¹⁶⁶ Podobně se k tomu staví ve svém etickém kodexu také britský úřad pro komunikace Ofcom, když říká, že „*usvědčeným pachatelům trestných činů, ani žádné další osobě související s kriminální činností, nesmí být poskytnuta ani nabídnuta platba, včetně platby v naturáliích.*“¹⁶⁷ Z hlediska etických kodexů je rovněž nepřípustné platit pachatelům trestných činů za zveřejnění detailních informací jejich konání a taktéž by novináři neměli platit lidem, kteří příslušné informace získávají v rámci svého povolání placeného z veřejných prostředků, tedy například policistů.¹⁶⁸ Společnost The Poynter Institute, která se zabývá otázkami novinářské etiky, vydala v roce 2011 stanovisko k tomuto chování, v němž uvedla, že podobné platby korumpují žurnalistiku, a poskytla také možnost nápravy, jíž by se mohlo dosáhnout tehdy, pokud by média platila za informace jen těm osobám, které nejsou přímo zúčastněné v dané kauze, ale jsou například očitými svědky.¹⁶⁹

¹⁶⁵ MORAVEC, V. *Etika a česká média*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005; s. 51 - 52

¹⁶⁶ *Editors' Code of Practice, clause 15*. Independent Press Standards Organisation. 2016. [cit. 2016-03-25] Dostupné z: <https://www.ipso.co.uk/IPSO/cop.html>

¹⁶⁷ *The Ofcom Broadcasting Code*. Independent regulator and competition authority for the UK communications industries. 2015. [cit. 2016-03-25] Dostupné z: <http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/crime/>

¹⁶⁸ ŠMÍD, Milan. *K případu Anna: Média, policie a žurnalistika šekové knížky*. In: *Médiář* [online]. 22. 3. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/k-pripadu-anna-media-policie-a-zurnalistika-sekove-knizky/>

¹⁶⁹ MOOS, Julie. *5 reasons broadcasters pay licensing fees for stories and why it corrupts journalism*. In: *Poynter. A global leader in journalism*. [online]. 9. 6. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z:

V souvislosti s žurnalistikou šekové knížky Ruß-Mohl a Bakičová upozorňují na existující riziko, kdy informátor je vidinou větších zisků motivován informace si vymýšlet nebo dramatizovat. Přestože oficiální postoj k takové žurnalistice je odmítavý, je dnes již běžnou praxí, a to především bulvárních médií.¹⁷⁰ Autoři k tomuto dodávají, že „*hranice jsou proměnlivé, jejich jasná překročení však jsou zřejmá: kdo při obstarávání informací přestoupí zákon nebo jiné penězi navádí k nezákonnému jednání, (...) musí si to zodpovědět nejenom před svým svědomím, ale také před soudem.*“¹⁷¹

<http://www.poynter.org/2011/5-reasons-broadcasters-pay-licensing-fees-for-stories-and-why-it-corrupts-journalism/135226/>

¹⁷⁰ RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005; s. 249

¹⁷¹ tamtéž

3 Metodologie

Cílem této diplomové práce je vyhodnotit postupy bulvárních médií při získávání informací se zaměřením na užívání nepoctivých prostředků. Těmi se rozumí například zatajování totožnosti a příslušnosti k novinářské profesi, užívání jakéhokoli druhu odposlechů či úplatků. Práce zkoumá tuto problematiku na příkladu aféry kolem britského bulvárního nedělníku News of the World. Zabývá se podrobně rovněž činností Levesonovy komise, kterou v roce 2011 ustavil britský premiér David Cameron, aby prošetřila etickou stránku fungování tamních médií a zanalyzovala účinnost samoregulace. Soudcovská komise vedená Brianem Levesonem provedla do té doby nejrozsáhlejší vyšetřování praktik tisku a její závěry výrazně ovlivnily podobu systému samoregulace v britském mediálním prostředí. Jednalo se rovněž o první výrazný zásah do fungování bulvárních médií, kterým Levesonova komise významně přispěla k diskuzi o jejich etických hranicích.

Téma je zpracováno formou kvalitativního výzkumu. Výhodou tohoto přístupu je hlubší proniknutí do problematiky prostřednictvím vyhledávání a analýzy informací, jež přispívají k osvětlení výzkumných otázek.¹⁷² Hlavním přínosem takového výzkumu je důraz spíše na interpretaci událostí v jejich celku než jednotlivých nasbíraných dat.¹⁷³ Kvalitativní analýza nejde po povrchu věci, ale sleduje vývoj případů, podrobně je analyzuje a zkoumá související procesy.¹⁷⁴ Práce aplikuje také postup případové studie a využívá vzájemnou validizaci různých metod výzkumu. Robert K. Yin definuje případovou studii jako strategii pro zkoumání předem určeného jevu v rámci jeho reálného kontextu, a to zvláště když hranice mezi jevem a kontextem nejsou zcela jasné.¹⁷⁵ Konkrétně se pak jedná o jednopřípadovou studii, jež je podle Yina vhodná pro extrémní nebo neobvyklé případy, které se odchyľují od teoretických norem nebo běžných událostí. Sedláková doplňuje jednu z hlavních výhod případové studie, která umožňuje kombinovat více postupů sběru a analýzy dat, přičemž *„údaje získané různými technikami se vzájemně doplňují, ale jejich užití umožňuje i vzájemnou komparaci.“*¹⁷⁶

V případě této práce se jedná o kombinaci kvalitativních metod, mezi něž patří analýza historických dokumentů a kvalitativní dotazování formou polostrukturovaných rozhovorů, které tazateli dávají možnost *„co nejvýhodněji využít čas k interview a současně umožňují*

¹⁷² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.

¹⁷³ STAKE, Robert E. *The Art of Case Study Research*. Sage: London, 1995. ISBN: 9780803957671

¹⁷⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.

¹⁷⁵ YIN, R. K. *Case Study Research: Design and Methods*. 3rd ed. London: Sage, 2003. ISBN 0-7619-2553-8.

¹⁷⁶ SEDLÁKOVÁ, R. *Výzkum médií: neužívanější metody a techniky*. Praha: Grada publishing, 2014; s. 78

provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčují jejich srovnání.“¹⁷⁷ Tato metoda získávání dat doplňuje historický výzkum, jehož předmětem jsou převážně materiály, s nimiž mezi lety 2011 a 2012 pracovala Levesonova komise, jakož i její závěrečná zpráva z listopadu roku 2012. Podle Fraenkla a Wallena je tento přístup procesem systematického popisu a přezkoumávání minulých událostí s cílem podat zprávu o tom, co se v minulosti stalo. Jeho záměrem je odhalit a přiblížit osobnosti, kulturu a názory, jež ovlivňovaly minulost a mají vliv na současnost.¹⁷⁸

Práce se v kapitole 5, tedy praktické části, opírá o svědecké výpovědi lidí, kteří byli přímo či nepřímo účastníky kauzy kolem listu News of the World a vyšetřování Levesonovy komise. Jak již bylo uvedeno výše, využila jsem také metodu případové studie, v níž jde o zachycení složitosti případu a popis vztahů v jejich celistvosti.¹⁷⁹

Diplomová práce si klade tři výzkumné otázky:

- 1. Jak vyšetřování Levesonovy komise ovlivnilo britské mediální prostředí a podařilo se změnit situaci související s postupy bulvárních médií?**
- 2. Je užívání nepoctivých prostředků získávání informací běžnou praxí v bulvárních médiích, včetně českých?**
- 3. Lze hovořit o etických hranicích bulvárních médií?**

První výzkumnou otázkou se zabývá kapitola 5.2. Při výzkumu jsem volila nereaktivní sběr dat, tedy způsob, kdy „*subjektivita výzkumníka hraje roli při výběru dokumentů, ale ne v informacích, které jsou obsaženy v dokumentech.*“¹⁸⁰ Mezi materiály, které jsem podrobila analýze, patří záznamy projevů britských politiků a písemná vyjádření odborné i laické veřejnosti, která reagovala na závěry vyšetřování Levesonovy komise. Klíčovým dokumentem je zde však samotná závěrečná zpráva soudce Levesona, v níž britské vládě navrhl změnu systému samoregulace a v tomto směru podal konkrétní doporučení. To vše je doplněno o vyjádření novináře Jana Jůna, dlouhodobě působícího ve Velké Británii, získané prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru.

Druhou výzkumnou otázkou, která se týká užívání nepoctivých prostředků získávání informací v českých bulvárních redakcích, se zabývá kapitola 5.3. Hlavním zdrojem dat jsou v tomto polostrukturované rozhovory s představiteli významných českých bulvárních médií. Konkrétně se jedná o šéfredaktora deníků Blesk a Aha! Radka Laina, editora Blesk.tv Davida

¹⁷⁷ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.

¹⁷⁸ FRAENKEL, J. R., WALLEN, N. E. *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill, 1993.

¹⁷⁹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.

¹⁸⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.

Vaníčka, šéfredaktora eXtra.cz Josefa Šťastnu, jeho předchůdce Pavla Novotného a bývalou redaktorku bulvární tiskové agentury Hermina Press Veroniku Novákovou. Hlavní výhodou polostrukturovaného dotazování je to, že pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale současně dovoluje dotazovanému uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti. Tazatel pracuje se seznamem otázek či témat, na která se chce v rámci interview zaměřit, avšak pořadí otázek a způsob, jakým informace získá, se formuje až v průběhu rozhovoru.¹⁸¹ V tomto typu výzkumu jsem využila především problémově zaměřené interview, jak jej definuje Hendl.¹⁸² Jedná se o rozhovor, který se soustřeďuje na určitý problém, čímž dochází k ověřování a analýze dat, přičemž se odhaluje jejich podstata a vzájemný vztah. Zmiňovaným problémem je v tomto případě porušování etických i zákonných norem bulvárními médii ve Velké Británii. Data získaná prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů zaměřených na konkrétní problematiku jsem použila také na zhodnocení třetí výzkumné otázky, jíž se zabývá kapitola 5.4.

¹⁸¹ HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Portál: Praha, 2005.

¹⁸² tamtéž

4 Mediální impérium Ruperta Murdocha

V následujících kapitolách této diplomové práce se budu zabývat počátky působení Ruperta Murdocha v médiích i vznikem a vývojem jeho společnosti News Corporation (dále jen News Corp.), která v současnosti vlastní velkou část subjektů mediálního trhu v Austrálii, Velké Británii a ve Spojených státech amerických. Z důvodu plného pochopení událostí kolem nedělníku News of the World považuji za nutné popsat fungování výše zmíněné společnosti a médií, která pod ní spadají, a to především uvedeného listu.

Rupert Murdoch bývá označován za „tyrana“ či „diktátora“ a charakterizován jako „bezcitný a dominantní manipulátor.“¹⁸³ V roce 1995 ho novinář Ken Auletta, jenž vytvářel jeho profil pro časopis New Yorker, popsal jako muže, „který vychytrale obchází pravidla a někdy i principy, aby si prosadil svou.“¹⁸⁴ K současnému postavení Ruperta Murdocha považovaného za jednoho z největších obchodníků moderní doby¹⁸⁵, přispělo především neustálé rozšiřování konglomerátu přebíráním jiných společností a uzavíráním dohod.¹⁸⁶ Již v 90. letech minulého století platil za největšího mediálního magnáta v historii. V Británii kontroloval 40 % nákladu celostátního tisku, a to především díky celosvětově nejprodávanějšímu nedělníku News of the World a deníku Sun. V Austrálii byla Murdochova dominance výraznější – ovládal zhruba 70 % mediálního trhu.¹⁸⁷ News Corp. měla na začátku roku 2011 hodnotu 37 miliard dolarů¹⁸⁸, roční obrat ve výši 33 miliard dolarů a produkty jejích společností denně konzumovala miliarda lidí.¹⁸⁹ Tržby tehdy dosahovaly 8,76 miliardy dolarů¹⁹⁰. Ke konci roku 2012 se roční tržby News Corp. pohybovaly kolem 34 miliard dolarů

¹⁸³ FÜRST, Frederike. *Keith Rupert Murdoch*. [online]. 2003 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://www.grin.com/en/e-book/41757/keith-rupert-murdoch>

¹⁸⁴ AULETTA, Ken. *The Pirate*. [online]. 1995 [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: <http://www.newyorker.com/magazine/1995/11/13/the-pirate>

¹⁸⁵ tamtéž

¹⁸⁶ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012. ISBN: 9781101601372

¹⁸⁷ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012. ISBN: 9781101601372

¹⁸⁸ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011.

¹⁸⁹ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012. ISBN: 9781101601372

¹⁹⁰ jedná se o data za druhé čtvrtletí roku 2011, dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/297089-news-corp-vice-nez-zdvojnaso-bila-ctvrtletni-zisk-na-642-mil-usd/>

a hodnota byla 63 miliard dolarů.¹⁹¹ V současnosti je mezi dvěma tisíci největších světových firem na 1299. místě, přičemž tržby dosahují okolo 8,69 miliardy dolarů.¹⁹²

V souvislosti s hodnotou společnosti News Corp. a především rozsahem její působnosti je Rupert Murdoch nazýván „*mužem, který vlastní zprávy*“¹⁹³, což z něj současně činí jednoho z nejmocnějších lidí na světě. Kromě finančních prostředků mu totiž News Corp. zajišťuje politickou moc, prostřednictvím níž je schopen vyvíjet tlak na vlády států, v nichž působí. Vlastnictví novin a televizních kanálů totiž vzbuzuje obavy ze ztráty přízně Murdochových médií, která v případě potřeby mohou poškodit jakoukoli instituci, a to především prostřednictvím mediálních útoků, jejichž hlavním smyslem je diskreditace a destabilizace.¹⁹⁴

4.1 Vstup Ruperta Murdocha do mediální sféry a počátky jeho politického vlivu

Rupert Murdoch se narodil 2. března 1931 v australském Melbourne.¹⁹⁵ Jeho otec Keith tehdy řídil rozrůstající se mediální skupinu Herald¹⁹⁶, která mu zajišťovala vysoké společenské postavení. V osmnácti letech Rupert Murdoch odešel na praxi do novin Melbourne Herald a poprvé se tak setkal s mediálním prostředím. Později během studií na Oxfordské univerzitě v Anglii pracoval pro noviny v londýnské zpravodajské čtvrti Fleet Street¹⁹⁷ a po promoci v roce 1952 působil v listu Daily Express Lorda Beaverbrooka.¹⁹⁸

Povahu a budoucí kariéru Ruperta Murdocha formovalo i rodinné prostředí hluboce věřících evangelických protestantů, z čehož podle McKnighta „*vyplýnul jeho silný smysl pro to, co je správné a co špatné, doprovázený horlivým přesvědčením, že mezi tím se nachází zbabělost a že přílišnou složitost lze překonat rozhodností,*“¹⁹⁹ a dodává, že „*Murdochova náboženská výchova vysvětluje jeho zálibu v novinářských kampaních, urputnou pracovní*

¹⁹¹ Dostupné z: <http://newscorp.com/2012/06/28/news-corporation-announces-intent-to-pursue-separation-of-businesses-to-enhance-strategic-alignment-and-increase-operational-flexibility/#top>

¹⁹² Zdroj: žebříček časopisu Forbes za první čtvrtletí roku 2015; dostupné z:

<http://www.forbes.com/companies/news-corp/>

¹⁹³ WOLFF, Michael. *The Man Who Owns the News: Inside the Secret World of Rupert Murdoch*. London: Broadway books, 2010. ISBN: 9780767929523

¹⁹⁴ DAVIES, Nick. *The Hack attack: How the truth caught up with Rupert Murdoch*. New York: Faber and Faber Inc., 2014.

¹⁹⁵ VANDER HOOK, Sue. *Rupert Murdoch: News Corporation Magnate*. ABDO Publishing Company: North Mankato, Minnesota, 2011. ISBN 9781617840685; s. 14

¹⁹⁶ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 53

¹⁹⁷ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 20

¹⁹⁸ TUCCILLE, Jerome. *Rupert Murdoch: Creator of a Worldwide Media Empire*. New York: Beard Books, 1989; s. 11

¹⁹⁹ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012.

etiku i rané puritánství v mravních otázkách. ²⁰⁰ Právě jeho rozhodnost se později ukázala jako klíčová při budování mediálního impéria, stejně jako zapojování se do politiky, které se u něj poprvé projevilo již během ekonomických studií na Worcester College Oxfordské univerzity²⁰¹, když se při volbách podílel na labouristické kampani.²⁰²

Od roku 1952 vedl Rupert Murdoch australský list News vydávaný v Adelaide, který mu po smrti téhož roku zanechal jeho otec. Jednalo se o nepřilíš vlivný regionální deník, avšak už tehdy měl Rupert Murdoch „*vůli dobýt masový trh*“.²⁰³ Podle Davida McKnighta to byly právě News, které „*naučily Murdocha bezohlednosti, jež se stala průvodním znakem jeho moci v letech budoucích*“²⁰⁴ a boj s tamním establishmentem ho údajně naučil, že „*idealistická novinová tažení jsou sice vzrušující, avšak nebezpečná*“, a proto bylo třeba se „*náležitě politicky pojistit*“²⁰⁵. To však není jediná oblast Murdochova života, do níž se provinční list promítl. Jeho společnost News Corporation²⁰⁶ získala jméno právě po malé holdingové firmě Adelaide News, z níž byla v 50. letech minulého století vybudována. List vedl až do roku 1954 a „*během následujících let si budoval portfolio australských novin a televizních stanic, aby mohl svou společnost, tehdy nazvanou News Limited, ve své zemi změnit v předního hráče na poli médií.*“²⁰⁷

Rupert Murdoch je podle McKnighta člověk, který „*si libuje v moci pramenící z vlastnictví novin, televize a nakladatelství, nemluvě o moci přispívat na politiku z osobního jmění.*“²⁰⁸ Frederike Fürstová v této věci ještě dodává, že si Murdoch „*rychle uvědomil, jak mohou rozhodnutí politiků ovlivňovat byznys a také, že by mohl politiky využívat k dosažení svých cílů.*“²⁰⁹ Tuto taktiku Murdoch praktikuje po celou svou kariéru, přičemž prostřednictvím svých listů podporuje tu politickou stranu, která je pro jeho podnikání aktuálně nejvhodnější. Poprvé se to projevilo při federálních volbách v roce 1963, kdy skrze svůj celostátní list podpořil labouristy v čele s předsedou Australské strany práce Arthurem Calwellem. Jednalo

²⁰⁰ tamtéž; s. 56

²⁰¹ VANDER HOOK, Sue. *Rupert Murdoch: News Corporation Magnate*. ABDO Publishing Company: North Mankato, Minnesota, 2011. ISBN 9781617840685, str. 96

²⁰² McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 58

²⁰³ FÜRST, Frederike. *Keith Rupert Murdoch*. [online]. 2003 [cit. 2016-02-05]. ISBN 978363839960-9. Dostupné z: <http://www.grin.com/en/e-book/41757/keith-rupert-murdoch>

²⁰⁴ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012. s. 59

²⁰⁵ tamtéž

²⁰⁶ původně se jmenovala News Limited, na News Corporation byla přejmenována v roce 1980 (Zdroj: PAUL R. LA MONICA. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011, s. 20)

²⁰⁷ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011

²⁰⁸ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 37

²⁰⁹ FÜRST, Frederike. *Keith Rupert Murdoch*. [online]. 2003 [cit. 2016-02-05]. ISBN 9783638399609. Dostupné z: <http://www.grin.com/en/e-book/41757/keith-rupert-murdoch>

se ale jen o krátké spojenectví - před následujícími volbami v roce 1966 už jeho deník Australian zaštitil konzervativní vládu.²¹⁰ Novinář George Munster ve své knize *A paper prince* k tomuto píše, že „v polovině 60. let už byly Murdochova hluboká fascinace politikou i touha být nejen divákem, ale i hráčem zcela zjevné. Krátce před Vánocemi roku 1967 se mu naskytla první příležitost zahrát si na politického nastolitele králů.“²¹¹ O pět let později se Murdoch podílel na pádu konzervativní vlády a skrze svůj nově zakoupený deník Daily Telegraph a nedělník Sunday Telegraph, jejichž akvizice umocnila Murdochův politický vliv, začal podporovat labouristy. Krátce po nástupu labouristické vlády v roce 1972 jí ale Murdoch začal opovrhovat a přiklonil se naopak ke konzervativcům. „Tato proměna se v příštích pětadvaceti letech promítla do britské, americké i australské politiky, a to jednak kvůli tomu, že se z Murdocha stal mediální gigant, a také proto, že se svezl na silící vlně nového typu konzervatismu v angloamerické politice.“²¹² Rupert Murdoch prý dokonce „trval na kontrole politického obsahu svých médií, která používal ke svým zásahům do politiky.“²¹³

Jeho stranění konzervativcům se promítlo rovněž do britské politické scény, kde Murdochovy listy otevřeně podporovaly političku Margaret Thatcherovou, která se v roce 1979 stala první britskou premiérkou.²¹⁴ Jeho noviny byly tehdy podle sociologa Briana McNaira „faktickým stranickým orgánem Konzervativní strany a držely se stranické linie stejně vytrvale a se stejným ohledem na pravdu jako list Pravda v bývalém Sovětském svazu.“²¹⁵ Murdochova média vyjadřovala protilabouristickou předpojatost, avšak jen do doby, než Margaret Thatcherová z funkce důsledkem vnitrostranického tlaku odstoupila. Murdochův Sun pak ve volbách roku 1997 podpořil labouristu Tonyho Blaira, jehož politika byla pro záměry Rupertovy společnosti přívětivější.²¹⁶ Blairova vláda později ustoupila Murdochovi například tím, že zmírnila omezení vycházející ze zákona o telekomunikacích.²¹⁷

V souvislosti s jeho dominantním postavením na poli médií a silícím vlivem na politiku se hovoří o takzvané „Murdokracii“.²¹⁸ Britský spisovatel a novinář Peter Jukes k tomuto dodává, že „tři generace politiků se na Murdocha dívaly jako na ‚Kingmakera‘“²¹⁹ tedy jako

²¹⁰ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 61 - 62

²¹¹ MUNSTER, George. *A paper prince*. Penguin books Australia: Sydney, 1987; s. 85

²¹² tamtéž, s. 74

²¹³ SHOWCROSS, William. *Murdoch*. New York: Simon and Schuster, 1992.

²¹⁴ tamtéž, s. 72 - 78

²¹⁵ McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004; s. 106

²¹⁶ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012.

²¹⁷ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 196 - 198

²¹⁸ JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012; s. 2

²¹⁹ tamtéž

na osobu, která je skrze svůj vliv schopná kohokoli dosadit do vedení země, jinak řečeno: „čím více Murdoch nashromáždí moci mediální, tím snadněji může ovlivňovat fungování demokracie.“²²⁰ Časopis Time z tohoto důvodu už v roce 1996 Murdocha označil za čtvrtého nejmočnějšího muže Spojených států amerických.

4.2 Budování mediálního impéria

Společnost News Limited začala expandovat v druhé polovině 50. let minulého století, kdy do svého portfolia získala podíl v perthských Sunday Times, adelaidské televizní stanici Channel 9 či magazínu pro ženy New Idea.²²¹ V roce 1960 pak Rupert Murdoch zakoupil sydneyjský bulvární deník Daily Mirror a „oživil jej svým senzacechtivým stylem, jenž se stal jeho obchodní značkou.“²²² Skutečný společenský a politický vliv však získal až v roce 1964, kdy založil vlastní celostátní deník Australian.²²³ Ze zisků poté začal skupovat rovněž časopisy a usiloval o televizní licence.

Prvním krokem ke globální expanzi bylo zakoupení tehdy nejprodávanějšího britského nedělníku News of The World v roce 1969. Jednalo se o senzacechtivý tabloid, jenž byl známý „troufalým pokrytím skandálů a zločinů“.²²⁴ Pozici na britském mediálním trhu si Murdoch později téhož roku pojistil akvizicí bulvárního deníku The Sun, který se v následujících měsících proměnil „ve stroj na peníze, jimiž financoval akvizice amerických filmových studií i televizních kanálů a které mu především zajistily bezkonkurenční postavení v samém středu britské politiky.“²²⁵ Současně si tím připravil půdu pro koupi dalších novin - zejména The Times a Sunday Times v roce 1981.²²⁶

V roce 1972 pronikla News Limited rovněž na americký mediální trh, když od společnosti Harte-Hanks zakoupila listy San Antonio Express a San Antonio News.²²⁷ Skutečný vliv mu v zámoří však přinesl až list New York Post, který se součástí konglomerátu News Limited stal v roce 1976. New York Post a Murdochovy britské bulvární listy nezvratně změnily celý průmysl. Novinář Paul R. La Monica píše, že „vtipné titulky a chlípné drby novin Sun a New

²²⁰ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 7

²²¹ LA MONICA, Paul R.. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011

²²² McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 61

²²³ FÜRST, Frederike. *Keith Rupert Murdoch*. [online]. 2003 [cit. 2016-02-05]. ISBN 9783638399609. Dostupné z: <http://www.grin.com/en/e-book/41757/keith-rupert-murdoch>

²²⁴ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011

²²⁵ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 66 - 67

²²⁶ VANDER HOOK, Sue. *Rupert Murdoch: News Corporation Magnate*. ABDO Publishing Company: North Mankato, Minnesota, 2011; s. 61

²²⁷ tamtéž, s. 22

York Post vydláždily cestu pro neustávající ‚zprávy‘ ze světa celebrit, které se objevily koncem dvacátého a začátkem 21. století.“²²⁸

Mediální impérium, avšak již pod názvem News Corporation, začal Rupert Murdoch vytvářet v průběhu 80. let, kdy zakoupil filmovou a televizní společnost Fox a za 1,5 miliardy dolarů také šest regionálních televizních stanic od mediální firmy Metromedia. Podle některých odborníků byl právě toto počátek prvního celosvětového mediálního impéria, jelikož nákup stanic znamenal přístup k televizním sítím na třech kontinentech a rovněž do tří nejdůležitějších vysílacích oblastí v Americe, a to New Yorku, Chicaga a Los Angeles.²²⁹ Tuto možnost Murdoch plně využil, když 9. října 1985 společnost News Corp. oznámila záměr použít stanice společnosti Metromedia jako základ pro spuštění čtvrté televizní sítě FOX vedle již existujících ABC, CBS a NBC, čímž „navždy změnil povahu televizního a mediálního průmyslu ve Spojených státech.“²³⁰ Po jejím oficiálním spuštění v roce 1986 Rupert Murdoch uzavřel dohody s mnoha dalšími nezávislými přidruženými televizními stanicemi, čímž došlo k pokrytí 80 % amerických domácností, jelikož síť Fox byla namísto původních šesti kanálů k dispozici na šestadevadesáti stanicích. Podle novináře Paula R. La Monicy se díky této distribuci „stala schopným konkurentem ABC, CBS a NBC.“²³¹ V současnosti je Fox News v USA nejsledovanější kabelovou stanicí se zpravodajským obsahem.²³²

Rupert Murdoch učinil z nenápadného adelaidského listu News multiplatformní projekt celosvětového rozsahu. Podle profesora McKnighta se po převzetí regionálního deníku naučil „nekompromisní taktice“, která zahrnovala především zajištění vysokého prodeje bez ohledu na odpovědnost médií či etické aspekty žurnalistiky.²³³ Novinář Peter Jukes pak Murdocha vnímá jako „ztělesnění moderního mediálního magnáta,“²³⁴ přičemž termín „mediální magnát“ je možné podle Jeremyho Tunstalla a Michaela Palmera definovat jako „osobu, která vlastní a zároveň ovládá mediální společnosti, podstupuje riziko v podnikání a řídí svůj mediální byznys výstředním, osobním stylem. Je to člověk, který si vybuduje své vlastní mediální impérium

²²⁸ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011, s. 23

²²⁹ tamtéž, s. 44 - 46

²³⁰ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 45

²³¹ tamtéž, s. 46 - 48

²³² WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012.

²³³ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012

²³⁴ JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012; s. 1

tak, že nejen zakládá nová média, ale také zároveň skupuje a přebírá kontrolu nad již existujícími mediálními společnostmi.²³⁵

V současnosti je Rupert Murdoch generálním ředitelem a předsedou třetího největšího mediálního konglomerátu v globálním měřítku s nebývale vysokou koncentrací moci v anglicky mluvících zemích a jedinečnou osobní kontrolou nad celou společností.²³⁶ Profesor a odborník na média David Knight jde ještě dál, když tvrdí, že „jde o autokratem ovládané impérium, jemuž namísto potřeb akcionářů, kteří podnik ze zákona řídí, dominují jeho osobní zvláštnosti. V Murdochově správní radě zasedá řada (...) podobně smýšlejících lidí, kteří sdílejí jeho politické názory.“²³⁷

4.3 Britský list News of the World

Nedělník News of the World začal v Británii vycházet 1. října 1843 s prohlášením „*Naše motto je pravda a naše postupy a praktiky jsou v zájmu nebojácné obhajoby pravdy.*“²³⁸ List už od počátku nabízel zprávy plné kriminálních činů a senzací²³⁹ a cílil především na dělnickou třídu a nižší střední společenskou vrstvu,²⁴⁰ čemuž odpovídala i cena tři pence, díky které šlo o vůbec nejlevnější list na novinových stáncích.²⁴¹ Vydavatelem News of the World byl tehdy John Browne Bell, který list dovedl až k prodeji 30 000 výtisků týdně v roce 1880.²⁴² Náklad nedělníku však začal s rostoucí konkurencí upadat a Bell jej proto prodal rodině Carrů.²⁴³ Šéfredaktorem pak byl až do své smrti v roce 1941 sir Emsley Carr.²⁴⁴ Za jeho působení kladl nedělník větší důraz na sport, a to rovněž formou podpory některých

²³⁵ PALMER, Michael; TUNSTALL, Jeremy. *Media Moguls*. USA: Routledge, 1991, s. 105

²³⁶ JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012.

²³⁷ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 29

²³⁸ WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012.

²³⁹ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁴⁰ DJ Taylor: For 168 years News of the World was as English as roast beef. In: *The Independent* [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/dj-taylor-for-168-years-news-of-the-world-was-as-english-as-roast-beef-2308954.html>

²⁴¹ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁴² tamtéž

²⁴³ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*.

Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁴⁴ GRIESLEROVÁ, Martina. *Vzestup a pád News of the World*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D.

sportovních akcí.²⁴⁵ V roce 1920 tak dosáhl nákladu přes 3 miliony výtisků²⁴⁶ a v roce 1939 to byly již 4 miliony.²⁴⁷ Časopis Time v článku s názvem Každé nedělní ráno z roku 1941 napsal, že „více než třetina britských domácností čte každý týden šťavnaté příběhy o rozvodech, skandálech, únosech, přepadeních a vraždách.“²⁴⁸ Svého vrcholu ale News of the World dosáhl až v roce 1950, kdy se s týdenním nákladem 8,5 milionu výtisků stal nejprodávanějšími novinami na světě.²⁴⁹

List v roce 1952 převzal sir William Carr, jehož novinářské i podnikatelské schopnosti byly podle mediálních odborníků a historiků Barbary Köpplové a Juraje Vojtka „velmi chabé“.²⁵⁰ Náklad tak začal koncem 50. let prudce klesat a vedení proto ve snaze přilákat více čtenářů najalo spisovatele H.E. Batese a Somerseta Maughama, aby do nedělníku psali krátké příběhy, svými komentáři začali přispívat i politici Robert Boothby a Aneurin Bevan.²⁵¹ Ani tyto experimenty však nepřinesly větší zisky, a tak sir William Carr na post šéfredaktora jmenoval Stafforda Sommerfielda, který vytvořil novou formu provokativního obsahu, takzvaný „kiss and tell“,²⁵² zaměřený především na intimní život slavných osobností. Nedělník tak v roce 1960 zaplatil herečce Dianě Dorsové 35 tisíc liber za sérii dráždivých příběhů z jejího soukromého života.²⁵³ V roce 1963 se nedělník stal součástí takzvané Profumovy aféry. Jednalo se o případ zmizení korunní svědkyně ve sledovaném soudním procesu²⁵⁴ Christine Keelerové, luxusní prostitutky, jež měla intimní vztah nejen s tehdejším ministrem obrany J. D. Profumem, ale také s údajným ruským špiónem.²⁵⁵ Podle Köpplové a Vojtka „rozhořčení vzbudil především postup nedělníku News of the World, který za 23 tisíc

²⁴⁵ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁴⁶ tamtéž

²⁴⁷ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*.

Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z:

<http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁴⁸ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁴⁹ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*.

Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z:

<http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁵⁰ KÖPPLOVÁ, Barbara; VOJTEK, Juraj. *Stručný přehled vývoje britského tisku od druhé poloviny 19. století do 70. let 20. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976; s. 46

²⁵¹ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁵² tj. promluvit s novináři o soukromí slavné osoby, nejčastěji jde o intimní vztah, s cílem získat za tyto informace velké množství peněz (zdroj: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/kiss-and-tell>)

²⁵³ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁵⁴ KÖPPLOVÁ, Barbara; VOJTEK, Juraj. *Stručný přehled vývoje britského tisku od druhé poloviny 19. století do 70. let 20. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976; s. 49 - 50

²⁵⁵ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 65 - 66

liber získal paměti Christine Keelerové.²⁵⁶ Navzdory negativním reakcím ze strany recipientů²⁵⁷ vzrostl náklad nedělníku o 250 tisíc výtisků.²⁵⁸ V roce 1966 pak během soudního řízení se sériovými vrahy Ianem Bradym a Myrou Hindleyovou vyšlo najevo, že nedělník zaplatil tisíc liber a dovolenou ve Francii klíčovému svědkovi výměnou za jeho informace.²⁵⁹ Soudce tehdy požádal prokurátora, aby celou věc prošetřil jako „zásah do průběhu spravedlnosti“. Novinářka Esther Addley o tomto píše, že „obvinění list unikl jen těsně.“²⁶⁰

V obdobných situacích se list v průběhu 60. let ocital stále častěji, což mělo za následek dlouhodobě klesající náklad. Rodina Carrů se jej proto rozhodla prodat, přičemž zájem o nedělník jevil především britský politik a mediální magnát Robert Maxwell. Rodina však této akvizici nebyla nakloněna, jelikož Maxwell byl labouristickým poslancem, zatímco list zastával konzervativní hodnoty, a Carrové se proto obávali změny směřování nedělníku.²⁶¹ Negativně vnímali také původ Roberta Maxwella, jenž byl českým Židem s vlastním jménem Jan Hoch²⁶², zatímco „*News of the World* byl stejně anglický jako roastbeef a yorkshireský puding“.²⁶³ O nedělník však projevil zájem také Rupert Murdoch, tehdy mladý vlastník několika australských novin, který za koupi britského nedělníku Carrům nabídl 34 milionů liber a ti ji v lednu roku 1969 „s vděčností přijali“.²⁶⁴

4.3.1 News of the World jako součást Murdochova mediálního impéria

Akvizice News of the World, jenž australský profesor David McKnight popisuje jako „senzacechtivý bulvární plátek, jehož standardní články pojednávaly o duchovních obviněných z cizoložství či o skautských vedoucích podezřelých z obtěžování mladých

²⁵⁶ KÖPPLOVÁ, Barbara; VOJTEK, Juraj. *Stručný přehled vývoje britského tisku od druhé poloviny 19. století do 70. let 20. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976; s. 50

²⁵⁷ KÖPPLOVÁ, Barbara; VOJTEK, Juraj. *Stručný přehled vývoje britského tisku od druhé poloviny 19. století do 70. let 20. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976; s. 50 - 51

²⁵⁸ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁵⁹ *News of the World: An obituary*. In: BBC News [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>

²⁶⁰ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁶¹ tamtéž

²⁶² TUCCILLE, Jerome. *Rupert Murdoch: Creator of a Worldwide Media Empire*. New York: Beard Books, 1989; s. 23

²⁶³ tamtéž

²⁶⁴ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

chlapců,²⁶⁵ byla pro Ruperta Murdocha prvním krokem ke globální expanzi. Při převzetí novin však zjistil, že jsou v mnohem horší ekonomické situaci, než jakou William Carr uváděl. Murdoch to okomentoval slovy: „*Jakmile jsem se tam dostal a uviděl, jak špatně je společnost vedená, musel jsem to napravit. Všechno bylo tak strašně zastaralé a ubíjející.*“²⁶⁶ Započal proto kompletní restrukturalizaci, jež se projevila v novinovém obsahu i zaměstnanecké struktuře. V lednu 1970 po vzájemných sporech ukončil spolupráci s tehdejší šéfredaktorem Staffordem Sommerfieldem, jemuž kladl za vinu úpadek listu.²⁶⁷ Součástí transformace byla ale také změna charakteru News of the World, z něhož se stalo ve Velké Británii nebývale vulgární a bulvární periodikum.²⁶⁸ Dokladem toho může být i fakt, že se Murdoch jen několik měsíců po převzetí listu rozhodl znovu zveřejnit paměti Christine Keelerové, jedné z hlavních postav tzv. Profumovy aféry. Murdoch od ní aktualizované memoáry koupil za 21 tisíc liber²⁶⁹ a čtenářům slíbil, že „*noviny tentokrát odvypráví celý příběh a navrch přidají nová zjištění*“²⁷⁰, což se nakonec nestalo, nicméně přesto se náklad listu zvýšil o 300 tisíc výtisků.²⁷¹ Murdoch za to byl posléze kritizován ze strany britské společnosti, tisku, představitelů vlády a duchovenstva, ale také profesního sdružení Národní svaz novinářů, kterému Murdoch vzkázal: „*hodlá-li se chovat jako nástroj establishmentu, nebudu na něj vůbec brát zřetel.*“²⁷²

Náklad nedělníku tehdy začal dlouhodobě klesat - v roce 1972 poprvé spadl pod 6 milionů výtisků a o osm let později to byly již jen 4 miliony.²⁷³ Ještě v červnu roku 1962 přitom týdenní prodeje dosahovaly 6 662 389 kusů.²⁷⁴ Během osmdesátých let proto Murdoch přistoupil k dalším změnám. List se začal více zaměřovat na ženy prostřednictvím přílohy magazínu Sunday, jenž vycházel od roku 1980 pod vedením Wendy Henryové, která byla v roce 1987 jmenována vůbec první šéfredaktorkou News of the World. Roku 1984 nedělník změnil velikost formátu z takzvaného „broadsheet“, tedy velkoformátového provedení

²⁶⁵ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 65

²⁶⁶ KIERNAN, Thomas. *Citizen Murdoch*. New York: Dodd, Mead & Company, 1986; s. 25

²⁶⁷ SHAWCROSS, William. *Murdoch: The Making of a Media Empire*. New York: Simon & Schuster, 1997; s. 80-81

²⁶⁸ ŠEFCÁK, Luboš a Juraj VOJTEK. *Dejiny svetového novinárstva I.: Dejiny anglického novinárstva*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 1994; s. 98

²⁶⁹ SHAWCROSS, William. *Murdoch: The Making of a Media Empire*. New York: Simon & Schuster, 1997; s. 77

²⁷⁰ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 66

²⁷¹ TUCCILLE, Jerome. *Rupert Murdoch: Creator of a Worldwide Media Empire*. New York: Beard Books, 1989; s. 25

²⁷² tamtéž

²⁷³ GRIESLEROVÁ, Martina. *Vzestup a pád News of the World*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D.

²⁷⁴ DURRANI, Arif; SUTCLIFFE, Rich. *News of the World to close, ending 168-year history*. In: Brand Republic [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.brandrepublic.com/article/1079113/news-world-close-ending-168-year-history>

typického spíše pro seriózní tisk, na takzvaný „tabloid“, který byl menší a vyznačoval se jím bulvární tisk.²⁷⁵ Důležitou změnou bylo rovněž přestěhování redakce do Murdochova nově vznikajícího závodu ve Wappingu, které v roce 1986 podpořila silná většina zaměstnanců nedělníku.²⁷⁶

Ve druhé polovině 80. let byl News of the World již klasickým představitelem „chequebook journalism“²⁷⁷, tedy listu, který fungoval takzvaně „na šekovou knížku“ a za velké sumy kupoval příběhy veřejně známých osobností. Nedělník „často zveřejňoval i zprávy o milostných pletkách toryovských ministrů, těhotenství jejich milenek a o homosexuálních hrátkách toryovských poslanců“.²⁷⁸ Kvůli této praxi jej satirický časopis Private Eye nazýval „News of Screws“.²⁷⁹ Kritizován byl ale také po roce 2000, kdy, již pod vedením šéfredaktorky Rebekah Wadeové, započal v reakci na únos a vraždu osmileté Sarah Paynové kampaň s názvem „Named Shamed“, v rámci níž uveřejňoval jména údajných pedofilů.²⁸⁰ Tony Butler, jenž tehdy zastával funkci policejního prezidenta, toto označil za hrubě nezodpovědnou žurnalistiku, jelikož v souvislosti s kampaní docházelo k neoprávněnému napadání domnělých pedofilů, přičemž jedním z poškozených byl i pediater.²⁸¹ News of the World v následující kampani požadoval, aby vláda schválila takzvaný „Sarah’s law“, tedy zákon, který by veřejnosti umožnil nahlédnout do registru pedofilů a sexuálních násilníků.²⁸²

Rebekah Wadeovou po třech letech ve funkci nahradil Andy Coulson, jelikož Wadeová byla jmenována šéfredaktorkou nejprodávanějšího britského deníku The Sun, který byl rovněž součástí konglomerátu News Corp. Andy Coulson však v lednu roku 2007 z vedení nedělníku odstoupil po usvědčení královského korespondenta News of the World Cliva Goodmana a soukromého detektiva Glenna Mulcaira ze „*spiknutí s cílem proniknout do telefonních*

²⁷⁵ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*. Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁷⁶ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁷⁷ *News of the World: An obituary*. In: BBC News [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>

²⁷⁸ McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012; s. 186 - 187

²⁷⁹ *News of the World: An obituary*. In: BBC News [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>

²⁸⁰ *News of the World: An obituary*. In: BBC News [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>

²⁸¹ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁸² *News of the World: An obituary*. In: BBC News [online]. 8. 7. 2011 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>

*hlasových zpráv královské rodiny.*²⁸³ Obvinění souviselo se zprávou o zranění prince Williama uveřejněnou v listu v lednu roku 2005, což u Buckinghamského paláce vyvolalo podezření, že nedělník *New of the World* odposlouchává telefonické hovory královské rodiny. V srpnu 2006 policie oba muže zatkla a v lednu 2007 byli odsouzeni ke čtyřem a šesti měsícům vězení.²⁸⁴ Šéfredaktor Andy Coulson tehdy tvrdil, že o ilegálních praktikách nebyl informován a situaci označil za osobní selhání redaktora Cliva Goodmana, přesto se však rozhodl přijmout zodpovědnost a na funkci rezignoval.²⁸⁵ V květnu téhož roku britský regulační orgán pro tištěná média *Press Complaints Commission* vydal stanovisko, v němž uvedl, že neexistují žádné důkazy o dalším užívání telefonních odposlechů v redakci *News of the World*. Rupert Murdoch i Andy Coulson si tehdy podle novináře Paula La Monicy „mysleli, že problém je zažehán.“²⁸⁶

4.3.2 Kauza s odposlechy a ukončení vydávání listu

Deník *The Guardian* v roce 2009 vydal zprávu,²⁸⁷ v níž tvrdil, že nelegální praktiky získávání informací mezi lety 2003 a 2007 byly vedení listu, včetně šéfredaktora Andyho Coulsona, známy, že v *News of the World* nadále pokračují a že společnost *News Group Newspapers*, jež zajišťuje vydávání nedělníku, zaplatila obětem těchto praktik nejméně milion liber²⁸⁸, aby tak „vyřešila případy, u kterých hrozilo, že se prokáže zapojení novinářů do užívání odposlechů.“²⁸⁹ Královské zastupitelství proto nařídilo urychlené přezkoumání materiálů, jež byly policii poskytnuty již v roce 2006 a případem se začala rovněž zabývat

²⁸³ *Timeline of UK phone hacking scandal*. In: CNN [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>

²⁸⁴ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*. Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁸⁵ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: *The Guardian* [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>; Andy Coulson po své rezignaci zastával pozici ředitele komunikace Konzervativní strany a později i tiskového mluvčího jejího předsedy Davida Camerona, který se v roce 2010 stal britským premiérem. Coulson se pak stal mluvčím vládní koalice jako celku. (Zdroj: *Timeline of UK phone hacking scandal*. In: CNN [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>)

²⁸⁶ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: *The Guardian* [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

²⁸⁷ O'CARROLL, Lisa. *Phone-hacking scandal: timeline*. In: *The Guardian* [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/jun/24/phone-hacking-scandal-timeline-trial>

²⁸⁸ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 223

²⁸⁹ WARDROP, M. TROTMAN, A. *Phone hacking: Timeline of the scandal*. In: *The Telegraph* [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634176/Phone-hacking-timeline-of-a-scandal.html>; Jedním z odškodněných byl i výkonný ředitel Anglické hráčské asociace Gordon Taylor, jehož telefon byl „napíchnutý“ Glennem Mulcairem a jenž v roce 2008 dostal 700 tisíc liber. (Zdroj: *Timeline of UK phone hacking scandal*. In: CNN [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>)

Komise pro kulturu, média a sport při dolní komoře Parlamentu Spojeného království. Poté, co zkontrolovala více než 2 500 emailových zpráv, uvedla, že v žádné z nich nebyl nalezen důkaz, který by potvrdil, že by v redakci stále docházelo k nezákonným praktikám. Podnětem deníku The Guardian se roku 2009 znovu zabýval také orgán Press Complaints Commission, který ve své konečné zprávě uvedl, že nelze prokázat rozsáhlejší užívání odposlechů než jaké již bylo prokázáno v roce 2007 redaktoru Clivu Goodmanovi a soukromému detektivovi Glennu Mulcairovi.²⁹⁰ Naproti tomu však Komise pro kulturu, média a sport při dolní sněmovně ve své zprávě vyjádřila názor, že je nemyslitelné, aby management listu o používání nelegálních odposlechů nevěděl a že tato praxe byla pravděpodobně mnohem více rozšířená, než byl nedělník ochoten přiznat.²⁹¹ Závěr komise se shodoval s tvrzením bývalého redaktora News of the World Seana Horea, jenž v roce 2010 poskytl rozhovor deníku New York Times. Ten v článku²⁹² ze září téhož roku uvedl, že užívání odposlechů mobilních zařízení bylo podle Horea v listu News of the World zcela běžnou praxí, o níž vedení, včetně někdejšího šéfredaktora Andyho Coulsona, bylo informováno.²⁹³ Odposlechy měli mezi lety 2003 až 2007 technicky zajišťovat najatí profesionálové.²⁹⁴ Tuto informaci později potvrdil i odsouzený soukromý detektiv Glenn Mulcaire.²⁹⁵

Policie začala případ vyšetřovat v lednu 2011²⁹⁶ na základě podnětu od herečky Sienny Miller, vůdce Národního svazu pracovníků v železniční a námořní dopravě Boba Crowa a politika George Gallowa, kteří uvedli, že jsou jejich telefony odposlouchávány.²⁹⁷ V průběhu vyšetřování policisté Scotland Yardu prověřili více než tři sta emailových zpráv, z nichž zjistili, že redaktoři nedělníku ilegálně odposlouchávali mobilní telefony nejméně čtyř tisíc

²⁹⁰ *Timeline of UK phone hacking scandal*. In: CNN [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>

²⁹¹ WARDROP, M. TROTMAN, A. *Phone hacking: Timeline of the scandal*. In: The Telegraph [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634176/Phone-hacking-timeline-of-a-scandal.html>

²⁹² NATTA, Don. BECKER, Jo. BOWLEY, Graham. *Tabloid Hack Attack on Royals, and Beyond*. In: The New York Times [online]. 1. 9. 2010 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2010/09/05/magazine/05hacking-t.html?_r=0

²⁹³ *Timeline of UK phone hacking scandal*. In: CNN [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>

²⁹⁴ WARDROP, M. TROTMAN, A. *Phone hacking: Timeline of the scandal*. In: The Telegraph [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634176/Phone-hacking-timeline-of-a-scandal.html>

²⁹⁵ PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*. Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z:

<http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

²⁹⁶ Akce nesla krycí jméno Operation Weeting

²⁹⁷ WARDROP, M. TROTMAN, A. *Phone hacking: Timeline of the scandal*. In: The Telegraph [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634176/Phone-hacking-timeline-of-a-scandal.html>

lidí, četli textové zprávy soukromých osob, ale také podpláceli policii.²⁹⁸ Tyto platby autorizoval Andy Coulson, přičemž nedělník měl takto vybraným policistům poskytnout několik desítek tisíc liber výměnou za přístup k informacím.²⁹⁹ V červenci téhož roku list The Guardian informoval o tom, že News of the World odposlouchával rovněž třináctiletou dívku Milly Dowlerovou, jež byla v roce 2002 unesena a zavražděna. Zprávu potvrdili policisté i právní zástupce rodiny Dowlerových. Na základě vyšetřování bylo zjištěno, že do mobilního telefonu Milly Dowlerové pronikl soukromý detektiv najatý listem News of the World a jeho hlavním úkolem bylo pravidelně odstraňovat z hlasové schránky staré záznamy s cílem získat nové. Tato činnost vyvolala u rodiny dívky i vyšetřujících policistů dojem, že je stále naživu, ačkoli to již nebyla pravda.³⁰⁰

Odhalené skutečnosti podle novináře Paula R. La Monicy „zvedly obrovskou vlnu rozhořčení vůči společnosti News Corporation i proti jejímu vlastníku Rupertu Murdochovi.“³⁰¹ List News of the World byl 10. července 2011 po 168 letech existence nucen ukončit vydávání. Jedním z důvodů byl rychle klesající zájem ze strany zadavatelů inzerce a reklamy.³⁰² V době uzavření tisku se jednalo o nejprodávanější nedělník v anglicky mluvících zemích s nákladem téměř 7,5 milionu výtisků.³⁰³

²⁹⁸ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 223

²⁹⁹ *Phone-hacking scandal: Timeline*. In: BBC News [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-14124020>

³⁰⁰ *Phone-hacking scandal: Timeline*. In: BBC News [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-14124020>

³⁰¹ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 222

³⁰² tamtéž

³⁰³ ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>

5 Levesonova komise a diskuze o etických hranicích bulvárních médií

V předchozích kapitolách této diplomové práce jsem se pokusila nastínit povahu bulvárních médií v obecné rovině, představit pravidla mediální samoregulace a rovněž některé eticky sporné oblasti, v nichž se novinář může při své práci ocitnout. Zaměřila jsem se přitom na užívání několika konkrétních nepoctivých prostředků získávání informací, tj. narušování soukromí, používání odposlechů a výměnu informací za úplatu. Z pohledu etických norem jsou tyto praktiky nepřijatelné, avšak jejich užívání v praxi není vyloučeno a je spojováno především s bulvárními médii. Jedním z mnoha příkladů je výše popsaná kauza kolem britského nedělníku *News of the World*, který nezákonně odposlouchával mobilní telefony tisíců lidí, mezi nimiž byli herci, politici, ale i obyčejní občané. Kromě toho novináři taktéž poskytovali úplatky policistům výměnou za jejich informace a tipy na exkluzivní zprávy.

Vyšetřováním aféry, nazývané rovněž „Hackgate“³⁰⁴, se kromě policistů Scotland Yardu zabývala komise soudců ustavená speciálně pro tyto účely v červenci 2011 britským premiérem Davidem Cameronem.³⁰⁵ Jejím předsedou byl jmenován soudce Brian Leveson, pod jehož vedením měla komise za úkol prošetřit činnost britských médií v souvislosti s dodržováním etických principů a zjistit, zda je mediální samoregulace efektivní. V průběhu vyšetřování vyslechla stovky lidí, mezi nimiž byl například herec Hugh Grant, spisovatelka J. K. Rowlingová nebo premiér David Cameron. Cílem následujících kapitol je popsat samotné vyšetřování, nabídnout jeho výsledky a rovněž dopady na britské mediální prostředí, jakož i odbornou reflexi. Snahou bude také zjistit, zda a jakým způsobem Levesonova komise ovlivnila diskuzi o etických hranicích bulvárních médií. V závěrečné části doplňuji práci o výstupy polostrukturovaných rozhovorů s předními českými bulvárními novináři, které práci obohacují o jejich pohled na představenou problematiku.

³⁰⁴ JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012.

³⁰⁵ *Phone hacking: David Cameron announces terms of phone-hacking inquiry*. In: The Telegraph [online]. 13. 7. 2011 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634757/Phone-hacking-David-Cameron-announces-terms-of-phone-hacking-inquiry.html>

5.1 Levesonova komise a její vyšetřování

Levesonova komise pro kulturu, etiku a praktiky tisku ve Velké Británii oficiálně zahájila činnost 14. července 2011.³⁰⁶ Dne 20. července představil premiér David Cameron parlamentu její mandát, jehož součástí bylo kromě vyšetřování tištěných médií také zhodnocení povahy televizního a rozhlasového vysílání a sociálních sítí.³⁰⁷ Komise byla financována z prostředků ministerstva kultury, médií a sportu a ministerstva vnitra.³⁰⁸ Kromě předsedy Briana Levesona sestávala z šesti soudních poradců, kteří měli podle britské vlády poskytnout odborné znalosti a jejichž hlavním pozitivem byla nezávislost na jakémkoli z vyšetřovaných subjektů. Těmito poradci byli ředitel Národní rady pro lidská práva Shami Chakrabarti, bývalý předseda Úřadu pro komunikace OFCOM Lord Currie, bývalý předseda Financial Times Sir David Bell, někdejší šéfredaktor politické redakce Channel 4 News Elinor Goodman, bývalý policejní prezident Sir Paul Scott-Lee a někdejší politický šéfredaktor Daily Telegraph George Jones.³⁰⁹

V září roku 2011 vydala Levesonova komise tiskovou zprávu³¹⁰, v níž za hlavní účastníky vyšetřování označila kromě společnosti News International³¹¹ také Metropolitní policii v Londýně, vydavatelskou a vysílací společnost Northern and Shell Network Ltd. nebo Národní svaz novinářů. Na zveřejněném seznamu však byly taktéž některé oběti nelegálních mediálních praktik, jejichž svědectví považovala soudcovská komise za klíčová.³¹² Jednalo se především o politiky, veřejně známé osobnosti a sportovce, ale také o osoby z řad veřejnosti, které se staly cílem mediálního vměšování do soukromí.

V listopadu 2011 začala Levesonova komise s vyšetřováním, které bylo rozděleno do dvou hlavních částí. První z nich se soustředila na kulturu, postupy a etiku tisku, a to včetně

³⁰⁶ CATHCART, B. *Everybody's hacked off: why we don't have the press we deserve and what to do about it*. London: Penguin Books, 2012.

³⁰⁷ O'CARROLL, L. *Phone-hacking inquiry extended to include broadcasters and social media*. In: The Guardian. [online]. 20. 7. 2011 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/media/2011/jul/20/phone-hacking-inquiry-broadcasters-social-media>

³⁰⁸ The Leveson Inquiry: FAQs [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/faqs/>

³⁰⁹ The Leveson Inquiry: culture, practice and ethics of the press [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.levesoninquiry.org.uk/?page_id=419

³¹⁰ LEVESON, B. *Ruling on Core Participants*. In: The Leveson Inquiry press release. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/09/Core-Participants-final-14.09.11.pdf>

³¹¹ News International je dceřinou společností News Corporation pro Velkou Británii

³¹² Těchto klíčových svědků v září 2011 komise jmenovala celkem 46, o dva měsíce později se počet zvýšil na 51. Patřila mezi ně například spisovatelka J. K. Rowlingová, herečka Sienna Miller, rodiče zavražděné Madeleine McCann a sestra usesené a taktéž zavražděné dívky Milly Dowlerové. (Zdroj: O'CARROLL, L. *Leveson phone-hacking inquiry: JK Rowling among 'core participants'*. In: The Guardian. [online]. 14. 9. 2011 [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/sep/14/leveson-phone-hacking-inquiry-jk-rowling>)

kontaktů mezi novináři a politiky a novináři a policisty. Cílem této části bylo zvážit, zda a případně do jaké míry selhala samoregulace tisku a také poskytnout doporučení do budoucnosti, a to zejména v tom smyslu, zda je nutné nastavit nový režim regulace, který by více zasahoval do vztahů tisku s politiky a policisty. Druhá část vyšetřování se týkala rozsahu nezákonného či nevhodného chování zejména v News International. Úkolem komise bylo rovněž zvážit, zda policie nepřijímala úplatky a nepochybila tak při vyšetřování podezřelých praktik v News International.³¹³ Pro účely této práce není tolik podstatná situace v News International, jako spíše etika a praktiky tisku. V následujících kapitolách se proto budu podrobněji zabývat první částí vyšetřování a moduly, na které bylo rozděleno v závislosti na posuzovaných oblastech:

1. Vztah mezi tištěnými médii a veřejností s důrazem na užívání odposlechů a jiné potenciálně ilegální jednání
2. Vztah mezi tištěnými médii a policejními orgány se zaměřením na míru veřejného zájmu
3. Vztah mezi tištěnými médii a politiky

V průběhu srpna 2011 byly rozeslány žádosti o písemné důkazy vztahující se k první části vyšetřování a soudce Brian Leveson rovněž od zúčastněných stran požadoval komentář a připomínky k situaci kolem nedělníku News of the World.³¹⁴ Součástí tohoto procesu byly taktéž semináře konané v následujících měsících, jejichž hlavním cílem bylo připravit soudcovskou komisi na nadcházející vyšetřování. V rámci toho se 6. října 2011 konala rozprava o právech a povinnostech tisku za účasti předních britských odborníků na média a etiku s nimi spjatou. Soudce Brian Leveson si k tomuto také vyžádal písemná svědectví sedmi akademických pracovníků³¹⁵, jež měla nastínit situaci výuky novinářské etiky na britských vysokých školách, jejíž program připravuje Národní rada pro školení novinářů (National Council for the Training of Journalists, dále jen NCTJ).³¹⁶ Profesor Kingstonské univerzity Brian Cathcart v této věci například uvedl, že kurzy poskytované NCTJ jsou sice vysoce

³¹³ LEVESON, B. *Ruling on Core Participants*. In: The Leveson Inquiry press release. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/09/Core-Participants-final-14.09.11.pdf>

³¹⁴ The Leveson Inquiry: About the Inquiry. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/about/>

³¹⁵ Jednalo se o profesora Stevena Barnetta (Westminsterská univerzita), profesora George Brocka (Univerzita City), profesora Briana Cathcarta (Kingstonská univerzita), profesora Iana Hargreave (Cardiffská univerzita), doktora Daithí Mac Síthigho (Východo-anglická univerzita), profesora Juliana Petleyho (Brunelská univerzita) a Angelu Phillips (Goldsmithova univerzita v Londýně). Zdroj: PETLEY, J. *The Leveson Inquiry: Journalism ethics and press freedom*. *Journalism*. 2012, 13(4), 529 - 538.

³¹⁶ PETLEY, J. *The Leveson Inquiry: Journalism ethics and press freedom*. In: *Journalism*. 2012, 13(4), 529 - 538.

účinné, pokud se týká úspěšnosti absolventů, avšak málo řeší etické otázky, respektive vůbec.³¹⁷ Později při výslechu v rámci vyšetřování dne 8. prosince 2011 profesor Cathcart řekl, že „každý učitel vyučuje etickým způsobem, ale sama Národní rada pro školení novinářů na etiku důraz nedává, což je mimo jiné odrazem toho, že Rada je služebníkem mediálního průmyslu, mezi jehož hlavní priority etika nepatří.“³¹⁸

Semináře měly komisi poskytnout potřebný kontext a širší perspektivu na problematiku etiky v souvislosti s konkurenčním bojem a jeho vlivem na práci novinářů. Diskuze se kromě již zmíněných akademiků zúčastnili taktéž šéfredaktoři a redaktoři ze všech důležitých britských celostátních deníků, zástupci regulačních orgánů, právníci a ti, kteří se domnívají, že byli tiskem poškozeni.³¹⁹

5.1.1 Vztah mezi tištěnými médii a veřejností

Formální dokazování v rámci první části týkající se vztahu mezi tiskem a veřejností začala u Královského soudního dvora 14. listopadu 2011 a skončila 9. února 2012.³²⁰ Komise v průběhu 40 dní vyslechla 21 svědků z různých vrstev britské společnosti. Soudce Brian Leveson o nich v závěrečné zprávě píše, že se jedná o ty, kteří mohli poskytnout osobní zkušenost s nepřiměřeným jednáním ze strany tisku. Kromě veřejně známých osobností mezi nimi byli obyčejní občané, kteří z různých důvodů přitahovali pozornost tisku nebo ti, o nichž média informovala v souvislosti s trestnou činností, ať už se jednalo o oběti nebo pachatele.³²¹ Hlavní svědecké výpovědi v této souvislosti poskytli Sally a Bob Dowlerovi, rodiče zavražděné Milly Dowlerové, Kate a Gerry McCannovi, rodiče pohřešované Madeleine McCann nebo Chris Jefferies, který byl neprávem v roce 2011 obviněn z vraždy a uvězněn. Komise vyslechla rovněž herce Hughu Granta a Steva Coogana, spisovatelku J. K.

³¹⁷ The Leveson Inquiry: Competitive Pressures on the Press and the Impact on Journalism. Leveson Inquiry Initial Hearing. [online]. 6. 10. 2011 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/leveson061011amd1.pdf>; s. 152

³¹⁸ Leveson Inquiry Transcript of Morning Hearing. [online]. 8. 12. 2011 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/12/Transcript-of-morning-hearing-8-december-20111.pdf>; s. 23

³¹⁹ Kompletní seznam účastníků semináře viz The Leveson Inquiry: Competitive Pressures on the Press and the Impact on Journalism. [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/news-and-events/events/competitive-pressures-on-the-press-and-the-impact-on-journalism/>

³²⁰ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270941/0780_ii.pdf

³²¹ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270941/0780_ii.pdf ; s. 443

Rowlingovou a novináře Nicka Daviese, Alastaira Campbella, Pierse Morgana, Jamese Hardinga nebo Marka Thompsona. Veškerá tato slyšení byla v jejich průběhu veřejnosti přístupná prostřednictvím internetu a dosud jsou k dispozici přepisy, stejně jako písemná prohlášení všech vyslychaných.

Jedním z klíčových svědků této části vyšetřování byla také herečka Sienna Miller, která před Levesonovou komisí vypověděla, že mezi lety 2005 a 2006 zaznamenala v bulvárních médiích informace o své osobě, které však nemohl znát nikdo kromě ní a její nejbližší rodiny. Uvádí, že v té době neměla povědomí o tom, jakým způsobem tyto informace novináři zjistili a podezřívala proto rodinu a přátele z toho, že je médiím poskytují za úplatu. V červenci roku 2009 požádala Metropolitní policii, aby celou věc prošetřila, přičemž důraz kladla na možnost odposlechu mobilního telefonu. Vyšetřování ukázalo, že její mobilní telefon byl skutečně několik let odposloucháván, a to soukromým detektivem Glennem Mulcairem, který tak činil na žádost nedělníku *News of the World*. O rok později jí policie předala klíčové důkazy, především se jednalo o poznámky Glenna Mulcairea, jež obsahovaly informace o telefonních číslech a přístupových kódech mobilního telefonu, datum narození, číslo bankovního účtu a také data, která se vztahovala k důležitým událostem soukromého života herečky.³²²

Před komisí stanul jako jeden ze svědků také Hugh Grant, který ve své výpovědi³²³ uvedl, že užívání odposlechů a nelegálních praktik získávání informací se netýkalo pouze nedělníku *News of the World*, ale dalších nejméně šesti médií, mezi nimiž jmenoval *Sunday Express*, *Mail on Sunday*, *The Sun* nebo *Daily Mirror*. Své podezření dokládá několika případy, v nichž média uveřejnila informace, které nebylo možné získat jiným než ilegálním způsobem. Jedním z příkladů může být článek z února roku 2007 v nedělníku *Mail on Sunday* vycházejícím při *Daily Mail*. List tehdy informoval o nevěře Hugha Granta, přičemž se odkazoval na jeho noční telefonáty s jinou ženou. Herec o těchto hovorech řekl, že se jednalo o asistentku jednatele filmové společnosti spadající do koncernu *Warner Brothers* sídlící v Los Angeles a uskutečňovaly se v noci kvůli rozdílnému času ve Velké Británii a Spojených státech amerických. Podle Hugha Granta není možné, aby na toto novináři přišli, aniž by byl jeho telefon jimi odposloucháván, ačkoli deníku *Daily Mail* nebyly nikdy tyto praktiky oficiálně prokázány.

³²² The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Sienna Miller*. [online]. 24. 11. 2011 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Sienna-Miller.pdf>

³²³ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Hugh Grant*. [online]. 21. 11. 2011 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Hugh-Grant.pdf>

Sally a Bob Dowlerovi ve svém svědectví³²⁴ popsali případ zmizení jejich 13leté dcery Milly, k němuž došlo 21. března 2002, když se vracela ze školy. O její smrti se rodiče dozvěděli od policie v září téhož roku. Probíhající vyšetřování dívčina zmizení bylo zajímavým tématem pro mnohá britská média. Jejich zájem Sally Dowlerová popsala jako dvousečný – ačkoli rodina kvůli publicitě ještě více prožívala ztrátu dcery, byla pro ni média zároveň nadějí, že se podaří získat o Milly informace, které povedou k jejímu nalezení. Ve svědecké výpovědi jsou rovněž popsány situace, které později vedly k odhalení nelegálních praktik nedělníku News of the World. V květnu 2002, sedm týdnů po zmizení Milly Dowlerové, hovořila Sally Dowlerová telefonicky se svým manželem. Prostřednictvím mobilních telefonů si smluvili schůzku v místě, kterým jejich dcera Milly pravidelně docházela domů. Jejich záměrem bylo prozkoumat celou trasu a případně zjistit, v jakém místě mohlo dojít k únosu. Ačkoli tato jejich schůzka nebyla veřejnosti nijak známa, o tři dny později se fotografie z ní objevila v listu News of the World. Sally Dowlerová rovněž uvádí, že ve snaze najít dceru se jí po celou dobu vyšetřování snažili kontaktovat přes mobilní telefon a nechávali jí hlasové zprávy, přičemž hlasová schránka Millyina telefonu se brzy zaplnila, takže již nebylo možné zanechat jí další vzkaz. V průběhu dubna nebo května, jak ve výpovědi Sally Dowlerová uvádí, byla rodina pozvána na policejní stanici, aby identifikovala dceru na záběrech z bezpečnostních kamer. Zatímco rodina očekávala příchod policistů, zkusila Sally Dowlerová znovu zanechat Milly vzkaz v hlasové schránce jejího telefonu. Po několika týdnech to bylo opět možné. Rodina i policisté se na základě toho domnívali, že je dívka naživu. O napojení nedělníku News of the World na mobilní schránku dívky se Dowlerovi dozvěděli až v roce 2010 od Metropolitní policie, a to těsně před odsouzením Levi Belfielda z únosu a vraždy dívky. Právě tento případ vedl k rozkrytí celé aféry a později rovněž k ukončení vydávání nedělníku.

Mediální magnát a vlastník vydavatele News of the World Rupert Murdoch při výslechu před komisí dne 25. dubna 2012 odmítl jakoukoli spojitost mezi svou osobou a užíváním odposlechů nebo jiných nelegálních způsobů získávání informací. O těchto praktikách byl údajně informován v roce 2006 tehdejším výkonným ředitelem dceřiné společnosti News International Lesem Hintonem až poté, kdy byl policií zatčen redaktor Clive Goodman a najatý soukromý detektiv Glenn Mulcaire. Les Hinton tehdy Ruperta Murdocha ujistil o tom, že News International plně spolupracuje s policií, která neprojevovala zájem o žádného dalšího

³²⁴ The Leveson Inquiry, Witness statement for Part 1, Module 1. *Witness Statement of Sally and Bob Dowler*. [online]. 21. 11. 2011 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Sally-Bob-Dowler.pdf>

redaktora, což potvrdilo teorii o tom, že se jednalo o selhání jednotlivce.³²⁵ Tento názor zastávalo vedení News Corp. a News International až do roku 2011, jelikož z policejního vyšetřování a podaných obvinění vyplývalo, že soukromý detektiv Glenn Mulcaire pracoval pouze pro jednu osobu z redakce News of The World a nebyly podány žádné důkazy o tom, že by se jejich praktik získávání informací zúčastnil někdo další. Rupert Murdoch ve své svědecké výpovědi³²⁶ zmiňuje také rok 2009 a článek v listu The Guardian, v němž deník tvrdil, že užívání nelegálních praktik v News of the World je většího rozsahu.³²⁷ Od Rebecky Brooksové, dříve Wadeové, a syna Jamese se tehdy dozvěděl, že policie na tvrzení deníku The Guardian zareagovala poměrně rychle, avšak potvrdila své dřívější závěry a odmítla znovu otevřít vyšetřování. Situace se však změnila na přelomu let 2010 a 2011, kdy Rebekah Brooksová informovala Ruperta Murdocha o stížnosti Sienny Miller a o policejním šetření, které prokázalo, že mobilní telefon herečky byl odposloucháván a že do těchto praktik byl kromě již odsouzeného Cliva Goodmana zapojen nejméně jeden další redaktor News of the World. V následujících měsících se Rupert Murdoch podle výpovědi rovněž z deníku The Guardian dozvěděl o tom, že jeho nedělník News of the World tajně odposlouchával hlasovou schránku unesené a později zavražděné Milly Dowlerové, avšak podotýká, že odstraňování těchto zpráv nebylo redakci nedělníku policií nikdy plně prokázáno. V návaznosti na tuto situaci však byl nucen ukončit vydávání listu kvůli závažnému poškození důvěryhodnosti značky News of the World.³²⁸

V souvislosti s užíváním odposlechů v redakci News of the World mezi lety 2000 a 2006 bylo obžalováno celkem 8 lidí, mezi nimiž byli také tehdejší šéfredaktoři nedělníku Rebekah Brooksová a Andy Coulson. Policie je vinila z celkem 19 trestných činů, a to mimo jiné z „*konspirace za účelem odposlechu cizích komunikací bez patřičného legálního povolení mezi lety 2000 a 2006*“ a z „*bránění výkonu spravedlnosti*“ při vyšetřování odposlechů. Dne 28. října 2013 začalo soudní řízení, v němž byl Andy Coulson shledán vinným a odsouzen

³²⁵ Leveson Inquiry Transcript of Afternoon Hearing: Keith Rupert Murdoch [online]. 25. 4. 2012 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Transcript-of-Afternoon-Hearing-25-April-2012.pdf>

³²⁶ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Keith Rupert Murdoch*. [online]. 12. 4. 2012 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Witness-Statement-of-Keith-Rupert-Murdoch2.pdf>

³²⁷ Totožné tvrzení přinesl v roce 2010 také deník the New York Times na základě rozhovoru s bývalým novinářem News of the World Seanem Horem, viz kapitola 4.3.2

³²⁸ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Keith Rupert Murdoch*. [online]. 12. 4. 2012 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Witness-Statement-of-Keith-Rupert-Murdoch2.pdf>

k 18měsícům vězení, Rebekah Brooksová byla obžaloby zproštěna.³²⁹ Vyšetřování Levesonovy komise v této části nicméně ukázalo, že užívání odposlechů a dalších nelegálních postupů získávání informací dosahovalo mnohem větších rozměrů, než se původně předpokládalo. Ze svědeckých výpovědí obětí těchto mediálních praktik vyplynulo, že je pravděpodobně nevyužívala pouze média patřící News International, ale také další - například listy Daily Mail, Daily Express nebo Daily Mirror, které měly dlouhodobě podplácet veřejné činitele, konkrétně pak dva vysoké důstojníky vězeňské správy speciálních vězení, přičemž jednomu z nich za informace zaplatily 35 000 liber.³³⁰ Žádnému z těchto médií to však nebylo plně prokázáno. Počet pravděpodobných poškozených v aféře s telefonními odposlechy podle policie dosáhl více než 4 000 lidí, avšak identifikovat se podařilo pouze 600 z nich. Údajné cíle zahrnovaly policii, celebrity, herce, sportovce, příbuzné padlých britských vojáků a lidí, kteří zemřeli při teroristických útocích v Londýně 7. července 2005.³³¹

5.1.2 Vztah mezi tištěnými médii a policií

Druhá část vyšetřování Levesonovy komise probíhala v únoru a březnu roku 2012 a zaměřovala se na vztah mezi novináři a policisty, přičemž hlavní otázkou bylo, do jaké míry jsou tyto vazby žádoucí a ve veřejném zájmu. Robert Jay, vyšetřovací poradce při Levesonově komisi, před otevřením druhé části vyšetřování uvedl, že „vztah policie směrem k médiím a naopak, zejména pak k News International, byl přinejlepším nepřiměřeně blízký, a pakliže se ještě nejednalo o korupci, neměl k ní tento vztah daleko. Povaha vzájemných vazeb je částečným vysvětlením, proč policie řádně nevyšetřila podezření na telefonní odposlechy v roce 2006 a následně v letech 2009 a 2010.“³³² V souvislosti s původním vyšetřováním nepoctivých praktik redakce News of the World v roce 2006, takzvanou Operací Caryatid, existovalo podle komise silné podezření, že Metropolitní policie tehdy záměrně mařila vyšetřování v důsledku nátlaku ze strany News International, dceřiné společnosti News Corporation Ruperta Murdocha, která spravuje její média ve Velké Británii. Levesonova komise proto považovala za důležité prošetřit tyto vztahy, které za „nezdravé“ označil i

³²⁹ Andy Coulson jailed for 18 months over phone hacking. *BBC: News* [online]. 4. 7. 2014 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-28160626>

³³⁰ JÚN, J. *Obvinění osmi britských novinářů a konec Levesonovy komise*. Český rozhlas [online]. 25. 7. 2012 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/jan-jun-obvineni-osmi-britskych-novinaru-a-konec-levesonovy-komise--1090070

³³¹ Q&A: News of the World phone-hacking scandal. *BBC: News* [online]. 4. 8. 2012 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-11195407>

³³² tamtéž; s. 743

komisař Bernard Hogan-Howe.³³³ Vyšetřovací poradce Robert Jay v závěrečné zprávě komise jmenuje 5 konkrétních oblastí, jež považuje za nejvíce problematické a které svědčí o nezdravě blízkém vztahu mezi jednotlivými novináři a policisty³³⁴:

1. přijímání a poskytování darů v jakékoli podobě
2. poskytování a přijímání informací takzvaně „off the record“, tedy mimo záznam, což vede k netransparentnosti
3. problematika „úniku“ informací
4. odkazování tisku na „policejní zdroje“, které působí podezřele a nese s sebou možnost nevhodného jednání, a to buď ze strany policisty, který dal k dispozici tajné informace, nebo ze strany tisku, který může odkazem na „policejní zdroj“ zakrývat skutečnost, že žádný zdroj neexistuje a informace se nezakládá na pravdě
5. upozorňování tisku ze strany policistů na zajímavé události dříve, než se stanou

V průběhu dvou měsíců komise vyslechla 93 svědků, z nichž bylo 36 bývalých nebo tehdejších policistů, včetně komisaře Metropolitní policie Johna Yatese, a 11 policejních prezidentů. Hlavními svědky této části vyšetřování byl politik a bývalý náměstek Komisaře Metropolitní policie v Londýně Brian Paddick, někdejší náměstek ministra spravedlnosti Simon Hughes, zástupce Komisaře pro speciální operace Andy Hayman, tehdejší Komisař Metropolitní policie v Londýně Sir Paul Stephenson (v roce 2011 na funkci rezignoval kvůli vazbám na výkonného ředitele nedělníku News of the World Neila Wallise, jenž byl podezřelý se zapojení do aféry s odposlechy), bývalá parlamentní komisařka pověřená dohledem nad Metropolitní policií Elizabeth Filkinová a také někdejší ředitel Metropolitní policie John Stevens (funkci zastával od roku 2000 do roku 2005). Svědeckou výpověď poskytlo rovněž 25 novinářů.³³⁵

Jedním z důležitých důkazů tohoto vyšetřování byla zpráva Elizabeth Filkinové z ledna roku 2012 s názvem Etické otázky vyplývající ze vztahu mezi policií a médii³³⁶, která

³³³ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Bernard Hogan-Howe*. [online]. 20. 3. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Witness-Statement-of-Commissioner-Bernard-Hogan-Howe1.pdf>

³³⁴ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270941/0780_ii.pdf ; s. 744

³³⁵ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270941/0780_ii.pdf ; s. 743

³³⁶ FILKIN, E. *The thical Issues arising from the relationship between police and media: Advice to the Commissioner of Police of the Metropolis and his Management Board*. [online]. Leden 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Report-by-Elizabeth-Filkin.pdf>

zahrnuje výpovědi 137 lidí, převážně členů policejního sboru a novinářů. Tato zpráva popisuje hlavní problémy, kterých se policisté a novináři dopouštěli ve vzájemném jednání. Konkrétně se pak jedná o vztahy na osobní úrovni, obchodování s informacemi, podplácení, upozorňování na události různé povahy, neloajalita zaměstnanců Metropolitní policie a chybějící regulace vzájemných kontaktů. Zmiňuje zde například výpověď redaktora listu The Sun Mikea Sullivana, jenž uvedl, že má v mobilním telefonu kontakt na zhruba 400 policistů různé hodnosti, přičemž se čtvrtinou z nich je v pravidelném styku. Na všech úrovních tak docházelo k vytváření vazeb mezi novináři a policisty, přičemž jejich rozhovory nebyly nijak kontrolovány, což vedlo k neoprávněnému nakládání s informacemi a často také ke zveřejnění takto získaných materiálů. Ze strany policistů k takovému jednání často docházelo z důvodu osobního prospěchu, pocitu moci a kontroly nebo vidiny zisku. Zpráva Elizabeth Filkinové rovněž potvrzuje, že policisté, kteří při výkonu služby byli ve styku s celebritymi nebo jinak veřejně známými osobnostmi, byli ze strany médií pravidelně placeni za to, že novináře budou upozorňovat na zajímavé události v souvislosti s těmito osobami. Policista Chris Bryant v tomto zmínil, že konkrétně nedělník News of the World měl na uplácení policejních strážníků a důstojníků určitý systém. Policista Tom Watson v tomto doplňuje, že list disponoval centrem v Lincolnshire, přes které platby probíhaly.³³⁷

Někteří novináři ale tuto praxi při výslechu před Levesonovou komisí popsali z jiného pohledu. Kriminální redaktor Daily Express John Twomey například uvedl, že si takové praxe byl vědom, avšak osobně se nikdy nesetkal s tím, že by jej někdo neoficiálně upozornil na policejní zásah ještě dříve, než k němu došlo.³³⁸ Podobně se vyjádřil také kriminální dopisovatel deníku The Independent Paul Peachey, který uvedl, že pokud mu byla předem dána jakákoli varování, pak to bylo provedeno oficiální cestou a nikoli jako tajný tip.³³⁹ Redaktor The Daily Star Jeremy Lawton ve své svědecké výpovědi přiznal, že byl několikrát předem a takzvaně „off-the-record“ upozorněn na probíhající policejní akci, avšak za opačným účelem – tedy aby nedošlo ke zveřejnění informace, což by mohlo zmařit vyšetřování.³⁴⁰

³³⁷FILKIN, E. *The thical Issues arising from the relationship between police and media: Advice to the Commissioner of Police of the Metropolis and his Management Board*. [online]. Leden 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Report-by-Elizabeth-Filkin.pdf>

³³⁸ Leveson Inquiry Transcript of Morning Hearing: John Twomey [online]. 19. 3. 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Transcript-of-Morning-Hearing-19-March-20121.pdf>; s. 40, ř. 10 - 15

³³⁹ Leveson Inquiry Transcript of Morning Hearing: Paul Peachy [online]. 14. 3. 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Transcript-of-Morning-Hearing-14-March-2012.pdf>; s. 70, ř. 1 - 12

³⁴⁰ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Jeremy Lawton*. [online]. 19. 3. 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Witness-Statement-of-Jeremy-Lawton.pdf>

Komisař Metropolitní policie Bernard Hogan-Howe při výslechu před komisí dne 20. března 2012 připustil, že „je třeba přezkoumat vztahy s médii. Z nedávných událostí vztahujících se k užívání telefonních odposlechlů vyplývá, že je nutné obnovit hranice a vztahy mezi médii a Metropolitní policií resetovat.“³⁴¹ Reagoval také na zprávu Elizabeth Filkinové a zmínil, že v době od 1. dubna 2006 do 31. srpna 2011 bylo vzneseno 41 obvinění souvisejících s úniky policejních informací do médií. Ve 13 případech byl zdrojem informací konkrétní policejní důstojník, ve zbylých se jednalo o úředníky nebo jiné zaměstnance Metropolitní policie. V době, kdy působil jako komisař, byl v 9 případech zjištěn a vyšetřován únik informací do médií, přičemž v pěti z nich se jednalo o celostátní deníky. Od července 2011 proto Metropolitní policie zavedla povinnost pro každého, kdo jedná se zástupci médií, aby z těchto setkání byl pořizován záznam, který poté podléhá kontrole zástupce Komisaře pro profesní standardy. Bernard Hogan-Howe hovořil ale také o důležitosti poskytování informací tisku, jelikož to podporuje vyšetřování trestných činů, zvyšuje povědomí veřejnosti o práci Metropolitní policie a pomáhá udržovat morálku pracovníků a zaměstnanců policie, avšak kontakt s médii musí vždy sloužit veřejnému zájmu a v souladu s tímto přístupem nesmí být akceptována setkání s jakýmkoli jiným účelem.³⁴²

5.1.3 Vztah mezi tištěnými médii a politiky

Ve třetí části vyšetřování se Levesonova komise zaměřila na vztah mezi médii a politiky. Důraz přitom nebyl kladen na běžné interakce mezi oběma stranami, protože kontakt na denní bázi je podle komise dobrý a prospívá fungování svobodného tisku. Tato část vyšetřování se zaměřila na to, zda mají blízké vazby dopad na politická rozhodování ve věcech týkajících se médií a tiskových standardů a zda jsou tato rozhodnutí ovlivněna ze strany zástupců médií. Věc byla nahlížena z historického hlediska a byly analyzovány vztahy mezi mediálními společnostmi a posledními pěti britskými vládami, respektive premiéry, počínaje kabinetem premiérky Margaret Thatcherové a konče Davidem Cameronem. Hlavní svědecké výpovědi v této části vyšetřování, která probíhala od dubna do června roku 2012, poskytli podnikatel v oblasti médií Aidan Barclay, mediální magnát Rupert Murdoch a jeho syn James Murdoch, bývalý šéfredaktor listu News of the World a v době vyšetřování mluvčí kabinetu Davida Camerona Andy Coulson, šéfredaktorka listu The Sun Rebekah Brooksová, bývalý ministr

³⁴¹ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Bernard Hogan-Howe*. [online]. 20. 3. 2012 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Witness-Statement-of-Commissioner-Bernard-Hogan-Howe1.pdf>

³⁴² tamtéž

financí George Osborne, předseda labouristické strany Ed Milliband, bývalí premiéři John Major, Tony Blair, Gordon Brown, současný předseda vlády David Cameron a vicepremiér Nick Clegg.

Levesonova komise se zde zabývala především otázkou vlivu mediálních vlastníků na politická rozhodnutí. V závěrečné zprávě uvádí, že „výsadou svobodného tisku v demokratické společnosti je vést kampaně různé povahy a přispívat tak k formování veřejného mínění i veřejné politiky. Existence osobních, často až přátelských, vztahů mezi vysokými činiteli v oblasti politiky a médií je přirozená. V kontextu těchto vztahů však mohou vznikat problémy v politickém rozhodování o veřejných záležitostech týkajících se médií, jelikož hranice mezi soukromým a veřejným je pak velmi těžko znatelná.“³⁴³ Hlavní důraz je zde kladen na několik konkrétních politických rozhodnutí souvisejících s News Corporation Ruperta Murdocha. Jednalo se o povolení k získání listů The Times a The Sunday Times, podmínky zákona o vysílání z roku 1990 (týkající se zejména pluralitního vlastnictví médií zahraniční společností), které umožnily News Corp. i nadále vlastnit Sky TV, schválení zákona o komunikacích z roku 2003, především pak části týkající se zahraničních společností a křížového vlastnictví médií, která News Corp. nezabránila v převzetí stanice Channel 5 a téměř schválenou nabídku News Corp. na odkup zbývajících akcií BskyB. Důkazy k poslední události, které měla Levesonova komise k dispozici, ukázaly „v jasném světle tlaky na vedoucí politické osobnosti konající důležitá rozhodnutí v oblasti médií, a to z více než jednoho směru. Neustálé lobbování mediálních společností vedlo k závažným etickým proviněním.“³⁴⁴

Rupert Murdoch ve své svědecké výpovědi z 25. dubna 2012 přiznal, že se za dobu svého působení ve Velké Británii setkával s premiéry, přičemž tyto schůzky prý nikdy sám neinicioval. Rovněž uvedl, že nerozumí motivaci předsedů vlád, která je vedla ke sjednání schůzky s ním nebo s kýmkoli ze společnosti News International, a odmítl, že by náplní těchto setkání bylo jednání o přímé podpoře ze strany Murdochových listů. Političtí představitelé podle Ruperta Murdocha oslovovali vydavatele za účelem představení své politiky a s cílem získat tak podporu médií a tím i jejich čtenářů, což Murdoch považuje „za zcela vhodné“.³⁴⁵ Rupert Murdoch také ve výpovědi odmítl, že by jakýmkoli způsobem zasahoval do fungování

³⁴³ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 1119

³⁴⁴ tamtéž

³⁴⁵ *The Leveson Inquiry. Witness Statement of Rupert Murdoch*. [online]. 25. 4. 2012 [cit. 2016-04-08].

Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140122145147/http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Witness-Statement-of-Keith-Rupert-Murdoch2.pdf>; s. 21

News of the World nebo The Sun: „*Za posledních 30 let jsem sám žádnou moc v News of the World neuplatňoval. Pouze příležitostně jsem v sobotu telefonoval šéfredaktorovi, zda mají na první stranu zajímavé téma. Zaměstnance jsem vídal velmi zřídka, protože to nebylo potřeba. Značka News of the World byla totiž po 30 let konzistentní.*“³⁴⁶ Odlišně však hovořil v roce 2007 na schůzce se členy Zvláštního výboru pro komunikaci v New Yorku, při níž se vyjadřoval k některým obavám ohledně svého vlivu. Podle záznamu z jednání neskrýval fakt, že má přímou ekonomickou i redaktorskou účast a že ovlivňuje redakční zpravodajství v britských tabloidech The Sun a News of the World.³⁴⁷

11. května 2012 před Levesonovou komisí vypovídala někdejší výkonná ředitelka News International a také bývalá šéfredaktorka listů News of the World a The Sun Rebekah Brooksová. Ve svém svědectví³⁴⁸ uvedla, že Rupert Murdoch měl zejména před volbami výrazný vliv na to, jaké stanovisko budou jeho média, konkrétně jmenovala právě The Sun a News of the World, zaujímat. Dle jejích slov nebylo možné, aby listy bez předchozí diskuze s Murdochem podporovaly některou z politických stran. Brooksová taktéž hovořila o vztahu mezi novináři a politiky, který označila za symbiotický, jelikož zatímco politici se snaží prostřednictvím spolupráce s médii oslovit potenciální voliče, média je využívají, aby dostala jedné ze svých hlavních funkcí, a to informovat veřejnost. Současně upozornila na to, že tyto vztahy se často mění až v přátelské, avšak to automaticky nemusí ovlivnit profesionální úsudek některé ze stran. V době, kdy Rebekah Brooksová zastávala pozici šéfredaktorky a výkonné ředitelky News International, setkávala se pravidelně s představiteli různých politických stran a s některými z nich, konkrétně například s bývalým premiérem Tonym Blairem nebo současným předsedou vlády Davidem Cameronem, navázala také osobní vztahy, které ve výpovědi rovněž popisuje. Odmítla ale zároveň, že by k politikům měla blíže, než novináři z jiných médií. Dle jejích slov politici vždy čas strávený s jednotlivými novináři rozdělovali rovnoměrně a uvedla, že si nevybavuje „*žádného ministra vnitra, který by neměl důvěrný vztah se všemi editory na Fleet Street.*“³⁴⁹ Většina schůzek mezi Rebekah Brooksovou a zákonodárci byla neformálního charakteru a odehrávala se v hlavním centru News International ve čtvrti Wapping, avšak občas byla Rebekah Brooksová pozvána do sídla

³⁴⁶ tamtéž, s. 18 - 19

³⁴⁷ LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011; s. 26

³⁴⁸ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Rebekah Brooks*. [online]. 11. 5. 2012 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/Second-Witness-Statement-of-Rebekah-Brooks.pdf>

³⁴⁹ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Rebekah Brooks*. [online]. 11. 5. 2012 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/Second-Witness-Statement-of-Rebekah-Brooks.pdf>; s. 7

premiérů v Downing Street nebo na jiná místa v závislosti na tom, kde se daný politik nacházel. Tato setkání se podle jejích slov konala jak na přání ze strany konkrétního politika, tak také na žádost společnosti News International nebo přímo některého z jejích médií a týkala z velké části politických témat. Z jejího svědectví ale mimo jiné vyplynulo, že u vládních představitelů lobbovala v souvislosti se záměrem Ruperta Murdocha plně převzít televizní společnost BSkyB.

Bývalý britský premiér Tony Blair při slyšení před komisí 28. května 2012 uvedl, že současný politik nemůže existovat bez těsných vztahů s médii. Přiznal také, že v době, kdy zastával funkci předsedy vlády, často projednával své politické plány s vedoucími představiteli některých médií, aby tak získal jejich zpětnou vazbu.³⁵⁰ Zároveň popřel, že by s kýmkoli z novinářů udržoval blízký osobní vztah, výjimkou ale byla Rebekah Brooksová, která tehdy působila jako šéfredaktorka v nedělníku News of the World a která byla považována za jednu z hlavních postav aféry s odposlechy. Tony Blair však uvedl, že klíčová rozhodnutí v politice listu podle jeho názoru nepřijímala Rebekah Brooksová, nýbrž Rupert Murdoch.

Někdejší předseda konzervativní strany John Major, který v letech 1990 až 1997 zastával pozici premiéra, stanul před komisí 12. června 2012, aby popsal svůj vztah s médii a konkrétně pak s News International z doby, kdy zastával premiérskou funkci. Major uvedl, že se s Rupertem Murdochem setkal třikrát, a to v letech 1992, 1993 a 1997. Poslední schůzka se prý konala na nátlak jeho strany krátce před volbami, přičemž Major o tomto setkání uvedl, že Murdoch „*dal jasně najevo, že nesouhlasí s mou evropskou politikou. Řekl přímo, že ji musím změnit a pokud to neudělám, tak jeho média nemohou a nebudou ve volbách podporovat konzervativní vládu. Nevzpomínám si, že by se jakkoli zmínil o nezávislosti redakcí, ba naopak v tomto směru používal slovo ‚my‘. Oba jsme pak dodrželi své slovo - já jsem odmítl udělat jakékoli změny v politice a tituly pana Murdocha skutečně stály proti konzervativní straně.*“³⁵¹

Současný britský premiér David Cameron poskytl komisi své svědectví 14. června 2012 a mimo jiné v něm přiznal, že je mezi novináři několik osob, které považuje za blízké přátele, přičemž se jedná o Daniela Finkelsteina, Alice Thompsonovou a Sarah Vineovou z deníku The Times, Xana Smileyho a Christophera Lockwooda z listu The Economist a Roberta

³⁵⁰ Leveson Inquiry Transcript of Morning Hearing: Tony Blair [online]. 28. 5. 2012 [cit. 2016-04-07]. <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/Transcript-of-Morning-Hearing-28-May-2012.pdf>

³⁵¹ The Leveson Inquiry. *Witness Statement of Sir John Major*. [online]. 12. 6. 2012 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/06/Witness-Statement-of-Sir-John-Major.pdf>

Hardmana z deníku Daily Mail. Kontakt se jmenovanými novináři je prý osobního charakteru a jsou to lidé, s nimiž David Cameron hovoří o politice, jednotlivých projektech, ale diskutuje s nimi rovněž své projevy.³⁵² Před komisí tehdy také zopakoval, že „*nedávná historie vztahů mezi politiky a médii ukazuje, že tyto vztahy se staly příliš blízkými. Situace musí být napravena, a to zejména účinnější regulací, transparentností a důslednou politickou debatou.*“³⁵³ Všechny politické strany i jednotliví politici mají podle Davida Camerona pocit, že je nutné udržovat velmi silné vazby s médii, aby se jim podařilo dostat k veřejnosti informace, které potřebují. V tomto jednání premiér spatřuje několik rizik, přičemž jedním z nich je, že politici zabývající se mediálním obsahem nevěnují dostatek času uvažováním nad důležitějšími tématy, jako například potenciálním nelegálním chováním médií a způsoby, jakými se získávají některé informace. Druhým problémem je, že blízké vztahy mezi vysoce postavenými politiky a novináři, ačkoli ve většině případů velmi dobře slouží veřejnému zájmu, mohou u občanů vyvolávat dojem, že představitelé mediálních společností určují politiku země. Třetím rizikem je mediální tlak, který může být natolik silný, aby na jeho základě strany měnily svůj politický program, což je podle Davida Camerona nepřijatelné.

Britský premiér hovořil také o svém vztahu k představitelům News Corp. a News International, respektive k Rupertu Murdochovi a Rebekah Brooksové. Ve výpovědi uvádí, že od 15. července 2011 pravidelně zveřejňuje seznam všech vysoce postavených představitelů médií, s nimiž se za dobu své funkce setkal. Tento dokument má dokládat, že se stýkal s vlastníky a redaktory mnoha mediálních organizací a tudíž neudržel blízké vztahy pouze s News International. V této věci považují za relevantní zmínit studii profesora Ivora Gabera z bedfordshirské univerzity, v níž uvádí, že mezi květnem 2010 a červencem 2011 se David Cameron setkal se zástupci News International celkem 25krát, přičemž druhé místo zaujímala společnost Telegraph Group s počtem 9 schůzek a například s novináři ze společnosti Guardian Group se premiér za tu dobu sešel pouze dvakrát. Počet individuálních jednání Davida Camerona a tří ministrů jeho vlády s významnými osobami z News International dohromady dosáhl čísla 86 a Gaber v tomto upozorňuje, že se jednalo o dobu, kdy kabinet zvažoval, zda společnosti povolit převzetí té části televize BSkyB, kterou do té doby nekontrolovala.³⁵⁴ Premiér u komise argumentoval tím, že do chvíle uzavření listu News of

³⁵² The Leveson Inquiry. *Witness Statement of David Cameron*. [online]. 14. 6. 2012 [cit. 2016-04-13]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/06/Witness-Statement-of-David-Cameron-MP.pdf>

³⁵³ tamtéž

³⁵⁴ GABER, I. *Rupert and the "three card trope" - what you see ain't necessarily what you get*. In: *Media, Culture and Society*. 2012. 34 (5), s. 637 - 646; většinový podíl BSkyB se nakonec News Corp. převzít nepodařilo, jelikož těsně před uzavřením dohody v roce 2011 zasáhl společnost skandál s používáním

the World zaujímala média společnosti News International téměř třetinu celostátního novinového trhu a bylo tedy logické, že se s jejími zaměstnanci setkával častěji než s těmi z ostatních mediálních organizací. Podle Camerona je navíc pochopitelné, že jako vůdce středo-pravicové strany musí usilovat o podporu u médií, která uznávají stejné hodnoty. Zveřejněný seznam prý ale ukazuje, že se setkává se zaměstnanci celé řady mediálních organizací, včetně těch, které jeho vládu nepodporují.

Předchozí kapitoly nastínily problematiku, již se Levesonova komise ustavená britskou vládou zabývala, a také způsob, jakým postupovala. Zkoumání etických hodnot britského mediálního prostředí trvalo více než rok, z toho téměř 9 měsíců probíhala slyšení svědků, přičemž 337 jich vypovídalo před komisí osobně a dalších 300 poskytlo písemné výpovědi a další důkazy.³⁵⁵ Šetření Levesonovy komise ještě doplnilo vyšetřování ze strany policie, která v souvislosti s nelegálními praktikami tisku provedla celkem tři zásahy - jednalo se operace Weeting, Elveden a Tuleta. Ukázalo se, že v některých případech policisté nepřijímali úplatky pouze od novinářů ze společnosti News International, ale také od dalších médií, například Daily Mirror, Sunday Mirror, Daily Star a Sunday Star.³⁵⁶ Policie v rámci zmíněných operací zatkla celkem 98 lidí, mezi nimiž byl například novinář The Sun Ben Ashford, redaktor deníku The Times Patrick Foster nebo zahraniční korespondent listu The Sun Nick Parker.³⁵⁷ Někteří zadrženi však byli zakrátko propuštěni na kauci nebo pro nedostatek důkazů.

odposlechů (Zdroj: JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012; s. 4 - 7)

³⁵⁵ *Leveson Inquiry into the culture, practices and ethics of the press - Executive Summary*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/229039/0779.pdf

³⁵⁶ The Leveson Inquiry. *Fourth Witness Statement of DAC Sue Akers*. [online]. 31. 10. 2012 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/Fourth-Witness-Statement-of-DAC-Sue-Akers.pdf>

³⁵⁷ The Leveson Inquiry. *Fourth Witness Statement of DAC Sue Akers*. [online]. 31. 10. 2012 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/Fourth-Witness-Statement-of-DAC-Sue-Akers.pdf>

5.2 Závěry Levesonovy komise a dopady na podobu žurnalistického prostředí ve Velké Británii

Levesonova komise 29. listopadu 2012 zveřejnila závěrečnou zprávu³⁵⁸, v níž v rozsahu téměř 2 000 stran popsala nejen průběh šetření, ale poskytla vládě Davida Camerona také doporučení do budoucna týkající se chování médií a vztahu novinářů s policisty i politiky, a nastínila modely vhodného systému externí a interní regulace. Tato kapitola shrne základní poznatky komise a její doporučení pro nastavení nových etických standardů a představí i některé reakce politických činitelů a odborné veřejnosti. Pro zachování celistvosti práce a nastavené chronologie však nejprve krátce popíše doporučení týkající se vztahů mezi novináři a policisty i politiky, poté se bude podrobněji věnovat třetí oblasti, tedy již zmíněnému nastavení nových etických standardů. Zpráva Levesonovy komise a opatření, která poté přijala britská vláda, totiž významně proměnily prostředí mediální samoregulace.

Existence dobrých vztahů mezi novináři a policisty je podle soudce Briana Levesona důležitá, avšak nesmějí se stát příliš blízkými. Ve zprávě proto mluví o několika oblastech, které by měly být upraveny tak, aby byla nalezena potřebná rovnováha. Jednou z těchto oblastí jsou takzvané off-the-record schůzky, tedy takové, na nichž spolu novinář a příslušník policie hovoří mimo záznam. Takováto setkání považuje Leveson za přínosná, a to zejména v případech, kdy policie potřebuje média informovat o probíhajícím vyšetřování a zamezit tak zveřejnění informací, které by operaci mohly narušit. Policie by proto měla mít nadále tyto důvěrné schůzky k dispozici, avšak jen jako omezený nástroj pro informování o zvláště citlivém vyšetřování. Větší problém, než jsou schůzky samotné, spatřuje soudce Leveson v jejich rozdílném vnímání. Dodržování profesních standardů podle něj narušuje nejednoznačná terminologie. Zmiňuje přitom do té doby respektované pokyny ACPO (Association of Chief Police Officers) pro vztahy s médii, v nichž je uvedeno následující:

- „on the record“ (na záznam) – novinář může volně reportovat, citovat a jmenovat zdroj; veškeré konverzace by měly být vedeny tímto způsobem, pokud je to možné; předpokládá se, že rozhovor je vždy zaznamenáván, pokud není dohodnuto jinak
- „background/guidance“ (hlubší souvislosti/poradenství) – takto poskytnuté informace mohou být uvedeny bez zdroje; tento způsob komunikace je často používán

³⁵⁸ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf

k poskytnutí širšího kontextu, který se vztahuje ke skutečnosti uvedené oficiálně na záznam

- „off-the-record“ (mimo záznam) – používání takto získaných informací je zcela omezeno; rozhovory tzv. off-the-record mohou být legitimně využívány například pro informování novinářů v případech, kdy by jejich zpravodajství mohlo mít negativní dopady na aktuální vyšetřování, nebo jako prostředek k zabránění nepřesného informování nebo nedorozumění³⁵⁹

Mezi novináři a policisty však podle Briana Levesona existují nejasnosti ve vztahu k termínu „off-the-record“, což se ukázalo v průběhu vyšetřování komise. Pozornost by proto měla být věnována tomu, aby byl tento pojem odstraněn ze společného slovníku médií a policie. Kromě různými způsoby chápaného významu je problematické také to, že termín vzbuzuje u veřejnosti negativní konotaci v tom smyslu, že každá výměna informací off-the-record se děje na tajné bázi a je tak netransparentní. Pro lepší srozumitelnost a větší konzistenci proto Leveson navrhuje zavést pouze dva deskriptory, které by zamezily pochybnostem:

- „non-reportable briefing“ – schůzka, jejímž prostřednictvím získané informace nejsou určené ke zveřejnění; měla by být užívána zejména k poskytnutí širšího kontextu
- „embargoed briefing“ – schůzka, jejímž prostřednictvím získané informace podléhají embargu; měla by být užívána v situacích, kdy obsah schůzky může být uveřejněn, avšak až v předem určenou dobu - do té chvíle jsou veškeré materiály důvěrné (týká se to především informací o probíhajícím vyšetřování)

Brian Leveson také ve zprávě doporučil, aby veškeré schůzky zaměstnanců ACPO (Association of Chief Police Officers) byly zaznamenávány a aby tyto záznamy byly přístupné veřejnosti a uchovávány pro účely auditu. Za záznam se považuje i krátká poznámka o tom, že se schůzka uskutečnila a co bylo její náplní.³⁶⁰ Takové opatření by podle Levesona mohlo předcházet úniku důvěrných policejních informací do médií, ačkoli zcela tomu zabránit nelze. V této věci proto komise nepřijala žádná konkrétní doporučení kromě toho, aby policie přezkoumala přesnost auditů a jejich četnost, zejména v souvislosti s přístupem k PNC (Police National Computer). Pozornost by měla být věnována i počtu osob, které mají přístup k tomuto systému a pravidlům jeho užívání. Profesionalita policistů

³⁵⁹ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 985

³⁶⁰ Tuto praxi posléze zavedla Metropolitní policie a každý z jejích zaměstnanců má povinnost zaznamenávat všechny schůzky se zástupci médií, aby se tak předešlo utajeným setkáním za účelem předávání důvěrných informací (Zdroj: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/10/closing-submissionsfor-Module-2-from-MPS.pdf>)

musí být zajištěna i jejich proškolením, které by jim pomohlo uvědomit si, že poskytování informací o připravovaných zatýkáních nebo zapojení slavných osobností do trestního řízení není ve veřejném zájmu.³⁶¹

Závěrečná zpráva se věnuje rovněž vztahu celostátních médií a vrcholných politiků. V této věci na základě získaných důkazů konstatuje, že je více než zřejmé, že vládní i opoziční politické strany si za posledních 30 až 35 let vytvořily až příliš těsné vztahy s tiskem. Podle soudce Briana Levesona takové sblížení „*rozhodně nebylo v zájmu veřejnosti*“ a dodává, že „*politici věnovali překvapivě mnoho času a pozornosti těmto vztahům, a to na úkor řešení veřejných záležitostí. Při vytváření a udržování vztahů s tiskem navíc politici ne vždy zachovávali jasnou hranici mezi veřejným a soukromým. Selhali také v tom, že se jim z pohledu veřejnosti nepodařilo kontakt s novináři vykonávat s dostatečnou transparentností a odpovědností.*“³⁶² Právě odpovědnost politiků a transparentnost označil za jádro problému. Aby bylo možné obnovit důvěru veřejnosti ve způsob, jakým politici jednají s médii, je potřeba podle Levesona učinit několik kroků, přičemž ze všeho nejdříve by političtí představitelé měli jménem svých stran publikovat veřejné prohlášení, v němž vysvětlí a navrhnou směřování stranické politiky ve vztahu k médiím.³⁶³ Význam takového prohlášení je zejména v uznání potenciálních problematických oblastí vztahu a avizování úmyslu prosazovat transparentní přístup. Leveson také ocenil Ministerský kodex, který ukládá ministrům povinnost každé 3 měsíce zveřejnit veškerá setkání s vysoce postavenými osobami ze sdělovacích prostředků, a to bez ohledu na účel setkání. Komise navrhla, aby se uvažovalo o přijetí podobného principu rovněž pro reprezentanty opozice a setkání nejen za účasti samotných politiků a představitelů médií, ale také jejich zástupců. Zvážit by se měla také transparentnost, byť omezená, dalších druhů komunikace (například korespondence, telefonátů, textových a emailových zpráv), jelikož ne vše probíhá na bázi osobních setkání. Brian Leveson v závěrečné zprávě doporučil, aby lídři, ministři a představitelé opozice zvážili publikování prostých faktů týkajících se dlouhotrvajících vztahů s vlastníky médií, vedoucími pracovníky nebo redaktory, o nichž jsou přesvědčeni, že mohou být považovány za relevantní vzhledem k jejich politické odpovědnosti. Dále by měli čtvrtletně zveřejňovat detaily

³⁶¹ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 987 - 995

³⁶² *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 1439

³⁶³ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; 1452

veškerých setkání s vlastníky médií, vedoucími pracovníky nebo redaktory, případně zástupců obou stran, včetně nastínění povahy tohoto setkání, zejména pokud tématem byla diskuze o otázkách mediální politiky. Poskytnout by veřejnosti měli také kompletní přehled další komunikace s médii (korespondence, telefonické rozhovory, textové a emailové zprávy), přičemž zde je důležitá spíše frekvence než obsah. Veškerá tato opatření by měla napomocť větší transparentnosti a obnovení důvěry veřejnosti. Leveson k tomuto dodává, že „*návrhy, které jsem udělal, by neměly být považovány za projekt budoucnosti, ale měly by být vnímány jako okamžitá potřeba. Vyzývám politiky, aby přemýšleli o tom, že veřejnost má právo pochopit alespoň některé z interakcí, které existovaly mezi novináři a politiky. Ze všeho, co má komise k dispozici, je zřejmé, že vztahy mezi oběma světy byly velmi intenzivní a není pochyb o tom, že jistou míru blízkosti si zachovají i nadále. Navrhl jsem ale způsob, jak být transparentní.*“³⁶⁴ V závěru této části zprávy je uvedeno, že dosavadní britské vlády selhaly, pokud se jedná o splnění veřejného očekávání v otázce přístupu ke standardům tisku. Tyto standardy na jedné straně zajišťují médiím svobodu, díky které mohou kontrolovat politickou reprezentaci, praktikovat investigativní žurnalistiku a poskytovat pozitivní i negativní komentáře k aktuálnímu dění – to vše ve veřejném zájmu. Na druhou stranu jsou média odpovědná veřejnosti, v jejímž zájmu jednají, avšak sama s tímto ospravedlněním beztrešně porušují nastavená pravidla a standardy. Podle Levesona je proto důležité zabývat se otázkou „*kdo hlídá strážce*“, přičemž odpověď by neměla být „*nikdo*“.³⁶⁵

Levesonova komise rovněž vydala doporučení týkající se zákona o ochraně osobních údajů, pravomocí a povinností Komisaře pro informace nebo podoby externí i interní regulace. V závěrečné zprávě mimo jiné doporučila vznik nového samoregulačního orgánu, který by nahradil tehdejší Press Complaints Commission, jež podle mnohých politiků ve své funkci selhala. Klíčoví představitelé vlády ztratili důvěru v samoregulační systém, který do té doby ve Velké Británii fungoval, již v roce 2011 v souvislosti s odhalením užívání odposlechů mobilních telefonů ze strany redaktorů News of the World. Například premiér David Cameron dne 8. července 2011, tedy ještě před ustavením soudcovské komise, uvedl, že Press Complaints Commission nedostála svých závazků a „*musí proto být nahrazena skutečně svobodným orgánem, který navrátí důvěru veřejnosti v média, a bude nezávislý na vládě tak, aby veřejnost měla jistotu, že nedochází ze strany politiků ke snaze kontrolovat tisk, ale*

³⁶⁴ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press.* Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 1459

³⁶⁵ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press.* Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 1460

naopak že tisk kontroluje politiky a vede je k odpovědnosti.“³⁶⁶ Podobně tehdy hovořil také místopředseda vlády a vůdce opozice Nick Clegg, podle kterého byla nutná restrukturalizace celého regulačního systému. Press Complaints Commission podle něj selhala už v roce 2009, když se nesnažila do hloubky prozkoumat podezření na nepřipustné jednání v News International. Nick Clegg řekl, že „PCC byla vytvořena k tomu, aby byla hlídacím psem, ale místo toho se z ní stal bezzubý pudl. Je nereálné, aby PCC obnovila důvěru v samoregulační systém. Je na čase zbavit PCC trápení. Potřebujeme nového hlídacího psa.“³⁶⁷ Podle Levesonovy zprávy je zřejmé, že „současné systémy mediální regulace, a to jak ty, které přijaly jednotlivé organizace, tak ty, které platí pro celé odvětví, se neosvědčily a nefungují.“³⁶⁸ V případě samotné Press Complaints Commission souhlasí s politickou garniturou v tom, že jako regulační orgán ztratila důvěru veřejnosti, politiků i samotného tisku a postrádá rovněž nezávislost, která je rozhodující právě pro budování již zmíněné důvěry. Etický kodex PCC, ačkoli mnohými považován za dobrý, obsahuje podle komise jen obecné požadavky, které vzbuzují nejistotu nad tím, jakým způsobem a za jakých okolností je lze aplikovat. Nevhodná byla i její struktura a postupy, které omezily fungování PCC natolik, že v podstatě neměla žádnou výkonnou moc. Zpráva rovněž uvádí, že „neschopnost PCC identifikovat jakékoli porušení kodexu, kde by mělo být dosaženo nápravy, nebo poskytnout statistické údaje týkající se přijatých stížností a toho, jakým způsobem byly vyřešeny, znamená, že neexistuje žádný spolehlivý obraz o tom, jak často byl kodex porušován a v jakých případech. Závěry, které PCC přijala v souvislosti s odposloucháváním telefonů, jasně ukazují, že PCC navzdory tomu, že sama sebe považuje za regulátora a strážce mediální samoregulace, nejednala jako orgán schopný vymáhat dodržování etických standardů.“³⁶⁹ Prostředky, které měla PCC k dispozici, byly navíc podle Levesonovy komise „nedostatečně odstrašující“³⁷⁰ pro ty, kteří by se rozhodli etický kodex porušit. Dalším negativem bylo také to, že členství v PCC bylo pro mediální organizace dobrovolné. Novináři, politici i další svědci, kteří před komisí hovořili, se přitom shodli na tom, že aby byl regulační systém účinný, měl by zahrnovat všechny hlavní producenty zpráv, ne-li veškeré, tedy včetně

³⁶⁶ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270942/0780_iii.pdf; s. 1516

³⁶⁷ tamtéž

³⁶⁸ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1748

³⁶⁹ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1749

³⁷⁰ tamtéž

časopisů a všech vydavatelů novin. Dodržování etických standardů by tak nemělo být otázkou svobodné volby. Tehdejší předseda opoziční Labouristické strany Edward Miliband uvedl, že nový regulační orgán by měl „(1) být nezávislý na těch, které reguluje, a neovlivnitelný ze strany politiků, (2) mít řádné vyšetřovací pravomoci, (3) mít schopnost zjednat nápravu, (4) mělo by se jednat o systém, který se zaměřuje na potřeby veřejnosti a je dostupný všem, nejen bohatým a také (5) systém, který platí na všechny noviny.“³⁷¹ Soudce Brian Leveson ve zprávě píše, že naprosto souhlasí „s názorem vládních i opozičních politiků, obětí nelegálních praktik tisku, regulátorů i vlastníků médií, že ať bude nový systém jakýkoli, měl by zahrnout všechny významné vydavatele novin,“ a proto doporučuje „aby nový systém nebyl považován za dostatečně účinný, pokud nebude pokrývat všechny důležité mediální organizace.“³⁷²

Levesonova komise proto navrhla orgán, který by byl zřízen, organizován a financován samotným mediálním průmyslem a poskytoval by tak „trvanlivou, účinnou a skutečně nezávislou regulaci jeho členů“.³⁷³ Pakliže by tento orgán vznikl a měl podporu všech „klíčových hráčů trhu,“ nebylo by zapotřebí žádných dalších intervencí.³⁷⁴ V čele tohoto orgánu by byla nezávislá rada, jejímž úkolem by bylo (1) stanovování etických norem, (2) vyslyšení individuálních stížností a přijímání adekvátních řešení, (3) aktivní podpora dodržování vysokých standardů, včetně uplatňování pravomoci vyšetřovat systematické porušování norem a následné ukládání přiměřených sankcí a (4) poskytování spravedlivé, rychlé a levné arbitráže pro vypořádání se s civilními stížnostmi na média, která jsou členy orgánu.³⁷⁵ Rada by také měla podle závěrů komise každý rok zveřejňovat zprávu o plnění svých povinností, jejíž součástí by měly být informace o počtu podaných stížností, souhrn všech šetření a jejich výsledků, informace o efektivitě v souvislosti s dodržováním předpisů a také o tom, do jaké míry je využívána služba zprostředkování arbitráže. Leveson ve zprávě klade důraz především na nezávislost nového regulačního orgánu, a proto je podle něj nezbytně nutné zajistit, aby jeho předseda a členové představenstva byli jmenováni „zcela otevřeným, transparentním a nezávislým způsobem, a to bez jakéhokoli zásahu ze strany

³⁷¹ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1752

³⁷² tamtéž, s. 1754

³⁷³ tamtéž

³⁷⁴ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1758

³⁷⁵ viz příloha č. 1 - Návrh struktury nového regulačního orgánu dle soudce Briana Levesona

*mediálního průmyslu nebo vlády.*³⁷⁶ Fungování nového orgánu samoregulace by mělo být financováno prostřednictvím poplatků od jeho členů tak, aby nebyly vyžadovány investice z veřejných zdrojů. Výše těchto poplatků má být podle Levesona nastavena v závislosti na tom, jakou roli na trhu zaujímá to které médium a tedy s přihlédnutím k jeho finanční situaci.

Zpráva se podrobněji věnuje také etickému kodexu a doporučuje, aby Redakční kodex (Editor's code), který užívala Press Complaints Commission, byl nahrazen Kodexem praxe (Code of Practice, dále jen Kodex), který by měl být praktický, srozumitelný a účinný. Dále také navrhuje vznik speciální kodexové komise, již by tvořili nezávislí členové Rady a aktivní editoři novin, přičemž tato komise by navrhovala znění norem, které by poté předkládala ke schválení správní radě. Navrhovaný kodex by měl být ještě podroben konzultaci s veřejností, což by znamenalo další krok k zajištění její důvěry v účinnou samoregulaci. Soudce Leveson kodex chápe jako dokument, který určuje hranice mezi žurnalistikou a jejími subjekty i čtenáři a je proto důležité, aby odrážel zájmy všech tří stran. Měl by brát v úvahu hodnotu svobody slova, zájmů veřejnosti a práv jednotlivců. V závěrečné zprávě se také uvádí, že ačkoli soudcovská komise nemá pravomoc určit konkrétní znění nového kodexu, má možnost alespoň doporučit jeho podobu co se týká rozsahu působnosti. Nastínila proto tři oblasti, které by měl pokrývat³⁷⁷:

1. jednání, zejména pokud jde o zacházení s druhými lidmi v souvislosti s procesem získávání materiálů a informací
2. vhodné respektování soukromí tam, kde není dostatečně prokazatelný veřejný zájem a kde nelze jeho narušení veřejným zájmem zdůvodnit
3. přesnost, aby nedocházelo k překroucení informací

Pokud se týká veřejného zájmu, komise v průběhu vyšetřování vyslyšela různé redaktory, kteří měli odlišný názor na to, co je veřejný zájem. Podle Levesona to znamená, že nový Kodex „*musí mít dostatečně rozsáhlý přístup tak, aby zahrnoval širokou škálu pohledů různých typů žurnalistiky a samotný regulátor musí v případě tohoto termínu přijmout jednotný výklad, aby mohl uplatňovat Kodex.*“³⁷⁸ Jakmile budou mít redaktori možnost

³⁷⁶ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press.* Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1759

³⁷⁷ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press.* Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1763

³⁷⁸ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press.* Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf; s. 1763

vytvářet si vlastní definici veřejného zájmu, pak jsou jakékoli normy podle komise zcela bezvýznamné.

Zpráva řeší v neposlední řadě také ochranu veřejnosti a soukromí osob. Nový regulační orgán by měl i nadále lidem poskytovat poradenství v souvislosti s otázkami, které se týkají tisku a Kodexu, a měl by jasně určit, že noviny jsou plně odpovědné za materiály, včetně fotografií, které zveřejní, a to i v případě, že je uveden zdroj. Tištěná média by také měla být v otázce zdrojů transparentnější a poskytovat čtenářům veškeré informace, které by jim pomohly posoudit spolehlivost zdroje. Leveson však nezapomněl ani na ochranu samotných novinářů a doporučil, aby nový regulační orgán měl k dispozici „horkou linku“, která bude novinářům sloužit v případech, kdy budou nuceni do neetického jednání proti jejich vůli. Současně by měl mít každý novinář v pracovní smlouvě klauzuli, která stanoví, že nebudou přijata žádná disciplinární opatření proti jeho osobě, pokud odmítne vykonávat svou práci způsobem, který je v rozporu s etickými standardy.³⁷⁹

Nezávislý samoregulační orgán by měl mít pravomoc nejen řešit individuální stížnosti, ale rovněž zasahovat z vlastní iniciativy. V souladu s pokyny Rady by tak sám mohl provádět vyšetřování v případě podezření ze závažného a systematického porušování etických norem. Pakliže něco takového zjistí, měla by mít pravomoc nařídít opravu nebo omluvu, přičemž o povaze, rozsahu a umístění omluvy bude rozhodovat Rada. Kromě toho by však mohla za závažné porušení Kodexu ukládat také sankce, a to včetně finančních, které by dosahovaly až 1 % obratu média, avšak do maximální výše jednoho milionu liber. Zpráva v této souvislosti řeší také otázku, jak by s takto vybranými penězi bylo dále nakládáno a znovu zdůrazňuje, že vše musí být transparentní s cílem podpořit účinné fungování systému. Leveson zde uvádí, že *„v případě vládní regulace by tyto finance byly uloženy do konsolidačního fondu, což je ale v případě nezávislého regulátora nemyslitelné. Pokud by totiž tento orgán měl možnost čerpat z vybraných sankcí, mohl by této možnosti zneužívat a ukládat pokuty tam, kde to není zcela vhodné. Měl by proto být zřízen účelově vázaný fond, jehož prostřednictvím by peníze ze sankcí byly použity k financování dalších vyšetřování závažných porušení Kodexu.“*³⁸⁰

Závěrečná zpráva Levesonovy komise je velmi rozsáhlá a není cílem ani smyslem této práce obsáhnout ji celou. Vybrala jsem proto jen ty části, které přímo souvisejí s tématem diplomové práce. Komise ve svém více než rok trvajícím vyšetřování došla k závěrům, že

³⁷⁹ *Leveson Inquiry into the culture, practices and ethics of the press - Executive Summary*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/229039/0779.pdf, s. 38

³⁸⁰ *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270943/0780_iv.pdf, s. 1767

systém samoregulace, který do té doby ve Velké Británii fungoval pod dohledem Press Complaints Commission, byl nejen nedostatečný, ale zcela selhal. Nedokázal nijak omezit budování vztahů mezi novináři a politickými představiteli. Po dobu více než třiceti let se jejich vazby stávaly stále pevnějšími a přátelštějšími, což mělo za následek postupné mizení hranic mezi osobní a pracovní rovinou vztahu. Tento problém však není natolik závažný, jelikož, jak také několikrát ve zprávě podotýká soudce Leveson, kontakt mezi novináři a politiky je v demokratické společnosti správný a běžný, avšak nesmí se stát až příliš blízkým. Zásadním selháním PCC bylo přehlížení nejen neetického, ale také nezákonného jednání ze strany novinářů, kteří jsou už z podstaty své profese povinni konat v souladu s nastavenými standardy. Vyšetřování Levesonovy komise však ukázalo, že tak nečinili a že neetické jednání, zejména v souvislosti se získáváním informací, bylo mnohem rozšířenější, než se původně odhadovalo. Odhalení rozsáhlého užívání nelegálních odposlechů a uplácení jednotlivých policistů výměnou za informace nakonec vedlo k tomu, že veřejnost ztratila důvěru nejen v média a jejich samoregulaci, ale také v politickou reprezentaci. Brian Leveson usoudil, že poškození důvěryhodnosti je natolik závažné, že nestačí pouze obnovit stávající systém regulace, ale je nutné vytvořit zcela nový - důvěryhodný, účinný a především transparentní.

5.2.1 Reflexe Levesonovy závěrečné zprávy a vznik Independent Press Standards Organisation

Výsledky vyšetřování Levesonovy komise a její závěrečná zpráva vzbudily zájem nejen odborné, ale také laické veřejnosti, a to především těch, kteří se přímo stali oběťmi nelegálních mediálních praktik. Jelikož se tato diplomová práce zabývá rovněž významem Levesonovy komise pro diskuzi o etických hranicích bulvárních médií, považuji za důležité v této kapitole zmínit některé reakce, které zpráva komise vyvolala ve společnosti. Na závěry soudců téměř okamžitě reagoval britský premiér David Cameron i tehdejší předseda opoziční Labouristické strany Edward Miliband, kteří ještě týž den, tedy 29. listopadu 2012, představili v Dolní sněmovně své stanovisko k výsledkům vyšetřování. Vše, co je ve zprávě uvedeno, označili za jednoznačně pravdivé a doporučení soudce Briana Levesona by podle Edwarda Milibanda „měla být přijata v plném rozsahu.“³⁸¹ Novináři s tím však nesouhlasili a argumentovali, že se jedná o snahu zákonodárců legitimním způsobem omezovat jejich

³⁸¹ MILIBAND, E. *Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království*. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 451

svobodu slova. Veřejnost se naopak názorově postavila na stranu většiny politiků a žádala ještě radikálnější zásahy do fungování mediálního trhu. V souvislosti s tím vznikla v den uveřejnění závěrečné zprávy petice, jejímž prostřednictvím lidé vyzývali k plné realizaci Levesonových doporučení. Tuto petici během 24 hodin podepsalo více než 80 tisíc lidí³⁸², přičemž k 17. lednu 2013 čítala již celkem 147 930 podpisů.³⁸³

Premiér David Cameron ve své řeči před poslanci Dolní sněmovny Parlamentu Spojeného království dne 29. listopadu 2012 řekl, že „*ve svobodné společnosti je tisk předmětem trestního i občanského práva a požadavků na ochranu osobních údajů, avšak měl by existovat vhodný regulační systém, který by zajistil dodržování etických standardů a který by vyslyšel stížnosti na adresu médií. O to by se měl zasazovat i současný systém, avšak není tomu tak. Souhlasím se soudcem Levesonem v tom, že Press Complaints Commission není orgánem, který by byl nadále schopný naplnit tyto požadavky odpovědnosti.*“ Změny v systému jsou podle něj „*naléhavě nutné*“³⁸⁴. Ocenil rovněž iniciativu představitelů tisku, kteří v rámci vyšetřování Levesonovy komise prosazovali, aby byl systém samoregulace spravován samotnými médii a byl tak politicky nezávislý. Klíčovými body návrhu nového regulačního orgánu tak, jak jej v závěrečné zprávě popisuje soudce Leveson, jsou pravomoci, na základě kterých by tento orgán mohl efektivně vyžadovat nápravu neetického jednání, a to buď prostřednictvím omluvy nebo pokuty dosahující až milionu liber. David Cameron také uvedl, že jestliže se podaří Levesonovy principy uvést do praxe, pak bude mít Velká Británie „*regulační systém, který zajistí spravedlnost a přinese zásadní změny ve způsobu regulace tisku, což přispěje k obnovení důvěry veřejnosti. Míč je teď na straně médií, aby změny provedla - a provedla je co nejdříve.*“³⁸⁵ David Cameron zmínil také obavy, a to především v souvislosti s návrhem změn v zákoně na ochranu osobních údajů, kterými by došlo k oslabení pozice novinářů při nakládání s osobními údaji, což by podle premiéra mohlo mít negativní dopady na investigativní žurnalistiku.

Nesouhlas vyslovil také s doporučením soudce Levesona na zákonné ustanovení regulačního systému, přičemž tato norma by měla být oficiálním potvrzením nezávislosti

³⁸² *Leveson: Cameron To Urge Editors to Act*. SkyNews. [online]. 30. 12. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://news.sky.com/story/1019123/leveson-cameron-to-urge-editors-to-act>

³⁸³ *Hacked off and 38 degrees merge petition totals*. Hacked Off: the campaign for a free + accountable press. [online]. 17. 1. 2013 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://hackinginquiry.org/mediareleases/hacked-off-and-38-degrees-merge-petition-totals/>

³⁸⁴ CAMERON, D. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 448

³⁸⁵ CAMERON, D. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 448

nového regulačního orgánu a měla by „ubezpečit veřejnost, že byly splněny základní požadavky nezávislosti a efektivity a že tyto požadavky budou plněny i v budoucnosti.“³⁸⁶ S tímto návrhem vyjádřil David Cameron „vážné obavy a pochybnosti, které se týkají rozdílů mezi praktičností a nutností.“³⁸⁷ Vláda by se podle něj měla vyvarovat jakýchkoli legislativních zásahů souvisejících s regulací médií a „každého právního předpisu, který má potenciál narušit svobodu projevu a svobodu médií.“³⁸⁸ Nebezpečí spatřuje především v tom, že by se takový zákon mohl v budoucnosti stát politickým nástrojem k omezování tisku.³⁸⁹ Tehdejší předseda opoziční Labouristické strany Edward Miliband prohlásil, že návrhy soudce Levesona „by měly být přijaty v plném rozsahu“, a to včetně zákonné úpravy, která je podle něj „klíčovou zárukou vzniku skutečně nezávislé regulace tisku.“³⁹⁰ Poukázal také na výsledky vyšetřování, které odhalily, že se nejednalo o selhání jedince, ale docházelo „k systematickému porušování etických kodexů a nezákonnému jednání, které kromě užívání telefonních odposlechů zahrnovalo také obtěžování a utajené sledování.“³⁹¹ Svobodný tisk je podle Edwarda Milibanda základním prvkem fungující demokracie, avšak současně uvedl, že nechce „žít v zemi, kde dochází k poškozování nevinných rodin jako jsou například Dowlerovi nebo McCannovi za účelem zisku, a v níž tisk spoléhá na to, že díky své moci nebude hnán k odpovědnosti.“ Nový regulační systém musí být efektivní, pokud se jedná o postihy porušování etických standardů, a proto je podle Milibanda nutné, aby „kritéria, která musí splňovat nový regulační orgán, byla ustavena zákonem.“³⁹² Argumentoval přitom slovy někdejšího ministra vnitra Davida Waddingtona, který v červnu roku 1990 reagoval na výsledky Culcuttovy komise a na adresu médií uvedl, že „průmysl má poslední možnost nápravy zavedením efektivního nezákonného systému regulace,“³⁹³ přičemž tento systém, jak uvedl Edward Miliband ve svém projevu, se ukázal jako nedostatečný.

³⁸⁶ *Leveson Inquiry into the culture, practices and ethics of the press - Executive Summary*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/229039/0779.pdf; s. 17

³⁸⁷ CAMERON, D. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 449

³⁸⁸ tamtéž

³⁸⁹ tamtéž

³⁹⁰ MILIBAND, E. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 451

³⁹¹ tamtéž

³⁹² MILIBAND, E. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>; col. 451

³⁹³ tamtéž; col. 452

Veřejnost byla v názoru na závěry soudcovské komise nejednotná. Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, ještě týž den, kdy byla uveřejněna závěrečná zpráva, vznikla petice, v níž oběti nezákonných mediálních praktik požadovaly plnou implementaci Levesonových doporučení. Poslancům chtěly jejím prostřednictvím vzkázat, že „*realizací návrhů lorda Levesona mají šanci se vykoupit*“ a že „*by si měli uvědomit, že jsou odpovědní veřejnosti*“.³⁹⁴ Gerry McCann, otec pohřešované dívky Madeleine a současně jeden z cílů neetického jednání médií, kritizoval umírněné stanovisko předsedy vlády Davida Camerona, který odmítl návrh právního podchycení mediální regulace s tím, že by se jednalo o zásah do svobody projevu. McCann v rozhovoru pro deník The Independent řekl, že zpráva soudce Levesona „*hovoří naprosto jasně: jestliže nový regulátor nebude podpořen zákonným opatřením, pak je nepravděpodobné, že bude skutečně účinný. Leveson rovněž uvádí, že tato legislativní změna by neměla na svobodu médií žádný vliv, a proto nerozumím tomu, proč premiér řekl to, co řekl*“.³⁹⁵ Spisovatelka Joanne Rowlingová, jedna z obětí nelegálních telefonních odposlechlů, na projev premiéra reagovala slovy: „*cítím se podvedená*“.³⁹⁶ V komentáři zveřejněném v listu The Guardian naléhala na kompletní přijetí Levesonovy závěrečné zprávy a uvedla, že „*bez zákonné úpravy nebudou Levesonova doporučení nikdy plně funkční. Jestliže premiér Cameron nehodlá vyslyšet závěry Lorda Levesona, pak nerozumím tomu, proč bylo nutné vynaložit takové množství veřejných prostředků na vznik komise a proč muselo tolik lidí prožít velmi emocionální chvíle před zraky milionů těch, kteří vyšetřování Levesonovy komise sledovali*“.³⁹⁷ Christopher Jefferies, jenž byl kvůli špatnému informování ze strany médií neoprávněně zatčen za vraždu, varoval, že „*by byla katastrofa*“.³⁹⁸ kdyby byla ignorována doporučení týkající se legislativních změn. Za realizaci všech Levesonových doporučení se postavila také část odborné veřejnosti. Profesor Kingstonské univerzity Brian Cathcart v rámci kampaně Hacked Off, která s zaměřuje na prosazování svobodného a odpovědného tisku, uvedl: „*doufám, že premiér vyslyší hlas veřejnosti, která vyjádřila jasný souhlas s návrhy soudce Levesona, a přehodnotí své stanovisko, kterým odmítl klíčovou součást*

³⁹⁴ HICKMAN, M. *Gerry McCann calls on MPs to redeem themselves by reforming press*. Independent. [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/gerry-mccann-calls-on-mps-to-redeem-themselves-by-reforming-press-8372519.html>

³⁹⁵ HICKMAN, M. *Gerry McCann calls on MPs to redeem themselves by reforming press*. Independent. [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/gerry-mccann-calls-on-mps-to-redeem-themselves-by-reforming-press-8372519.html>

³⁹⁶ ROWLING, J. K. *I feel duped and angry at David Cameron's reaction to Leveson*. The Guardian. [online]. 30. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/nov/30/jk-rowling-duped-angry-david-cameron-leveson?INTCMP=SRCH>

³⁹⁷ tamtéž

³⁹⁸ *Leveson: Cameron To Urge Editors To Act*. SkyNews. [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://news.sky.com/story/1019123/leveson-cameron-to-urge-editors-to-act>

doporučení,³⁹⁹ tedy zákonná opatření. Cathcart také upřesnil, že cílem Levesonových návrhů „není zákonná či vládní regulace, ani snaha zastrašovat média“ a že vzhledem k závažnosti pochybení novinářů, kteří svým jednáním poškodili tisíce lidí, jsou závěry soudcovské komise pro vlastníky médií „velkorysou dohodou“.⁴⁰⁰ Zmínil také závěry některých předchozích komisí, které se zabývaly standardy tisku a které upozorňovaly na to, že pokud nedojde ke změně, bude třeba přikročit ke státní regulaci. Leveson však navrhl „kompromis, jehož součástí je legislativní úprava, avšak pouze za účelem zajištění skutečné nezávislosti nového regulátoru a nikoli snahy o zasahování do svobody médií.“⁴⁰¹ Nový regulační orgán podle profesora musí být podepřený zákonem, aby byl zcela prokazatelně nezávislý na médiích a politické reprezentaci a aby bylo zajištěno, že orgán tiskové samoregulace plní základní standardy potřebné k ochraně veřejnosti.⁴⁰² Myšlenku zakotvení principů samoregulačního orgánu v zákoně podpořil i profesor katedry politologie na univerzitě v Hullu a někdejší člen Izraelské tiskové rady (Israel Press Council) Raphael Cohen-Almagor, podle něhož „*historie Press Complaints Commission bohatě demonstruje, že je zapotřebí, aby nezávislý samoregulační orgán měl oporu v legislativě, v níž bude jasně popsáno fungování orgánu a jeho sankční pravomoci.*“⁴⁰³ Soudce Leveson podle něj dospěl ke stejnému závěru, když v závěrečné zprávě vysvětlil, že právní předpisy by zakotvily zákonnou povinnost vlády chránit svobodu slova a tisku. Rovněž by ubezpečily veřejnost, že nově vzniklý orgán je důvěryhodný a účinný a že „*jsou splněny základní požadavky profesionality, nezávislosti, transparentnosti a odpovědnosti.*“⁴⁰⁴

Zatímco postoj Edwarda Milibanda získal formou již zmiňované petice podporu tisíců lidí, mezi nimiž byly především oběti nelegálních mediálních praktik, zástupci médií se postavili na stranu umírněného premiéra Davida Camerona. Plná implementace Levesonových doporučení, jak ji požadoval tehdejší předseda Labouristické strany, by totiž podle novinářů byla zásahem do základních svobod, jejichž respektování je pro demokracii zásadní. S názorem předsedy vlády vyjádřila souhlas řada významných britských médií, z nichž lze jako příklad uvést Financial Times⁴⁰⁵, The Telegraph⁴⁰⁶, The Independent⁴⁰⁷, The Sun⁴⁰⁸ nebo

³⁹⁹ *Hacked Off petition passes 100,000 signatures*. HackedOff: a campaign for a free + accountable press. [online]. 2. 12. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://hackinginquiry.org/mediareleases/hacked-off-petition-passes-100000-signatures/>

⁴⁰⁰ tamtéž

⁴⁰¹ CATHCART, B. *Why Leveson's was a good deal*. In: British Journalism Review. 3/2013. 24 (1), s. 19 - 24.

⁴⁰² tamtéž

⁴⁰³ COHEN-ALMAGOR, R. *After Leveson: Recommendations for instituting the Public and Press Council*. In: The International Journal of Press/Politics. 2014. 19(2), s. 202 - 225

⁴⁰⁴ tamtéž

⁴⁰⁵ *Leveson's lessons for Fleet Street*. Financial Times. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/15d5aea8-3a22-11e2-a00d-00144feabdc0>

Daily Mail⁴⁰⁹. Legislativní zásahy média označovala nejen za zbytečné, ale především nežádoucí. Poukazovala také na to, že praktiky, které vyšetřovala Levesonova komise, využívala minoritní část novinářů a že by „špatné chování menšiny nemělo být záminkou pro zavedení prvního zákona o samoregulaci od zrušení cenzurních zákonů v roce 1695.“⁴¹⁰ Zde je důležité zmínit, že média nevystupovala proti samotnému návrhu soudcovské komise, ale obávala se především toho, jakým způsobem s návrhem naloží parlament, který by jej mohl zneužít v neprospěch médií.⁴¹¹ Tisk zdůrazňoval, že případné přijetí zákonných úprav může vést k takové nesvobodě médií, jaká je například v Zimbabwe, Sýrii nebo Maďarsku.⁴¹² Zachování zdravé demokracie podmiňoval ponecháním regulace v rukou médií, protože „především nebojácné a svobodné sdělovací prostředky jsou schopné vést zákonodárnou a soudní moc k odpovědnosti. Jakákoli manipulace s jejich svobodou je nebezpečná.“⁴¹³ Novináři označovali snahy politiků za „přehnanou reakci“ a „touhu pomstít se médiím za jejich kritiku“.⁴¹⁴ S legislativní úpravou však kromě premiéra Davida Camerona nesouhlasil ani tehdejší ministr zahraničí William Hague, který varoval ostatní členy vlády, že takzvaný „Levesonův zákon“ může negativně ovlivnit schopnost Velké Británie globálně prosazovat svobodu slova.⁴¹⁵

Doporučení, jež dala v závěrečné zprávě Levesonova komise, byla předmětem sporů mezi politickou a mediální reprezentací, avšak obě strany se shodovaly v tom, že je potřeba otázku nového samoregulačního orgánu vyřešit co nejdříve. Necelý týden po zveřejnění závěrů komise, konkrétně 4. prosince 2012, se proto k jednání sešli zástupci médií s premiérem

⁴⁰⁶ *Let us implement the Leveson Report, without a press law.* The Telegraph. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/comment/telegraph-view/9711684/Let-us-implement-the-Leveson-Report-without-a-press-law.html>

⁴⁰⁷ *There is only one flaw in Lord Justice Leveson's epic verdict – but it's a crucial flaw.* The Independent. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/editorials/editorial-there-is-only-one-flaw-in-lord-justice-levesons-epic-verdict-but-its-a-crucial-flaw-8369094.html>

⁴⁰⁸ *No to censors.* The Sun. [online]. 30. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/sun_says/4675652/The-Sun-says-Fooled-again.html

⁴⁰⁹ *Cameron leads the fight for liberty.* Daily Mail. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/debate/article-2240654/Leveson-Inquiry-report-Cameron-leads-fight-liberty.html?ito=feeds-newsxml>

⁴¹⁰ *There is only one flaw in Lord Justice Leveson's epic verdict – but it's a crucial flaw.* The Independent. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/editorials/editorial-there-is-only-one-flaw-in-lord-justice-levesons-epic-verdict-but-its-a-crucial-flaw-8369094.html>

⁴¹¹ *Let us implement the Leveson Report, without a press law.* The Telegraph. [online]. 29. 11. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/comment/telegraph-view/9711684/Let-us-implement-the-Leveson-Report-without-a-press-law.html>

⁴¹² PETLEY, J. *The Leveson Inquiry: Journalism ethics and press freedom.* In: Journalism. 2012, 13(4), 529 - 538.

⁴¹³ CARLSON, M. *'The emperor lost his clothes': Rupert Murdoch, News of the World and journalistic boundary work in the UK and USA.* In: Journalism. 2014. 15(4), s. 389-406

⁴¹⁴ tamtéž

⁴¹⁵ *Leveson: Cameron To Urge Editors To Act.* SkyNews. [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://news.sky.com/story/1019123/leveson-cameron-to-urge-editors-to-act>

Davidem Cameronem a ministryní kultury Mariou Millerovou, aby prodiskutovali Levesonovu zprávu a především její návrh na legislativní ukotvení principů samoregulace.⁴¹⁶ Kompromisní dohoda byla uzavřena v březnu roku 2013. Představitelé tří nejdůležitějších politických stran, David Cameron, Nick Clegg a Edward Miliband, tehdy podepsali dohodu, v níž se zavázali ke vzniku nového orgánu tiskové samoregulace, a to na základě Královské charty (Royal charter).⁴¹⁷ Definitivní návrh této listiny byl veřejnosti představen 11. října 2013 a Státní rada (Privy Council), které předsedá britská královna, tuto Královskou chartu o samoregulaci tisku schválila 30. října téhož roku. Listina je vymezena dvěma zákony, a to Crime and Courts Act 2013 a Enterprise and Regulatory Reform Act 2013.⁴¹⁸

Královská charta předpokládala vznik samoregulačního tiskového orgánu, jenž bude mít kromě jiného pravomoc vymáhat nápravu formou omluvy či korekce a ukládat pokuty v případě závažných porušení etických standardů, a to až do výše jednoho milionu liber. Současně počítala také s vytvořením systému rychlého vyřizování stížností a finančně dostupné arbitrážní služby pro oběti neetického jednání sdělovacích prostředků. Členství v tomto orgánu mělo být pro média dobrovolné, avšak bylo doporučeno všem subjektům trhu, včetně bulvárního tisku, čímž měla být zajištěna účinnost samoregulace. Listina, která prakticky definovala podmínky fungování novin, časopisů, ale také internetových stránek se zpravodajským obsahem, mohla být podle dohody mezi zástupci Konzervativní strany, Labouristické strany a Liberální strany změněna pouze v případě, že by pro tyto změny hlasovala dvoutřetinová většina obou komor Parlamentu Spojeného království.⁴¹⁹ Na základě Královské charty o samoregulaci tisku byly ustaveny dvě organizace – Independent Press Standards Organisation a Press Recognition Panel, přičemž obě jsou přímým výsledkem Levesonových doporučení, avšak každá má jiné pravomoce. Press Recognition Panel (PRP) vznikl 3. listopadu 2014 a je to „*nezávislý orgán, jehož úkolem je zajistit, aby každá organizace, která se zabývá regulací médií, byla nezávislá, náležitě financovaná a schopná ochránit veřejnost.*“⁴²⁰ Jedná se tak o kontrolní instituci, která dohlíží na fungování orgánů

⁴¹⁶ Leveson: Lord Hunt calls for press regulator within months. BBC. [online]. 1. 12. 2012 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-20564043>

⁴¹⁷ Q&A: Press regulation. BBC. [online]. 30. 10. 2013 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-21797513>

⁴¹⁸ MILLER, M. *Final Royal Charter on self-regulation of the press*. Department for Culture, Media & Sport. [online]. 30. 10. 2013 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/254116/Final_Royal_Charter_25_October_2013_clean_Final_pdf

⁴¹⁹ Q&A: Press regulation. BBC. [online]. 30. 10. 2013 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-21797513>

⁴²⁰ PRP: independently overseeing press regulation [online]. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://pressrecognitionpanel.org.uk/who-we-are/>

samoregulace, avšak nikoli samotných médií. Independent Press Standards Organisation⁴²¹ (IPSO) byla založena 8. září 2014 jako následnický orgán Press Complaints Commission (PCC), jež byla od roku 1990 hlavním regulátorem tisku ve Velké Británii. IPSO je nezávislým regulátorem novin a časopisů, jehož úkolem je „*udržovat nejvyšší profesní standardy žurnalistiky a pomáhat občanům, kteří se cítí poškozeni nebo mají podezření, že došlo k porušení etických norem ze strany redaktorů*“.⁴²² Organizace se řídí Kodexem novinářské praxe (dále jen Kodex), jenž se zaměřuje na problematiku přesnosti, narušování soukromí, obtěžování nebo zneužívání pozůstalých.⁴²³ Podle českého novináře působícího ve Velké Británii Jana Jůna je nový kodex „*přísnější a delší, vypichuje jasně i veřejný zájem a stanoví, kdy o něj jde či ne a vyžaduje odůvodnění sporného chování*“.⁴²⁴ IPSO řeší stížnosti veřejnosti na média, ale může rovněž provádět svá vlastní vyšetřování, pokud existuje důvodné podezření na systematické a závažné porušování Kodexu. Jako regulátor má v takovém případě pravomoc požadovat omluvu či opravu, ale také ukládat sankce ve výši 1 % obratu média, avšak do maximální výše jednoho milionu liber.⁴²⁵ Součástí jeho služeb je také nouzová linka s neomezeným provozem tak, jak ji v závěrečné zprávě doporučil soudce Brian Leveson. Svým členům rovněž nabízí rady ohledně regulačního systému a odborná školení šéfredaktorů související s Kodexem. IPSO podporují všechna významná britská média s výjimkou Financial Times, The Independent a The Guardian, které již před oficiálním vznikem IPSO oznámily, že si vytvoří vlastní nezávislý systém samoregulace.⁴²⁶ Listy poukazovaly především na to, že IPSO „*není dostatečně nezávislá*“⁴²⁷ a že se příliš neliší od kritizované PCC, s čímž souhlasí také Jan Jůn, kdž říká, že „*se mnoho nezměnilo, jen se změnil vývěsní štít*“.⁴²⁸ Hlavním problémem bylo podle nich propojení s politiky skrze Královskou chartu, což by mohlo mít v extrémním případě negativní dopady na svobodu tisku, jelikož charta „*se jen vzdáleně zabývala otázkou ochrany novinářů a mediálních*

⁴²¹ Articles of Association of Independent Press Standards Organisation C.I.C. [online]. 2016 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: https://www.ipso.co.uk/assets/82/IPSO_Articles_of_Association_2016.pdf

⁴²² *Regulations*. Independent Press Standards Organisation. [online] 2016. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: https://www.ipso.co.uk/assets/82/IPSO_Regulations_2016.pdf

⁴²³ Etický kodex Independent Press Standards Organisation, viz příloha č. 11

⁴²⁴ JŮN, J. Osobní rozhovor s autorkou práce ze dne 14. 4. 2016, viz příloha č. 10

⁴²⁵ *Financial Sanctions Guidance*. Independent Press Standards Organisation. [online] 2014. [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: https://www.ipso.co.uk/assets/1/FINANCIAL_SANCTIONS_GUIDANCE_PDF_PDF

⁴²⁶ tímto orgánem je IMPRESS fungující v rámci profesní organizace novinářů National Union of Journalists (Zdroj: viz příloha č. 10 - rozhovor s novinářem Janem Jůnem, odpověď č. 5 a 7)

⁴²⁷ GREENSLADE, R. *Why the Guardian's decision not to sign up to Ipsa makes sense*. The Guardian. [online]. 4. 9. 2014 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/sep/04/press-regulation-ipso>

⁴²⁸ JŮN, J. *Emailový rozhovor s autorkou práce*, 14. 4. 2016, viz příloha č. 10

*organizací před zásahy ze strany politiků.*⁴²⁹ Nesouhlasili rovněž s tím, že dohoda o Královské chartě uzavřená v březnu 2013 mezi předsedou vlády Davidem Cameronem, vicepremiérem Nickem Cleggem a vůdcem opozice Edwardem Milibandem, na jejímž základě v roce 2014 vznikla Independent Press Standards Organisation, nebyla dojednána za účasti představitelů médií ani velkých mediálních organizací.

Tato kapitola shrnuje základní poznatky a doporučení Levesonovy komise, jejíž závěrečná zpráva byla zveřejněna 29. listopadu 2012. Ačkoli mezi představiteli médií a politiky nepanovala shoda v tom, jakým způsobem byla aplikována do praxe, přínos soudcovské komise a jejího vyšetřování byl nesporně obrovský, jelikož zásadně proměnil tamní mediální prostředí. Do systému samoregulace se totiž dobrovolně zapojila téměř všechna významná média, a to včetně těch bulvárních.

5.3 Komparace přístupu k užívání odposlechů a dalších nelegálních praktik v ČR a ve Velké Británii

Předchozí kapitoly týkající se vyšetřování a závěrů Levesonovy komise ukázaly, že užívání nelegálních odposlechů mobilních telefonů, uplácení policejních činitelů i státních úředníků a těsné vazby vlastníků médií s vysoce postavenými politiky byly v britském bulvárním prostředí běžnými praktikami. Tato část práce se zabývá postojem českých bulvárních novinářů k představené problematice. Součástí práce je totiž také analýza českého bulvárního prostředí, jejímž základem jsou nestandardizované rozhovory s šéfredaktory a redaktory předních bulvárních médií. Cílem následujících kapitol je objasnit přístup těchto novinářů k nečestným způsobům získávání informací a zjistit, zda se bulvární média v České republice zabývají diskuzí o potřebě dodržování etických standardů.

Představitelé českých bulvárních novin užívání telefonních odposlechů redakcí nedělníku News of the World vesměs odsoudili. Šéfredaktor nejprodávanějšího tuzemského deníku Blesk Radek Lain uvedl: *„nikdy bych neschválil to, aby byl někdo odposloucháván, a nikdy bych nezveřejnil soukromou korespondenci, ať by to bylo ze sociálních sítí nebo z mobilního telefonu.“* Dodal, že mu není zřejmá motivace redakce nedělníku News of the World, který měl vybudovanou značku a byl všeobecně známý. *„Jeho vedení muselo být přece jasné už ve*

⁴²⁹ GREENSLADE, R. *Why the Guardian's decision not to sign up to Ipso makes sense.* The Guardian. [online]. 4. 9. 2014 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/sep/04/press-regulation-ipso>

*chvíli, kdy s tím začali, že se na to jednou musí přijít a že za to ponese důsledky. Tady v Česku je kultura jiná – my známe čtenáře a víme, kde je hranice, kterou bychom neměli překročit, protože jinak bychom si je popudili proti sobě. Snažíme se tuto hranici hlídat.*⁴³⁰ Podle šéfredaktora eXtra.cz Josefa Šťastného by se „lidé rozhodně odposlouchávat neměli“ a „bulvár by neměl pracovat s kradeným materiálem, protože tím porušuje zákony a stává se spolupachatelem.“⁴³¹ Názorovou výjimkou je jeho předchůdce Pavel Novotný, který uvedl, že jako člověka ho to „samozřejmě pobuřuje,“ ale pokud by působil jako šéfredaktor bulvárního deníku ve Velké Británii, tak by tyto metody užíval, „protože by to znamenalo zisk a také spokojené čtenáře.“⁴³² Současně však uznal, že se jednalo o vážný problém a uvedl, že v souvislosti s rozsahem celé aféry je velmi pravděpodobné, že britští bulvární novináři v nelegálních praktikách získávání informací pokračují i nadále, avšak sofistikovanějšími metodami.⁴³³ Tuto domněnku potvrdil novinář Jan Jůn, který dlouhodobě působí ve Velké Británii a podle něhož kauza s telefonními odposlechy nedokázala změnit chování bulvárních novinářů, ale zřejmě jej „ovlivnila směrem k lepšímu, (...) neboť podvodníci mezi novináři dostali strach a uvědomili si, že by mohli být pranýřováni a potrestáni, takže podobné přehmaty jako v minulosti, které vedly k protizákonnému jednání, se už snad dějí jen zřídka.“⁴³⁴

Z rozhovorů vyplynulo, že nelze vyloučit, že některé z metod odhalených ve Velké Británii nepoužívají také čeští bulvární novináři. Například Pavel Novotný se sám přiznal k několika zásahům do soukromí známých osobností, konkrétně k vniknutí do jednoho Facebookového účtu a dále soukromých e-mailových schránek dvou českých modelek. Zároveň ale odmítl, že by se jednalo o běžnou praxi. „Většinou není potřeba ty informace takto zjišťovat, protože je někdo novinářům řekne sám. Jde o to, že technicky to není problém a pokud novinář chce, dokáže to zařídit i sám. Třeba napíchnout někomu telefon je dnes jednoduché a jsou technologie, které v reálném čase umožní sledovat, co ten uživatel na telefonu dělá, komu volá, komu píše. Ten dotyčný to nemá šanci nijak zjistit.“⁴³⁵ Podle Pavla Novotného však popsané metody novinář nepotřebuje, pokud má kvalitní informátory. „Není pravda, že bych jako bulvární novinář nedělal nic jiného, než se nabourával do mobilních telefonů, emailů a Facebookových účtů. (...) Nedivím se ale, že k tomu sklouzli v té Anglii, kde je natolik velká

⁴³⁰ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴³¹ ŠŤASTNÝ, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

⁴³² NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴³³ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴³⁴ JŮN, J. *Emailový rozhovor s autorkou práce*, 14. 4. 2016, viz příloha č. 10

⁴³⁵ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

konkurence, že ti novináři jsou ochotní zajít skutečně daleko.“⁴³⁶ Veronika Nováková, která několik let působila jako redaktorka bulvární tiskové agentury Hermina Press, označila aféru kolem listu News of the World za „velkou prasárnu“⁴³⁷ a uvedla, že pokud je jí známo, taková iniciativa v českém bulvárním prostředí neexistuje, protože lidé poskytují materiály redakcím často dobrovolně. Dodala, že „pokud se někdy stalo, že do médií pronikly screenshoty obrazovky s nějakou soukromou konverzací, tak to bylo jednoznačně proto, že to tam někdo dobrovolně poslal.“⁴³⁸ Podobně se vyjádřili i ostatní zástupci českých bulvárních médií. Například editor Blesk.tv David Vaníček uvedl, že „lidé v českém showbyznysu se podrážejí navzájem a sami zveřejňují různé informace.“⁴³⁹ Pavel Novotný řekl, že většinu informací poskytují bulváru samotné celebrity, a to za účelem někoho poškodit, přičemž nejčastější motivací byla „ženská nevráživost“⁴⁴⁰. Dalším důvodem, proč k takovému jednání ze strany českých bulvárních novinářů podle Novákové spíše nedochází, je to, že cena za odhalení je příliš vysoká ve srovnání s hodnotou informací, které by takto získali. Události ve Velké Británii je podle ní možné pochopit vzhledem k velikosti tamního trhu, množství konkurence a finanční motivaci.⁴⁴¹

Informace získané nepoctivými a nelegálními prostředky nejsou pro tuzemská bulvární média příliš zajímavé také z toho důvodu, že mají jen krátkodobý efekt, který se nevyplatí.⁴⁴² Šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain k tomuto uvedl: „mám zodpovědnost nejen vůči veřejnosti, ale také vůči dvěma stům zaměstnanců v redakci a vůči vydavateli, protože Blesk vytváří 90 % příjmů celé společnosti. Nedovolil bych si zničit značku a přivést ke krachu celou firmu jen proto, aby se o Blesku tři dny mluvilo, protože vydal exkluzivní zprávu.“⁴⁴³ Zároveň uvedl, že takové informace nejsou příliš zajímavé ani z ekonomického hlediska. „Ve chvíli, kdy my přineseme něco nového a zajímavého, tak ano, zvýší se nám náklad, ale jedná se jen o stovky nebo tisíce kusů. Jeden výtisk stojí 12 korun, což znamená, že pokud by se prodalo třeba 5 000 výtisků navíc, tak na tom vyděláme 60 tisíc korun. Jak je vidět, nedá se proto hovořit o tom, že by nám exkluzivní informace přinášely závratné zisky.“⁴⁴⁴ Pro bulvární média zkrátka není hodnota informací získaných nelegálními praktikami natolik zajímavá, aby kvůli tomu porušovala etické normy nebo zákony.

⁴³⁶ tamtéž

⁴³⁷ NOVÁKOVÁ, V. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 1. 4. 2016, viz příloha č. 8

⁴³⁸ NOVÁKOVÁ, V. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 1. 4. 2016, viz příloha č. 8

⁴³⁹ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁴⁰ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁴¹ NOVÁKOVÁ, V. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 1. 4. 2016, viz příloha č. 8

⁴⁴² ŠTASTNÁ, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

⁴⁴³ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁴⁴ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

Pavel Novotný však uvedl, že velká média, jakým je například Blesk, získávají informace odposloucháváním nouzových vysílacích frekvencí policie a záchranné služby. Důkazem má být dopravní nehoda jeho otce, Petra Novotného, z roku 2003. Pro moderátora prý tehdy okamžitě přijela sanitka, která jej odvezla do Motolské nemocnice v Praze, kde již čekali redaktoři deníku Blesk. Šéfredaktor nejprodávanějšího českého deníku Radek Lain tuto praxi nevyvrátil, ale ani nepotvrdil. Uvedl jen, že každý má širokou škálu zdrojů, které využívá.⁴⁴⁵ David Vaníček, editor Blesk.tv, přiznal, že existují radioamatéři, které bulvární média využívají jako takzvané tipaře. Tito lidé jsou schopní napojit se na policejní a záchranné vysílací frekvence. Za informace takto získané prý „od některých médií občas dostanou odměnu.“⁴⁴⁶

Materiály nabyté výše zmíněnými nezákonnými prostředky lze podle Pavla Novotného v médiích použít, avšak za předpokladu, že nevyjde najevo, jakým způsobem se k nim novinář dostal. Nejjednodušší možností, jak toto zajistit, je odvolání se na §16 tiskového zákona, který dává novinářům právo chránit důvěrný zdroj informací.⁴⁴⁷

Jedním z neetických způsobů získávání informací odhalených ve Velké Británii bylo také soustavné uplácení policejních činitelů a dalších osob výměnou za tipy na zprávy. Z rozhovorů se zástupci českých bulvárních médií vyplývá, že v tuzemském prostředí běžně funguje takzvaná „žurnalistika šekové knížky“. Jedná se o praxi, kdy redakce platí jednotlivcům za poskytnuté informace či fotografie. Šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain to označil za „klasickou spolupráci mezi redaktorským týmem a čtenářskou obcí.“⁴⁴⁸ Bulvární redakce se často ocitají v situaci, kdy jsou jim nabízeny materiály výměnou za finanční obnos. Nejčastěji se jedná o fotografie nebo tajné zvukové či video nahrávky. Obchodování s informacemi je podle šéfredaktora eXtra.cz Josefa Šťastný velmi složité: „pokud vám někdo něco nabídne za určitou částku, tak si nemůžete být jistá, že už to neprodal také konkurenci. Když je ten člověk šikovný, tak to prodá několika médiím - každému třeba za 10 tisíc korun a každému jako exkluzivní materiál.“⁴⁴⁹ Tyto praktiky se proto v současnosti využívají jen zřídka. Nejdražším materiálem, který kdy bulvární médium koupilo, byly fotografie mrtvého těla skladatele Karla Svobody, jenž spáchal sebevraždu v roce 2007. Dotazovaní uvedli, že

⁴⁴⁵ tamtéž

⁴⁴⁶ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁴⁷ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁴⁸ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁴⁹ ŠŤASTNÁ, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

snímky prodávali policisté, kteří za ně žádali 20 tisíc korun. Tehdejší šéfredaktor Blesku Vladimír Mužík od nich tyto fotografie odkoupil a věc nahlásil na policii.⁴⁵⁰

Běžnou praxí v českém prostředí jsou podle dotazovaných novinářů také úplatky ve formě darů nebo zaplacení kávy či oběda v rámci schůzky novináře se zdrojem. Zástupci redakce deníku Blesk odmítli, že by však bulvární média pravidelně platila za poskytování informací, jak to bylo běžné ve Velké Británii. Také bývalá redaktorka bulvární tiskové agentury Hermina Press Veronika Nováková nepovažuje za pravděpodobné, že by čeští novináři přistoupili k úplatkům. Informace, které by za peníze mohli získat, podle ní nejsou natolik hodnotné, aby se kvůli nim „kdokoli vystavoval riziku trestního stíhání.“⁴⁵¹ Finanční odměny jsou vypláceny až v souvislosti s konkrétní informací.⁴⁵² David Vaníček k této problematice uvedl, že se nesetkal s tím, aby redaktori podpláceli státní úředníky nebo policisty. „Z principu se mi přičí platit někomu, kdo je placen z daní.“⁴⁵³

Opačnou zkušenost má však bývalý šéfredaktor eXtra.cz Pavel Novotný, podle něhož velké mediální domy nemohou fungovat bez systematického uplácení osob na různých pozicích a naopak zpochybňuje, že by taková média platila za nahodilé informace od jednotlivců. Prostor ve významných bulvárních denících je podle jeho slov natolik lukrativní, že většinu informací jim lidé poskytují z vlastní vůle.⁴⁵⁴ Vlivná bulvární média podle něj mají kontakty na různých místech, včetně policejního dispečinku, přičemž věrnost takového informátora udržují pomocí úplatků. Novotný sám přiznal: „dával jsem 5 tisíc korun měsíčně jednomu zdroji na letišti, který měl přístup k seznamu pasažérů všech letů. To pro mně bylo velmi cenné, protože jsem věděl, kdy která celebrita odlétá, kam letí a kdy se vrací. Takové výdaje jsou malé, ale nutné. Pokud je ale na trhu silné médium typu deníku Blesk, které je finančně zaopatřené a ještě k tomu díky své pozici získává většinu informací automaticky, takže za ně nemusí nic vynakládat, pak je logické, že v konkurenčním boji vítězí. (...) Jsou to investice v řádech desetitisíců měsíčně, které se ale například médiím typu Blesk nesmírně vyplatí.“⁴⁵⁵ Tuto praxi připustil také současný šéfredaktor eXtra.cz s tím, že „korupce a klientelismus porůstají celou Evropou, včetně České republiky.“⁴⁵⁶

Často užívanou nepoctivou metodou získávání informací v českém bulvárním prostředí je zatajování totožnosti a novinářské profese. V minulosti se tak zachoval i David Vaníček, a to

⁴⁵⁰ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁵¹ NOVÁKOVÁ, V. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 1. 4. 2016, viz příloha č. 8

⁴⁵² VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁵³ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁵⁴ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁵⁵ tamtéž

⁴⁵⁶ ŠTASTNÁ, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

zejména v případech, kdy zpracovával spotřebitelská témata a potřeboval u některé z firem ověřit konkrétní informaci. Uvedl, že pokud by se představil jako redaktor deníku Blesk, potřebnou informaci by se mu pravděpodobně nepodařilo získat. Podobně se vyjádřil také Josef Šťastna, jenž tímto způsobem za 11letou kariéru jednal vícekrát, a to především ve chvílích, kdy nebyla jiná možnost, jak tuto informaci získat či ověřit.⁴⁵⁷ Ověřování informací je problematické i podle Pavla Novotného: „*Nejtěžší není tu informaci získat, protože tu vám vždy někdo poskytne dobrovolně, těžké je ji ověřit. Já osobně jsem zacházel do krajností ve chvílích, kdy jsem měl nějakou informaci a potřeboval jsem ji potvrdit.*“⁴⁵⁸

Tématem, o které jsem se v souvislosti s touto diplomovou prací také zajímala, bylo to, zda by vedení redakcí o případném neetickém či nelegálním jednání svých redaktorů vědělo. Zde je vhodné připomenout, že šéfredaktoři a editoři britského bulvárního nedělníku News of the World opakovaně vypovídali, že o praktikách, které využívali jejich novináři, neměli tušení. Šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain to ale označil za nepravděpodobné, protože vedení redakce každý článek musí přečíst. Zjistil by to údajně ve chvíli, kdy by takový redaktor začal nabízet své výstupy, protože by se začal o zdroj získaných informací zajímat. „*Pokud by mi redaktor nebyl schopný logicky vysvětlit, odkud to všechno ví a začne se za něco schovávat, tak ten materiál nepoužiji, protože jsem zodpovědný za to, co se publikuje.*“⁴⁵⁹ Podobně reagoval také editor Blesk.tv David Vaníček, když uvedl, že s podřízenými má pravidelné schůzky. V případě, že se objeví nejasnosti ohledně zdroje informací, jsou redaktoři podrobeni mnoha otázkám ze strany vedení redakce, jejichž záměrem je zjistit původ materiálu.⁴⁶⁰ Dohled nad prací redakce potvrdil také šéfredaktor eXtra.cz Josef Šťastna.

Všichni oslovení novináři, kteří se dlouhodobě pohybují nebo pohybovali v českém bulvárním prostředí, se shodli na tom, že co se týká dodržování etických pravidel při získávání informací, nemohou se zaručit za žádného z redaktorů, jelikož jde vždy o otázku morálky jednotlivce. Podle Pavla Novotného sice „*bulvár řídí chytří lidé,*“ ale redaktoři musí „*rezignovat na morální hodnoty*“⁴⁶¹, pokud chtějí svou práci vykonávat dobře.

Cílem této kapitoly bylo nastínit, jakými způsoby bulvární média u nás získávají informace pro svůj obsah. Zaměřila jsem se při tom na oblasti jednání, které jsou problematické, neetické či dokonce nelegální. Vycházela jsem z již dříve získaných a představených

⁴⁵⁷ ŠŤASTNA, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

⁴⁵⁸ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁵⁹ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁶⁰ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁶¹ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

poznatků o praktikách, které byly užívány ve Velké Británii. Z rozhovorů vyplynulo, že i bulvární novináři v České republice jsou ochotní kvůli informaci zajít velmi daleko. Běžnou praxí je obchodování s informacemi, placení za zajímavé materiály, odposlouchávání nouzových vysílacích frekvencí, udržování blízkého kontaktu s příslušníky policie i státními úředníky a v neposlední řadě zatajování totožnosti. Bývalý šéfredaktor eXtra.cz Pavel Novotný to odůvodnil tím, že čím déle se člověk v bulvárním prostředí pohybuje, tím více je „otupělý“. „Na začátku má morální hodnoty, které se ale postupem času mění a ta hranice se stále posouvá. Každý novinář má zkrátka touhu získávat informace.“⁴⁶²

5.4 Diskuze o etických hranicích českých bulvárních médií

V poslední části diplomové práce se zabývám diskusí o etických hranicích bulvárních médií. Dovolím si poznamenat, že závěrečná zpráva komise a samoregulační opatření, jež byla na jejím základě přijata ve Velké Británii, znamenala první výraznější zásah do fungování bulvárních médií v moderních demokratických společnostech. Do té doby nebylo totiž běžné, aby se politici či veřejnost v takovém rozsahu zabývali neetickým chováním bulvárních médií. To platí také pro českou Komisi pro etiku při Syndikátu novinářů: „v době, kdy komise začala fungovat, jsme se dohodli, že bulvární média řešit nebudeme, protože bychom pak nedělali nic jiného.“⁴⁶³ Předsedkyně organizace Barbora Osvaldová řekla, že komise se za 18 let své existence zabývala stížnostmi na porušení etických kodexů ze strany bulvárních médií pouze v jednom případě.⁴⁶⁴ Důvodem je podle Osvaldové to, že „lidé, kteří čtou bulvár, jsou schopní a ochotní přijímat informace, které jim podává. Publikum bulváru je zvyklé na určitý způsob informování, takže ti, kteří to čtou, si nestěžují. Na etickou komisi by se kvůli bulváru obrátil jen někdo, kdo to běžně nečte, není na to zvyklý a přišlo by mu to tím pádem za hranou.“⁴⁶⁵ S tímto však souvisí otázka, co znamená „za hranou“. Tato kapitola si proto klade za cíl přispět k diskuzi o tom, zda bulvární média ctí morální hodnoty, přičemž pracovat bude s obecně přijímanou tezí, podle níž bulvár nemá žádné etické hranice.

Seriózní a bulvární média mají dle oslovených novinářů společnou etickou hranici, a ta se týká zobrazování dětí. Podle šéfredaktora eXtra.cz Josefa Šťastný by se „neměly zobrazovat

⁴⁶² NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁶³ OSVALDOVÁ, B. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 9

⁴⁶⁴ OSVALDOVÁ, B. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 9

⁴⁶⁵ OSVALDOVÁ, B. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 9

děti, když s tím nesouhlasí jejich rodiče nebo když jsou součástí nějakého trestného činu.“⁴⁶⁶ Šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain uvedl, že základním pravidlem, které jeho redakce ctí, je nezobrazování paparazzi fotografií dětí.⁴⁶⁷ Shodně reagoval také bývalý šéfredaktor eXtra.cz Pavel Novotný, který jako příklad uvedl: „Pokud bych napsal, že syn Lucie Bílé je gay, tak by to bylo celé od základu špatně, protože by se jednalo o útok na nevinné dítě, což není fér.“⁴⁶⁸ Podle editora Blesk.tv Davida Vaníčka se v porovnání s minulostí více dbá na ochranu dětí a obětí trestných činů. Zodpovědná média si podle něj rovněž nedovolí uveřejnit drastické záběry.⁴⁶⁹ Tato slova potvrdil Radek Lain: „nikdy jsme si nedovolili zobrazit samotný akt smrti.“⁴⁷⁰ V případě záběrů mrtvých těl lidí, kteří zemřeli ve válečném konfliktu, užívají rovněž bulvární redakce rastrování obrazu, případně černé pásy nebo takové fotografie, z nichž nelze rozpoznat identitu obětí. Novináři toto pravidlo však za posledních 6 let podle Josefa Šťastny dvakrát porušili, a to poprvé v roce 2010 v souvislosti se zemětřesením na Haiti a podruhé v září 2015, když publikovali originální fotografii mrtvého syrského chlapce Aylana, jenž byl jedním z uprchlíků, kteří se utopili ve Středozemním moři.⁴⁷¹

Zasahování do soukromí dětí a zobrazování drastických fotografií, případně obětí trestných činů, válečných konfliktů či přírodních katastrof tedy označili za jistou morální hranici bulvárních novin všichni oslovení. Další body této pomyslné hranice se však liší. Zatímco pro šéfredaktora eXtra.cz Josefa Šťastnu je důležité, aby média, včetně těch bulvárních, důrazně ctily presumpci nevin, pro jeho předchůdce Pavla Novotného jsou hranicí spíše vážné nemoci typu AIDS, jelikož je to určité stigma, které společnost není schopná přijmout. „Několik let vím s jistotou o dvou celebritách, že jsou HIV pozitivní, ale nikdy bych to nezveřejnil, protože by jim okamžitě skončila kariéra.“⁴⁷² Uvedl také, že nesouhlasí se zveřejňováním sexuální orientace: „To jsou věci, které mě dokážou automaticky zastavit“.⁴⁷³ Podobně se vyjádřil také editor Blesk.tv David Vaníček, který současně vede gay magazín, v němž eticky řeší, jakým způsobem informovat o HIV pozitivních lidech. „Je to vnitřní boj, protože na jednu stranu je potřeba ty lidi ochránit, protože se jedná o jejich intimní záležitost,

⁴⁶⁶ ŠŤASTNA, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

⁴⁶⁷ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁶⁸ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁶⁹ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁷⁰ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁷¹ ŠŤASTNA, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

⁴⁷² NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁷³ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

ale na druhou stranu se třeba dozvíte, že je ten člověk stíhaný za to, že cíleně nakazil tři lidi. Pak pro mě ta hranice padá a intimita jde stranou.“⁴⁷⁴

Pavel Novotný rovněž uvedl příklad, který ukazuje, že bulvární média si jsou vědoma své odpovědnosti vůči čtenářům a že teze, podle níž nemají etické hranice, je přehnaně kritická. Jedná se o případ někdejšího českého premiéra Stanislava Grosse, který v dubnu 2015 zemřel na amyotrofickou laterální sklerózu. O Grossově diagnóze se Novotný údajně dozvěděl dva týdny předtím, než vyšlo najevo, že je smrtelně nemocný.⁴⁷⁵ Informací tehdy prý disponoval také šéfredaktor deníku Blesk Radek Lain. Oba muži se shodli na tom, že zprávu neuveřejní kvůli dvěma Grossovým dcerám, které o jeho nemoci v té době ještě nevěděly, s tím, že „*ty děti si nezaslouží se o nemoci svého otce (...) dozvědět takovým způsobem.*“⁴⁷⁶ Novotný ale uvedl i další příklad, kdy mu anonymní zdroj poskytl kompromitující informaci týkající se nevěry vrcholného českého politika, která se sice ukázala jako pravdivá, avšak po zjištění, že se jedná o „politickou hru“ ze strany jiného politika s cílem sesadit předsedu strany a nahradit jej, tomuto „*odmítl sloužit, i když ta informace byla velmi zajímavá.*“⁴⁷⁷

Etické hranice českých bulvárních médií však velmi úzce souvisí se zákony, které v tuzemsku platí, což potvrdila většina oslovených novinářů. Editor Blesk.tv David Vaniček přiznal, že v eticky sporných otázkách se řídí „*podle náhubkového zákona*“⁴⁷⁸. Šéfredaktor bulvárních deníků Blesk a Aha! Radek Lain uvedl, že opatrnost redakce v souvislosti se zobrazováním dětí a obětí trestných činů, přírodních katastrof či válečných konfliktů se za posledních 10 až 15 let výrazně zvýšila, což je částečně způsobené i přijatými zákony, které jsou v tomto ohledu přísnější.⁴⁷⁹ Podle Pavla Novotného „*se uveřejní cokoli, co není nezákonné nebo nerozčilí čtenáře. Hledá se vždy pouze forma, jakou to udělat, a případně jak velkou část té informace publikovat. Prakticky jediná brzda, kterou bulvár má, jsou jeho čtenáři, nikoli zákon, protože ten lze vždycky nějak obejít.*“⁴⁸⁰ Podobný názor zastává také Veronika Nováková, podle níž se v případě bulvárních médií nejedná o morálku, ale o strach z právního postihu nebo z toho, že by čtenáři informaci nepřijali. „*Bojí se toho, že by zveřejněním takových věcí ohrozili svou pozici na trhu. (...) To rozhodně nesouvisí s tím, že by*

⁴⁷⁴ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁷⁵ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁷⁶ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁷⁷ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

⁴⁷⁸ VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3; tzv. „náhubkový zákon“ je označení pro novelizaci trestního řádu v oblasti poskytování informací o trestním řízení a osobách zúčastněných, konkrétně se jedná o zákon č. 52/2009 Sb., který vstoupil v platnost 1. dubna 2009

⁴⁷⁹ LAIN, R. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 2

⁴⁸⁰ NOVOTNÝ, P. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 7

*měli nějakou morální brzdu.*⁴⁸¹ S těmito slovy a již několikrát zmiňovanou tezí, že bulvární média nemají žádné etické hranice, však odmítl souhlasit David Vaníček, podle kterého etické hranice bezpochyby existují, ačkoli přiznal, že nemusí být jasně znatelné. *„To tvrzení není pravdivé, protože my etická pravidla máme. V některých ohledech jsou možná i přísnější, než v ostatních médiích, protože díky vysokému nákladu jsme daleko více pod dohledem a pokud někdo z nás poruší etická pravidla, tak se nám to rychle vrátí.*⁴⁸² Podle předsedkyně Komise pro etiku Syndikátu novinářů Barbory Osvaldové *„nelze říct, že by bulvární média neměla žádné hranice, protože mají vnitřní kodexy. Otázka spíš je, jestli je jejich redaktoři znají a zda je ti jednotliví lidé dodržují.*⁴⁸³ Shodně se vyjádřil k této problematice šéfredaktor eXtra.cz, podle něhož bulvární média etické hranice *„určitě mají, ale druhá věc je, jestli je bulvární novináři dodržují.*⁴⁸⁴

Z výpovědí, které jsem získala v rámci této diplomové práce, vyplývá především to, že s tvrzením o neexistenci etických hranic v souvislosti s bulvárními médii by se mělo zacházet velmi opatrně, jelikož je příliš kritické a ne zcela pravdivé. Tato kapitola uvedla několik příkladů, které jasně ukazují, že i mezi bulvárními novináři dochází k debatě o etických otázkách.

⁴⁸¹ NOVÁKOVÁ, V. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 1. 4. 2016, viz příloha č. 8

⁴⁸² VANÍČEK, D. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 30. 3. 2016, viz příloha č. 3

⁴⁸³ OSVALDOVÁ, B. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 4. 4. 2016, viz příloha č. 9

⁴⁸⁴ ŠŤASTNÁ, J. *Osobní rozhovor s autorkou práce*, 31. 3. 2016, viz příloha č. 5

6 Závěr

Levesonova komise, ustavená v červenci roku 2011 britskou vládou v reakci na aféru kolem bulvárního nedělníku News of the World, svým vyšetřováním prokázala řadu neetických i nelegálních praktik užívaných britskými médii při získávání informací. Metody, které zahrnovaly uplácení policejních činitelů, navazování blízkých přátelských vztahů s politiky, ale také odposlouchávání mobilních telefonů známých osobností i obyčejných lidí, se ukázaly více rozšířené, než se v době vzniku komise předpokládalo. Kromě již zmíněného listu News of the World je v omezené míře využívala také další média – například Sunday Express, Mail on Sunday, The Sun nebo Daily Mirror. V souvislosti s neoprávněným vniknutím do soukromé e-mailové schránky byl ale zatčen také redaktor The Times. Mezi novináři se o užívání zmíněných nepoctivých prostředků údajně vědělo, avšak nebyl znám jejich rozsah ani to, že byly takovým způsobem ponižující, šikanující a hraničící s právem.

Vyšetřování se zaměřilo především na problematiku vztahu mezi médii a veřejností, policií a politiky. Komise v jeho průběhu vyslechla 600 svědků a potvrdila podezření, že používání nezákonných telefonních odposlechů bylo zejména v redakci News of the World běžnou praxí, a to již od roku 2000, kdy šéfredaktorkou byla pozdější výkonná ředitelka News International Rebekah Brooksová. Praktiky v listu ale pokračovaly také pod vedením dalších šéfredaktorů, včetně Andyho Coulsona, jenž poté mezi lety 2007 a 2011 působil jako mluvčí vlády Davida Camerona. Tento příklad zároveň ilustruje úroveň vztahů mezi novináři a politiky, na které se Levesonova komise také zaměřovala. Z jejích závěrů vyplývá, že interakce mezi médii a politikou jsou sice přínosné pro fungování demokracie, avšak až do chvíle, kdy neovlivňují její chod. Vazby novinářů s politiky se ale ve Velké Británii za posledních 35 let staly natolik pevnými a přátelskými, že zákonodárci často ve svých rozhodnutích upřednostňovali zájem vlastníků mediálních společností před zájmy veřejnosti. Bývalí premiéři John Major i Tony Blair uznali, že se s některými představiteli médií spřátelili natolik, že to mohlo mít vliv na jejich rozhodování při schvalování zákonů. Vyšetřování tak ukázalo, že se o některých spojenectvích médií a politiky veřejně nemluví, nebo jsou oficiálně odmítána, neznamená, že neexistují. Ochota o nich mluvit ovšem na straně politiků a novinářů nastává až v situaci krize.

Jako velmi běžné se ukázalo také poskytování úplatků, a to především příslušníkům policie. Tuto techniku získávání informací používala nejen média spadající do Murdochovy společnosti News International, ale i další – například listy Daily Mail, Daily Express a Daily Mirror, které měly dlouhodobě podplácet dva vysoké důstojníky vězeňské správy speciálních

vězení. Jednomu z nich novináři dávali 35 tisíc liber měsíčně výměnou za jeho informace. Redaktoři News of the World takto platili i policistům s nižší hodností a dalším zaměstnancům Metropolitní policie v Londýně, aby si tak zajistili soustavný přísun materiálů pro vytváření bulvárního obsahu. Vedoucí redakcí tuto skutečnost dlouho popírali a snažili se novináře aktivně krýt, a to i poté, co se prokázalo, že jim propláceli jejich výdaje na uplácení.

K tomuto stavu britské žurnalistiky vedla především nečinnost orgánu tiskové samoregulace Press Complaints Commission. Stížnosti spojené s neetickým jednáním bulvárních médií a podezření na používání nelegálních technik získávání informací řešila od roku 2005 několikrát. Vyšetřování ukázalo, že PCC neplnila své povinnosti a stížnostmi se nezabývala dostatečně. Všechna její stanoviska spojená s podezřením na neetické chování médií se totiž novinářů zastala s tím, že neexistují důkazy, které by tuto praxi potvrdily. Na základě doporučení Levesonovy komise proto byla činnost Press Complaints Commission ukončena a vznikly dvě nové instituce – Press Recognition Panel, který dohlíží na fungování všech orgánů samoregulace, a Independent Press Standards Organisation, jež se stala nástupkyní PCC, avšak s většími pravomocemi zejména pokud se týká zřizování nápravy formou finančních sankcí. Její etický kodex je navíc přesnější, a to především ve vymezení pojmu „veřejný zájem“, aby se tak zamezilo jeho zneužívání. Systém britské tiskové samoregulace prošel, alespoň navenek, významnou reorganizací. Ve skutečnosti však reformy nedosáhly v samotném chování britských bulvárních novinářů výraznějších změn. Ukazuje se, že ani nový samoregulační systém nedokáže plně zamezit neetickému jednání, ale dovede jej alespoň eliminovat na potřebné minimum.

Levesonova komise však bezesporu proměnila britské mediální prostředí a významně přispěla také k diskuzi o etických hranicích bulvárních médií. Její vyšetřování a především závěry rozpoutaly společenskou debatu o tom, že je potřeba více dohlížet na fungování médií, a to včetně těch bulvárních, která dosud v tomto ohledu tvořila jakousi výjimku. V moderní společnosti je totiž bulvár vnímán jako součást spíše zábavního než novinářského průmyslu, což, jak se ukázalo, byla chyba.

Nepoctivé prostředky získávání informací však využívají i čeští bulvární novináři. Z polostrukturovaných rozhovorů vyplynulo, že nejčastější takovou metodou je zatajování totožnosti a skutečnosti, že vykonávají novinářskou profesi. Přímo či nepřímo také potvrdili užívání odposlechů nouzových vysílacích frekvencí policie a záchranné služby, které tak redakcím umožňují získat informaci o probíhající zásahu těchto složek. Za zcela běžnou praxi se pak považuje obchodování s informacemi, tedy takzvaná žurnalistika šekové knížky. Poskytování úplatků policejním činitelům či státním úředníkům většina z nich odmítla s tím,

že výměna informací mezi takovým zdrojem a novinářem probíhá na bázi osobních vazeb. Přesto však nelze s jistotou vyloučit, že by tato praxe v českých bulvárních médiích neexistovala vůbec, jedná se však spíše o výjimky. Jeden novinář v rozhovoru uvedl, že pravidelně poskytoval 5 tisíc korun měsíčně zaměstnanci Letiště Václava Havla, který jej na oplátku informoval o odletech a přiletech českých celebrit. Do určité míry zde také funguje navazování blízkých přátelských vztahů mezi novináři a politiky i známými osobnostmi. Za ojedinělé pak lze považovat snahy proniknout do soukromých e-mailových schránek celebrit.

Z rozhovorů vyplývá, že při získávání informací čeští novináři používají sporné prostředky, avšak většinou se jedná o aktivitu jednotlivce. Nelze proto hovořit o užívání nepoctivých prostředků v takovém rozsahu, jaký se potvrdil ve Velké Británii. V České republice k tomu totiž není dostatečná motivace. Hodnota informace získané neeticky či nelegálně nebývá natolik vysoká, aby kvůli ní novináři riskovali právní postih nebo ztrátu čtenářů.

Výzkum se zaměřil také na otázku diskutovaných etických hranic bulvárních médií. Ačkoli je zřejmé, že v mnoha ohledech morální pravidla porušují, neznamená to, že je vůbec nectí. Některé redakce, jako například deník Blesk nebo bulvární web eXtra.cz, mají dokonce interní etické kodexy, kterými se řídí. Rozhovory s novináři potvrdily, že ačkoli jsou ochotní zacházet do krajních mezí, nejsou schopní úplně čehokoli. Důsledně dbají například na ochranu dětí a obětí trestných činů, přírodních katastrof či válečných střetů. Nedovolí si také publikovat příliš drastické záběry nebo takové, které přímo zachycují akt smrti. Pro většinu z nich jsou hranicí vážné nemoci typu AIDS, někteří považují za důležité dodržovat presumpci neviny. Je pravdou, že jejich morální hranice často odpovídají hranicím nastaveným zákony, avšak neplatí to vždy. Výpovědi novinářů poukázaly na to, že i bulvární média ctí pravidla nad rámec zákonů. Z toho vyplývá, že ani na bulvár nelze vztáhnout rčení, že zákon je minimum morálky. Je zřejmé, že bulvární média více hledí na vnější regulaci než samoregulaci, avšak tvrzení, že nedodržují ani základní etické principy, se zdá být příliš kritické.

7 Summary

Leveson inquiry was appointed in July 2011 by the British government in response to the phone-hacking scandal connected with the tabloid newspaper News of the World. Its investigation revealed a series of unethical and illegal practices of gathering information used by the British media. Their methods involved bribing, having close friendships with politicians and also phone-hacking. The investigation led by judge Brian Leveson showed that these practices were more widespread than anyone expected. Furthermore, it was proved that Sunday Express, Mail on Sunday, The Sun and Daily Mirror used them, too. In connection with the intrusion into a private e-mail an employer of The Times was also arrested. The use of these dishonest practices for obtaining information was known among the journalists but nobody knew its real extent nor the fact that it was so humiliating, bullying and on the edge of law.

The investigation of Leveson inquiry mainly focused on the issue of the relations between the media and the public, police and politicians. More than eight months of hearings and over 600 oral witnesses confirmed the suspicion that the use of illegal phone-hacking was a common practice in the newsroom of News of the World since the year 2000. The then chief editor was Rebekah Brooks but the practice of using phone-hacking continued under the leadership of Andy Coulson, who then worked as spokesman for David Cameron's government between 2007 and 2011. This example illustrates the level of relation between press and politicians, which was also the object of interest of Leveson's investigation. Additionally, they found out that the relations between the press and politics became so tight in the past 35 years that it could have affected the decisions made by politicians. Former prime ministers Tony Blair and John Major confirmed it in their witness statements. The inquiry revealed that even though the alliances of some media and politics are publicly rejected, it does not mean that they do not exist. Nevertheless, the willingness of journalists and politicians to talk about their close relationship takes place only in crisis.

The bad condition of British journalism was caused by the failure of Press Complaints Commission. The investigation showed that PCC had not fulfilled its duty. Leveson inquiry made recommendations for a new independent body to replace PCC, which would have to be recognised by the state through new legislation. As a result, the government created two institutions based on the Leveson's recommendations – Press Recognition Panel as an organisation, which oversees the whole system of self-regulation, and the Independent Press Standards Organisation, which became the successor of PCC but with greater powers. Its code

of ethics is more specific, especially in defining the "public interest" in order to prevent its abuse. The British system of press self-regulation has passed a major reorganization. However, the reform did not reach significant changes in British tabloid journalists' behaviour. It turned out that the new self-regulatory system cannot fully prevent unethical behaviour but it is able to minimize it.

Leveson Inquiry has changed the environment of British media and contributed significantly to the discussion about ethical borders of tabloids. Its conclusions triggered a debate about the need for greater media regulation, including the tabloids. In modern society the tabloid media are considered to be part of the entertainment rather than journalistic industry, which, as it turned out, was a mistake.

Czech tabloid journalists also use some dishonest practices to obtain information. The most common method is concealing own identity and trading with information which is known as checkbook journalism. However, most journalists refused providing bribes to police or state officials, saying that such exchange of information between the source and the journalist is made on the basis of personal relationship. Some of them confirmed the use of hacking emergency broadcast frequencies of police and the rescue service but the intrusion into private e-mail as a method of gathering information is rare.

The controversial practices are used also in Czech tabloids, but the truth is that they are mostly the activity of individuals. In United Kingdom, the use of such methods was incomparably more widespread. The reason is that journalists in the Czech Republic do not have enough motivation to behave unethically or illegally. The value of information gathered this way is not interesting enough for them to risk prosecution or loss of readers.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Literatura

1. ADDLEY, Esther. *The News of the World's sensational history*. In: The Guardian [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/07/news-of-the-world-history>
2. AULETTA, Ken. *The Pirate*. [online]. 1995 [cit. 2016-02-07]. Dostupné z: <http://www.newyorker.com/magazine/1995/11/13/the-pirate>
3. BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, S. DeFLEUR, M. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996.
4. BBC. *Leveson: Lord Hunt calls for press regulator within months*. [online]. 1. 12. 2012. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-20564043>
5. BBC. *Q&A: Press regulation*. [online]. 30. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-21797513>
6. BBC: News. *Andy Coulson jailed for 18 months over phone hacking*. [online]. 4. 7. 2014. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-28160626>
7. BBC: News. *News of the World: An obituary*. [online]. 8. 7. 2011. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-14070862>
8. BBC: News. *Phone-hacking scandal: Timeline*. [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-14124020>
9. BBC: News. *Q&A: News of the World phone-hacking scandal*. [online]. 4. 8. 2012. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-11195407>
10. BELSEY, A., CHADWICK, R. *Ethical issues in journalism and the media*. London: Routledge, 1992.
11. BURNS, Lynette S. *Žurnalistika. Praktická příručka pro novináře*. Praha: Portál, 2004
12. CAMPBELL, W.J. *Yellow journalism: puncturing the myths, defining the legacies*. Westport: Praeger, 2001.
13. CARLSON, M. *'The emperor lost his clothes': Rupert Murdoch, News of the World and journalistic boundary work in the UK and USA*. In: Journalism. 2014. 15(4), s. 389-406
14. CATHCART, B. *Everybody's hacked off: why we don't have the press we deserve and what to do about it*. London: Penguin Books, 2012.
15. CATHCART, B. *Why Leveson's was a good deal*. In: British Journalism Review. 3/2013. 24 (1), s. 19 - 24.
16. CNN. *Timeline of UK phone hacking scandal*. [online]. 24. 6. 2014. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/11/19/world/europe/hacking-time-line/>

17. COHEN-ALMAGOR, R. *After Leveson: Recommendations for instituting the Public and Press Council*. In: The international Journal of Press/Politics. 2014. 19(2), s. 202 - 225
18. CRESWELL, John W. *Research design: qualitative, quantitative, and mixed method approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2003.
19. DAILY MAIL. *Cameron leads the fight for liberty*. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/debate/article-2240654/Leveson-Inquiry-report-Cameron-leads-fight-liberty.html?ito=feeds-newsxml>
20. DAVIES, Nick. *The Hack attack: How the truth caught up with Rupert Murdoch*. New York: Faber and Faber Inc., 2014.
21. DURRANI, Arif; SUTCLIFFE, Rich. *News of the World to close, ending 168-year history*. In: Brand Republic [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.brandrepublic.com/article/1079113/news-world-close-ending-168-year-history>
22. ESSER, F. *Tabloidization of News - A comparative analysis of AngloAmerican and German Press Journalism*. In: European journal of communication. Sage, 1999. 14 (3), s. 291 - 324.
23. FINANCIAL TIMES. *Leveson's lessons for Fleet Street*. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/15d5aea8-3a22-11e2-a00d-00144feabdc0>
24. FINK, C. C. *Media ethics: In the Newsroom and Beyond*. New York: McGraw-Hill, 1988. ISBN: 0-07-020976-6.
25. FRAENKEL, J. R., WALLEN, N. E. *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill, 1993.
26. FROST, Ch. *Journalism, ethics and regulation*. Routledge:New York, 2011.
27. FÜRSTOVÁ, Frederike. *Keith Rupert Murdoch*. [online]. 2003 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://www.grin.com/en/e-book/41757/keith-rupert-murdoch>
28. GABER, I. *Rupert and the "three card trope" - what you see ain't necessarily what you get*. In: Media, Culture and Society. 2012. 34 (5), s. 637 - 646
29. GREENSLADE, R. *Why the Guardian's decision not to sign up to Ipsos makes sense*. The Guardian. [online]. 4. 9. 2014. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/sep/04/press-regulation-ipsos>
30. GRIESLEROVÁ, Martina. *Vzestup a pád News of the World*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph.D.
31. HACKED OFF: the campaign for a free + accountable press. *Hacked off and 38 degrees merge petition totals*. [online]. 17. 1. 2013. Dostupné z: <http://hackinginquiry.org/mediareleases/hacked-off-and-38-degrees-merge-petition-totals/>
32. HACKED OFF: a campaign for a free + accountable press. *Hacked Off petition passes 100,000 signatures*. [online]. 2. 12. 2012. Dostupné z: <http://hackinginquiry.org/mediareleases/hacked-off-petition-passes-100000-signatures/>

33. HÁJEK, R. *Bulvarizace a politika: kořeny skepse, důvody pro optimismus*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015.
34. HALLIN, D. MANCINI, P. *Systémy médií v postmoderním světě - tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008.
35. HARRIS, Nigel G.E. *Codes of conduct for journalists*, s. 62 – 76; In *Ethical issues in Journalism and The media*. Belsey Andrew, Routledge, 1992.
36. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Portál: Praha, 2005.
37. HICKMAN, M. *Gerry McCann calls on MPs to redeem themselves by reforming press*. Independent. [online]. 1. 12. 2012. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/gerry-mccann-calls-on-mps-to-redeem-themselves-by-reforming-press-8372519.html>
38. HVÍŽDALA, K. *Co je bulvár*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015.
39. HVÍŽDALA, K. *Jak myslet média*. Praha: Dokořán a Jaroslava Jiskrová - Máj, 2005.
40. HVÍŽDALA, K. *Moc a nemoc médií*. Praha: Dokořán a Jaroslava Jiskrová - Máj, 2003.
41. JANDOUREK, J. *Bulvár, nebo kanál? Co je čtení pro masy*. In: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015.
42. JIRÁK, J. KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015.
43. JUKES, Peter. *The fall of the house of Murdoch: Fourteen days that ended a media dynasty*. London: Unbound, 2012.
44. JŮN, J. *Obvinění osmi britských novinářů a konec Levesonovy komise*. Český rozhlas [online]. 25. 7. 2012. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/jan-jun-obvineni-osmi-britskych-novinaru-a-konec-levesonovy-komise--1090070
45. KIERNAN, Thomas. *Citizen Murdoch*. New York: Dodd, Mead & Company, 1986.
46. KÖPPLOVÁ, Barbara; VOJTEK, Juraj. *Stručný přehled vývoje britského tisku od druhé poloviny 19. století do 70. let 20. století*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
47. KRUML, M. *Jak přišel bulvár do Čech*. Mladá fronta DNES, srpen 2000, 11 (187).
48. LA MONICA, Paul R. *Jak myslí Rupert Murdoch: tajemství úspěchu mediálního magnáta*. Computer Press: Brno, 2011.
49. LASSWELL, H. *The structure and function of communication in society*. In: BRYSON, L. *The communication of ideas*. New York: Harper - The Institute for Religious and Social Studies, s. 32 - 51. Dostupné také z: <http://www.themedfomscu.org/media/elip/The%20structure%20and%20function%20of.pdf>
50. McKNIGHT, David. *Rupert Murdoch: profil politické moci*. Mladá fronta: Praha, 2012.

51. McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Portál: Praha, 2004.
52. McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009.
53. McQUAIL. *Journalism and society*. SAGE Publications: London, 2013.
54. McQUAIL, D. *Media performance: mass communication and the public interest*. Sage publications: London. 1992.
55. MOOS, Julie. *5 reasons broadcasters pay licensing fees for stories and why it corrupts journalism*. In: Poynter. *A global leader in journalism*. [online]. 9. 6. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.poynter.org/2011/5-reasons-broadcasters-pay-licensing-fees-for-stories-and-why-it-corrupts-journalism/135226/>
56. MORAVEC, V. *Etika a česká média*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.
57. MUNSTER, George. *A paper prince*. Penguin books Australia: Sydney, 1987.
58. NATTA, Don. BECKER, Jo. BOWLEY, Graham. *Tabloid Hack Attack on Royals, and Beyond*. In: The New York Times [online]. 1. 9. 2010 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2010/09/05/magazine/05hacking-t.html?_r=0
59. NOSKOVÁ, V. *Jaké to je, být masovým vrahem?* In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015.
60. O'CARROLL, L. *Leveson phone-hacking inquiry: JK Rowling among 'core participants'*. In: The Guardian. [online]. 14. 9. 2011. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/sep/14/leveson-phone-hacking-inquiry-jk-rowling>
61. O'CARROLL, Lisa. *Phone-hacking scandal: timeline*. In: The Guardian [online]. 24. 6. 2014 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/jun/24/phone-hacking-scandal-timeline-trial>
62. O'CARROLL, L. *Phone-hacking inquiry extended to include broadcasters and social media*. In: The Guardian. [online]. 20. 7. 2011. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/media/2011/jul/20/phone-hacking-inquiry-broadcasters-social-media>
63. OSVALDOVÁ, Barbora. *Etické aspekty v žurnalistice a veřejný zájem*. In *Česká novinářka*, Praha: Portál, 2011, s.144
64. OSVALDOVÁ, B. *Bulvarizace a etika v českých médiích*. In.: *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Karolinum, 2015.
65. OSVALDOVÁ, B. HALADA, J. a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, 2007.
66. PALMER, Michael; TUNSTALL, Jeremy. *Media Moguls*. USA: Routledge, 1991.
67. PARSONS, Russel. *News of the World: A History of the News of The World from its launch in 1843*. Marketing Week. [online]. 7. 7. 2011 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.marketingweek.com/2011/07/07/news-of-the-world-a-history/>

68. PETLEY, J. *The Leveson Inquiry: Journalism ethics and press freedom*. Journalism. 2012, 13(4), 529 - 538.
69. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Portál: Praha, 2004.
70. REMIŠOVÁ, A. *Etika médií*. Bratislava: Kaligram, 2010.
71. ROWLING, J. K. *I feel duped and angry at David Cameron's reaction to Leveson*. The Guardian. [online]. 30. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/nov/30/jk-rowling-duped-angry-david-cameron-leveson?INTCMP=SRCH>
72. RUß-MOHL, S., BAKIČOVÁ, H. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005.
73. SEDLÁKOVÁ, R. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada publishing, 2014.
74. SHOWCROSS, William. *Murdoch*. New York: Simon and Schuster, 1992.
75. SHAWCROSS, William. *Murdoch: The Making of a Media Empire*. New York: Simon & Schuster, 1997.
76. SKY NEWS. *Leveson: Cameron To Urge Editors to Act*. [online]. 30. 12. 2012. Dostupné z: <http://news.sky.com/story/1019123/leveson-cameron-to-urge-editors-to-act>
77. SPARKS, C. TULLOCH, J. *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000.
78. ŠEFČÁK, L. VOJTEK, J. *Dejiny svetového novinárstva - Dejiny amerického novinárstva*. Bratislava: UK, 1997. ISBN 80-223-1108-1
79. ŠILER, V. *Etika pro žurnalisty*. Univerzita Palackého Olomouc, 2007.
80. ŠMÍD, M. *Česká média 1995 - 2005 léta technického pokroku a zrání*. In *10 let v Českých médiích*. Kolektiv autorů. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005.
81. ŠMÍD, Milan. *Bulvární tisk a zveřejněný materiál "Senzační odhalení pozadí události loňského 17. listopadu"*: Studie pro Syndikát novinářů. Praha, 16. 11. 1990. Dostupné z: <http://www.louc.cz/04/1200319.html>
82. ŠMÍD, Milan. *K případu Anna: Média, policie a žurnalistika šekové knížky*. In: *Médiář* [online]. 22. 3. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/k-pripadu-anna-media-policie-a-zurnalistika-sekove-knizky/>
83. THE INDEPENDENT. *DJ Taylor: For 168 years News of the World was as English as roast beef*. [online]. 8. 7. 2011. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/dj-taylor-for-168-years-news-of-the-world-was-as-english-as-roast-beef-2308954.html>
84. THE INDEPENDENT. *There is only one flaw in Lord Justice Leveson's epic verdict – but it's a crucial flaw*. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/voices/editorials/editorial-there-is-only-one-flaw-in-lord-justice-levesons-epic-verdict-but-its-a-crucial-flaw-8369094.html>

85. THE TELEGRAPH. *Let us implement the Leveson Report, without a press law*. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/comment/telegraph-view/9711684/Let-us-implement-the-Leveson-Report-without-a-press-law.html>
86. THE TELEGRAPH. *Phone hacking: David Cameron announces terms of phone-hacking inquiry*. [online]. 13. 7. 2011. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634757/Phone-hacking-David-Cameron-announces-terms-of-phone-hacking-inquiry.html>
87. THE SUN. *No to censors*. [online]. 30. 11. 2012. Dostupné z: http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/sun_says/4675652/The-Sun-says-Fooled-again.html
88. TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006.
89. TUCCILLE, Jerome. *Rupert Murdoch: Creator of a Worldwide Media Empire*. New York: Beard Books, 1989.
90. TULLOCH, J. *The eternal recurrence of New Journalism*. In: *Tabloid tales: global debates over media standards*. Lanham: Rowman & littlefield publishers, INC., 2000.
91. VANDER HOOK, Sue. *Rupert Murdoch: News Corporation Magnate*. ABDO Publishing Company: North Mankato, Minnesota, 2011. ISBN 9781617840685.
92. WARDROP, M. TROTMAN, A. *Phone hacking: Timeline of the scandal*. In: The Telegraph [online]. 2012 [cit. 2016-02-14]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/phone-hacking/8634176/Phone-hacking-timeline-of-a-scandal.html>
93. WATSON, Tom; HICKMAN, Martin. *Dial M for Murdoch: News Corporation and the Corruption of Britain*. London: Penguin, 2012.
94. WHITE, A. *International Federation of Journalists, The ethical Journalism Initiative. To tell you the truth*. [online]. Belgium: International Federation of Journalists, 2008 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf
95. WOLFF, Michael. *The Man Who Owns the News: Inside the Secret World of Rupert Murdoch*. London: Broadway books, 2010. ISBN: 9780767929523
96. YIN, R. K. *Case Study Research: Design and Methods*. 3rd ed. London: Sage, 2003. ISBN 0-7619-2553-8.

8.2 Prameny

97. *Articles of Association of Independent Press Standards Organisation C.I.C.* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.ipso.co.uk/assets/82/IPSO_Articles_of_Association_2016.pdf
98. *BBC Editorial Guidelines*. 2009. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines>

99. CAMERON, D. Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>
100. *Editors' Code of Practice*. Independent Press Standards Organisation. 2016. [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <https://www.ipso.co.uk/IPSO/cop.html>
101. *Etický kódex novinára*. Slovenský syndikát novinárov. 2011. [cit. 2016-03-23] Dostupný z: <http://www.ssn.sk/eticky-kodex-novinara/>
102. *Ethics guidelines*. The Canadian Association of Journalists. 2011. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.caj.ca/?p=1776>
103. *Etický kodex*. Syndikát novinářů ČR, z. s. 25. 11. 1999. [cit. 2016-03-24] Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex/>
104. FILKIN, E. *The ethical Issues arising from the relationship between police and media: Advice to the Commissioner of Police of the Metropolis and his Management Board*. [online]. Leden 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Report-by-Elizabeth-Filkin.pdf>
105. *Financial Sanctions Guidance*. Independent Press Standards Organisation. [online] 2014. Dostupné z: https://www.ipso.co.uk/assets/1/FINANCIAL_SANCTIONS_GUIDANCE__PDF__PDF
106. *IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists*. International Federation of Journalists. In WHITE, A. *To tell you the truth*. [online]. Belgium: International Federation of Journalists, 2008. Dostupné z: http://ethicaljournalisminitiative.org/pdfs/EJI_book_en.pdf
107. *International Principles of Professional Ethics in Journalism*. 1983. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: http://ethicnet.uta.fi/international/international_principles_of_professional_ethics_in_journalism
108. *La Déclaration des devoirs et des droits des journalistes*. 1971. [cit. 2016-03-23] Dostupné z: <http://www.ajp.be/telechargements/droitsdevoirs.pdf>
109. LEVESON, B. *Ruling on Core Participants*. In: The Leveson Inquiry press release. [online]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/09/Core-Participants-final-14.09.11.pdf>
110. *Leveson Inquiry: FAQs* [online]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/faqs/>
111. *Leveson Inquiry: culture, practice and ethics of the press* [online]. Dostupné z: http://www.levesoninquiry.org.uk/?page_id=419
112. *Leveson Inquiry: About the Inquiry*. [online]. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/about/>
113. *Leveson Inquiry: Competitive Pressures on the Press and the Impact on Journalism*. Leveson Inquiry Initial Hearing. [online]. 6. 10. 2011. Dostupné z:

<http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/leveson061011amd1.pdf>

114. *Leveson Inquiry Transcript of Morning Hearing*. [online]. 8. 12. 2011. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/12/Transcript-of-morning-hearing-8-december-20111.pdf>; s. 23
115. *Leveson Inquiry - Report into the culture, practices and ethics of the press*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/270941/0780_ii.pdf
116. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Sienna Miller*. [online]. 24. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Sienna-Miller.pdf>
117. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Hugh Grant*. [online]. 21. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Hugh-Grant.pdf>
118. Leveson Inquiry, Witness statement for Part 1, Module 1. *Witness Statement of Sally and Bob Dowler*. [online]. 21. 11. 2011. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2011/11/Witness-Statement-of-Sally-Bob-Dowler.pdf>
119. Leveson Inquiry. *Transcript of Afternoon Hearing: Keith Rupert Murdoch* [online]. 25. 4. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Transcript-of-Afternoon-Hearing-25-April-2012.pdf>
120. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Keith Rupert Murdoch*. [online]. 12. 4. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/Witness-Statement-of-Keith-Rupert-Murdoch2.pdf>
121. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Bernard Hogan-Howe*. [online]. 20. 3. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Witness-Statement-of-Commissioner-Bernard-Hogan-Howe1.pdf>
122. Leveson Inquiry. *Transcript of Morning Hearing: John Twomey* [online]. 19. 3. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Transcript-of-Morning-Hearing-19-March-20121.pdf>; s. 40, ř. 10 - 15
123. Leveson Inquiry. *Transcript of Morning Hearing: Paul Peachy* [online]. 14. 3. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Transcript-of-Morning-Hearing-14-March-2012.pdf>; s. 70, ř. 1 - 12
124. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Jeremy Lawton*. [online]. 19. 3. 2012. Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/03/Witness-Statement-of-Jeremy-Lawton.pdf>

125. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Rebekah Brooks*. [online]. 11. 5. 2012.
Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/Second-Witness-Statement-of-Rebekah-Brooks.pdf>
126. Leveson Inquiry. *Transcript of Morning Hearing: Tony Blair*. [online]. 28. 5. 2012.
<http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/05/Transcript-of-Morning-Hearing-28-May-2012.pdf>
127. Leveson Inquiry. *Witness Statement of Sir John Major*. [online]. 12. 6. 2012.
Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/06/Witness-Statement-of-Sir-John-Major.pdf>
128. Leveson Inquiry. *Witness Statement of David Cameron*. [online]. 14. 6. 2012.
Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/06/Witness-Statement-of-David-Cameron-MP.pdf>
129. *Leveson Inquiry into the culture, practices and ethics of the press - Executive Summary*. Department for Culture, Media & Sport and Leveson Inquiry. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z:
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/229039/0779.pdf
130. Leveson Inquiry. *Fourth Witness Statement of DAC Sue Akers*. [online]. 31. 10. 2012.
Dostupné z: <http://www.levesoninquiry.org.uk/wp-content/uploads/2012/07/Fourth-Witness-Statement-of-DAC-Sue-Akers.pdf>
131. MILLER, M. *Final Royal Charter on self-regulation of the press*. Department for Culture, Media & Sport. [online]. 30. 10. 2013. Dostupné z:
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/254116/Final_Royal_Charter_25_October_2013_clean_Final_.pdf
132. MILIBAND, E. *Projev v Dolní sněmovně Parlamentu Spojeného království*. [online]. 29. 11. 2012. Dostupné z:
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm121129/debtext/121129-0003.htm#12112958000004>
133. NUJ Code of Conduct. National Union of Journalists. 2011. [cit. 2016-03-24]
Dostupné z: <https://www.nuj.org.uk/about/nuj-code/>
134. *Ofcom Broadcasting Code*. Independent regulator and competition authority for the UK communications industries. 2015. [cit. 2016-03-25] Dostupné z:
<http://stakeholders.ofcom.org.uk/broadcasting/broadcast-codes/broadcast-code/privacy/>
135. *PRP: independently overseeing press regulation* [online]. Dostupné z:
<http://pressrecognitionpanel.org.uk/who-we-are/>
136. *Regulations*. Independent Press Standards Organisation. [online] 2016. Dostupné z:
https://www.ipso.co.uk/assets/82/IPSO_Regulations_2016.pdf

9 Seznam příloh

9.1 Příloha č. 1 - Návrh struktury nového regulačního orgánu dle soudce Briana Levesona

Figure K7.1: illustrative functions of an independent body

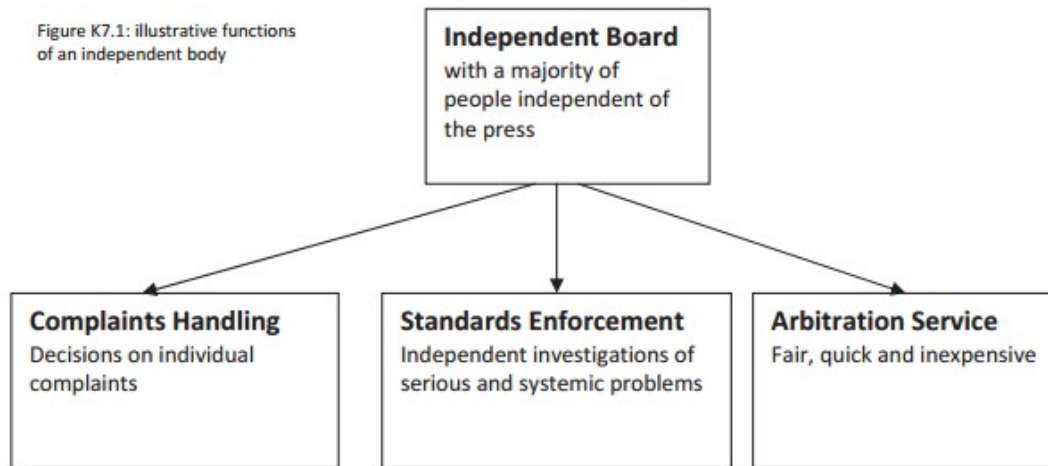
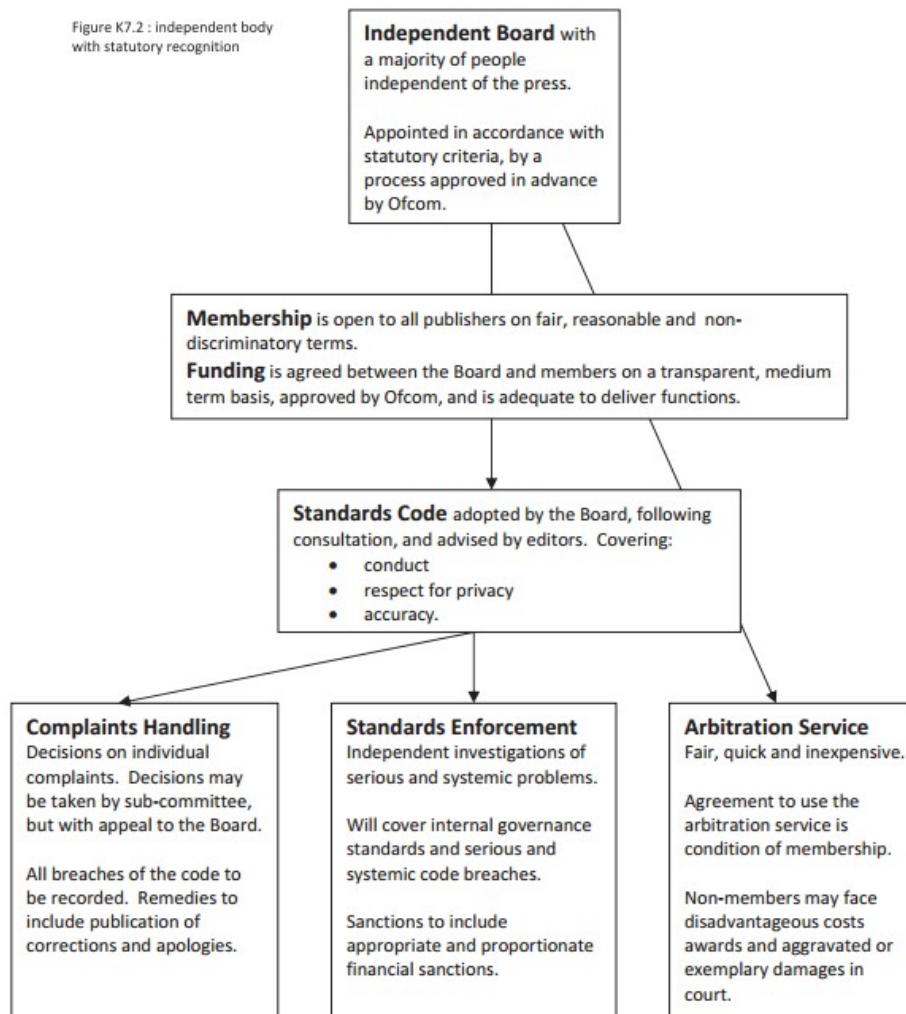

Figure K7.2 : independent body with statutory recognition

9.2 Příloha č. 2 - Osobní rozhovor s šéfredaktorem deníků Blesk a Aha! Radkem Lainem, 30. 3. 2016, Praha (text)

Jakým způsobem získáváte exkluzivní informace?

Každý náš redaktor využívá své vlastní zdroje, což bývají lidé ve státních institucích, u policie, u záchranné služby nebo přímo u vyšetřovacího týmu, ale také to bývají třeba sousedi, zkrátka kdokoli. Jsou to lidé, o kterých vědí, že jim vždy nějaké informace poskytnou a že se jim dá věřit, ale jsou to také lidé, kteří povětšinou nechtějí, aby bylo zřejmé, že ty informace novinářům dali právě oni. Takto to mají redaktoři ve všech médiích, je to běžná praxe. Víte, někdy se říká, že když novinář používá skrytý zdroj, tak to znamená, že si ho vymyslel – tak to ale není. Zním důvěrné zdroje našich novinářů a mohu se zaručit za to, že se jedná o prověřené lidi, o kterých víme, že jim můžeme důvěřovat a že informace, které nám poskytují, jsou správné. Máme zásadní pravidlo – a to je, že nelžeme. Ačkoli předsudky jsou ve vztahu k bulvárním médiím jakékoli, tak my se v Blesku snažíme na redaktory tlačit, aby si za všemi informacemi pevně stáli a byli schopní je obhájit a prokázat. Samozřejmě vždy je tu možnost nějakého pochybení, ať už by se jednalo o vytržení z kontextu nebo nedorozumění. V takových případech jsme ale připraveni uznat svou chybu a napravit ji.

Dohlížíte na práci redaktorů a na to, jakým způsobem získávají informace a jak zachází se svými zdroji?

Záleží na schopnostech každého jednotlivého redaktora, jestli si dokáže vypracovat síť informátorů a získat si jejich důvěru. Ptáte se, jestli na to nějak dohlížím. Vedení redakce samozřejmě každý článek čte a ve chvíli, kdy se tam objeví informace, jejíž původ nám není zcela zřejmý, tak se ptáme konkrétního redaktora, jestli je to pravda, jestli to má nahané na záznamu, nebo mu to někdo řekl jen ústně mimo záznam. V takovém případě nás samozřejmě také zajímá, jestli ten zdroj je ochotný, pokud by to bylo potřeba, zopakovat svá tvrzení u soudu pod přísahou. Pokud se ti redaktoři za toto zaručí, tak tu informaci zveřejníme. Jestliže ne, tak pro nás taková informace představuje velké riziko a raději ji nepoužijeme.

Stalo se Vám někdy, že redaktor přišel s již vypracovaným článkem a vy jste jej musel z etických důvodů odmítnout?

Velmi často se nám stává, že zastavujeme články, ať už je to z etických důvodů, nebo proto, že člověk, o kterém ta zpráva je, by nás mohl žalovat. V takovém případě vždy existuje nebezpečí, že bychom použité informace nemuseli dostatečně prokázat, protože důkazní nouze je vždy na straně žalované strany.

S bulvárními médii jsou často spojovány takzvané nepoctivé prostředky získávání informací, mezi které patří například vydávání se za někoho jiného, narušování soukromí nebo podplácení příslušníků policie a podobně. Je to oprávněné?

Víte, já vám samozřejmě neřeknu, že někoho odposloucháváme způsobem, jakým to dělal například britský bulvár News of the World. Upřímně ani nevím, jaké tam měli ti novináři pracovní prostředí a co je k tomu vedlo. Pokud bych to ale měl říct za sebe, tak já bych nikdy

neschválil to, aby byl někdo odposloucháván, a nikdy bych nezveřejnil soukromou korespondenci, ať by to bylo ze sociálních sítí nebo z mobilního telefonu. Na druhou stranu máme každý den velké množství nabídek, kdy někdo chce prodat informace a zajímá se, kolik peněz za ně může dostat. v takových případech se snažíme zjistit, jakého charakteru ty informace jsou a zda mají nějakou hodnotu – pokud ano, pak se s těmi lidmi domluvíme.

Takže žurnalistika šekové knížky.

Tak to ale funguje všude a my to neskrýváme. Přímo v novinách uveřejňujeme výzvu, v níž čtenářům vzkazujeme, že pokud mají zajímavou informaci nebo fotografii, můžou nám to poskytnout a dostanou za to honorář. Jedná se o klasickou spolupráci mezi redaktorským týmem a čtenářskou obcí. Druhá věc je, když se nám ozve nějaký úředník z ministerstva a chce zpeněžit informace, které získal v rámci interní komunikace. Taková situace je naprosto odlišná.

A co se týká finančních odměn směrem k policistům nebo ke členům vyšetřovacích týmů?

Pamatuji si jediný případ, kdy policisté nabízeli informace a chtěli na nich vydělat. To bylo tehdy, když se zastřelil Karel Svoboda. Redakce tehdy obcházeli policisti, kteří na místě zasahovali, a nabízeli fotky jeho těla, které chtěli zpeněžit. V tu dobu jsem v Blesku ještě nepůsobil, ale vím, že můj předchůdce tyto fotografie koupil a nahlásil to na policii. Ti, kteří ty fotky prodávali, byli poté odsouzeni

Pokud bychom se teď na chvíli vrátili k News of the World, který jste sám zmínil – v jeho případě nebylo největším problémem, že redaktoři odposlouchávali mobilní telefony tisíců lidí, ale především to, že napíchli také hlasovou schránku třináctileté Milly Dowlerové, kterou někdo unesl a zavraždil. Redaktoři nedělníku z ní odmazávali zprávy, aby se tam vešly nové, což na policii působilo tak, že je naživu. Co vy na takové chování říkáte jako šéfredaktor bulvárního média?

Já to odsuzuji. Osobně bych k ničemu takovému nepřistoupil a žádného redaktora bych k takovým krokům nenutil. Jak už jsem řekl – nerozumím tomu, proč to ta redakce dělala, jakou měla motivaci. News of the World měl vybudovanou značku, všichni ho znali. Jeho vedení muselo být přeci jasné už ve chvíli, kdy s tím začali, že se na to jednou musí přijít a že za to ponese důsledky. Tady v Česku je kultura jiná – my známe čtenáře a víme, kde je hranice, kterou bychom neměli překročit, protože jinak bychom si je popudili proti sobě. Snažíme se tuto hranici hlídat.

Mohla by česká bulvární média fungovat podobným způsobem?

Vždy je to o tom, že musíte znát lidi, kteří v té redakci pracují, musíte vědět, jakou mají morálku a kde jsou jejich osobní hranice. Já znám lidi, kteří dokážou jít přes mrtvoly, ale současně znám i takové, kteří aktivně bojují proti každému článku, který jen trochu připomíná bulvár. Problematické jsou v tomto směru i sociální sítě, protože u těch jsou nějaké morální hranice velmi těžko rozpoznatelné. Navíc je velký rozdíl mezi tím, co snesou lidé na

sociálních sítích a co v tisku – například nějaký příspěvek vám v rámci sociální sítě přijde v pořádku, ale pokud byste jej viděla v novinách, tak to okamžitě odsoudíte.

Myslíte si, že sociální sítě způsobily, že jsou lidé otrlejší?

Určitě. Sociální sítě na to mají obrovský vliv. V jejich případě neexistuje žádný klíč, který by určoval, co je publikum schopné přijmout a co už ne. To, co je tabu pro redakce médií, není tabu pro sociální sítě. Vezměte si třeba fotografii mrtvoly – na začátku se na ni skoro nepodíváte, ale když ji na sociální síti začnou sdílet vaši přátelé, tak ji tam vidíte častěji a častěji, až to s vámi nakonec vůbec nehne. A takhle to funguje.

A nevyužíváte toho trochu?

Otázka je, co znamená záměrné využívání. Jisté ale je, že ve chvíli, kdy nebudeme příjemcům nabízet atraktivní obsah, tak přejdou buď k jinému médiu, nebo zůstanou na sociálních sítích. My máme dvě možnosti, jak to řešit - buď se tomu trendu přizpůsobíme, anebo se ho budeme snažit nějak zlomit. To se ale většinou nepodaří.

Pokud bychom se teď vrátili k získávání informací – věděli byste, kdyby některý z vašich redaktorů používal mobilní odposlechy?

Myslím si, že bych se to dozvěděl ve chvíli, kdy by začal nabízet ty výstupy, protože bych po zdroji těch informací začal pátrat. Pokud by mi redaktor nebyl schopný logicky vysvětlit, odkud to všechno ví a začne se za něco schovávat, tak ten materiál nepoužiji, protože jsem zodpovědný za to, co se publikuje.

Takže byste mu to zakázal, i kdyby ty informace byly exkluzivní a zvýšily by vám zisk?

Víte, tam se nedá mluvit o zvýšení zisku. Každý si představuje, že když Blesk nebo AHA! zveřejní exkluzivní zprávu, že na tom vydělá miliony, ale tak to vůbec není. Ve chvíli, kdy my přineseme něco nového a zajímavého, tak ano, zvýší se nám náklad, ale jedná se jen o stovky nebo tisíce kusů. Jeden výtisk stojí 12 korun, což znamená, že pokud by se prodalo třeba 5 000 výtisků navíc, tak na tom vyděláme 60 tisíc korun. Jak je vidět, nedá se proto hovořit o tom, že by nám exkluzivní informace přinášely závratné zisky. Navíc musím také pamatovat na to, že mám vůči čtenářům zodpovědnost, a proto dodržuji pravidlo, že to, co neumím navenek vysvětlit, tak to nepoužiji. V zákulisí samozřejmě probíhá velké množství informací, které nikdy nezveřejníme.

Ale vždy to lze navenek nějak vysvětlit ne? V Británii to také vysvětlovali různými způsoby.

To sice ano, ale také za půl roku ty noviny zavřeli. Já mám jako šéfredaktor zodpovědnost nejen vůči veřejnosti, ale také vůči dvěma stům zaměstnanců v redakci a vůči vydavateli, protože Blesk vytváří 90 % příjmů celé společnosti (*pozn. Czech News Center*). Já bych si nedovolil zničit značku a přivést ke krachu celou firmu jen proto, aby se o Blesku tři dny mluvilo, protože vydal exkluzivní zprávu. Mým zájmem je tu značku rozvíjet, nikoli ničit.

Mají podle vás česká bulvární média etické hranice? Případně kde jsou – co byste si už nedovolili zveřejnit?

To je vždy potřeba posuzovat případ od případu. Základní pravidlo ale je, že nezobrazujeme paparazzi fotografie dětí, to můžu odpřisáhnout. Jakmile zjistíme, že je na některé z našich fotek dítě, tak ji rovnou vyřadíme a nepoužíváme ji. To se za posledních 15 let hodně změnilo, protože kdybyste se tehdy podívala do Blesku, zjistila byste, že se děti téměř neřešily a jejich zobrazování byla běžná praxe. To bych řekl, že je taková etická hranice.

Opravdu? A není to spíš tak, že mezitím byly přijaty zákony na ochranu dětí?

Ano, přiznávám, že zčásti to tak může být. Jsou teď přísnější, než byly před 10 nebo 15 lety.

Takže to jsou děti. Jaký je další bod té pomyslné hranice?

Často se dostáváme k fotografiím z různých trestných činů typu vražd a podobně. V těchto případech uvažujeme nad tím, jestli nám ve chvíli, kdy takové fotografie uveřejníme, hrozí něco ze strany policie nebo dalších orgánů a potom samozřejmě také to, jaký dojem to bude dělat na čtenáře. Mohu vám uvést konkrétní příklad – když členové Islámského státu začali na internetu zveřejňovat videa a fotografie z poprav rukojmích, uvažovali jsme, jakým způsobem to uveřejnit. Samozřejmě jsme považovali za naši zpravodajskou povinnost to sdělit publiku, ale nikdy jsme si nedovolili zobrazit samotný akt smrti. To znamená, že jsme nikdy neuveřejnili fotografii džihádisty, jak stojí nad mrtvým tělem a v ruce drží lidskou hlavu. Publikovali jsme jen záběr, na kterém je rukojmí ještě živý a pak jsme tam tu následující situaci popsali. Skutečně jsme se ale snažili vyvarovat jakýchkoli drastických momentů. Ale je obecně těžké tu hranici najít, protože každý člověk má jinou potřebu, každý považuje za důležité něco jiného. Co je správně a co je špatně? To se vždy ukáže až tehdy, když tu informaci zveřejníte.

Pokud bychom hovořili o způsobu získávání informací v bulvárním médiu – řekl jste, že telefonní odposlechy byste nikdy nepoužil.

Ne. Víte, my na to ani nemáme prostředky. Soukromí detektivové jsou drazí a české redakce nejsou bohaté.

A co se týká třeba vydávání se za někoho jiného?

Já osobně tuhle zkušenost nemám. Samozřejmě ale nemůžu dát ruku do ohně za žádného redaktora, protože každý může selhat v tom chtíči získat informaci a ohromit. Když půjdeme po každém redaktorovi, tak tam vždy bude nějaké procento toho, že může pochybit. České prostředí je ale velmi malé a všichni se znají. Ve chvíli, kdy náš redaktor něco takového udělá, tak se to rychle rozkřikne a pak já budu ten, kdo se z toho bude zpovídat.

Dochází v českých bulvárních médiích k tomu, že je někdo z té sítě zdrojů uplácen výměnou za tipy na zprávy nebo za soustavné poskytování informací?

Samozřejmě, že redaktor může svého informátora pozvat na kafe nebo na oběd, během kterého s ním dělá rozhovor. Jestli toto se považuje za uplácení, tak v tom případě k tomu

dochází vcelku běžně. Že bychom ale měli někoho, komu bychom pravidelně posílali peníze a pravidelně od něj získávali informace, tak to nefunguje.

Jak daleko byste byli schopní zajít kvůli informaci?

Na to neumím odpovědět. Nevím, co to znamená daleko. Myslí se tím to, když někomu dáme za informace 500 korun nebo 200 tisíc korun – je to ten rozdíl? Anebo to spočívá v tom, že budeme odposlouchávat policejní nebo záchranářské vysílačky a zjišťovat, co se děje, abychom u toho mrtvého byli první?

Tak to myslím.

Vždy máte nějakou škálu zdrojů, které využíváte. Jejich prostřednictvím získáte velké množství různých informací. Hranici pak určujete sama tím, jak se rozhodnete – jestli ty informace zveřejníte, nebo si je ponecháte pro sebe. U každé informace je to rozhodování individuální.

To jste mi ale neodpověděl na otázku.

Tak se podívejte, jak to funguje třeba v krimi zprávách na Primě. Skoro všechno mají v přímém přenosu. Jak se k tomu dostali?

Tak jsou asi domluvení s nějakým policistou, že je informuje, když jede k nějaké situaci.

Ne, tam musí existovat nějaká větší dohoda, než jen mezi redaktorem a policistou. Sám policista totiž do redakce nezavolá, aby někoho informoval o zásahu, protože by za to nesl následky. To není vůbec jeho práce.

Pokud by ale novinář takového policistu vydával za důvěrný zdroj, pak by jeho jméno neprozradil a nikdo by nemusel vědět, že to byl on. Na to má novinář ze zákona právo.

To ano. Víte, vždy to závisí na osobní vazbě, jakou mají mezi sebou novinář a zdroj. Redaktor může mít souseda, který pracuje u policie a který ví, že má za souseda novináře. V rámci přátelských vztahů spolu probírají hodně věcí a ten policista ho může na něco třeba upozornit. Ale v případě Primy to funguje na jiné bázi – oni mají záběry, ke kterým se jiné redakce nedostaly, jak je to možné? Existuje mnoho cest, jak získat informace.

Jak byste postupoval, kdybyste zjistil, že některý z vašich redaktorů používá takové prostředky?

Nejprve bych si s tím redaktorem promluvil a chtěl bych znát jeho motivaci, proč to dělal a jestli skutečně nebyl jiný způsob, jak tu informaci získat. Pokud by to dokázal obhájit, tak bych mu doporučil, aby v tom nepokračoval. V případě, že by to neobhájit nebo v tom pokračoval i přes mé upozornění, tak bych mu neváhal dát výpověď.

9.3 Příloha č. 3 - Osobní rozhovor s editorem Blesk.tv Davidem Vaníčkem, 30. 3. 2016, Praha (text)

Jste vedoucím Blesk.tv, jakým způsobem pracují vaši redaktoři v souvislosti se získáváním informací?

S redaktory jsme domluvení tak, že pracují na několik směn, abychom byli schopní fungovat o 6 hodin ráno až do půlnoci. Jedna směna začíná v 6 ráno a končí v 15 odpoledne, kdy ji střídá druhá směna. Každá z nich má své povinnosti - ten, kdo přichází ráno, vykrývá hlavní ranní agendu, což zahrnuje i monitoring jiných médií a ranní aktuální zpravodajství. Úkolem odpolední směny je pak nosit svá vlastní témata, která si musí připravit den předem a většinou jsou schopni nám pak odevzdat 2 až 3 témata. My pak rozhodujeme o tom, kdy, jak a jestli vůbec se těmi tématy budeme zabývat.

Budují si vaši redaktoři vlastní síť zdrojů?

Ano, jistě. Rozdělili jsme je tematicky na resorty podle ministerstev, takže jeden redaktor se stará o ministerstvo obrany a druhý třeba o průmysl a obchod. Každý z těch redaktorů musí vědět, co se na tom resortu děje, o čem se tam jedná a podobně. Vždy se snažíme, aby několik témat bylo jen našich, aby byla originální, takže je redaktoři samozřejmě shání sami přes své zdroje na tom kterém ministerstvu. Chodí na schůzky, obvolávají pak mluvčí nebo se snaží získat vyjádření přímých aktérů každého příběhu. Jsme tolerantní třeba také v tom, když redaktor přijde a řekne nám, že musí na dvě hodiny odejít mimo redakci, protože má schůzku se zdrojem a mohlo by z ní vzejít něco zajímavého.

Ctíte etická pravidla a kodex vašeho vydavatele při získávání informací?

Samozřejmě, to je nutné. V našem kodexu jsou základní novinářská pravidla, například to, že musíte mít informaci potvrzenou ze dvou zdrojů a na to u Blesk.tv dbáme. Pokud se nám nepodaří získat druhý zdroj, tak musíme tu zprávu napsat velmi opatrně, abychom nikomu neuškodili, protože pokud to nebude pravda, tak někdo půjde po redaktorovi a jeho zodpovědnost je má zodpovědnost. Nepotřebujeme žádnou zprávu natolik akutně, abychom si dovolili ji stavět na spekulacích, z toho pak vznikají zbytečné problémy. Samozřejmě pak jsou témata, která jsou postavená na důvěrných zdrojích a u kterých probíhá debata, jak s tím eticky naložit. Pokud se jedná o exkluzivní informaci, tak to často vydáme s tím, že do textu uvedeme, že to máme potvrzené od jednoho zdroje a ten druhý zjišťujeme. Až ho zjistíme, tak to tam doplníme, to je výhoda online zpravodajství. V případě, že jde o citlivá témata, u kterých není tak snadné získat zdroj, tak se s kolegy bavíme o tom, jestli to uveřejnit hned, anebo počkat - to je taková etická hranice, kterou diskutujeme.

V souvislosti s bulvárními médii se často zmiňují nepoctivé prostředky při získávání informací – to je třeba vydávání se za někoho jiného, podplácení policejních zdrojů nebo zdrojů z ministerstev..

Jediné peníze, které z naší redakce odcházejí, jsou za fotografie a informace od běžných lidí. Ti si o honorář vyloženě řeknou. Stává se, že nám někdo zavolá a řekne, že na magistrátu v Hradci Králové viděl zásahovou jednotku a pokud chceme vědět víc, máme mu dát 500 Kč. Pokud je ta informace pro nás dostatečně atraktivní, tak to uděláme. Peníze se většinou vyplácejí za konkrétní informaci jako odměna. Nesetkal jsem se s tím, že by moji lidé třeba podpláceli státní úředníky nebo policisty - ani bych to po nich nechtěl. Víte, dnes už je většina zdrojů velmi snadno dostupných - je mnoho nevládních organizací a spolků, které bojují proti úřadům a ministerstvům a které vám samy poskytnou informace. V momentě, kdy například chcete jako redaktor zjistit, jestli se v účtárně na ministerstvu vnitra nedějí nějaké nekalosti, tak většinou zkontaktujete svůj zdroj přímo na ministerstvu, který vám to zjistí. To ale v drtivě většině případů nejsou lidé, kteří by si za to nechali platit. Funguje to spíše na bázi osobních vazeb.

Dokážete si představit, že byste kvůli získání nějaké opravdu exkluzivní informace přistoupil k praktikám typu podplácení?

Záleželo by na situaci, ale z principu se mi přičí platit někomu, kdo je placen z daní - například právě policistům nebo státním úředníkům. Myslím si, že takový člověk by měl sám od sebe zareagovat, pokud je svědkem nějakých nekalostí. Jsou případy, kdy s tím třeba ze strachu nemůže jít na policii, a tak se obrátí na novináře. Mělo by být v jeho zájmu to sdělit, pokud s tím chce něco dělat. My ale nefungujeme tak, že bychom mu za to platili. Ani jsem se po pravdě nikdy nesetkal s tím, že by po mně nějaký zdroj od policie nebo ze státní správy ty peníze chtěl.

A co se týká zatajování toho, že jste novinář?

Že bych někomu zavolal a vydával se za někoho jiného?

Ano.

Ano, to jsem párkrát udělal u spotřebitelských témat, když jsem volal do nějaké firmy a potřeboval jsem si ověřit nějakou informaci a věděl jsem, že kdybych řekl, že jsem David Vaníček z Blesku, tak by mi ji nedali - pak ano, to jsem zatajil. Vydával jsem se třeba za zákazníka a ptal jsem se na obecné informace a nějakou sérií otázek jsem se dostal až k tomu, co jsem potřeboval zjistit. Ke konci toho telefonátu jsem ale přiznal, že jsem z Blesku a že bych se chtěl zeptat ještě na pár věcí - v tu chvíli ale ten hovor skončil.

Říká vám něco nedělník News of the World?

Ano.

Jeho redaktoři používali odposlechy mobilních telefonů a další nelegální techniky získávání informací - co si o tom myslíte?

Nemám na to jednoznačný názor, takže vám tady nedokážu na místě říct - ne, nelíbí se mi to, je to neetické. Zároveň vám ale neřeknu ani to, že bych to schvaloval. Záleží na situaci. Ve chvíli, kdy bych jako novinář dostal odposlech z úřadu vlády, ve kterém by bylo něco zásadního typu, že vláda porušuje zákony, tak si myslím, že je ve veřejném zájmu, abych to publikoval. Jiná věc je třeba případ Nagyová. Tehdy média zveřejňovala záznam telefonických hovorů mezi ní a premiérem Petrem Nečasem, ve kterých řešili soukromé záležitosti. S tím jsem měl problém, protože to nemělo žádnou zpravodajskou hodnotu. Tehdy to ale nevynesli novináři, byl to někdo z vojenského zpravodajství. Samozřejmě je to těžké, protože nikdy neodhadnete, jak s takovým materiálem naložit. Editoři bulvárních médií samozřejmě chtějí to nejtřavnatější. Kdybych ale já dostal do ruky třeba nahrávku intimního hovoru mezi premiérem Sobotkou a jeho manželkou a nezaznělo tam nic, co bych mohl použít profesionálně a čestně, tak bych to vůbec nezveřejňoval. Jinak bych se ale zachoval ve chvíli, kdy bych zjistil, že konkurence to má a tu nahrávku použila - pak bych ji zveřejnil také nehledě na to, co jsem teď řekl. To už je pak o tom, proč bychom to také nemohli publikovat, když ostatní to udělali. Je to řetězová reakce, která je velmi běžná.

Jak se stavíte ke zobrazování násilí?

Podle náhubkového zákona. Jestliže je na fotografii oběť, použijeme černou pásku a zmíníme jen křestní jméno tak, aby nebylo možné ji identifikovat. V případě, že citujeme zdroj, který vypovídá v citlivé věci a přeje si proto ve výsledném článku pozměnit jméno, vyhovíme mu. Také se snažíme chránit děti, takže když jsou na fotografiích, použijeme rastrování, aby nebyly rozpoznatelné, protože nebývají viníky situací, o kterých se píše. Dále se rozhodujeme případ od případu a řešíme především míru společenské odpovědnosti, kterou máme. Velkou debatu vedeme v případě, že potřebujeme uveřejnit fotografii někoho, kdo je důvodně podezřelý z trestného činu nebo už přímo obviněný, kdy zvažujeme, jestli použít či nepoužít onu černou pásku. Já osobně jsem zastáncem toho, že pokud je ten člověk u veřejného soudního slyšení, tak bychom mu pásku dávat neměli, protože jakýkoli civilista může k soudu přijít a stejně ho uvidí. Jiné je to v případě, když je obviněný zároveň strýček oběti - pak je členem rodiny a vztahuje se na něj náhubkový zákon.

Změnily se nějak za tu dobu, co pracujete v mediálním prostředí, etické hranice?

Určitě ano, především v televizní žurnalistice. Tam se dá hovořit o dvou vlnách, které se zasloužily o posunutí hranic. První souvisela se začátkem vysílání televize Nova v roce 1994. Jedny televizní noviny tehdy obsahovaly i pět dopravních nehod s extrémně brutálními záběry. Český divák tehdy slyšel na krev. Později se toho hodně změnilo s příchodem náhubkového zákona, který velmi řešil práci médií s dětmi. To bych nazval druhou vlnou. Máme tady několika stupňovou kontrolu a řešíme i každou fotografii, jestli není takzvaně „přes čáru“. Často se řídíme pocitem. Pokud se nám do ruky dostane například fotografie mrtvého člověka, který zemřel ve válečném konfliktu, snažíme se mu dát pásku, nebo zvolit takový snímek, na kterém těm mrtvým není vidět do obličeje. V tom já vidím posun.

Takže je to teď lepší?

Myslím si, že je. Více se dbá na ochranu obětí trestných činů a dětí. Zodpovědná média ani nezveřejňují brutální a krvavé záběry v originální verzi.

Máte dohled nad prací redaktorů a nad tím, jakými způsoby získávají informace? Pokud by některý z nich používal například telefonní odposlechy, dozvěděl byste se to?

To nevím, možná, že ne. Vzhledem k tomu, kolik nás tady je, jaký objem práce denně uděláme a kolik publikujeme článků, asi ani nemohu mít detailní přehled o jednotlivých redaktorech, jak získali dané informace. Je ale pravda, že nám vždy posílají nabídku témat, a to včetně pozadí celého příběhu, ze kterého je zřejmé, jakou cestou se k těm informacím ten redaktor dostal. Extrémně citlivé věci, jako by byl například právě odposlech, konzultujeme s editory, takže bychom o tom určitě mluvili. Myslím si, že takovou věc by si redaktor nedovolil rozhodnout sám a poradil by se s vedením, protože my jim neustále opakujeme, aby byli přesní a nedělali chyby, takže by asi měl přirozenou obavu udělat něco bez našeho vědomí. S podřízenými mám pravidelné schůzky a ve chvíli, kdy je něco podezřelého, tak se editoři toho redaktora ptají tak dlouho, dokud od něj nedostanou uspokojivou odpověď. Pak už musí odkrýt karty.

Dovolil byste redaktorům používat odposlechy, pokud by se jednalo o nějakou opravdu exkluzivní informaci?

Jak jsem říkal – pokud by to byla nahrávka veřejného činitele, která by vedla k odhalení korupce nebo trestného činu, tak ano.

Můžete definovat hranici, podle které byste se řídil?

V tomto bych si nechal poradit od právníka.

A co se týká morálky a ne práva?

Tak to je jasné - vždy jde o veřejný zájem versus soukromí. Pokud by ta nahrávka odhalila milenecký vztah nějakého poslance a jedině, co by způsobila, by byl rozkol v jeho rodině, tak bych to nepoužil. Jakmile by tam ale šlo o něco víc - například, že ten poslanec s milenkou vyvádějí peníze z evropských dotací a na té nahrávce by se k tomu přiznali, tak bych to zveřejnil. Můžu uvést i příklad z praxe - kauza Nagyová. V rámci té média zveřejňovala některé telefonické rozhovory mezi ní a tehdejším premiérem Petrem Nečasem. Jejich použití bylo v pořádku, pokud byla zpráva postavená na tom, že šéfka kabinetu ovládá premiéra, že si objednala sledování u vojenského zpravodajství a že zneužívá své pravomoci - odposlech pak dokreslil celou situaci a jeho použití bylo opodstatněné. Špatně to ale bylo v případech, kdy někdo vystavěl článek jen na tom, že Jana Nagyová oslovuje premiéra Peťulko. To je podle mě hranice – musí tam být prvek toho, že to je úřednice a úředník a jsou placeni z daní. Jestliže takoví lidé dělají něco nekalého a porušují zákony, tak bych to publikoval.

To mluvíte o zpravodajství, ale pokud byste to měl brát z pohledu bulvárního média?

To se nedělá. V Česku neexistuje, že by se odposlouchávaly celebrity. Vy snad znáte u nás nějaký takový případ?

U nás ne, ale ve Velké Británii novináři bulvárního nedělníku odposlouchávali stovky lidí a nebyly to jen celebrity, ale také politici a civilisté. Vzpomínáte si na ten případ třináctileté Milly Dowlerové, kterou někdo unesl a zavraždil? Novináři tehdy odposlouchávali její hlasovou schránku a odmazávali z ní zanechané zprávy, což budilo dojem, že je ještě naživu.

Ano, asi ano. Víte, já si myslím, že u českých celebrit je to zbytečné. Nepamatuji si, že bychom já nebo moji kolegové něco takového řešili. Lidé v té branži se většinou podrážejí navzájem a sami zveřejňují různé informace. Bylo to vidět třeba na případu Ivety Bartošové a Josefa Rychtáře, který sám posílal zvukové záznamy do redakcí.

A nechával si za to platit?

Ne, nebo o tom alespoň nevím, osobně jsem mu žádné peníze nedával a myslím, že ani nikdo jiný. Pamatuji si, že jeden náš redaktor byl v Itálii v době, kdy tam byli i oni. Bartošová tam tehdy nějakým způsobem zůstala na benzinové pumpě a Rychtář se k ní potřeboval dostat, ale neměl, jak. Náš redaktor mu proto nabídl, že ho svezou - ale že si to na oplátku nafotí. Možná se to dá považovat za formu úplatku nebo neadekvátního zapojení do příběhu. Pravdou ale je, že Rychtář sám do redakcí posílal záznamy jeho telefonátů s Ivetou Bartošovou. Často proto, aby obhájil některé své kroky.

V českém prostředí to tedy funguje tak, že celebrity samy poskytují informace, takže novináři ani nejsou nuceni je získávat různými - třeba nelegálními - způsoby?

Ano, jsem o tom přesvědčen. Nezaznamenal jsem případ, kdy by někdo někoho odposlouchával za jeho zády.

Redaktoři si sami vytváří sít' zdrojů - kdo v ní je? Myslím tím, jestli jsou těmi zdroji také třeba policisté nebo členové vyšetřovacích týmů, kteří v případě nějakého zásahu volají redaktorovi s tím, že někam jedou a dají mu tak možnost přijet si to nafotit nebo natočit.

Existují tipaři, kteří se dokážou napojit na policejní a záchranářské vysílací frekvence. Jsou to radioamatéři, kteří chytají jejich vysílání a od některých médií občas dostanou za takto pořízené informace odměnu. Víím o tom, že v praxi to tak funguje. Že by ale novinář měl blízký kontakt přímo s vyšetřovateli, kteří by mu psali SMS zprávy a dávali echo, to se neděje. Ti policisté na to nemají čas a navíc spolupracují jen v případě, že se jim to hodí a potřebují novináře nějak využít. Občas se tak dá směnít informace.

Kam až jsou podle vás čeští novináři schopní zajít kvůli informaci? Kde je ta hranice, kterou už by nepřekročili?

To nevím, to byste se musela ptát každého jednotlivého novináře na jeho názor. Není možné to říct obecně. Můžu vám říct, že jsem zažil kolegy, za které jsem se styděl. Kolegy, kteří neváhali překroutit informaci tak, aby dokončili příběh, který si vytvořili ve vlastní hlavě. Také na to pak ale doplatili – pamatuji si na pokuty, které za to dostali, ale i na výpovědi. Vždy to závisí na charakteru jednotlivce a na tom, co vám dovolí svědomí. Někdo na to žaludek má a někdo ne.

Co říkáte na tvrzení, že bulvární média nemají etické hranice?

Myslím si, že etické hranice bulváru bezpochyby existují. Možná, že nejsou tak striktní, ale jsou. Sám jsem vám vyjmenoval situace, kdy si lámeme hlavy nad tím, jestli něco uveřejnit a případně jak to udělat. Takže to tvrzení není pravdivé, protože my etická pravidla máme. V některých ohledech jsou možná i přísnější, než v ostatních médiích, protože díky vysokému nákladu jsme daleko více pod dohledem a pokud někdo z nás poruší etická pravidla, tak se nám to rychle vrátí. Obzvláště v době sociálních sítí.

9.4 Příloha č. 4 - Etický kodex deníku Blesk

Kodex novinářské práce deníku BLESK

I. Hodnoty a etická pravidla největších českých novin

II. Pravidla bulvárního žánru v deníku Blesk

Jako novináři Blesku se neustále nacházíme uprostřed dění a jsme stále v kontaktu s významnými a slavnými lidmi. To klade velké nároky na naše vystupování a na naši zpravodajskou práci.

Je třeba si uvědomit, že za všech okolností reprezentujeme Blesk. Podle našeho chování a podle našich článků si lidé utvářejí názor na celý list. Naším cílem je, aby měl Blesk pověst důvěryhodných novin.

I. Hodnoty a etická pravidla největších českých novin

- 1. Naším jediným přítelem je čtenář.** Ke všem se snažíme chovat korektně. Ale nekopeme za žádného politika, za žádnou celebritu a za žádného inzerenta. **Kopeme za čtenáře a kopeme za Českou republiku.**
- 2. Za všech okolností usilujeme o zajímavost našeho obsahu.** Ale naší metodou není lež či cynismus. **Nikdy nikomu nelžeme.** Ani v osobním kontaktu a ani v našich člancích. Lež je smrtelným hříchem novin.
- 3. Všechny informace, které zveřejňujeme, pečlivě ověřujeme.** Neověřené informace Blesk nikdy vědomě nepublikuje. Pro zpravodajství Blesku platí veškerá pravidla profesionálních postupů seriózní žurnalistiky. Nad to ale máme ještě naše vlastní pravidla **bulvárního žánru,**

prostřednictvím kterého se obracíme na největší čtenářskou obec ve společnosti.

4. **Jestliže se dopustíme jednoznačné věcné chyby, nikdy ji neskrýváme ale vždy ji napravíme,** a to buď opravou, omluvou nebo poskytnutím prostoru osobě, která se cítí poškozena.
5. **Chráníme zdroje svých informací,** pakliže jde o informace o trestné činnosti či jinak nekalých praktikách vlivných osob. Každý novinář má ale povinnost seznámit se zdrojem svých informací vedení redakce, vedení vydavatelství či právní oddělení vydavatelství, abychom měli možnost udržovat kontrolu nad nezáujatostí a ověřitelností našeho zpravodajství.
6. **Respektujeme právo na soukromí.** Nevstupujeme na soukromý majetek, neshromažďujeme a nezveřejňujeme osobní údaje, nepořizujeme fotografie či videozáznam prostřednictvím špehování v soukromí. Naše novinářské úkoly plníme ve veřejném prostoru. Chování významných lidí ve veřejném prostoru však naopak maximálně sledujeme a **nesmí nám nic uniknout.**
7. **Chráníme za všech okolností děti.** Děti nefotografujeme a nefilmujeme, pakliže je jejich rodiče sami nečinili aktéry veřejného dění. Ve všech jiných případech pořizujeme záznam dětí jen se svolením rodičů.
8. **Nemáme předsudky, zlé úmysly a nevyvíjíme snahu někoho poškodit.** Chceme ale psát věci tak jak jsou a každému měříme stejným metrem. Popisujeme pokrytectví, lhaní, manipulaci, zneužívání funkcí i nevěru. Chceme čtenářům zprostředkovat syrovou pravdu, skutečnost v plné nahotě. Ale přesně.

9. **Poskytujeme prostor každému, koho kritizujeme ve zpravodajských textech, a to ještě v ten samý den, kdy kritickou zprávu publikujeme.** Toto pravidlo se netýká jasně označených redakčních komentářů či názorů čtenářů.
10. **Respektujeme právo každého na jeho přesvědčení či náboženskou víru.** Vážíme si názorové i náboženské tolerance a sami jsme takto tolerantní. Prostředí tolerance však bráníme tím, že si všímáme těch, kteří tolerantní nejsou, ostatním takovou svobodu nepřejí a také těch, jejichž přesvědčení či víra se vylučuje s principy demokratické a pluralitní společnosti.
11. **V Blesku neupozorňujeme na etnický původ, barvu kůže, náboženské vyznání či sexuální orientaci, pakliže to působí neuctivě a pokud to v daném kontextu postrádá význam.**
12. **Jakožto novináři, kteří si nade všechno ceníme své nezávislosti, nepřijímáme dárky od lidí, o kterých píšeme.** Jsme zdrženliví v přijímání výhod a ostře sledujeme, co tím sleduje ten, kdo nám chce jakoukoli výhodu poskytnout. Jsme vždy připraveni se slušně omluvit, že nabízenou výhodu ve svém postavení přijmout nemůžeme.
13. **Novináři Blesku reprezentují list svým vystupováním, veškerými svými projevy mimo redakci, a to včetně vystupování na sociálních sítích.** Proto při používání Facebooku, Twitteru a při blogování máme pořád na paměti, že neseme spoluzodpovědnost za dobré jméno Blesku.
14. **K dobrému jménu Blesku přispíváme i slušným a přiměřeným oblečením a zachováváním všeobecných pravidel slušnosti a zdvořilosti.**

15. **Při naší novinářské práci se vždy představíme, sdělíme jméno, příjmení a název titulu Blesk.** Pouze ve výjimečných případech se svolením vedení redakce smíme zamlčet naši příslušnost k titulu, a to jen v případech, kdy nás k tomu opravňuje veřejný zájem na zjištění a zveřejnění závažných okolností.
16. **V Blesku zcela respektujeme práci našich kolegů v jiných médiích.** Každé zjištění, které přebíráme a citujeme, doprovázíme odkazem na autorství či původ informace v jiném médiu. Blesk nekrade.

9.5 Příloha č. 5 - Osobní rozhovor s šéfredaktorem eXtra.cz Josefem Šťastnou, 31. 3. 2016, Praha (text)

Jakým způsobem získáváte informace, které pak zveřejníte na webu extra.cz?

Existují různé způsoby získávání informací. Pro nás je jedním z nich sledování českých i zahraničních konkurenčních webů, na kterých se inspirujeme, takže to nejsou naše exkluzivní informace. Druhým způsobem je vlastní investigativní práce našich redaktorů, kteří se neustále s někým schází, telefonují a ověřují informace. To je práce na delší dobu, třeba i na několik měsíců, než takto získanou zprávu uveřejníme. Informace nám poskytují i nespokojení občané, kteří jsou například svědky korupčního jednání a nechtějí to ignorovat. Spolupráce mezi čtenářskou a novinářskou obcí ale probíhá na úrovni všech médií v Česku a některé bulvární redakce dokonce platí čtenářům za to, když jim dají nějaký námět na zprávu.

Co se týče investigativní práce, o které jste mluvil - máte dohled nad tím, jakým způsobem vaši redaktoři získávají informace?

Samozřejmě, že dohled nad tím mám, protože jsme malá redakce. Například do terénu od nás chodí jedna osoba a já s ní samozřejmě komunikuji o tom, kam jde, s kým bude mluvit a také jí říkám, na co se má a nemá ptát. Když se vrátí, tak si s ní zase povídám o tom, co se dozvěděla. Pokud je to nějaká závažná informace, tak potom následuje další fáze, a to ověřování, zda to má reálný základ.

V souvislosti s fungováním bulvárních médií se často hovoří o používání tzv. nepoctivých prostředků získávání informací, tj. vydávání se za někoho jiného, podplácení nebo třeba narušování soukromí. Můžete tuto tezi nějak potvrdit nebo vyvrátit?

Pracuji v médiích 11 let a za tu dobu se několikrát stalo, že jsme se vydávali za někoho jiného, abychom získali informace, které jsme potřebovali. Bylo to zejména v případech, kdy jsme řešili politickou korupci a politický bulvár a nebyla jiná možnost, jak informaci získat nebo ověřit, ale my jsme věděli, že jsme na správné stopě a byli jsme si jistí, že naše jednání převáží veřejný zájem.

A pokud by se nejednalo o informaci politického charakteru, ale šlo by o exkluzivní materiál o nějaké celebritě? Například pokud by některý z vašich redaktorů pomocí hackování soukromého emailu nebo mobilního telefonu zjistil, že Jaromír Jágr má přítelkyni a také to, kdo to je, povolil byste používání takových metod?

Za prvé - bulvár by neměl pracovat s kradeným materiálem, protože tím se stává spolupachatelem a porušuje zákony ČR. Věřím tomu, že lidem, kteří takhle jednají, se to karmicky vrátí. Jsem proti tomu, o čem tady mluvíte a také vám řeknu, proč - přinese vám to totiž jen krátkodobý efekt. Vy tou informací sice disponujete, ale to, že jste ji získala takovýmhle nezákonným způsobem, pak dlouhodobě ničí značku a pověst média, ve kterém pracujete. To znamená, že vy tu informaci sice exkluzivně máte a použijete ji, ale pokud se zjistí, že jste nejednala seriózně - a věřte, že v tom našem malém rybníčku se na to vždy přijde, tak se s vámi povleče to, že jste podvodník, vydáváte se za někoho jiného nebo kupujete kradené materiály. Jde jen o krátkodobý úspěch, který se nevyplatí.

Ted' mluvíte jako manažer – ale z etického hlediska – také byste do toho nešel, pokud by tam nebyly ty hrozby, o kterých hovoříte?

Samozřejmě bych to posuzoval případ od případu. Pokud by převážil veřejný zájem, pak bych to udělal. Uvedu vám příklad - pokud bych zjistil, že někdo chce spáchat nějaký trestný čin na ústavního činitele České republiky a já bych si to nemohl ověřit jinak než tak, že se budu vydávat za někoho jiného, tak to udělám. Pokud se ale dozvíme, že nějaká herečka má s někým intimní poměr, tak to neudělám, protože tam je veřejný zájem naprosto minimální. Zkrátka je potřeba to vždy posuzovat podle konkrétní situace. Je těžké to zobecňovat a ani to nelze. Čím déle se v tom pohybujete, tím více zjišťujete, že případy, na které narazíte, nemůžete posuzovat podle nějaké univerzální šablony. I když se totiž navenek tváří stejně, tak při hlubším zkoumání můžete zjistit, že stejné vůbec nejsou.

Říká vám něco nedělník News of the World?

Ano.

Vybavujete si, co se tam dělo?

Ano, měli tam skandál, který tehdy zasáhl ještě Tonyho Blaira. Odposlouchávali telefony.

A víte, co tam bylo za největší problém?

Největší problém bylo to, že to prasklo. *(smích)*

Co si myslíte o praktikách nedělníku News of the World, který odposlouchával tisíce lidí včetně celebrit, politiků a civilistů?

Víte, já k tomu nemám žádné bližší informace, než ty, které jsem si přečetl v tisku. Myslím si ale, že lidé by se rozhodně odposlouchávat neměli. Také se jim to chování vrátilo.

Byla by toho česká bulvární média schopná?

To je hypotetická otázka. Na našem trhu je množství bulvárních médií a každé z nich má redakci, která může čítat 20 lidí, ale také 400. Já osobně se mohu zaručit za jednotlivé novináře, ale ne za celé redakce. Víte, jsme novináři a každý z nás chce mít lepší informace, než má konkurence, takže lidé jednájí různě a já nemohu dát ruku do ohně za nikoho z nich.

Jak daleko byste byli ochotní zajít kvůli získání exkluzivní informace?

To je také velmi hypotetická otázka, protože v praxi zjistíte, že se kolikrát dějí věci, se kterými vůbec nepočítáte a které vás překvapí a vy je musíte nějak vyřešit. Na některé lidi by platila třeba motivace, na někoho slib, ale to se bavíme čistě hypoteticky. Umím si například představit, že bych zavolal Simoně Krainové a neřekl jí, že jsem novinář z extra.cz, ale že bych jí nabízel třeba 100 tisíc za to, že mi poskytne intimní informace ze svého života, to ne.

Mohu vám prozradit, že mám v počítači velké množství kompromitujících informací závažného charakteru na různé osoby, ale nikdy je neuvěřím, protože by mohly ublížit lidem, kterých se to vůbec netýká a kteří se v tom ocitli zcela omylem. Ano, je pravda, že někdy se stane, že narazíme na zprávu velkého významu, a protože ji chceme získat, tak vydám redaktorům pokyn - zkuste to sehnat a je mi jedno, jak to uděláte.

Říkáte „zkuste to sehnat, je mi jedno, jak.“ Pokud byste tedy zjistil, že některý z vašich redaktorů v souvislosti s tímto pokynem překročil nějakou hranici, například by použil odposlech nebo se naboural do soukromého emailu, jak byste to řešil?

Otázka je, zda bych to skutečně řešil já nebo orgány v trestním řízení. Myslím si, že pokud bych na to nepřišel já, zcela jistě by to zjistila policie a potom mě postavila před hotovou věc. Já jako šéfredaktor to můžu řešit třeba napomenutím nebo pokutami, které se pohybují od sta korun až třeba do deseti tisíc.

A kde je vaše mez co se týká etiky zobrazování nebo obsahových věcí?

To je správný dotaz. Seriózní média i bulvár mají společnou etickou hranici, a to děti. Neměly by se zobrazovat děti, když s tím nesouhlasí jejich rodiče nebo když jsou součástí nějakého trestného činu. I tahle hranice se ale za posledních 11 let posunula, a to hned dvakrát. Poprvé to bylo v souvislosti se zemětřesením na Haiti. Tehdy se o posunutí etické hranice však postarala seriózní média tím, že začala zobrazovat těla mrtvých dětí bez jakéhokoli rastrování. V bulváru jsme ještě třetí den po zemětřesení ctili to pravidlo, že pokud jde o mrtvé děti, potažmo o mrtvá těla, tak se používá rozostření, rastr nebo černá páska tak, aby nebylo možné toho člověka identifikovat. Tehdy jsme zjistili, že jsme už poslední, kdo to dělá. Druhou takovou událostí byla smrt tříletého syrského chlapce Aylana, který se utopil ve Středozemním moři. Agentura Reuters tehdy jeho fotografii nabídla do všech fotobank na světě. Média ji pak převzala a používala bez ochranných prvků, které jsem zmínil. Tehdy jsem si kladl otázku, proč tedy důsledně zakrýváme všechny děti a Aylana ne? Samozřejmě

chápu, že byl vybrán jako symbol uprchlické krize, ale spousta novinářů se s tímto vysvětlením nesmířila. To jsou chvíle, kdy si říkáte, že sice na jedné straně máte kodexy, etiku a pravidla, která dodržujete, ale potom se objeví jednotlivé případy, které to nectí - proč? Celý život jsem byl eticky přesvědčen, že děti zkrátka rastrovat musím, a proto jsem se hodně rozmýšlel, jak se v případě Aylana zachovat - ptal jsem se, jestli mám být jako 99 % novinářů z celého světa, kteří se rozhodli to mrtvé dítě ukázat, protože už zřejmě pozbyl práv na to, aby s ním bylo zacházeno jako s obětí. Jsou to velmi složité otázky a já jsem třeba v případě Aylana dodnes nenašel odpověď na to, co bylo správné. Jeho fotografii jsem použil asi 4krát a vždy jsem se rozmýšlel, jak se zachovám, načež jsem pokaždé došel k závěru, že pokud ho budu rastrovat, pak jako jeden z mála. Dalším bodem té pomyslné hranice jsou trestné činy a presumpce nevinny. Na každého člověka se musí pohlížet jako na nevinného, dokud není pravomocně odsouzen - tomu se říká presumpce nevinny, která je daná Ústavou, jenže ne vždy ji média ctí. Vezměte si například kauzu Romana Janouška a sama se zamyslete, jestli na něj média pohlížela jako na nevinného. To samé je případ Petra Krmaného, zdravotní sestry z Rumburku nebo Lukáše Nečesaného, který měl napadnout kadeřnici. Zažité postupy se v některých případech porušují a je celkem jedno, jestli existuje nějaký etický kodex a kdo ho vydává. Ne vždy je navíc vlajkovou lodí takového porušování bulvár.

Kdybyste to měl říct krátce – mají podle vás bulvární média etické hranice?

Určitě mají, ale druhá věc je, jestli je bulvární novináři dodržují.

A dodržují?

Pokud bych to měl soudit, tak si myslím, že patříme do lepšího průměru, což znamená, že sem tam nastane nějaký exces, ale celkově se daří ty limity zachovávat.

Stalo se vám někdy jako šéfredaktorovi, že by redaktor přišel s nějakým nápadem nebo už hotovým článkem, který byste s etických důvodů smetl se stolu?

Ano, stalo. Redaktor jednou přišel s už vypracovaným tématem a hotovým článkem, a když jsem to téma rozebral, zjistil jsem, že to nemůžeme z etických důvodů publikovat, i když ten článek byl zajímavý a hodně lidí by si ho přečetlo.

Jaký máte pohled na samoregulaci jako takovou? Mají podle vás etické kodexy smysl?

Abych byl upřímný, nikdy jsem neměl samoregulaci rád, protože mezi ní a autocenzurou je velmi tenká hranice. Začíná to jako samoregulace a často končí jako autocenzura. Pokud mi někdo píše článek s tím, že už své myšlenky dopředu reguluje, aby náhodou nenaštvál majitele, inzerenty nebo čtenáře, tak z toho většinou nevznikne nic dobrého a je z toho článku poznat, že se ten člověk bál něco napsat. Já jsem zastáncem toho, aby redaktori psali podle svého vědomí a svědomí a reguloval to za ně někdo jiný, kdo od toho textu má odstup.

Na jaké bázi u vás fungují vztahy mezi redaktory a zdroji? Myslím tím konkrétně, jestli jsou těmi zdroji také například policisté, kteří novináře informují, pokud mají nějaký zásah, a případně co z toho mají.

Víte, některá média mají dostatek peněz na to, aby mohla obchodovat s informacemi, jiná média zase obrací každou korunu. Taková s informacemi neobchodují, ale není to tak, že by nechtěla, jen na to zkrátka nemají finanční prostředky. Obchodování s informacemi je navíc velmi složitá věc, protože pokud vám někdo něco nabídne za určitou částku, tak si nemůžete být jistá, že už to neprodal také konkurenci. Když je ten člověk šikovný, tak to prodá řekněme třem médiím a každému za 10 tisíc korun - a navíc každému jako exkluzivní materiál. I to je důvod, proč se od toho v poslední době hodně ustupuje - za prvé je to drahé a za druhé není jisté, jestli to už ve chvíli, kdy to kupujete, nevychází v jiném médiu.

Ale děje se to.

Ano, určitě. Korupce a klientelismus prorůstají celou Evropu, včetně České republiky.

9.6 Příloha č. 6 - Etický kodex bulvárního média eXtra.cz

ETICKÉ DESATERO EXTRA.CZ

1. Nepíšeme lži. Pakliže přesto uvedeme nepravdivou informaci, tak vše co nejrychleji uvedeme na pravou míru a za chybu se omluvíme.
2. Chráníme děti a nezletilé. Pakliže v některých kauzách hrozí, že bychom naším počínáním mohli poškodit zúčastněné děti a nezletilé, postupujeme směrem k nim co nejohleduplněji, a to tak, aby jim nebyla způsobena žádná újma.
3. Nepodporujeme zdraví závadné trendy. eXtra.cz nikdy nebude pozitivně psát o módních ani jiných trendech, které podle lékařů nebo odborníků mohou poškodit zdraví.
4. Jsme korektní. Když někoho kritizujeme, tak je to vždy jen za jeho konkrétní chování, nikdy to není na základě jeho rasové, státní nebo jiné příslušnosti. Výjimku tvoří texty zjevně psané v nadsázce a ironii.
5. Inzerce je u nás vždy označená.
6. Když citujeme nebo přebíráme informace z jiného média, tak původní zdroj vždy uvedeme v textu, i kdyby zdrojované médium bylo sebekonkurenčnější.
7. Důsledně chráníme své zdroje, i kdyby nám z toho měly vzniknout nepříjemnosti.
8. Při tvorbě našich článků postupujeme vždy na základě obecných etických pravidel.
9. Vždy budeme hájit svobodu jednotlivce, svobodu vyjadřování a svobodu médií.
10. Na prvním místě je u nás vždy a za každou cenu čtenář, tomu sloužíme a zodpovídáme se!

9.7 Příloha č. 7 - Osobní rozhovor s bývalým šéfredaktorem eXtra.cz Pavlem Novotným, 4. 4. 2016, Praha

Jak jste sháněli informace pro obsah extra.cz?

Musím hned na začátku vyvrátit představu, že bulvární média získávají informace za peníze. Drtivou většinu jich totiž bulváru dají samotné celebrity. Buď něco prozradí samy na sebe, anebo se snaží očernit někoho jiného. Tak to funguje. Za informace se platit nemusí, přicházejí do bulváru samy. Občas jsem dostal informaci od anonymního zdroje a v takovém případě mě zajímalo především to, kdo nám ji poskytl a proč. Nejčastější motivací byla ženská nevraživost, takže tam skutečně nešlo o peníze. Velké mediální domy to ale mají trochu jinak – tam funguje systematické uplácení lidí na různých pozicích i odposlouchávání policejních frekvencí. Bez těchto dvou věcí by nemohly existovat. Víte, můj otec měl v roce 2003 bouračku v Praze na Andělu. Tehdy pro něj jela sanitka a okamžitě ho odvezla do Motolské nemocnice, kde už čekali redaktoři Blesku. Tady si zkrátka musíte položit otázku, jak je možné, že se o tom tak rychle dozvěděli. Spolupráce mezi velkými bulvárními médii a policií je intenzivní. Co se týče ale placení za jednotlivé informace, tak to není třeba, protože prostor ve významných bulvárních denících je natolik lukrativní, že většinu informací jim lidé poskytují sami od sebe, a tak není potřeba na to vynakládat finanční prostředky. Vždycky se najde někdo, kdo tu informaci poskytne zadarmo. Představa, že by do bulváru volali a psali čtenáři a byli za to placeni pár stovkami korun, je nesmyslná. Většinou tam volají celebrity, policisti nebo politici a nechtějí za to nic.

Zmínil jste poslouchání policejních frekvencí – jak se to technicky dělá? Najímají se na to nějakí odborníci?

Ne, k tomu je potřeba mít policejní vysílačku naladěnou na tu nouzovou frekvenci. Nejlepší ale je mít nějaký kontakt přímo na dispečinku.

Jak se takový kontakt udržuje?

Uplácením samozřejmě. Já jsem například dával 5 tisíc korun měsíčně jednomu zdroji na letišti, který měl přístup k seznamu pasažérů všech letů. To pro mě bylo velmi cenné, protože jsem věděl, kdy která celebrita odlétá, kam letí a kdy se vrací. Takové výdaje jsou malé, ale nutné. Pokud je ale na trhu silné médium typu deníku Blesk, které je finančně zaopatřené a ještě k tomu díky své pozici získává většinu informací automaticky, takže za ně nemusí nic vynakládat, pak je logické, že v konkurenčním boji vítězí.

Dobře, to je tedy uplácení. A co nabourávání se do soukromých emailů nebo mobilních telefonů?

Ano, i to jsem dělal. Zašel jsem v tomto ohledu velmi daleko a také si to uvědomuji. Dvěma českým celebritám jsem se dostal do soukromých emailů, a to tím, že jsem vygeneroval přístupová hesla. Víím, že to už bylo za hranicích všeho.

Jak se to dá vygenerovat?

To je velmi jednoduchá věc, pokud si někdo nastaví jako heslo do své emailové schránky číslo mobilního telefonu. Například jedna modelka, do jejíhož emailu jsem se potřeboval dostat, měla jako heslo ulici, ve které bydlí. Uholil jsem to asi na 6. pokus. Překročil jsem všechny myslitelné hranice kvůli získání informace. Dokonce jsem se jednou dostal někomu i do účtu na Facebooku, ale to už i pro mě bylo na hraně. Do emailu je někdy složité se nabourat, ale není to nemožné – vzpomeňte si třeba na nedávný případ s premiérem Sobotkou. Ten měl perfektní heslo, ale stejně mu to nepomohlo a někdo to dokázal prolomit. V dnešní době si na to můžete najmout bezpečnostní agenturu, která si za to naúčtuje 25 tisíc korun a do 48 hodin to heslo zjistí. U nás fungují 2 takové agentury. Je proto nebezpečné uchovávat jakékoli informace v elektronické podobě, protože k tomu se může kdokoli kdykoli dostat, když bude chtít. Trochu jiný případ je Facebook, který jsem využíval pro komunikaci s policií nebo kolegy z ostatních médií, protože Facebook neposkytuje národním policiím ani soudům žádné materiály, pokud se netýkají zneužívání dětí.

Lze vůbec takto získané informace reálně použít?

Samozřejmě, že lze, ale nesmí nikdy vyjít najevo, že byly získány takovým způsobem. Ty dvě celebrity do dneška nevědí, že jsem četl jejich soukromé emaily. Když něco zjistíte nezákonným způsobem, vždy máte jako novinář možnost odvolat se na důvěrný zdroj a na §16 tiskového zákona, který říká, že novinář má právo chránit svůj zdroj. To je to nejjednodušší, co můžete v takovém případě udělat a také se to tak dělá. To není paranoia, to je prostě fakt.

Takže se to dělá tak, že...

Ne, pozor, to není tak, že se to běžně dělá. Většinou není potřeba ty informace takto zjišťovat, protože je někdo novinářům řekne sám. Jde o to, že technicky to není problém a pokud novinář chce, dokáže to zařídit i sám. Třeba napíchnout někomu telefon je dnes jednoduché a jsou technologie, které v reálném čase umožní sledovat, co ten uživatel na telefonu dělá, komu volá, komu píše. Ten dotyčný to nemá šanci nijak zjistit. A takové technologie jsou stále levnější, což mě trochu děsí. Když se podíváte na nabídku špionážní techniky na internetu, tak to všechno stojí v řádu stovek korun. A teď si představte, že je médium, které má široké finanční možnosti.

A v bulváru se tohle děje?

To víte, že asi děje, ale samozřejmě vám to nikdo nepřizná, protože ti lidé nejsou sebevrazi. Znovu ale opakuji, že takové prostředky většinou bulvár nepotřebuje využívat, protože ty kauzy, které vytváří, bývají často předem domluvené. Co ale vím jistě je, že se odposlouchávají policejní frekvence. Víte, já jsem třeba jednou chtěl dát Ivaně Gortové na auto GPS lokátor, protože jsem věděl, že jezdí do Mělníku za milencem a chtěl jsem zjistit, kam přesně jezdí, což by mě dovedlo k tomu, kdo tím milencem je. Zastavilo mě to, když jsem zjistil, jaké jsou za to tresty. Úmysl jsem ale měl a asi bych to i byl schopen udělat.

Pokud byste to tedy měl shrnout a říct obecně - jak daleko je bulvární novinář schopný zajít kvůli informaci?

Velmi daleko. Čím déle totiž člověk v tom prostředí je, tím více je otupělý. Na začátku má morální hodnoty, které se ale postupem času mění a ta hranice se stále posouvá. Každý novinář má zkrátka touhu získávat informace. Abych to ale upřesnil - nejtěžší není tu informaci získat, protože tu vám vždy někdo poskytne dobrovolně, těžké je ji ověřit. Já osobně jsem zacházel do krajností, o kterých jsem mluvil, ve chvílích, kdy jsem měl nějakou informaci a potřeboval jsem ji potvrdit.

Co už by tedy pro vás bylo takzvaně za hranou?

Pro mě jsou hranicí rozhodně děti a potom vážné nemoci typu AIDS, protože to je určité stigma, které naše společnost není schopná přijmout. Například už několik let vím s jistotou o dvou celebritách, že jsou HIV pozitivní, ale nikdy bych to neuveřejnil, protože by jim okamžitě skončila kariéra. Mám také velký problém se zveřejňováním sexuální orientace. To jsou věci, které mě dokážou automaticky zastavit. Nic jiného.

Mají česká bulvární média hranice, pokud se budeme bavit v obecné rovině?

Jistěže mají. Česká republika měla vždy poměrně dobré zákony a od té doby, co platí nový občanský zákoník, tak jsou ještě lepší. K celebritám je totiž velmi velkorysý. Jsou tam jasně nastavené mantinely, které zkrátka nelze překročit. To, že bulvár může všechno, není pravda. Z hlediska zákonů zdaleka nemá takovou volnost, jak si lidé představují.

A pokud bychom to brali z hlediska etiky a ne zákonů?

Tak tam hranice nejsou vůbec žádné. Bulvár sice řídí chytří lidé, kteří si zachovávají nějakou úroveň, ale mezi redaktory to tak není. Ti musí rezignovat na morální hodnoty, protože by tu práci pak vůbec nemohli dělat.

Takže hranicí nejsou ani ty děti, které jste zmiňoval?

Určitým způsobem ano, na to si dává pozor každý. Například kdybych napsal, že syn Lucie Bílé je gay, tak by to bylo celé od základu špatně, protože by se jednalo o útok na nevinné dítě, což není fér. Navíc bych si tím i poštvál čtenáře, protože přece jenom Lucie Bílá je pro mnoho z nich ikonou. V případě dětí a smrtelných nemocí šéfredaktoři zasahují, to je pravda. Ale jinak je povolené všechno.

Čím jsou tedy bulvární média reálně omezená? Publikem?

Ano, dá se to tak říct. Víte, u nás není nijak náročné publikum. Ti lidé ani nevyžadují takové informace, o kterých jsem teď mluvil. Kdybych třeba napsal, že Jiří Korn má HIV - co z toho budu mít? Akorát mu ublížím a nic tím nezískám. Češi si raději přečtou o plastikách modelek nebo se podívají na fotky Karla Gotta s Ivankou a dětmi, jak stojí u vánočního stromečku.

Opravdu. Tady bulvárním médiím ani nestojí za to vynakládat nějaké horentní sumy na investigativní práci, na rozdíl od britského bulváru. U toho se mi líbí, že jsou ochotní se někomu hrabat v odpadcích. Tam jsou bulvární novináři schopní zajít mnohem dál. Může za to ale tamní trh, který je plný konkurence. Nedivím se, že tam odposlouchávali celebrity.

Tam ale nešlo jen o celebrity.

Já vím, šlo také o politiky. Jenomže to je způsobené tím, že v anglosaském světě mají bulvární média trochu jinou roli, než u nás. Tam existuje politický bulvár, který vyvolá spoustu politických kauz. Metody, které k tomu využívá, jsou zkrátka úměrné atraktivitě informací

Jenže oni odposlouchávali i malou holčičku, kterou někdo unesl a zavraždil.

Upřímně, kdybych byl na jejich místě, tak bych to také dělal.

Opravdu?

No jistě. Chtěl bych mít ty informace, jen bych se jako šéfredaktor snažil o to, abychom byli z obliga. Je to sice cynické, ale mně zajímá jen spokojený čtenář a spokojený vydavatel. Je mi naprosto jedno, jakým způsobem se ty informace získají.

Takže ta mrtvá holčička už pro vás najednou není hranice?

Jako člověka mě to samozřejmě pobuřuje, ale pokud bych byl šéfredaktorem bulvárního deníku ve Velké Británii, tak bych to udělal, protože by to znamenalo zisk a také spokojené čtenáře. Touha po informacích a kvalitním obsahu je obrovská. To, co se stalo v Anglii, byl velký problém, to uznávám. Rozhodně se to tam dělo dlouho a vsadil bych se, že se to děje pořád, jen o něco sofistikovaněji.

Mají tedy podle vás etické kodexy a samoregulace smysl?

Samozřejmě, že ano, a to hlavně pro redaktory. Mně osobně nejvíc vadí, když si někdo vymýšlí zdroj a věřte, že to se děje denně. Je to nekvalitní práce redaktorů, kteří takovým jednáním ohrožují pověst média i šéfredaktory, kteří mají veškerou zodpovědnost a musí neustále jejich práci kontrolovat a všechno za ně ověřovat. Nejsem proti použití jakékoli metody získání informace, ale vadí mi chování redaktorů, kteří si málokdy danou informaci skutečně ověří ze dvou zdrojů a tváří se, že to ověřené mají. Není možné to, co se dělá, že se vymýšlejí zdroje a celé citace a pak se tam uvede, že to řekl zdroj z blízkého okolí zpěvačky. Zatraktivňovat svou práci tím, že se vymýšlejí zdroje a citace, to jsem vždycky odmítal.

Jak si obhájíte informaci získanou nelegálními metodami?

Před sebou?

Ne, spíš před veřejností a někým, kdo by se tím chtěl hlouběji zabývat.

Nesmíte to dát najevo. V médiích nepoznáte, jak se k tomu kdo dostal. Vždy si k tomu vyrobíte nějaký příběh, jak jste se k té informaci dostala - nebo se zkrátka odvoláte na §6 tiskového zákona. Já se ale v první řadě nepotřebuji obhajovat, potřebuji jen vědět, že je to pravda. A pokud jsem si tím jistý, tak si pak můžu dělat, co chci. Hlavní je mít to ověřené - jak, to už je druhá věc.

A na Extra.cz jste takhle postupovali?

Víte, já jsem tam měl velké množství exkluzivních informací a někdy jsem musel o zdrojích zalhat. Důležitá je ale přece ta samotná informace a to, že je ověřená a pravdivá.

Co byste tedy dělal, kdyby za vámi jako šéfredaktorem přišel nějaký redaktor s tím, že má tu a tu zajímavou informaci, ale že ji získal tak, že se někomu naboural do emailu, počítače nebo mobilního telefonu?

To by mi vůbec nevadilo. Hned bych vymýšlel, jak vysvětlit to, že tu informaci máme a jakým způsobem jí publikovat. Vždy vítězí zájmy mého vydavatele a čtenářů.

Takže tomu redaktorovi by nic nehrozilo.

Ne, naopak, ještě bych ho pochválil.

A kdyby se na to pak přišlo?

To by byla katastrofa, ale pochybuji, že by se to zjistilo.

V Británii to také odhalili.

To ano, protože už asi měli moc velké oči. U takových věcí musíte znát míru.

Kromě policie ten případ News of the World řešila také soudcovská komise ustavená vládou, která pak vydala nějaká doporučení k samoregulaci. Mělo to podle vás nějaký reálný efekt?

Rozhodně ne. Říkám ale znovu, že většinou je někdo, kdo vám tu informaci poskytne dobrovolně. Když máte zdroje, kterým věříte, tak nepotřebujete metody, o kterých se tady bavíme. Nemyslete si, že jsem jako bulvární novinář nedělal nic jiného, než se nabourával do mobilních telefonů, emailů a Facebookových účtů, protože to tak není. Skoro vůbec jsem to nepotřeboval, protože jsem měl skvělé zdroje u policie. Jde jen o to, že není těžké to dokázat, když někdo jen trochu chce. Nedivím se ale, že k tomu sklouzli v té Anglii, kde je natolik velká konkurence, že ti novináři jsou ochotní zajít skutečně daleko.

Mluvil jste i o tom, že se běžně uplácí policisti nebo lidi na letištích.

Ano, ale to jsou zanedbatelné částky. V šoubyznysu se vždy najde někdo, kdo vám informace poskytne sám, a to nejčastěji proto, aby někoho poškodil, nebo získal něco pro sebe. V

politice to funguje stejně. Jednotlivcům se za informování platí velmi málo, jsou to částky v řádech tisíců.

Platí se jim tedy pravidelně, nebo až za dobrý tip?

Dostávají paušální plat, aby dávali echo, pokud se něco stane. I přesto je ale nutné odposlouchávat policejní vysílačky - znovu opakují, že bez toho nemůže dobrý bulvár fungovat. Samozřejmě ale kromě toho musíte mít u policie kontakty, kteří vám budou také poskytovat informace. To vše jsou investice v řádech desetitisíců měsíčně, které se ale například médiím typu Blesk nesmírně vyplatí.

Vnímáte za tu dobu, co jste působil v bulvárním médiu, posun hranic co se týče zobrazování?

Ano, obsah se velmi změnil. Dnes není výjimkou, že noviny otisknou fotografii člověka přejetého na kolejích. Spíš mám ale strach z toho, co teprve přijde, kam to půjde dál. Když to přeženu, tak bychom se za pár let mohli dívat na reality show, jejíž hlavní hrdinkou bude mrtvola a my budeme sledovat, co z ní upadne jako první.

Čím to podle vás je způsobené? Může za to třeba internet?

Jednoznačně. V dnešní době není problém cokoli globálně sdílet. Navíc konkurence je stále větší, takže média se předhánějí, kdo zaujme víc čtenářů. Jsou to souboje v minutách o to, kdo něco vydá jako první.

Dalo by se říct, že jsou lidé díky internetu otrlejší a bulvár si tak může dovolit víc?

Ano, určitě. Ale nejenom bulvár. Je to prostě válka a v ní se vulgarizují všechna média.

Když je tedy taková realita, že lidé takzvaně snesou víc, zbývá ještě něco, přes co by bulvár skutečně nešel?

Samozřejmě, že zbývá. Dám vám dva příklady. Fotograf Blesku, byl to myslím Marek Pátek, jednou vylezl na strom u Žižkovské věže, odkud měl výhled do jednoho bytu, ve kterém byl Zdeněk Troška, a zachytil ho při intimním styku se dvěma muži. I když Blesk ten materiál měl, tak ho nikdy neuveřejnil a pravděpodobně to ani neudělá. Nejde o to, že ho fotili v soukromém bytě, jako spíš o to, že pro většinu Čechů je Zdeněk Troška modla, milují ho. Pokud by Blesk něco takového uveřejnil, tak si ty čtenáře obrátí proti sobě. Ten druhý příklad se týká Stanislava Grosse, ačkoli ten velkým miláčkem lidí nebyl. I tak k němu ale byl bulvár shovívavý. Dlouhé měsíce před tím, než vyšlo najevo, že je smrtelně nemocný, jsem tu informaci měl, protože se mi ji podařilo zjistit od jednoho zdroje. Celou redakci jsem tehdy připravil na to, že odpoledne vypustíme zprávu, která bude trhat rekordy čtenosti. Potřeboval jsem si ale udělat ještě nějakou rešerši, než to vydám. V průběhu toho jsem přišel na to, že Blesk už má tu informaci také, ale zatím ji nevydal. Volal jsem proto šéfredaktorovi Radkovi Lainovi, abych se ho na to zeptal. Řekl mi, že to nemohou uveřejnit, protože Grossovy malé dcery o diagnóze ještě nevěděly. Uvědomil jsem si, že to je pravda a že ty děti si nezaslouží se o nemoci svého otce, ať už byl jakýkoli, dozvědět takovým způsobem. Většinou se ale

uveřejní cokoli, co není nezákonné nebo nerozčílí čtenáře. Hledá se pouze forma, jakou to udělat, a případně jak velkou část té informace publikovat. Neexistuje tam ale otázka „jestli“. Možná bych to řekl ještě trochu jinak - prakticky jediná brzda, kterou bulvár má, jsou jeho čtenáři, nikoli zákon, protože ten lze vždy nějak obejít. Novináři navíc disponují informacemi, které nejsou určené k publikaci, ale dají se využít jiným způsobem - třeba k zákulisnímu nátlaku.

A k čemu konkrétně? K získání dalších zajímavých informací?

To také, ale i kvůli vlastní ochraně.

Slyšela jsem, že někdo bulváru prodával fotografie mrtvého Karla Svobody.

Ano, byli to policisté a chtěli za to 20 tisíc korun.

To je moc nebo málo?

To byl vůbec nejdražší materiál, který někdo koupil.

Ale ty fotky se nezveřejnily všechny.

Ne, to ne, jen ta jedna ruka.

Pokud byste to tedy měl shrnout - má bulvár etické hranice?

Víte, má, ale jsou dané spíš zákonem. Například Radek Lain musí každý den řešit dilemata, co uveřejnit a co ne, protože tam jde také o politické zájmy a podobně. Každý šéfredaktor i s celým médiem má vždy pud sebezáchovy, takže z toho důvodu není možné pouštět všechno, co vědí. Morální hranice v obecném měřítku u nás neexistují, ale každý má vlastní samoregulační normy. Možné je doopravdy všechno a vždy záleží jen na jednotlivci. Abych pravdu řekl, tak u nás ani nemusí přistupovat k porušování zákonů a nakonec ani kodexů, protože naši čtenáři nelační po krvi tolik, jako třeba ti britští. Tam celebrity a skandály všeho druhu zbožňují, tady lidi zajímají jiné věci - 80 % obsahu bulváru teď plní hluboké příběhy obyčejných lidí, kteří bojují s byrokracií a podobně. Spíš mám skutečně strach z toho, kam to bude směřovat, protože příjemci obecně vyžadují stále brutálnější obsah.

Když už se bavíme o hranicích, řeknu vám ještě jednu věc. Vloni se ke mně dostala informace o tom, že premiér Bohuslav Sobotka má na radnici v Břeclavi milenku. Začal jsem si to ověřovat a zjistil jsem, že to je pravda. Byl jsem z toho opravdu nadšený a těšil jsem se, až to uveřejním. Napsal jsem tehdy přímo Sobotkovi, že to vím a že pokud mi na záznam připustí, že má krizi v rodině, tak na oplátku nezveřejním její identitu. Zároveň mě ale zajímalo, odkud tato informace přišla, tak jsem po tom začal pátrat. Zjistil jsem, že mi ji skrze své lidi podstrčil Michal Hašek, druhý muž sociální demokracie. V tu chvíli mi bylo jasné, že se jedná o politickou hru, jejímž cílem je svrhnout Sobotku a Hašek by pak ve straně zaujal jeho místo. Tomu jsem odmítl sloužit, i když ta informace pro mě byla opravdu hodně zajímavá a věděl jsem, že by měla úspěch. Navíc mi přišlo zvrácené, že někdo, kdo sám má milenku, donáší na někoho druhého kvůli tomu samému. Tu informaci jsem si nechal, což se běžně dělá v takových situacích, protože za to můžete dostat vysokou protihodnotu - většinou jinou informaci. Takovým způsobem se obchoduje. Já s tímhle materiálem můžu Sobotku vydírat ještě několik let. A tak to je.

9.8 Příloha č. 8 - Osobní rozhovor s bývalou redaktorkou Hermina press Veronikou Novákovou, 1. 4. 2016, Praha

Veroniko, vy jste pracovala v agentuře Hermina press - jak jste se tam dostávali k informacím, které jste pak publikovali?

Pokud se jednalo například o slavnostní otevření nějakého nového obchodu, tak jsem tam šla a na místě dělala rozhovory s celebritami, které byly na tu akci pozvané.

A pokud bychom se bavily o exkluzivních informacích a investigativní práci?

Víte, součástí práce bulvárního novináře je utváření sítě informátorů, kteří pak fungují na bázi vzájemných vztahů. Často se stává, že se s těmi lidmi skamarádíte, což může být trochu problém, protože v takové situaci nedokážete dostatečně dobře odlišit, co můžete a nemůžete použít ve své zprávě. Celé je to o tom, že si povídám s lidmi a poslouchám, co mi říkají. Někdy se stane, že mi v množství těch informací řeknou něco zajímavého, čeho se pak můžu chytit a udělat z toho zprávu.

Kromě přátelských vazeb, fungovaly tam třeba i finanční odměny výměnou za informace?

Ne, finanční odměny v žádném případě.

S bulvárními médii jsou hodně spojované tzv. nepoctivé prostředky získávání informací – co si pod tím představíte?

Umím si představit třeba paparazzi fotky, které ale nejsou nezákonné. Nelze trestně napadnout to, když vás někdo vyfotí na ulici. Problém ale může nastat ve chvíli, kdy jsou na té fotografii děti - na to se musí dávat pozor.

A pokud bychom se nebavily o obrazovém materiálu, ale samotných informacích?

Pokud se jedná o informace předané pouze ústně, pak se to bere jako domněnky a drby. O tom, že by si někdo tajně nahrával rozhovor a pak by to chtěl použít jako přímou řeč, nevím. Já osobně jsem toto nikdy nepoužila a ani nevím o nikom, kdo ano. Víte, to ani není v českém prostředí potřeba, protože lidé nám, novinářům, chtějí ty informace sdělovat sami od sebe, my je do ničeho nemusíme nutit.

Setkala jste se někdy s tím, že by se novinář vydával za někoho jiného, aby získal potřebnou informaci?

Ne, nesečkala.

Říká vám něco nedělník News Of The World?

Znám ten název a vím, že měli nějaký problém, ale nevím, jaký přesně.

Jeho redaktoři odposlouchávali mobilní telefony tisíců lidí, včetně třináctileté Milly Dowlerové, kterou někdo unesl a zabil. Oni měli napíchnutou její hlasovou schránku a

postupně mazali zprávy, aby se tam vešly další, což budilo dojem, že je naživu, i když už to nebyla pravda.

To je opravdu velká prasárna. Takové věci se tady, alespoň pokud vím, nestávají.

A co se týče snahy nabourat se do soukromé pošty nebo mobilních telefonů?

Taková iniciativa u nás neprobíhá, protože ani není potřeba. Lidé jsou totiž natolik závistiví, že mnoho věcí posílají sami od sebe. Pokud se někdy stalo, že do médií pronikly screenshoty obrazovky s nějakou konverzací, tak to bylo jednoznačně proto, že to tam někdo dobrovolně poslal.

Takže finanční odměny za informace tam neprobíhaly?

Hermina press je velmi lehký bulvár, který se do žádných větších akcí nepouštěl. Investigativní práce spočívala spíš v tom, že když jsem se dostala k nějaké zajímavé informaci, tak jsem se ji snažila samozřejmě potvrdit z více zdrojů, abych ji mohla uveřejnit. To je celé.

Jak daleko jsou podle vás bulvární média ochotná zajít kvůli zajímavé informaci?

Umím si představit třeba sex a intriky. To u nás zcela jistě funguje. Nemyslím si ale, že by se čeští bulvární novináři odhodlali k úplatkům, a to proto, že informace v naší republice nejsou natolik hodnotné, aby se kdokoli vystavoval riziku trestního stíhání.

Pokud se zaměříme na obsahovou rovinu – co si u nás bulvár dovolí a co už je takzvané přes čáru?

Myslím si, že to souvisí s takzvaným domino efektem. Pokud je nějaká fotografie, u které se bulvární média rozmyšlí, zda ji mohou použít, pak čekají, jestli ji někdo uveřejní. Pokud to někdo udělá, následují ho další média, ale jde vždy o to, kdo bude ten první. Pamatuji si, že tohle se hodně řešilo v souvislosti s Karlem Svobodou, když se zastřelil.

Ano, po redakcích tehdy chodili policisti a fotky prodávali.

Přesně tak. Oni přišli sami a řekli si o peníze, redakce tak vůbec nemusely vynakládat snahu. Jen potom zvažovaly, co a jak použít. Podobný případ byly i fotografie té matky a holičky zavražděných v Egyptě. Pokud si to dobře pamatuji, tak extra.cz nikdy neuveřejnilo fotky jejich mrtvých těl v originálu, ale měli je vždy rozastrované. Nemyslím si proto, že by situace u nás byla nějak extrémní. Například nahota u nás není problém, to se poměrně často publikuje - pamatuji si třeba případ Jiřiny Bohdalové a její fotky z dovolené nahoře bez. Možná, že právě ta nahota je určitou hranicí, za kterou už se nejde.

Takže ty informace nemají podle tebe takovou váhu, aby novináři zacházeli do krajních mezí jako je užívání odposlechů a podobně?

Ne, to ne.

Ani kvůli vidině většího zisku?

Ne, protože u nás jsou zisky velmi malé. Vím to od paparazziů, kteří u nás nepracují na vlastní pěst, protože se jim to finančně nevyplatí. V zahraničí dostanou za fotografii Toma Cruise třeba 2 000 liber, zatímco u nás mají za snímek celebrity, který někdo uveřejní, zhruba 500 korun. Jenže jeden takový snímek pro ně znamená, že musí 1 až 2 dny strávit sezením v autě a čekáním na správnou chvíli. Je to časově náročné, nepohodlné a špatně placené. Nevyplatí se jim riskovat.

Pracují s tezí, že bulvární média nemají etické hranice. Co si o tom myslíte - mají nebo nemají? A případně, kde podle vás leží?

Já si myslím, že se to řídí především poptávkou a penězi. Zkrátka tím, za o jsou lidé ochotní zaplatit.

Ale přitom jste říkala, že co se týká zobrazování mrtvol nebo dětí..

Ano, ale v takových případech nejde o morálku, ale o to, že mají strach, že by jim za to hrozil právní postih, nebo by to lidé nepřijali. V takovém případě by si to samozřejmě čtenáři přestali kupovat a to konkrétní médium, které se provinilo, by zaniklo. Bojí se toho, že by zveřejněním takových věcí ohrozili svou pozici na trhu, podle mně to rozhodně nesouvisí s tím, že by měli nějakou morální brzdu.

Bulvární novináři mívají velké množství informací o různých lidech, které ale nikdy nepoužijí - proč?

Protože ta osoba, které se to týká, by s nimi pak už třeba nikdy nemluvila. Je důležité zachovat si zdroj informací.

Jak by se řešilo, kdyby šéfredaktor zjistil, že některý z redaktorů odposlouchává telefony?

Určitě by ho vyhodili. V první řadě je ale potřeba říct, že toto si u nás nikdo nedovolí, protože cena za odhalení je příliš vysoká ve srovnání s hodnotou informací, které by takto získali. V porovnání se zahraničím se na našem trhu netočí tak velké peníze. To, co se stalo ve Velké Británii, se na jednu stranu dá pochopit, protože tam jde o mnohem více peněz, což je jasná motivace. Česká média by navíc nebyla schopná to financovat.

To znamená, že se jedná spíš o peníze než o morálku samotnou?

Rozhodně, protože morálka u nás žádná není.

Zažila jste někdy, že by někdo z vašich kolegů použil neetický způsob získávání informací, vypracoval na základě toho článek a šéfredaktor to zachytil a odmítl publikovat?

Ne, protože u nás to vůbec nekontrolovali.

Takže se nikdo nedomáhal toho, jak redaktoři získávají informace?

Ne.

9.9 Příloha č. 9 - Osobní rozhovor s předsedkyní Komise pro Etiku Syndikátu novinářů Barborou Osvaldovou, 4. 4. 2016, Praha

Eviduje etická komise Syndikátu novinářů stížnosti na bulvární média?

Měli jsme jen jedno podání od paní Valdové z Jihočeské univerzity. Týkalo se to tehdejší ministryně školství Petry Buzkové, kdy bulvární médium uveřejnilo fotografie z její soukromé dovolené, na nichž se opalovala bez horního dílu plavek. Snímky někdo médiu poskytl a to je uveřejnilo. Etická komise to tehdy řešila tím, že požádala to dotyčné médium o stanovisko k celé věci. To bohužel nedostala, a tak jsme poté publikovali stanovisko, že zveřejnění takových fotografií nebylo ve veřejném zájmu a není to tudíž v souladu s etickým kodexem.

To je jediná stížnost za dobu, kdy etická komise funguje?

Ano, to je jediná stížnost, kterou k nám někdo podal. V době, kdy komise začala fungovat, jsme se dohodli, že bulvární média řešit nebudeme, protože bychom pak nedělali nic jiného. Občas jsme se ale některým věcem věnovali z vlastní iniciativy, i když nám žádná stížnost nepřišla. To se týkalo situací, které nám přišly jaksí za hranou etiky.

Jaké situace to byly?

Řešili jsme například publikování fotografií zčásti obnažené herečky Jiřiny Bohdalové z její dovolené, a to i přesto, že nám k tomu žádná stížnost nepřišla. Také jsme se zabývali tím, když bulvár napsal, že herečka Libuše Šafránková podstoupila léčbu v protialkoholní léčebně a že má psychické problémy. Tehdy si stěžovala sama paní Šafránková. To dokonce řešil i soud, který ale neodsoudil ty novináře, kteří to napsali, ale lidi, kteří jim ty informace dali. Na tomto případě ale byla dobře vidět ta hranice, protože pro čtenáře bulváru je paní Šafránková jakási ikona a ve chvíli, kdy bulvár publikoval takovou zprávu, zvedla se velká vlna kritiky ze strany čtenářů. Nestěžovali si u etické komise, ale psali přímo do redakce.

Čím to podle Vás je, že si na bulvární média nikdo nestěžuje?

Myslím si, že je to tím, že lidé, kteří čtou bulvár, jsou schopní a ochotní přijímat informace, které jim podává. Publikum bulváru je zvyklé na určitý způsob informování, takže ti, kteří to čtou, si nestěžují. Na etickou komisi by se kvůli bulváru obrátil jen někdo, kdo to běžně nečte, není na to zvyklý a přišlo by mu to za hranou.

Pokud se zaměříme na zobrazování v bulvárních médiích, vnímáte za poslední roky posun té pomyslné hranice?

Myslím si, že tam určitý posun skutečně je a je daný tím, co je publikum schopné unést. Pamatuji si, že když kdysi z Nuselského mostu skočil sebevrah, tak na místě byla okamžitě různá média. Všechna pak měla k dispozici samozřejmě obrazový materiál, ale žádné to nepoužilo - kromě bulváru. Tehdy si čtenáři stěžovali, že je to za hranicí. My jsme ale žádnou oficiální stížnost nedostali. Nicméně od té doby se takové věci už neobjevují.

Myslíte si, že v současnosti hrají nějakou roli sociální média a internet, že jsou lidé třeba více tolerantní?

Ano, určitě.

A jak vnímáte tezi, že bulvární média nemají etické hranice – je to pravda, nebo tam přeci jen nějaká hranice je?

Podle toho, co vím, tak bulvární média určité etické kodexy mají. Hranice existuje například pokud jde o děti. Tu by podle mého nepřekročil ani bulvár. Nelze říct, že by bulvární média neměla žádné hranice, protože mají vnitřní kodexy. Otázka spíš je, jestli je jejich redaktoři znají a zda je ti jednotliví lidé dodržují.

Měla jsem možnost mluvit s šéfredaktorem deníků Blesk a Aha! Radkem Lainem, který mi řekl, že za posledních 15 let se zobrazování dětí v bulváru hodně zmírnilo a že by si Blesk dnes nedovolil tolik, co před 15lety.

Ano, tomu věřím.

A nemyslíte, že to souvisí spíš se zákony, které Česká republika mezitím přijala – třeba na ochranu dětí a mladistvých a obětí trestných činů, než s etikou?

Co vám řekl pan Lain?

Že částečně ano, protože se nechtějí dostat do problémů.

Aha. Tak to je asi samozřejmě možné.

Jaké máte jako etická komise a potažmo celý Syndikát prostředky, pokud musíte řešit stížnost na překročení etických hranic?

Vydáme stanovisko, které dáme na webové stránky Syndikátu. Pokud řešíme něco opravdu zásadního, co se netýká přímo bulváru, ale třeba politických záležitostí, pak to poskytujeme České tiskové kanceláři.

Má diplomová práce se zabývá aférou s odposlechy v britském nedělníku News of the World. Situaci tam tehdy vyšetřovala vládou ustavená soudcovská komise. Zajímá mě Váš názor - myslíte si, že bylo takové řešení dostatečné? Jak by se podle Vás taková věc řešila v České republice?

Myslím si, že to velmi záleží na stupni demokracie. Británie má na rozdíl od České republiky dlouhou demokratickou tradici a ty hranice jsou tam jednoznačně stanovené. Naše země má za sebou 40 let komunistické vlády, a proto je zde situace trochu jiná. Myslím si, že ve Velké Británii jsou k médiím mnohem striktnější co s týče dodržování etických norem. My sice máme také kodexy, ale řada médií na ně bohužel nereaguje tak, jak by měla.

Je podle Vás možné, že praxe uplácení policejních činitelů nebo užívání odposlechů funguje i v českých bulvárních médiích?

To nevím. To byste se musela zeptat přímo jich nebo policie, ale oni vám to samozřejmě popřou. Já si můžu myslet leccos, ale nemám to ověřené ze dvou zdrojů, takže to pochopitelně nemůžu říct.

Dobře. Ještě k té Levesonově komisi – myslíte si, že závěry, které přijala, a doporučení, která dala vládě, vedly k reálným změnám ve fungování bulvárních médií?

Myslím, že vedly. Britská královská rodina má podle mých informací s bulvárními médii dohodu, že nebudou psát o věcech, které jsou problematické. A například v době, kdy zemřela princezna Diana, platilo nepsané pravidlo, podle kterého musel bulvár nechat na pokoji její syny, a to do doby, než budou dospělí.

9.10 Příloha č. 10 - Emailový rozhovor s novinářem Janem Jünem, 14. 4. 2016, Praha, Velká Británie (text)

Vybavíte si, jak jste jako novinář vnímal v roce 2011 aféru s odposlechy, která propukla ve Velké Británii kolem nedělníku News of the World? Dá se říct, že by Vás to překvapilo, nebo se tak nějak mezi novináři vědělo, že se takové praktiky získávání informací v některých médiích používají?

Vnímal jsem ji velmi silně a několikrát jsem tehdy vývoj komentoval pro Čro6/Plus i ČT24. Mezi britskými novináři se vědělo, že se takové praktiky (zejména v bulvárních denících a to zdaleka nejen v Murdochových News International) používají, i když nebyl znám jejich rozsah ani skutečnost, že byly až tak vlezné, ponižující, šikanující a hraničící s právem či dokonce překračující zákony o soukromí občanů (odposlechy telefonů) i ohrožující nezávislost veřejných činitelů jako policistů, soudců, ministerských úředníků a podobně (včetně snah o jejich podplácení a korumpování...) Velmi pobuřující byla i skutečnost, že nadřízení pachatelů se je dokonce leckdy snažili aktivně krýt, poté, co jim předtím dokonce propláceli jejich výdaje na podplácení... Policie vše tehdy vzala velmi vážně a nasadila na vyšetřování oněch korupčních praktik až 170 důstojníků.

Považujete reakci vlády, která v červenci 2011 ustavila Levesonovu komisi a pověřila ji vyšetřováním praktik tisku, za adekvátní? Byla Levesonova komise správným řešením?

Ano, ta reakce vlády byla rozhodně adekvátní, už i proto, že komise praktiky zcela otevřeně vyšetřovala a to vše nakonec vedlo k potrestání vinníků, včetně policejních důstojníků i k nucené kompenzaci/finančnímu odškodnění. Bohužel však nepočítala s tvrdou obranou vinníků, popírajících vinu, včetně právnických obstrukcí, protahování řízení a podobně, takže mnohé ze zločinů byly během zdoluhavého procesu řízení odsunuty stranou a ty, které nebyly „materiálem pro palcové titulky“ konkurenčních médií nebyly mnohdy dostatečně přetřásány veřejností a ta se nakonec neshodovala – stejně jako celá profese – co do nutnosti regulace a hlavně rozsahu „dozoru nad médii“. Na druhé straně, jak je zde zvykem, byly mnohé části šetření komise, včetně výslechů svědků, vysílány v přímém přenosu televizí, takže bylo možné udělat si obrázek o co a v jakém rozsahu jde. To pak také pomohlo zastrašit potenciální další pachatele a formulovat nový profesní regulační rámec...

Co jako novinář říkáte na závěry Levesonovy komise a doporučení, která dala vládě - konkrétně co se týká mediální samoregulace? Někteří novináři si tehdy stěžovali, že je to snaha legálně omezit svobodu slova...

To byl pochopitelně pro mnohé problém, neboť materiály, včetně třeba e-mailů – i tedy těch získaných nekalým způsobem -- jsou zde do značné míry součástí práce toho či jiného novináře a jeho soukromým „majetkem“. Ano, mnozí novináři se obávali zřízení „dohledu“ nad jejich prací, motivovaného ovšem jejich předchozím neetickým chováním... Závěry Levesonovy komise určitě pomohly pročistit nekalé praktiky a osvětlit problémy regulace a samoregulace médií a dokonce přinutily novináře samy zabývat se kodifikací etických principů jejich vlastní práce. Jak známo, byl jimi inspirován šéfredaktor deníku Daily Mail a předseda tehdy založeného výboru pro etický kodex šéfredaktorů tisku Paul Dacre. Ten vzal práci Levesonovy komise tak vážně, že před ní navrhoval, aby novináři, kteří se dopustili korupčních praktik byli potrestáni – podobně jako lékaři za zneužití lékařských metod – vyškrcnuti z profese a odebrány jim novinářské průkazy ke vstupu na akce pro média, tiskové konference, atd. Dacre také vyzval k ustavení jediné nové samoregulační organizace s členstvím prostřednictvím organizací vydavatelů a vydávajících i průkazy. Jak víme, vznikly tehdy vlastně dohledy dva –jeden státní a druhý profesní...

Měla podle Vás Levesonova komise nějaký reálný dopad na podobu žurnalistického prostředí ve VB? Změnilo se skutečně něco?

To je opravdu otázka. Na jedné straně ano, neboť podvodníci mezi novináři dostali strach a uvědomili si, že by mohli být pranýřováni a potrestáni, takže podobné přehmaty jako v minulosti, které vedly k protizákonnému chování, se už snad dějí jen zřídka. On už od předválečných let sice platil etický kodex chování novinářů, vydaný NUJ, tedy profesní organizací, odbory novinářů. Ne všichni však byli členy, nebo vystoupili na protest proti ultralevicovému vedení. NUJ existuje i nadále, ale mezitím vydala svůj nový a vylepšený kodex a stejně tak učinila i ona Společnost šéfredaktorů a ten také hned ve stejném roce převzala i nově utvořená sedmnáctičlená Press Complaints Commission s tím, že si vezme 18 měsíců na ověření fungování předpisů v praxi. Komise měla sedm novinářů a deset laiků z řad veřejnosti a financovala ji média sama povinným poplatkem a disponovala sankcemi, včetně omluv, veřejného pokárání a disciplinárních akcí a nakonec i žádostí vydavateli o potrestání šéfredaktora. To vše tu předtím nebylo (i přes tvrzení mnohých, že samoregulace nebude nikdy fungovat) a to byla zásluha Levesonovy komise, i když vlastně pouze dočasně, tedy viz ukončení činnosti a její nasměrování v jiné podobě po ustavení IPSO, coby následníka v roce 2013 a 2014.

Jak ty dopady jako novinář pocítujete? Funguje tam nějaká větší kontrola?

Zdá se, že nový kodex zůstal po relativně krátkém období sporů o to, co bude lépe fungovat, vlastně jako vzor i pro IPSO, tedy přísnější a delší, vypichuje jasně i veřejný zájem a stanoví, kdy o něj jde či ne a vyžaduje odůvodnění sporného chování, takže vlastně plní rámcově svůj důvod k existenci. Na druhé straně je to -- i přes nasměrování Královskou chartou -- podle některých (tedy včetně nesmiřitelných zástupců poškozených v Hacked Off) do značné míry organizace vydavatelů a odpůrci tvrdí, že nedostatečně řeší ochranu před napadením kvůli urážkám na cti a podobně a chrání tak bulvár a že není dostatečně nezávislá a že tedy nenaplnuje doporučení Levesona a má účel novináře jen uklidnit. Problém je, že kromě skupiny specialistů v této oblasti a pracovníků komise i NUJ (viz jejich IMPRESS) mají novináři své všední starosti a zapomínají o čem to vše bylo – a léta běží bez větších rozruchů ohledně této tematiky. Možná by to chtělo rozvířít nějaký příští případ porušení kodexu a pak by se opět objevily otázky proč nebyla regulace dovedena do úplného fungujícího konce.

Selhala podle Vás skutečně pouze Press Complaints Commission? Je správné, že byla zrušena a místo ní vznikla IPSO?

To je těžké posoudit vzhledem k zamýšlenému dopadu na každodenní novinářskou práci. Pokud se ale člověk zamyslí nad problematikou situace, tedy regulace versus samoregulace, ideálnější je vždy samoregulace, ukazující na schopnost profese vypořádat se průběžně s přehmaty bez „zásahů shora“, tedy státu – i když je to pro profesi těžší úkol.

Jak vnímáte IPSO? Jde skutečně o nového a účinného regulátora, nebo je to jen, řekněme, převlečená PCC a v podstatě se nic zásadního nezměnilo?

Asi se mnoho nezměnilo, jen se změnil vývěsní štít, což tvrdí dodnes stále ještě jen začínající IMPRESS řízená NUJ, i když stoupenci tvrdí, že po Levesonovi už není možný návrat k praktikám minulosti, i když IPSO není dokonalá a ten aspekt vůle vydavatelů tam je. Má ovšem pravomoci vypořádat se s porušeními zásad kodexu, zavádět sankce, vymáhat opravy, arbitráže, atd. Ve srovnání s IPSO je česká Etická komise syndikátu opravdu velmi bezzubá.

Myslíte si, že celá ta věc skutečně změnila chování britských bulvárních novinářů? V kauze nakonec nešlo jen o redakci NoW, ale také o The Sun nebo například Daly Mirror - je podle Vás možné, že v nelegálních praktikách získávání informací nadále pokračují a kauza se v budoucnu může opakovat?

Nezměnila, ale možná ovlivnila směrem k lepšímu, i když vzhledem k neúctě k poučení z historie a rychlému zapominání nových generací asi nelze vyloučit nové „přehmaty“ bulvárního tisku. Bulvár je ovšem bulvár a patří zjevně do kategorie nikoli novinářství, ale bavení veřejnosti a pak nastávají různé další možnosti řešení. Další dosud neřešený problém je, že díky internetu si dnes každý může vydávat svá vlastní periodika bez novinářských kvalifikací a znalosti etického kodexu. V takových případech tohoto nového bulváru asi stále stačí zákony, včetně toho o urážce na cti (libel), neboť profesní regulace je zcela někde jinde a bylo by potřeba modernizovat zákonodárství.

Pravděpodobně šlo o vůbec první případ, kdy došlo ke snaze nějakým způsobem omezit bulvár a nastavit mu hranice - myslíte, že se to podařilo? Mají britská bulvární média nějakou pomyslnou etickou hranici, přes kterou zkrátka nejdu - a případně kde je, co si nedovolí?

To je otázka pro ně samé. Neměly by překračovat onu nově vytyčenou pomyslnou hranici a v tom je odkaz Levesona jakýmsi dnes stále ještě viditelným pokáráním i pohrožením prstem, které by mohlo nějaký čas fungovat. Jde zejména o ta nejhorší překročení pravidel a zákonů právě pracovníky bulváru. Je to ale asi jako se zákony proti zločinu, které sice existují a tresty fungují, ale noví a noví pachatelé je dál a znovu překračují.

9.11 Příloha č. 11 - Editors' Code of Practice, Independent Press Standards Organisation

Editors' Code of Practice

The Code – including this preamble and the public interest exceptions below – sets the framework for the highest professional standards that members of the press subscribing to the Independent Press Standards Organisation have undertaken to maintain. It is the cornerstone of the system of voluntary self-regulation to which they have made a binding contractual commitment. It balances both the rights of the individual and the public's right to know.

To achieve that balance, it is essential that an agreed Code be honoured not only to the letter, but in the full spirit. It should be interpreted neither so narrowly as to compromise its commitment to respect the rights of the individual, nor so broadly that it infringes the fundamental right to freedom of expression – such as to inform, to be partisan, to challenge, shock, be satirical and to entertain – or prevents publication in the public interest.

It is the responsibility of editors and publishers to apply the Code to editorial material in both printed and online versions of their publications. They should take care to ensure it is observed rigorously by all editorial staff and external contributors, including non-journalists.

Editors must maintain in-house procedures to resolve complaints swiftly and, where required to do so, co-operate with IPSO. A publication subject to an adverse adjudication must publish it in full and with due prominence, as required by IPSO.

1. Accuracy

- i) The Press must take care not to publish inaccurate, misleading or distorted information or images, including headlines not supported by the text.
- ii) A significant inaccuracy, misleading statement or distortion must be corrected, promptly and with due prominence, and — where appropriate — an apology published. In cases involving IPSO, due prominence should be as required by the regulator.
- iii) A fair opportunity to reply to significant inaccuracies should be given, when reasonably called for.
- iv) The Press, while free to editorialise and campaign, must distinguish clearly between comment, conjecture and fact.
- v) A publication must report fairly and accurately the outcome of an action for defamation to which it has been a party, unless an agreed settlement states otherwise, or an agreed statement is published.

2. *Privacy

- i) Everyone is entitled to respect for his or her private and family life, home, health and correspondence, including digital communications.
- ii) Editors will be expected to justify intrusions into any individual's private life without consent. Account will be taken of the complainant's own public disclosures of information.

iii) It is unacceptable to photograph individuals, without their consent, in public or private places where there is a reasonable expectation of privacy.

3. *Harassment

i) Journalists must not engage in intimidation, harassment or persistent pursuit.

ii) They must not persist in questioning, telephoning, pursuing or photographing individuals once asked to desist; nor remain on property when asked to leave and must not follow them. If requested, they must identify themselves and whom they represent.

iii) Editors must ensure these principles are observed by those working for them and take care not to use non-compliant material from other sources.

4. Intrusion into grief or shock

In cases involving personal grief or shock, enquiries and approaches must be made with sympathy and discretion and publication handled sensitively. These provisions should not restrict the right to report legal proceedings.

5. *Reporting suicide

When reporting suicide, to prevent simulative acts care should be taken to avoid excessive detail of the method used, while taking into account the media's right to report legal proceedings.

6. *Children

i) All pupils should be free to complete their time at school without unnecessary intrusion.

ii) They must not be approached or photographed at school without permission of the school authorities.

iii) Children under 16 must not be interviewed or photographed on issues involving their own or another child's welfare unless a custodial parent or similarly responsible adult consents.

iv) Children under 16 must not be paid for material involving their welfare, nor parents or guardians for material about their children or wards, unless it is clearly in the child's interest.

v) Editors must not use the fame, notoriety or position of a parent or guardian as sole justification for publishing details of a child's private life.

7. *Children in sex cases

- The press must not, even if legally free to do so, identify children under 16 who are victims or witnesses in cases involving sex offences.
- In any press report of a case involving a sexual offence against a child -

i) The child must not be identified.

ii) The adult may be identified.

iii) The word "incest" must not be used where a child victim might be identified.

iv) Care must be taken that nothing in the report implies the relationship between the accused and the child.

8. *Hospitals

i) Journalists must identify themselves and obtain permission from a responsible executive before entering non-public areas of hospitals or similar institutions to pursue enquiries.

ii) The restrictions on intruding into privacy are particularly relevant to enquiries about individuals in hospitals or similar institutions.

9. *Reporting of Crime

i) Relatives or friends of persons convicted or accused of crime should not generally be identified without their consent, unless they are genuinely relevant to the story.

ii) Particular regard should be paid to the potentially vulnerable position of children who witness, or are victims of, crime. This should not restrict the right to report legal proceedings.

10. *Clandestine devices and subterfuge

i) The press must not seek to obtain or publish material acquired by using hidden cameras or clandestine listening devices; or by intercepting private or mobile telephone calls, messages or emails; or by the unauthorised removal of documents or photographs; or by accessing digitally-held information without consent.

ii) Engaging in misrepresentation or subterfuge, including by agents or intermediaries, can generally be justified only in the public interest and then only when the material cannot be obtained by other means.

11. Victims of sexual assault

The press must not identify victims of sexual assault or publish material likely to contribute to such identification unless there is adequate justification and they are legally free to do so.

12. Discrimination

i) The press must avoid prejudicial or pejorative reference to an individual's, race, colour, religion, sex, gender identity, sexual orientation or to any physical or mental illness or disability.

ii) Details of an individual's race, colour, religion, gender identity, sexual orientation, physical or mental illness or disability must be avoided unless genuinely relevant to the story.

13. Financial journalism

i) Even where the law does not prohibit it, journalists must not use for their own profit financial information they receive in advance of its general publication, nor should they pass such information to others.

ii) They must not write about shares or securities in whose performance they know that they or their close families have a significant financial interest without disclosing the interest to the editor or financial editor.

iii) They must not buy or sell, either directly or through nominees or agents, shares or securities about which they have written recently or about which they intend to write in the near future.

14. Confidential sources

Journalists have a moral obligation to protect confidential sources of information.

15. Witness payments in criminal trials

i) No payment or offer of payment to a witness – or any person who may reasonably be expected to be called as a witness – should be made in any case once proceedings are active as defined by the Contempt of Court Act 1981. This prohibition lasts until the suspect has been freed unconditionally by police without charge or bail or the proceedings are otherwise discontinued; or has entered a guilty plea to the court; or, in the event of a not guilty plea, the court has announced its verdict.

*ii) Where proceedings are not yet active but are likely and foreseeable, editors must not make or offer payment to any person who may reasonably be expected to be called as a witness, unless the information concerned ought demonstrably to be published in the public interest and there is an over-riding need to make or promise payment for this to be done; and all reasonable steps have been taken to ensure no financial dealings influence the evidence those witnesses give. In no circumstances should such payment be conditional on the outcome of a trial.

*iii) Any payment or offer of payment made to a person later cited to give evidence in proceedings must be disclosed to the prosecution and defence. The witness must be advised of this requirement.

16. *Payment to criminals

i) Payment or offers of payment for stories, pictures or information, which seek to exploit a particular crime or to glorify or glamorise crime in general, must not be made directly or via agents to convicted or confessed criminals or to their associates – who may include family, friends and colleagues.

ii) Editors invoking the public interest to justify payment or offers would need to demonstrate that there was good reason to believe the public interest would be served. If, despite payment, no public interest emerged, then the material should not be published.

THE PUBLIC INTEREST

There may be exceptions to the clauses marked * where they can be demonstrated to be in the public interest.

- The public interest includes, but is not confined to:
 - Detecting or exposing crime, or the threat of crime, or serious impropriety.
 - Protecting public health or safety.
 - Protecting the public from being misled by an action or statement of an individual or organisation.
 - Disclosing a person or organisation's failure or likely failure to comply with any obligation to which they are subject.

- Disclosing a miscarriage of justice.
- Raising or contributing to a matter of public debate, including serious cases of impropriety, unethical conduct or incompetence concerning the public.
- Disclosing concealment, or likely concealment, of any of the above.
- There is a public interest in freedom of expression itself.
- The regulator will consider the extent to which material is already in the public domain or will or will become so.
- Editors invoking the public interest will need to demonstrate that they reasonably believed publication - or journalistic activity taken with a view to publication – would both serve, and be proportionate to, the public interest and explain how they reached that decision at the time.
- An exceptional public interest would need to be demonstrated to over-ride the normally paramount interests of children under 16.